



ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Π.Μ.Σ. ΔΙΕΘΝΩΝ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΔΙΔΑΣΚΩΝ: ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΤΣΑΛΤΑΣ

ΜΕΛΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ: ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΥ, ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΠΛΑΤΙΑΣ

ΜΠΑΝΟΥΣΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ | Α.Μ.:1213Μ076



Πηγή εικόνας: Επίσημος ιστότοπος ΕΕ

Διπλωματική εργασία με θέμα: Ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός
ως εργαλείο προώθησης της γαλάζιας ανάπτυξης. Οι θεσμικές και
αναπτυξιακές πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2015

Αφιερωμένη στον γιο μου, *Αστέριο*
που με στερήθηκε για τόσες πολλές ώρες

Ευχαριστίες

Η παρούσα διπλωματική εργασία δεν θα μπορούσε να εκπονηθεί με άρτιο και ολοκληρωμένο τρόπο, χωρίς τη συμβολή ορισμένων ανθρώπων, η βοήθεια των οποίων κρίνεται ανεκτίμητη. Έτσι, λοιπόν, νιώθω την ανάγκη να ευχαριστήσω: Τον πρότανη του Παντείου Πανεπιστημίου και επιβλέποντα καθηγητή [Τσάλτα Γρηγόρη](#) ως προς τη συμβουλευτική, την ενθάρρυνση και την επικοινωνία του σε όλες τις φάσεις της εκπόνησης αλλά κυρίως για τη μετάδοση του πάθους του για το δίκαιο της θάλασσας. Τα μέλη της Επιτροπής και διδάσκοντές μου στο ΜΠΣ [Καραγεώργου Βίκυ](#) και [Πλατιά Χαράλαμπο](#) για τις πολύτιμες γνώσεις που μου προσέφεραν, τις συμβουλές τους και το χρόνο που μου αφιέρωσαν καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Για τη γενναιοδωρία και τη συμβολή τους στην εμβάθυνση της κατανόησης του αντικειμένου μελέτης: Τον πρώην πρότανη Ε.Μ.Π. καθηγητή [Ανδρεόπουλο Ανδρέα](#), την επικεφαλής του Παγκόσμιου Προγράμματος για τους Ωκεανούς του Ιδρύματος The Nature Conservancy [Δαμανάκη Μαρία](#), τον Γ.Γ. Δήμου Γαλασίου [Κυριαζόπουλο Ευάγγελο Άγγελο](#), τον επικεφαλής του τμήματος της Θαλάσσιας πολιτικής στη Βαλτική και τη Βόρεια θάλασσα της Γενικής Διεύθυνσης Θαλάσσιας Πολιτικής και Αλιείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής [Siemers Haitze](#), τον Δ/ντη τμήματος θαλάσσιων θεμάτων, καινοτομίας και ανταγωνιστικότητας του CRPM – CPMR [Périssé Damien](#), τη Διευθύντρια του Τμήματος Αστικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος και συμμετέχουσα στο σχέδιο ADRIPLAN για το Δήμο της Ριέκα Κροατίας [Rumora Eda](#), την οικονομολόγο περιβάλλοντος και ανεξάρτητη ερευνήτρια και σύμβουλο σε θέματα Θαλάσσιας Διαχείρισης [Στήθου Μαύρα](#), την επιστημονική συνεργάτιδα του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών [Ζερβάκη Αντωνία](#), τον ειδικό επιστήμονα και υπηρεσιακό στέλεχος του Τμήματος Διεθνών Δραστηριοτήτων και Θεμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης του ΥΠΑΠΕΝ [Μαυροειδή Ηλία](#), την ειδική σύμβουλο της Περιφέρειας Κρήτης [Χατζηγιάννη Ελένη](#) και τη συνάδελφο και υπηρεσιακό στέλεχος του Τμήματος Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων Τοπικού Επιπέδου του ΥΠΑΠΕΝ [Ραμπαβίλα Μαίρη](#).

Για τη διάθεσή τους να βοηθήσουν ανά πάσα στιγμή, για το ενδιαφέρον τους, την καθοδήγηση, την κατανόηση και κυρίως τη φιλία τους: τον υπ. Δρ. Ροδοθεάτο Μάκη, τον Δρ. Μπούρτζη Τηλέμαχο και τον Δρ. Μαυρογένη Σταύρο.

Για την αγάπη, την ενθάρρυνση, την υπομονή, τη στήριξή της, αλλά και για όλες τις θυσίες που έκανε: τη σύζυγό μου, Μίνα.

Για την αγάπη και συμπαράσταση: τους γονείς μου, Αστέριο και Ελένη και την αδερφή μου, Μαρία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	13
Μεθοδολογία.....	14
Η Επιλογή του Θέματος.....	15
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	17

ΜΕΡΟΣ Α: Οι θεσμικές και νομοθετικές πρωτοβουλίες για τον ΘΧΣ και τη γαλάζια ανάπτυξη

1. Εισαγωγή	27
2. Το Διεθνές πλαίσιο	28
2.1 Οι θεσμικές πρωτοβουλίες	28
2.2 Οι κανονιστικές πρωτοβουλίες.....	30
2.2.1 Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας	30
2.2.2 Ο Διεθνής Οργανισμός Ναυσιπλοΐας	32
2.2.3 Η Διεθνής Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα	32
2.2.4 Η Σύμβαση της Οικονομικής Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε διασυνοριακό πλαίσιο.....	34
2.2.5 Άλλες διεθνείς πρωτοβουλίες	35
3. Το Περιφερειακό πλαίσιο	35
3.1 Η Σύμβαση της Βαρκελώνης	36
3.2 Η Σύμβαση για την Προστασία του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος του Βορειοανατολικού Ατλαντικού.....	37
3.3 Η Σύμβαση για την Προστασία του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος της Βαλτικής Θαλάσσιας Περιοχής	38
3.4 Η Σύμβαση για την Προστασία της Μαύρης Θάλασσας από τη Ρύπανση	39
3.5 Το Αρκτικό Συμβούλιο	39
4. Το Ευρωπαϊκό πλαίσιο	40
4.1 Εισαγωγή	40
4.2 Το κανονιστικό πλαίσιο για το περιβάλλον	41
4.2.1 Η Οδηγία πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/ΕΚ.....	41
4.2.2 Η Οδηγία για τα πτηνά 79/409/ΕΟΚ και η μετεξέλιξη αυτής Οδηγία 2009/147/ΕΚ	43
4.2.3 Η Οδηγία για τους οικοτόπους 92/43/ΕΟΚ.....	44

4.2.3.1 Το Δίκτυο NATURA 2000	44
4.2.4 Οι Οδηγίες 85/337/ΕΟΚ και 2001/42/ΕΚ	46
4.3 Το κανονιστικό πλαίσιο για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας	48
4.4 Το κανονιστικό πλαίσιο για την αλιεία	49
4.5 Ολοκληρωμένη και διατομεακή κανονιστική διάσταση των πρωτοβουλιών	50
4.5.1 Η Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική	51
4.5.2 Η Πρόταση Οδηγία για τη θέσπιση πλαισίου για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών COM/2013/0133.....	56
4.5.3 Η Οδηγία για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ	60
4.6 Συνέργειες και εντάσεις μεταξύ των κανονιστικών πρωτοβουλιών που συνδέονται με το ΘΧΣ	65
4.7 Συμπεράσματα	70
5. Το εθνικό πλαίσιο	73

ΜΕΡΟΣ Β: Προετοιμασία εφαρμογής του ΘΧΣ για την ενίσχυση της γαλάζιας ανάπτυξης

1. Κρίσιμες συνιστώσες στη σχεδιαστική διαδικασία για την αποτελεσματική εφαρμογή του ΘΧΣ.....	80
1.1 Εισαγωγή	80
1.2 Οι Δομές διακυβέρνησης.....	80
1.3 Ο συμμετοχικός σχεδιασμός	87
1.4 Η πληροφορία και η εξέλιξη της τεχνολογίας ως δεξαμενή επιστημονικής τροφοδοσίας του ΘΧΣ	94
1.5 Η Χρηματοδότηση	104
2. Καταγραφή υφιστάμενης κατάστασης	112
2.1 Εισαγωγή	112
2.2 Πρωτοβουλίες θέσπισης θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων από κράτη – μέλη.....	113
2.2.1 Γερμανία.....	113
2.2.2 Ισπανία	122
2.2.3 Ιταλία	128
2.2.4 Ελλάδα	136
2.3 Πρωτοβουλίες υποστήριξης της	

διασυνοριακής προσέγγισης στο ΘΧΣ	142
2.3.1 Στοχευμένες πρωτοβουλίες προώθησης της	
διασυνοριακής προσέγγισης	142
2.3.2 Προώθηση της διασυνοριακής προσέγγισης	
στο πλαίσιο περιφερειακών συμβάσεων	143
2.3.3 Πιλοτικά σχέδια προώθησης της	
διασυνοριακής προσέγγισης από την ΕΕ.....	147

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	162
-------------------	-----

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	171
-----------------	-----

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	178
-------------------	-----

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία	178
Ξενόγλωσση βιβλιογραφία.....	180
Κείμενα τεκμηρίωσης	192
Πηγές από το Διαδίκτυο	199

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ

Χάρτης 1: Επίδραση των χερσαίων δραστηριοτήτων στο θαλάσσιο χώρο	23
Χάρτης 2: Εκτίμηση εξέλιξης του ρόλου των λιμένων. Από την υφιστάμενη μονοκεντρικότητα στην πολυκεντρικότητα των διεθνών λιμένων	24
Χάρτης 3: Δυναμική αξιοποίησης της κυματικής ενέργειας	25
Χάρτης 4: Το θαλάσσιο Δίκτυο NATURA 2000	46
Χάρτης 5: Χαρτογραφική αποτύπωση του ΕΠΧΣΑΑ για τις υδατοκαλλιέργειες	76
Χάρτης 6: Χαρτογραφική αποτύπωση του ΕΠΧΣΑΑ για τον τουρισμό	76
Χάρτης 7: ΑΟΖ Γερμανίας	115
Χάρτης 8: ΘΧΣ στη γερμανική ΑΟΖ (Βόρεια θάλασσα)	119
Χάρτης 9: ΘΧΣ στη γερμανική ΑΟΖ (Βαλτική θάλασσα).....	120
Χάρτης 10: Ζώνες δικαιοδοσίας Ισπανίας	124
Χάρτης 11: Εφαρμογή ΖΟΠ Ιταλίας	130
Χάρτης 12: Περιοχές αναφοράς για την υλοποίηση του σχεδίου CAMP Italy	131
Χάρτης 13: Θαλάσσια περιοχή Waddensea	143
Χάρτης 14: Αποτύπωση δραστηριοτήτων εκμετάλλευσης υπεράκτιου αιολικού δυναμικού στο πλαίσιο προώθησης του διασυνοριακού ΘΧΣ από την HELCOM.....	145
Χάρτης 15: Αποτύπωση ΜΡΑς στο πλαίσιο προώθησης του διασυνοριακού ΘΧΣ από την OSPAR.....	146
Χάρτης 16: Χωρική αποτύπωση πιλοτικών σχεδίων για την ανάπτυξη διασυνοριακής συνεργασίας στην ΕΕ	149
Χάρτης 17: Περιοχές εφαρμογής πιλοτικών θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων στο πλαίσιο του σχεδίου BaltSeaPlan	150
Χάρτης 18: Καταγραφή εκτιμώμενης χωροθέτησης δραστηριοτήτων παραγωγής ενέργειας από την υπεράκτια εκμετάλλευση του αιολικού δυναμικού στο πλαίσιο του Plan Bothnia.....	153
Χάρτης 19: Πιλοτικές περιοχές εφαρμογής του ΘΧΣ στο πλαίσιο του MASPNOSE..	154
Χάρτης 20: Στρώση πληροφοριών για υδατοκαλλιέργειες σε πιλοτική περιοχή εφαρμογής του ΘΧΣ στο πλαίσιο του TPEA.....	157
Χάρτης 21: Περιοχές προτεραιότητας και συμμετέχοντες φορείς στο σχέδιο ADRIPLAN.....	158

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1: Οι ζώνες εθνικής δικαιοδοσίας σύμφωνα με την UNCLOS	31
Σχήμα 2: Χρονοδιάγραμμα υποχρεώσεων των κρατών – μελών βάσει Οδηγίας πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/ΕΚ	42

Σχήμα 3: Περιεχόμενο NATURA 2000 NETWORK	45
Σχήμα 4: Χρονοδιάγραμμα υποχρεώσεων για τα κράτη – μέλη βάσει της Οδηγίας για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ	64
Σχήμα 5: Συνέργειες και εντάσεις μεταξύ των κανονιστικών πρωτοβουλιών που συνδέονται με τον ΘΧΣ	66
Σχήμα 6: Οι υφιστάμενες προσεγγίσεις του ΘΧΣ	69
Σχήμα 7: Σύστημα αξιολόγησης των αποτελεσμάτων του ΘΧΣ	85
Σχήμα 8: Παρουσία συμμετοχικού σχεδιασμού καθ' όλη τη διαδικασία	89
Σχήμα 9: Σχετικό ετήσιο κόστος συλλογής δεδομένων και ροής δεδομένων	96
Σχήμα 10: Ενδεικτικά επίπεδα – στρώσεις πληροφορίας και χαρτογράφησης	97

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: ΟΔΠΖ στην Adria (Ιταλία)	58
Εικόνα 2: Κέντρο επίδειξης για την υπεράκτια αιολική ενέργεια	117
Εικόνα 3: Τουριστικές δραστηριότητες στο αιολικό πάρκο Meerwind SÜD OST ...	118
Εικόνα 4: Τουριστικές δραστηριότητες στο αιολικό πάρκο Meerwind SÜD OST ...	118
Εικόνα 5: Εγκαταστάσεις υδατοκαλλιεργειών στην Galicia (Ισπανία)	123

ΣΥΝΤΜΗΣΕΙΣ

Baltic Sea Action Plan	BSAP
Bundesamt für Seeschifffahrt und Hydrographie	BSH
Coast Action Plan	CAP
Coastal and Maritime Information System	SICM
Coastal Area Management Programmes	CAMPs
Coastal Information System	CIS
Cohesion Fund	CF
Community – led local development	CLLD
Conference of parties	COP
Convention for the Protection of the marine Environment of the North-East Atlantic.....	OSPAR convention
Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context.....	ESPOO
Convention on the Protection of the Black Sea Against Pollution.....	Bucharest convention
Convention on the Protection of the Marine Environment of the Baltic Sea Area.....	Helsinki convention
European Agricultural Fund for Rural Development	EAFRD
European Environment Agency	EEA
European Investment Bank	EIB
European Marine Observation and Data Network	EMODNet
European Maritime and Fisheries Fund	EMFF
European Regional Development Fund	ERDF
European Social Fund	ESF
European Spatial Data Infrastructure.....	ESDI
European Strategy Forum on Research Infrastructures	ESFRI
European Structural and Investment funds.....	ESI Funds
European Territorial Cooperation.....	ETC
Global Monitoring for Environment and Security.....	GMES
Good Environmental Status.....	GES
Hellenic National Oceanographic Data Centre	HNODC
Helsinki Commission	HELCOM
Integrated Territorial Investment.....	ITI
Intergovernmental Oceanographic Commission	IOC
International Convention for the Conservation of Atlantic Tunas.....	ICCAT
International Hydrographic Organization	IHO

International Maritime Organization.....	IMO
IOC Committee on International Oceanographic Data Exchange	IODE
Johannesburg Plan of Implementation	JPI
Marine Data Infrastructures	MSDIs
Marine Spatial Data Infrastructure Working Group	MSDIWG
Marine spatial planning in Large Marine Ecosystems	LMEs
Maritime Protected Areas	MPAs
Mediterranean Action Plan.....	MAP
National Contact Points.....	NCP
National Data Infrastructures	NSDIs
National Oceanographic Data Centres	NODCs
Nomenclature of territorial units for statistics	NUTS
Partnership Agreements.....	PAs
proposed Sites of Community Importance	pSCIs
Protocol on Strategic Environment Assessment	Protocol SEA
Regional Activity Centre for Specially Protected Areas	RAC/SPA
Sites of Community Importance	SCIs
Small Island Developing States	SIDS
Spatial Data Infrastructures	SDIs
Special Areas of Conservation	SACs
Special Protected Areas	SPAs
Specially Protected Areas of Mediterranean Importance	SPAMIs
UN Convention on the Law of the Sea	UNCLOS
United Nations Convention on Biological Diversity	UN CBD
United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization	UNESCO
United Nations.....	UN
Vision and Strategies around the Baltic	VASAB
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν	ΑΕγχΠ
Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας	ΑΠΕ
Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη	ΑΟΖ
Βιολογικά Ευαίσθητες Περιοχές	ΒΕΠ
Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης	ΓΠΧΣΑΑ
Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο	ΓΠΣ
Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης.....	ΕΠΧΣΑΑ
Ευρωπαϊκή Ένωση.....	ΕΕ
Ζώνη Προστασίας της Αλιείας	ΖΠΑ
Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός.....	ΘΧΣ

Κοινή Αλιευτική Πολιτική	ΚΑΛΠ
Λεκάνη Απορροής Ποταμού	ΛΑΠ
Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Ζωνών	ΟΔΠΖ
Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική.....	ΟΘΠ
Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών	ΟΗΕ
Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης	ΠΠΧΣΑΑ
Joint Ministerial Meeting.....	JMM
Χερσαίος Χωροταξικός Σχεδιασμός	ΧΧΣ
Γενική Διεύθυνση Θαλάσσιας Πολιτικής και Αλιείας.....	DG MARE
Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος	DG ENVIRONMENT

Περίληψη

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζοντας την ανάγκη για αξιοποίηση του θαλάσσιου αναπτυξιακού αποθέματος, αναπτύσσει θεματικές στρατηγικές και αναλαμβάνει θεσμικές και κανονιστικές πρωτοβουλίες με στόχο τη μεγιστοποίηση των παραγόμενων αποτελεσμάτων. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται η **στρατηγική για τη γαλάζια ανάπτυξη**, που στοχεύει ουσιαστικά στη βιώσιμη ανάκαμψη της ευρωπαϊκής οικονομίας. Με δεδομένο ότι ο θαλάσσιος χώρος αποτελεί ένα περίπλοκο σύστημα, που γίνεται ακόμη πιο περίπλοκο λόγω της πληθώρας των σχετικών παραδοσιακών και αναδυόμενων ανθρώπινων δραστηριοτήτων, η υποστήριξη της στρατηγικής συνδέεται με την εργαλειακή αξιοποίηση του **Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού**. Η συγκεκριμένη προσέγγιση επενδύει στη δημιουργία του αναγκαίου πλαισίου στενότερης συνεργασίας και συντονισμού ανάμεσα στους φορείς λήψης των αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, με στόχο τον σχεδιασμό άσκησης ανθρώπινων δραστηριοτήτων στη θάλασσα, προκειμένου να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα και η βιωσιμότητά τους στον μέγιστο δυνατό βαθμό, η αποφυγή πιθανών συγκρούσεων και η ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων.

Αντικείμενο της διπλωματικής εργασίας είναι η διάγνωση των προοπτικών και δυνατοτήτων προώθησης της γαλάζιας ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση μέσα από τις προσπάθειες εισαγωγής του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού στη σχεδιαστική διαδικασία. Στόχος της εργασίας είναι η ανάδειξη των ενδεδειγμένων προσεγγίσεων, η εξαγωγή συμπερασμάτων και η συγκρότηση προτάσεων, μέσα από τη λεπτομερή καταγραφή και ανάλυση των θεσμικών και κανονιστικών πρωτοβουλιών που έχουν αναληφθεί, τις κρίσιμες συνιστώσες της σχεδιαστικής διαδικασίας και την περιπτωσιολογική εξέταση των χαρακτηριστικών προσπαθειών χωρικού σχεδιασμού σε διασυνοριακό και εθνικό επίπεδο. Τα συμπεράσματα και οι προτάσεις, λοιπόν, εδράζονται πάνω σε μία ολοκληρωμένη προσέγγιση και πολύπλευρη αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης, σε συνδυασμό με μία εκτενή καταγραφή και γενικότερη θεώρηση των οικονομικών, παραγωγικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών τάσεων της μελετώμενης περιοχής.

Μεθοδολογία

Η διαδικασία εξαγωγής συμπερασμάτων και υποβολής προτάσεων απαιτεί έναν σαφώς προσανατολισμένο, μεθοδικό και στοχευμένο βηματισμό, προκειμένου να μεγιστοποιήσει την ποιότητα των τελικών αποτελεσμάτων.

Στο πλαίσιο αυτό η εργασία επιμερίστηκε σε **δυο μέρη**. Το **πρώτο μέρος** της ανάλυσης περιλαμβάνει τη λεπτομερή καταγραφή, εξέταση και κριτική θεώρηση του διεθνούς, περιφερειακού, ευρωπαϊκού και εθνικού πλαισίου θεσμικών και κανονιστικών πρωτοβουλιών, που σχετίζεται με τη γαλάζια ανάπτυξη και τον Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό. Αυτό επετεύχθη μέσα από έρευνα, τη συζήτηση με υπηρεσιακούς παράγοντες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της ελληνικής διοίκησης, που εμπλέκονται στη σχεδιαστική διαδικασία, ακαδημαϊκούς και επιστήμονες με ερευνητικό ενδιαφέρον στο αντικείμενο και τη συστηματική αναζήτηση στη σχετική βιβλιογραφία και στο διαδίκτυο.

Προστιθέμενη αξία είχαν οι εξειδικευμένες γνώσεις που αποκόμισα από τις σπουδές μου με υποτροφία στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα του **MARSAFENET**: **NETwork of experts on the legal aspects of MARitime SAFETY and security**¹ με θέμα την «Επίλυση των θαλάσσιων νομικών διαφορών», που διεξήχθη τον Μάη του 2015 στο Σαράγιεβο. Επίσης, εξαιρετικά γόνιμη ήταν η συμμετοχή μου στις εργασίες του **European Maritime Day**² που φιλοξενήθηκε από τον Δήμο Πειραιά και τελούσε υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το υλικό που συγκεντρώθηκε από τις παραπάνω δραστηριότητες έγινε στη συνέχεια

¹ Το MARSEFENET's Training School με θέμα την «Επίλυση των θαλάσσιων νομικών διαφορών» προσέφερε εξειδικευμένες γνώσεις σε ζητήματα αιχμής σχετικά με το δίκαιο της θάλασσας και ενθάρρυνε επιστημονικές και πρακτικές προσεγγίσεις για την ειρηνική διευθέτηση των θαλάσσιων διαφορών, την περαιτέρω εφαρμογή της UNCLOS και την περιβαλλοντική προστασία. Χρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής COST. Για περισσότερα βλ. Επίσημο ιστότοπο MARSEFENET <http://www.marsafenet.org/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

² Για περισσότερα βλ. Επίσημο ιστότοπο Ευρωπαϊκής Επιτροπής «European Maritime Day. Piraeus 2015: Gateways to Maritime Growth»

<http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/maritimeday/en/piraeus-2015>

(Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

αντικείμενο επεξεργασίας και αξιολόγησης, σύμφωνα με κριτήρια και παραμέτρους σχετικά με την αντικειμενική αξία, την εμβέλεια, την αξιοποίηση και την επίδραση στην αναπτυξιακή διαδικασία. Διαμορφώθηκε έτσι μια πρώτη κριτική εικόνα του αντικειμένου μελέτης και των θεματικών πρωτοβουλιών, η οποία μετά από επεξεργασία μεταφράστηκε σε μία σειρά από συμπεράσματα. Πρέπει στο σημείο αυτό να αναφερθεί και η σημαντικότητα της διεξοδικής μελέτης του ευρωπαϊκού και ελληνικού νομοθετικού πλαισίου, που σχετίζεται με το ερευνητικό αντικείμενο.

Το **δεύτερο μέρος** περιλαμβάνει την ανάλυση της εφαρμογής του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού υπό το πρίσμα της αξιολόγησης των κρίσιμων συνιστωσών του αλλά και των πρωτοβουλιών που έχουν αναπτύξει τα κράτη – μέλη, συνεισφέροντας τα μέγιστα στη διαμόρφωση μιας αποκρυσταλλωμένης άποψης του χώρου και της ποιότητας των λειτουργιών, που λαμβάνουν χώρα σε αυτόν.

Εν κατακλείδι, διατυπώνονται **συμπεράσματα και προτάσεις** σχετικά με το θέμα της εργασίας. Η συνδυαστική αξιολόγηση των δυο μερών της εργασίας τροφοδοτεί το σχηματισμό ενός πλέγματος συμπερασμάτων και προτάσεων σχετικά με την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική διάσταση των πρωτοβουλιών. Οι προτάσεις αναλύονται τόσο ως προς τη φιλοσοφία και τη δομή τους, όσο και ως προς τη διαδικασία υλοποίησής τους.

Η Επιλογή του Θέματος

Η επιλογή του θέματος οφείλεται αφενός στην επιδίωξη εμπλουτισμού του επιστημονικού μου υποβάθρου με εργαλεία από τις κοινωνικές επιστήμες, καθώς διατελώ Διπλωματούχος Μηχανικός Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης και αφετέρου στο έντονο θεσμικό, πολιτικό, επιστημονικό και επαγγελματικό ενδιαφέρον που αυτό συγκεντρώνει σε διεθνές, περιφερειακό, ευρωπαϊκό, εθνικό και τοπικό επίπεδο. **Απώτερος στόχος** είναι η παρούσα διπλωματική να συμβάλλει, σ' ένα βαθμό, στη συνεχόμενη πορεία ανάπτυξης της επιστημονικής έρευνας στον Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό και τη γαλάζια ανάπτυξη.

«There are two kinds of change...

Planned and unplanned. Which would you rather have?»

Ed McMahon, the Conservation Fund

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αποτελεί γεγονός ότι η οικονομική εξάρτηση από τον θαλάσσιο χώρο ακολουθεί μια εξελικτική διαδικασία. Παράλληλα με τις παραδοσιακές χρήσεις αναπτύσσονται νέες, συνεπικουρούμενες από την εξέλιξη της τεχνολογίας, αντανakλώντας το αναπτυξιακό απόθεμα του θαλάσσιου χώρου και την προοπτική για απόδοση επενδυτικών σχεδίων. Ωστόσο, οι κινητήριες δυνάμεις που εστιάζουν στον συγκεκριμένο αναπτυξιακό προσανατολισμό εκτός από τον ιδιωτικό τομέα είναι και τα κράτη, τα οποία στοχεύουν στην ανάπτυξη θέσεων εργασίας, την ενίσχυση της ασφάλειας του ενεργειακού τους εφοδιασμού και τη βελτίωση της ανταγωνιστικής τους θέσης μέσα από παρεμβατικές πολιτικές υποστήριξης της καινοτομίας. Στο πλαίσιο αυτό, εισάγεται η διάσταση της γαλάζιας ανάπτυξης, η οποία εκπορεύεται από το ευρύτερο πράσινο κίνημα και συνδέεται με το γεγονός ότι οι δραστηριότητες που έχουν θαλάσσια έκφραση δύνανται να προκαλούν μη αναστρέψιμη ζημία στα θαλάσσια οικοσυστήματα. Έχοντας μάλιστα βιώσει τις επιπτώσεις από τις δραστηριότητες στα χερσαία οικοσυστήματα, γίνεται πασιφανές ότι μεγιστοποιείται η ανάγκη ανάληψης πρωτοβουλιών που εστιάζουν στο πρασίνισμα των δραστηριοτήτων στον θαλάσσιο χώρο.

Η **γαλάζια ανάπτυξη** μπορεί να ορίζεται ως το πεδίο ισορροπίας μεταξύ των οικονομικών δραστηριοτήτων και της μακροπρόθεσμης ικανότητας των θαλάσσιων οικοσυστημάτων να τις υποστηρίξουν, διατηρώντας ταυτόχρονα την ελαστικότητα και υγεία τους³. Επιπρόσθετα, δύναται να συνδέεται με τον ορισμό της βιώσιμης ανάπτυξης, ως η κοινή συνισταμένη της προώθησης των συνιστωσών της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής ένταξης και της προστασίας των θαλάσσιων οικοσυστημάτων⁴. Σε κάθε περίπτωση, η ασαφής διατύπωση των ορισμών της προκαλεί – όπως και στην περίπτωση του ορισμού της βιώσιμης ανάπτυξης – εύλογα ερωτήματα. Έχει άραγε η γαλάζια ανάπτυξη ουσιαστικό περιεχόμενο ή περιορίζεται στη διακηρυκτική της

³ McIlgorm A. «The challenge of managing Earth's oceans», University of Wollongong, Australia, 2015

⁴ Eugui D.V., Onguglo B., Fevrier S, Razzaque M., Roberts J., «The Oceans Economy: Opportunities and Challenges for Small Island Developing States» Commonwealth Secretariat, 2014

υπόσταση; Είναι μετρήσιμοι οι στόχοι της; Κινδυνεύει η γαλάζια οικονομία από τον εγκλωβισμό της στην περιοριστική πράσινη διάσταση; Πώς χρησιμοποιείται ο όρος από τα εμπλεκόμενα μέρη; Ποιοι είναι οι κίνδυνοι και ευκαιρίες για τα κράτη, την επιχειρηματική και επιστημονική κοινότητα, τις επαγγελματικές ομάδες και της Κοινωνίας των Πολιτών;

Προκειμένου να μπορέσουν να δοθούν απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα είναι κρίσιμο οι πρωτοβουλίες για τη γαλάζια ανάπτυξη να μεταγγιστούν σ' ένα σχεδιαστικό πλαίσιο, το οποίο θα τροφοδοτείται από μια ισχυρή επιστημονική δεξαμενή και θα προσαρμόζεται στις ανάγκες των εμπλεκόμενων μερών. Η συγκεκριμένη ανάγκη μεγιστοποιείται από τη διαπίστωση ότι η χωροταξική προσέγγιση που αφορά στην υποστήριξη του αναπτυξιακού και περιβαλλοντικού προγραμματισμού μιας περιοχής ενδιαφέροντος, με την εισαγωγή μιας συνολικής διαδικασίας σχεδιασμού, ώστε να ενισχυθούν οραματικά οι αναπτυξιακές της δυνατότητες, δεν είχε μέχρι πρότινος αναφορά στην περίπτωση του θαλάσσιου χώρου⁵. Η προαναφερθείσα παρατήρηση δεν σημαίνει ότι οι ανθρώπινες δραστηριότητες που έχουν χωρική αναφορά στο θαλάσσιο χώρο δεν υπόκεινται σε ρυθμίσεις. Τουναντίον, υφίσταται πλήθος δραστηριοτήτων, οι οποίες ρυθμίζονται στο πλαίσιο επιμέρους οικονομικών τομέων. Στις τομεακές ζωνώσεις εντάσσονται ενδεικτικά⁶ οι θαλάσσιοι διάδρομοι, οι θαλάσσιες περιοχές εναπόθεσης αποβλήτων, οι θαλάσσιες ζώνες στρατιωτικής ασφάλειας, το περιβάλλον κα. Για τον λόγο αυτό καθίσταται απαραίτητη η εισαγωγή του **Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού** (ΘΧΣ) στη σχεδιαστική εργαλειοθήκη, προκειμένου να διασφαλιστεί η διατομεακή επικοινωνία των επιμέρους ρυθμίσεων, με απώτερο στόχο τη συμβολή του στην προώθηση και εξειδίκευση της γαλάζιας ανάπτυξης. Ο ΘΧΣ είναι ένα κατεξοχήν πεδίο

⁵ Douvere F., Ehler C., «New perspectives on sea use management: initial findings from European experience with marine spatial planning», Journal for Environmental, Volume 90, 2009, σελ. 77 – 88

⁶ Young O., Osherenko G., Ekstrom J., Crowder L., Ogden J., Wilson J., Day J., Douvere F., Ehler C., McLeod K., Halpern B., Peach R., «Solving the crisis in ocean governance. Place-based management of marine ecosystems», Environment 49 (4), 2007 σελ. 21 – 30.

διεπιστημονικής συνένυρεσης και συνιστά, παράλληλα, μια εξελικτική μορφή διακυβέρνησης, η οποία είχε εισαχθεί σε εθνικό επίπεδο για ρύθμιση δραστηριοτήτων αλλά και σε περιφερειακό ως πρακτική εφαρμογή⁷ της οικοσυστημικής προσέγγισης στη διαχείριση⁸ των θαλάσσιων περιοχών.

Πιο συγκεκριμένα, ο ΘΧΣ θα μπορούσε να οριστεί ως η δημόσια διαδικασία με την οποία αναλύονται και ρυθμίζονται οι χωροχρονικές κατανομές των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στον θαλάσσιο χώρο, με σκοπό την επίτευξη περιβαλλοντικών, οικονομικών και κοινωνικών στόχων που εξειδικεύονται μέσα από μια πολιτική διαδικασία⁹. Από την άλλη, ο ΘΧΣ αποτελεί μια συνεχή, συνεκτική, επαναληπτική και προσαρμοστική διαχειριστική διαδικασία, η οποία δύναται να ακολουθεί τον εξής μεθοδολογικό βηματισμό¹⁰: (1) καταγραφή αναγκών και εδραίωση διοικητικών αρχών, (2) εξασφάλιση οικονομικής υποστήριξης, (3) οργάνωση της διαδικασίας σε πρωτόλεια βάση μέσα από ένα προσχέδιο που εισάγεται για τον σκοπό αυτό, (4) οργάνωση συμμετοχής

⁷ Douvere F., «The Importance of Marine Spatial Planning in Advancing Ecosystem-based Sea Use Management», *Marine Policy* 32 (5), 2008, σελ. 762 – 771

⁸ Η οικοσυστημική διαχείριση είναι μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη ολόκληρο το οικοσύστημα, συμπεριλαμβανομένων των ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Ο στόχος της είναι η διατήρηση της υγιούς, παραγωγικής και ανθεκτικής κατάστασης των οικοσυστημάτων, ώστε να μπορούν να προσφέρουν στους ανθρώπους τις ζητούμενες υπηρεσίες και αγαθά. Πρόκειται ουσιαστικά για μια χωρική προσέγγιση η οποία συναρτάται με τις υφιστάμενες συνδέσεις, τις σωρευτικές επιπτώσεις και πολλαπλούς στόχους που τίθενται. Με αυτόν τον τρόπο διαφοροποιείται από τις παραδοσιακές προσεγγίσεις που εστιάζουν σε ένα μόνο τομέα ενδιαφέροντος. Για περισσότερα βλ. McLeod K., Leslie H., «Ecosystem-based management for the oceans», Island Press, Washington DC, 2009

⁹ Ehler C., Douvere F. «Visions for a Sea Change. Report of the 1st International Workshop on MSP», Intergovernmental Oceanographic Commission and Man and the Biosphere Programme IOC Manual and Guide 46: ICAM Dossier, 3., UNESCO, 2007

¹⁰ Ehler C., Douvere F., «Marine Spatial Planning: a step-by-step approach toward ecosystem-based management», Intergovernmental Oceanographic Commission and Man and the Biosphere Programme. IOC Manual and Guides No. 53, ICAM Dossier No. 6. Paris: UNESCO, 2009

των εμπλεκόμενων μερών στη διαδικασία, (5) καταγραφή και ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, (6) καταγραφή και ανάλυση της μελλοντικής κατάστασης, (7) προετοιμασία και έγκριση του χωροταξικού σχεδίου, (8) εφαρμογή και επιβολή των μέτρων του χωροταξικού σχεδίου, (9) παρακολούθηση και αξιολόγηση του χωροταξικού σχεδίου και (10) υιοθέτηση της διαδικασίας χωροταξικής διαχείρισης. Ο προαναφερόμενος βηματισμός εκπορεύεται από τη μεθοδολογία του χερσαίου χωροταξικού σχεδιασμού (ΧΧΣ). Ωστόσο, η μεθοδολογική σύμπτωση δεν μπορεί να επιτευχθεί στον απόλυτο βαθμό, εξαιτίας των ιδιοτελειών του ΘΧΣ. Χαρακτηριστικά σημειώνεται ότι η τρισδιάστατη του αναφορά (επιφάνεια υδάτων, στήλη ύδατος και βυθός) και στόχευση για ρύθμιση δραστηριοτήτων σε αυτό το πλαίσιο, η προσαρμοστικότητά του στον χρόνο για τη διαχείριση των χρήσεων που εξαρτώνται από εποχιακά φαινόμενα¹¹ και η περιορισμένη δεξαμενή πληροφορίας από την οποία τροφοδοτείται, συνιστούν στοιχεία που διαφοροποιούν τον ΘΧΣ από τον ΧΧΣ. Ωστόσο, η μεγαλύτερη διαφορά εντοπίζεται στο κανονιστικό υπόβαθρο που διέπει τα δυο είδη χωροταξικών σχεδιασμών.

Κατά συνέπεια, προκύπτει ότι ο ΘΧΣ και η γαλάζια ανάπτυξη αποτελούν δυο πλαίσια που ακολουθούν μια εξελικτική διαδικασία, η οποία βρίσκεται σε αρχικό στάδιο. Ο ρυθμός εξέλιξης, η κατεύθυνση και η αποτελεσματική τους σύνδεση συναρτάται με την ανάπτυξη της θαλάσσιας γνώσης και τον συμμετοχικό σχεδιασμό, στοιχεία που συνθέτουν τον κοινό παρονομαστή των δυο πλαισίων.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) η γαλάζια ανάπτυξη έχει θεσμοθετηθεί ως στρατηγική¹² με στόχο την ενδυνάμωση της βιώσιμης ανάπτυξης του θαλάσσιου και ναυτιλιακού τομέα, αποτελώντας υποσύνολο της

¹¹ Schäfer N. «Maritime Spatial Planning: About the Sustainable Management of the Use of Our Seas and Oceans», *Juridica Lapponica* 35, 2009, σελ. 89 – 150

¹² Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών Γαλάζια ανάπτυξη: ευκαιρίες για βιώσιμη ανάπτυξη στους τομείς της θάλασσας και της ναυτιλίας COM(2012) 494 τελικό

Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής (ΟΘΠ) και τη συμβολή της στην επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής 2020 της ΕΕ¹³, όπως θα αναλυθεί στη συνέχεια. Η στρατηγική για τη γαλάζια ανάπτυξη αποτελείται από τρεις συνιστώσες¹⁴: (1) Τα μέτρα ΟΘΠ, (2) Τις στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες και (3) Τη στοχευμένη προσέγγιση για συγκεκριμένες θαλάσσιες δραστηριότητες. Η συμπερίληψη του ΘΧΣ στα μέτρα ΟΘΠ, συμπληρώνοντας τη θαλάσσια γνώση και την ολοκληρωμένη θαλάσσια επιτήρηση, καταδεικνύει τη σύνδεση και επικοινωνία των δυο πλαισίων. Επίσης, η οικοσυστημική προσέγγιση που υιοθετείται σε μια σειρά ρυθμιστικών πρωτοβουλιών σχετικά με τον ΘΧΣ και τη συνδρομή του στην ενίσχυση της γαλάζιας ανάπτυξης, πηγάζει από τη διάγνωση της υφιστάμενης κατάστασης.

Σύμφωνα με την τελευταία έκθεση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (European Environment Agency | [EEA](#))¹⁵ προκύπτει ότι το 80% των εκτιμήσεων της περιβαλλοντικής κατάστασης, στην οποία βρίσκονται είδη και οικοτόποι έχει χαρακτηριστεί ως «άγνωστη» και μόλις το 4% έχει επιτύχει τον στόχο της «Καλής Περιβαλλοντικής Κατάστασης», που επιδιώκεται με τη θέσπιση της Οδηγίας πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/ΕΚ¹⁶. Αντίθετα, ως ευνοϊκή χαρακτηρίζεται η περιβαλλοντική κατάσταση του 9% των θαλάσσιων οικοτόπων και του 7% των θαλάσσιων ειδών. Σχετικά με την επάρκεια των ιχθυαποθεμάτων παρατηρείται βελτίωση της κατάστασής τους, ωστόσο η εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων δεν πραγματοποιείται με βάση

¹³ Ανακοίνωση της Επιτροπής «Ευρώπη 2020: η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάπτυξη και την απασχόληση» COM(2010) 2020 τελικό

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC2020&from=EL>

¹⁴ Για περισσότερα βλ. Επίσημο ιστότοπο Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Blue growth»

http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/blue_growth/index_el.htm (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

¹⁵ EEA Report No 2/2015 «State of Europe's seas»

¹⁶ Οδηγία 2008/56/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, περί πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής για το θαλάσσιο περιβάλλον Βλ. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0056&from=EL>

τη μέγιστη βιώσιμη απόδοση¹⁷. Πιο συγκεκριμένα έχει παρατηρηθεί ότι για τις θάλασσες του Ατλαντικού και της Βαλτικής το 41% των εκτιμώμενων αλιευτικών αποθεμάτων υπόκειται σε εκμετάλλευση πέραν της μέγιστης βιώσιμης απόδοσης ενώ για τη Μεσόγειο και τη Μαύρη θάλασσα η υπεραλίευση απαντάται σε ακόμη μεγαλύτερο βαθμό. Παράλληλα, οι πιέσεις που ασκούνται στα θαλάσσια οικοσυστήματα από την κλιματική αλλαγή και η περιορισμένη θαλάσσια γνώση συνθέτουν ένα πλαίσιο, στο οποίο η επένδυση στην οικοσυστημική προσέγγιση της διαχείρισης είναι μονόδρομος.

Από την άλλη είναι σημαντικό να συνεκτιμάται στην αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης η επίδραση των παράκτιων οικονομικών δραστηριοτήτων στον θαλάσσιο χώρο. Ο βαθμός της επίδρασης είναι δυνατό να αποτυπωθεί με τη συνδρομή του Χάρτη 1, όπου διαπιστώνεται ότι ακόμη και οι χερσαίες δραστηριότητες της ενδοχώρας επιδρούν στον θαλάσσιο χώρο.

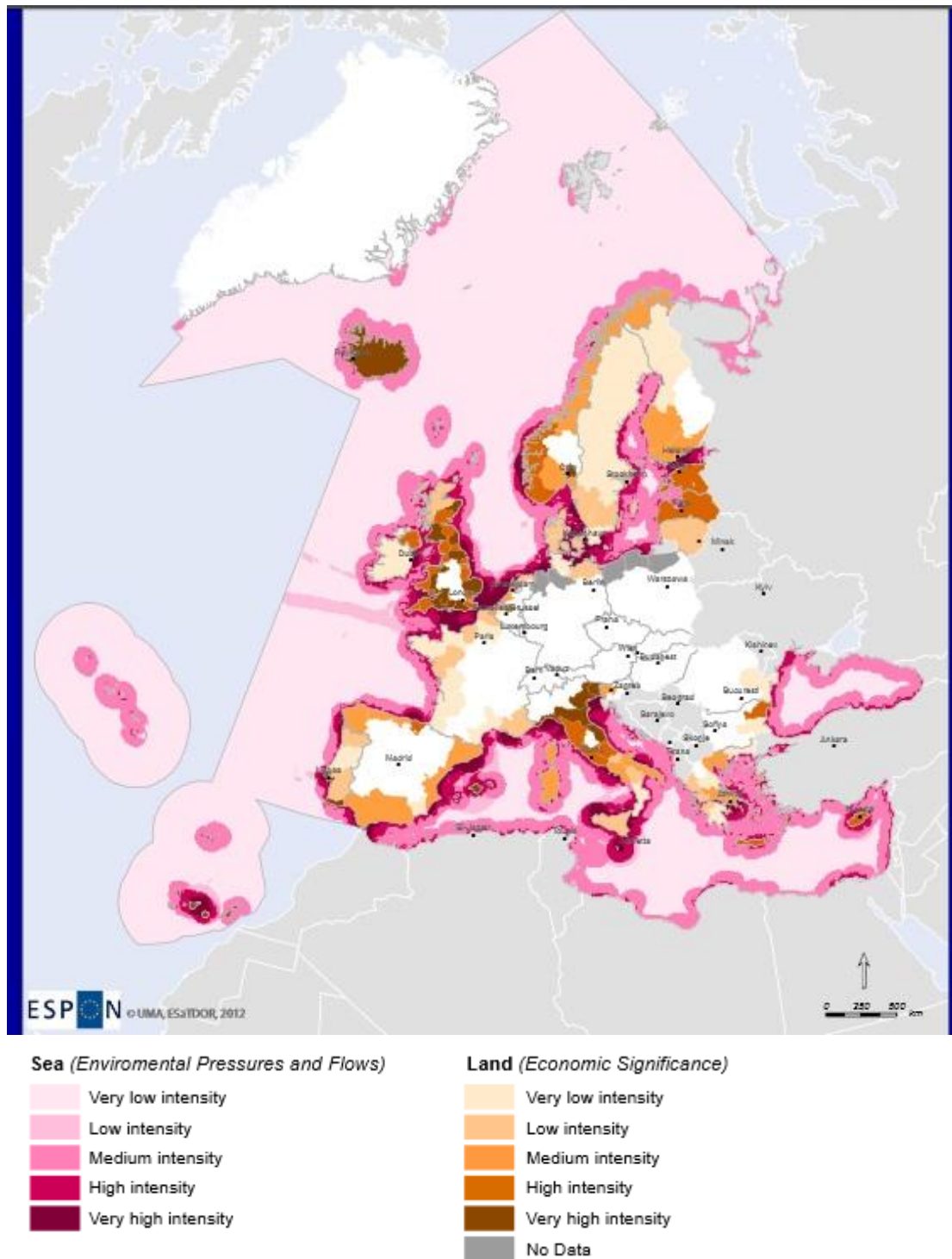
Συγχρόνως, εκτιμάται¹⁸ ότι 6.1 εκ. θέσεις εργασίας και 467 δις Ευρώ Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕγχΠ) της ΕΕ προέρχονται από τον θαλάσσιο τομέα. Περίπου το 90% του εξωτερικού εμπορίου και το 43% των συναλλαγών εντός της ΕΕ πραγματοποιούνται διά θαλάσσης. Συμπληρωματικά η ευρωπαϊκή ναυπηγική βιομηχανία αντιπροσωπεύει το 10% της συνολικής παραγωγής, ενώ κατέχει την πρώτη θέση παγκοσμίως σε αξία παραγωγής. Τέλος, στα ευρωπαϊκά ύδατα κυκλοφορούν περίπου 100.000 σκάφη, τα οποία συμμετέχουν σε δραστηριότητες αλιείας ή υδατοκαλλιέργειας.

¹⁷ Πρόκειται για όρο που έχει εισάγει η Επιτροπή για τη διαχείριση της κοινοτικής αλιείας και εντάσσεται σε μια μακροπρόθεσμη προσέγγιση διαχείρισης, η οποία αποβλέπει στην εκμετάλλευση των έμβιων υδρόβιων πόρων υπό συνθήκες αειφόρου οικονομικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Για περισσότερα βλ. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament - Implementing sustainability in EU fisheries through maximum sustainable yield {SEC(2006) 868} COM/2006/0360 final

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV:l66037>

¹⁸ European Commission «Θαλάσσια πολιτική και αλιεία», Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2014, Belgium, σελ. 3

Χάρτης 1: Επίδραση των χερσαίων δραστηριοτήτων στο θαλάσσιο χώρο

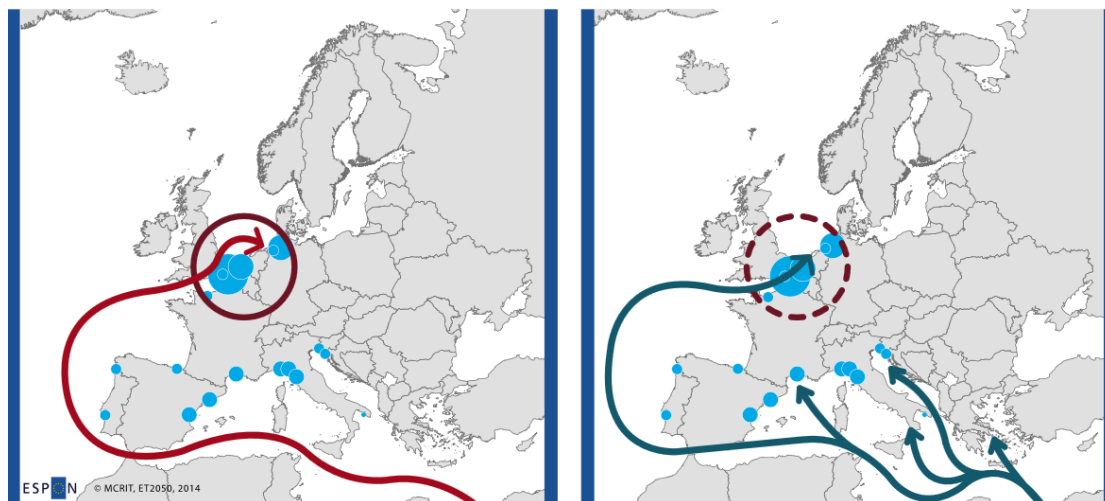


Πηγή: ESPON 2013 Programme. Report from the ESPON Open Seminar in Nafplion - Greece, 4 and 5 June 2014 «Opportunities and threats for territorial cohesion: Blue Growth and Urban Poverty» Luxembourg, 2014

Ως προς την αξιολόγηση της δυναμικής των γαλάζιων κλάδων και την εκτίμηση της εξέλιξής τους, καταγράφεται ότι η στρατηγική για τις θαλάσσιες

μεταφορές προσανατολίζεται προς μια κατεύθυνση αποκέντρωσης και περισσότερο συμμετρικής κατανομής του φόρτου των λιμένων, ο οποίος εκτιμάται ότι θα επauξηθεί στο επόμενο διάστημα. Η διαπίστωση αυτή δύναται να απεικονιστεί στον Χάρτη 2.

Χάρτης 2: Εκτίμηση εξέλιξης του ρόλου των λιμένων. Μετάβαση από την υφιστάμενη μονοκεντρικότητα στην πολυκεντρικότητα των διεθνών λιμένων



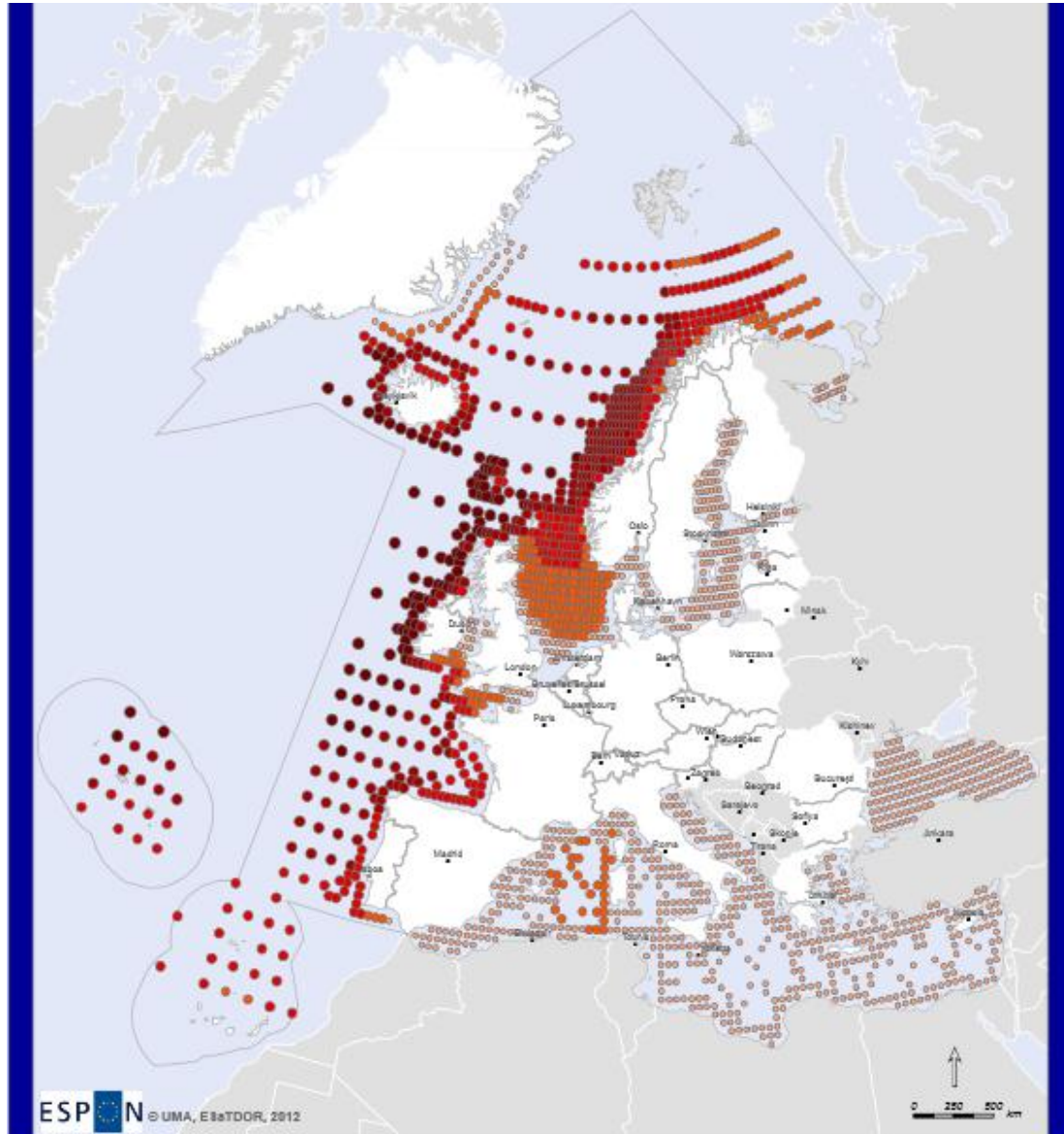
Πηγή: ESPON 2013 Programme. Report from the ESPON Open Seminar in Nafplion - Greece, 4 and 5 June 2014 «Opportunities and threats for territorial cohesion: Blue Growth and Urban Poverty» Luxembourg, 2014

Αποτελεί γεγονός ότι μια σημαντική διάσταση της γαλάζιας ανάπτυξης συνιστά η εκμετάλλευση του ενεργειακού δυναμικού του θαλάσσιου χώρου. Στο πλαίσιο αυτό, έχουν ήδη εκπονηθεί επενδυτικά και πιλοτικά σχέδια για την αξιοποίηση του υπεράκτιου αιολικού δυναμικού για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Ωστόσο, η κλίμακα εκμετάλλευσης δύναται να μεγαλώσει και ο κύκλος επενδύσεων να εμπλουτιστεί με εφαρμογές που σχετίζονται με την αξιοποίηση της παλιρροιακής¹⁹ και κυματικής ενέργειας, με παράλληλο στόχο

¹⁹ Μια καλή πρακτική αποτελεί το σχέδιο Tidal Lagoon Swansea bay που χωροθετείται στο Swansea και βρίσκεται σε εξέλιξη. Πρόκειται για σχέδιο εκμετάλλευσης της παλιρροιακής ενέργειας που παράγεται σε λιμνοθάλασσα και της απόστασης 8,5 μέτρων μεταξύ πλημμυρίδας και άμπωτης. Η παραγόμενη ενέργεια θα μπορεί να ικανοποιήσει σε μεγάλο βαθμό τις ενεργειακές ανάγκες των κατοίκων της πόλης. Για περισσότερα βλ. Επίσημο ιστότοπο σχεδίου Tidal lagoon Swansea bay <http://www.tidallagoonswanseabay.com/the-project/proposal-overview-and-vision/51/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

την ενδοκλαδική εξισορρόπηση. Ενδεικτικά, στον Χάρτη 3 αποτυπώνεται η δυναμική αξιοποίησης της κυματικής ενέργειας στις ευρωπαϊκές θάλασσες και συμπεραίνεται ότι οι ανοικτές θάλασσες πλεονεκτούν έναντι των ημίκλειστων ή περικλειστων, για τις οποίες όμως υπάρχει περιθώριο ανάπτυξης επενδυτικών πρωτοβουλιών.

Χάρτης 3: Δυναμική αξιοποίησης της κυματικής ενέργειας



Wave power potential (KW/m)

- 0.5 to 11.0
- 11.1 to 24.3
- 24.4 to 39.0
- 39.1 to 55.9
- 56.0 to 81.6

Πηγή: ESPON 2013 Programme. Report from the ESPON Open Seminar in Nafplion - Greece, 4 and 5 June 2014 «Opportunities and threats for territorial cohesion: Blue Growth and Urban Poverty» Luxembourg, 2014

Επιπλέον, η θαλάσσια βιοτεχνολογία εμφανίζεται ως ένας πολλά υποσχόμενος γαλάζιος κλάδος. Από τους κλάδους της γαλάζιας ανάπτυξης εμφανίζεται ως ο λιγότερο αναπτυγμένος. Παρά την υποστήριξη που τυγχάνει από τα χρηματοδοτικά εργαλεία της ΕΕ²⁰ παρατηρούνται εμπόδια στην περαιτέρω εξέλιξή του, καθώς διαπιστώνεται περιορισμένη συνεργασία μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, αδυναμία μεταφοράς των ερευνητικών επιτευγμάτων σε προϊόντα και υπηρεσίες και έλλειψη δεξιοτήτων για την υποστήριξη του κύκλου εργασιών²¹. Στο πλαίσιο αυτό, κρίνεται σκόπιμο οι θεσμικές πρωτοβουλίες να εστιάσουν στην αντιμετώπιση των ανασταλτικών παραγόντων και την ενίσχυση των προσπάθειών των κρατών – μελών για επενδύσεις στην έρευνα, την τεχνολογία και την καινοτομία.

Από τη συνδυαστική ανάγνωση των ανωτέρω προκύπτει ότι η ενδυνάμωση της γαλάζιας ανάπτυξης δια της εργαλειακής χρήσης του ΘΧΣ συγκεντρώνει το θεσμικό ενδιαφέρον της ΕΕ και οδηγείται από τις ανάγκες που προκύπτουν για οικονομική μεγέθυνση, κοινωνική πρόοδο και προστασία του περιβάλλοντος. Οι πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο αυτό είναι χρήσιμο να διερευνηθούν ως προς τα εξής: Κατά πόσο αντιμετωπίζουν ισότιμα τις συγκεκριμένες ανάγκες; Σε ποιο βαθμό προάγουν την οικοσυστημική προσέγγιση στην εφαρμογή του ΘΧΣ; Ποια είναι η κινητήρια δύναμη για την εφαρμογή του ΘΧΣ; Πώς διαμορφώνονται οι δομές διακυβέρνησης; Ποιος είναι ο βαθμός αποδοχής και ευελιξίας των κρατών – μελών; Ποιες είναι οι κλίμακες σχεδιασμού στον θαλάσσιο χώρο; Πώς και σε ποια κλίμακα αναπτύσσονται συνεργασίες; Προηγείται ο αναπτυξιακός προγραμματισμός του χωρικού σχεδιασμού; Πώς διαμορφώνεται το πολιτικό και κανονιστικό περιβάλλον;

²⁰ Ενδεικτικά σημειώνεται το σχέδιο AT~SEA, το οποίο αφορά στην εταιρική σύμπραξη εταιρειών και ερευνητικών ιδρυμάτων για την ανάπτυξη τεχνολογιών καλλιεργειών φύκων με τη χρήση κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων και τη διερεύνηση διοχέτευσής τους στην αγορά. Για περισσότερα βλ. Επίσημο ιστότοπο σχεδίου AT~SEA <http://www.atsea-project.eu/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή «Τόποι – Αναζήτηση νέων λύσεων σε παλιά προβλήματα της γαλάζιας οικονομίας», Περιοδικό Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Θαλάσσια Πολιτική και Αλιεία στην Ευρώπη», Τεύχος 67, Ιούλιος 2015

ΜΕΡΟΣ Α**ΟΙ ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΘΧΣ ΚΑΙ ΤΗ ΓΑΛΑΖΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ****1. Εισαγωγή**

Ο εγκλωβισμός της αναπτυξιακής διαδικασίας στον χερσαίο χώρο έχει περιορίσει, σ' ένα βαθμό, τη φέρουσα ικανότητά της²², με αποτέλεσμα το ενδιαφέρον και ο προσανατολισμός της να κατευθύνεται αναπόδραστα προς τον θαλάσσιο χώρο. Στο πλαίσιο αυτό, εδράζεται η ανάγκη για ρύθμιση, υποστήριξη και διαχείριση της αναπτυξιακής δυναμικής, που εμφανίζεται στην περιοχή ενδιαφέροντος, κατά τέτοιον τρόπο ώστε να αντιμετωπίζονται οι πιέσεις που ασκούνται από τους χρήστες και τα εμπλεκόμενα μέρη, να ενθαρρύνονται οι επενδυτικές πρωτοβουλίες, να ενισχύεται ο συντονισμός μεταξύ των φορέων που εμπλέκονται στη διαδικασία, αλλά και να προστατεύονται τα θαλάσσια και παράκτια οικοσυστήματα. Η εργαλειακή χρήση του ΘΧΣ εξυπηρετεί τη στρατηγική κατεύθυνση που ακολουθούν τα κράτη – μέλη της διεθνούς κοινότητας για την επίτευξη του προαναφερθέντος στόχου, ενισχύοντας παράλληλα τη μεταξύ τους συνεργασία, προκειμένου να μεγιστοποιηθεί το παραγόμενο αποτέλεσμα.

Στην ενότητα που ακολουθεί επιχειρείται η καταγραφή των πρωτοβουλιών που συναρτώνται άμεσα ή έμμεσα με την εκπόνηση θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων. Μεθοδολογικά η καταγραφή τους επιμερίζεται σε διεθνές, περιφερειακό, ευρωενωσιακό και εθνικό επίπεδο, με στόχο την κωδικοποίηση της πληροφορίας και την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με το σχεδιαστικό πλαίσιο, στο οποίο δύναται να εισαχθεί εργαλειακά ο ΘΧΣ για την υποστήριξη της γαλάζιας ανάπτυξης.

²² Χαρακτηριστικά σημειώνεται ότι οι οικονομίες πασχίζουν να παγιώσουν τους αναπτυξιακούς τους ρυθμούς στο 2% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ)

Βλ. Επίσημο Ιστότοπο Παγκόσμιας Τράπεζας

<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG/countries?display=graph>

(Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

2. Το Διεθνές πλαίσιο

2.1 Οι θεσμικές πρωτοβουλίες

Αξίζει να σημειωθεί ότι αφετηριακά ο ΘΧΣ τροφοδοτήθηκε από τη δεξαμενή της περιβαλλοντικής πολιτικής, γεγονός που συνδέεται με την έντονη δραστηριότητα που ανέπτυξαν φορείς διοίκησης με περιβαλλοντικό αντικείμενο²³, επενδύοντας στην εισαγωγή οικοσυστημικών προσεγγίσεων για την εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων στον θαλάσσιο χώρο²⁴. Απόρροια αυτής της εξέλιξης αποτελεί το γεγονός ότι προηγείται η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής συνιστώσας σε μια σειρά πρωτοβουλιών, οι οποίες συνέβαλαν στη διαμόρφωση του υποβάθρου για την εισαγωγή του ΘΧΣ στην εργαλειοθήκη πολιτικής.

Θεσμικά η συγκεκριμένη κατεύθυνση αντανακλάται από τη συλλογική δράση των κρατών, όπως αυτή εκφράστηκε αφετηριακά στην [Παγκόσμια Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη](#), που διεξήχθη στο Ρίο το 1992 και αποτυπώθηκε με την έκδοση της [Agenda 21](#). Στην Agenda 21 επισημαίνεται η ανάγκη για εισαγωγή μιας ολιστικής και οικοσυστημικής προσέγγισης στη θαλάσσια διακυβέρνηση²⁵. Ακολούθησε η επαναδιατύπωση της συγκεκριμένης προσέγγισης στο παράγωγο αποτέλεσμα της Παγκόσμιας Διάσκεψης για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του Γιοχάνεσμπουργκ το 2002, [Σχέδιο Εφαρμογής](#) (Johannesburg Plan of Implementation | [JPI](#))²⁶. Μάλιστα στο JPI γίνεται αναφορά για μια ολιστική και πολυτομεακή προσέγγιση του παράκτιου και θαλάσσιου χώρου σε εθνικό επίπεδο. Αξίζει να σημειωθεί ότι αυτό που

²³ Arkema K., Abramson S., Dewsbury B., «Marine ecosystem-based management: from characterization to implementation» *Frontiers in Ecology and the Environment* 4, 2008, σελ. 525 – 532.

²⁴ Levin S. A., Lubchenco J., «Resilience, robustness, and marine ecosystem-based management» *BioScience* Vol 58, 2008, σελ. 27 – 32

²⁵ Βλ. Το πλήρες κείμενο της Agenda 21 από τον επίσημο ιστότοπο του ΟΗΕ www.un.org/esa/sustdev/documents/agenda21/english/Agenda21.pdf (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²⁶ Βλ. το πλήρες κείμενο του JPI από τον επίσημο ιστότοπο του ΟΗΕ www.un.org/esa/sustdev/documents/WSSD_POI_PD/English/POIToc.htm (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

διαφοροποιεί το JPI από την Agenda 21 είναι το χρονοδιάγραμμα που θέτει το πρώτο για την υλοποίηση των δεσμεύσεων που απορρέουν από την υιοθέτησή του.

Στη συνέχεια και ενόψει του **PIO +20** πολλές αντιπροσωπείες των κρατών – μελών της διεθνούς κοινότητας εξέφρασαν την πεποίθηση ότι οι εργασίες της Διάσκεψης θα πρέπει να εστιάσουν στην παραγωγή αποτελεσμάτων, όπου θα εμπεριέχονται επαναβεβαιώσεις για την υλοποίηση των δεσμεύσεων που έχουν συμφωνηθεί μέχρι πρότινος αλλά και ανάληψη νέων θεματικών πρωτοβουλιών²⁷. Ωστόσο, το θεσμικό απόσταγμα της διαδικασίας «**The Future We Want**»²⁸ δεν είχε τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, καθώς περιορίστηκε στη διακηρυκτική επαναδιατύπωση των δεσμεύσεων από προηγούμενες Διασκέψεις και δεν έκανε την υπέρβαση για επένδυση σε καινοτόμες προσεγγίσεις διαχείρισης του θαλάσσιου χώρου, όπως είναι ο ΘΧΣ. Σε εθελοντική βάση, ωστόσο, ομάδα κρατών συμφώνησε στην υιοθέτηση μιας ολιστικής προσέγγισης χωροταξικής διαχείρισης²⁹. Από την άλλη, έχει αναπτυχθεί μια οριζόντια πρωτοβουλία³⁰ από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) για την εκτίμηση της κατάστασης του θαλάσσιου περιβάλλοντος, στην οποία περιλαμβάνεται η εξέταση της κοινωνικοοικονομικής διάστασης. Τα αποτελέσματά της, που εκτιμώνται ότι θα δημοσιευθούν εντός του 2015, αναμένεται να διαμορφώσουν τις περαιτέρω θεσμικές εξελίξεις.

²⁷ Liane V., Dulvy N., Koldewey H., «Avoiding Empty Ocean Commitments at Rio+20» Science 336.6087, 2012, σελ. 1383 – 1385

²⁸ Βλ. το πλήρες κείμενο του «**The Future We Want**» από τον επίσημο ιστότοπο του ΟΗΕ <http://www.uncsd2012.org/content/documents/727The%20Future%20We%20Want%2019%20June%201230pm.pdf> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²⁹ Βλ. από τον επίσημο ιστότοπο της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη «Global Partnership and Capacity Building for Ecosystem Based Management of Oceans and Coasts – Pursuing Compatible Objectives for Sustainable Development through Integrated Spatial Planning, Management and Policies» <http://www.uncsd2012.org/index.php?page=view&type=1006&menu=153&nr=501> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

³⁰ Βλ. Επίσημο ιστότοπο της πρωτοβουλίας «United Nations World Ocean Assessment» <http://www.worldoceanassessment.org/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

Επιπλέον, έχουν αναληφθεί πρωτοβουλίες και σε μικρότερα επίπεδα. Χαρακτηριστική είναι αυτή³¹ μελών των μικρών αναπτυσσόμενων νησιωτικών κρατών (Small Island Developing States | [SIDS](#))³² στο πλαίσιο του φόρουμ μικρών κρατών που διεξήχθη υπό την αιγίδα της Παγκόσμιας Τράπεζας, με την οποία πρωτοστατούν για μια στροφή προς βιώσιμες χρήσεις των θαλάσσιων πόρων και την προώθηση της γαλάζιας ανάπτυξης. Τέλος, για πρώτη φορά έχει ενταχθεί στην ατζέντα των συζητήσεων της [G7](#) η ενίσχυση της γαλάζιας οικονομίας³³. Από τα παραπάνω προκύπτει το γεγονός ότι θεσμικά υλοποιείται μια προσπάθεια ανάδειξης της χρησιμότητας της γαλάζιας ανάπτυξης και της αναγκαιότητας συμπερίληψής της στη στρατηγική κατεύθυνση των συμβεβλημένων μερών.

2.2 Οι κανονιστικές πρωτοβουλίες

2.2.1 Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας

Σε διεθνές επίπεδο ο θαλάσσιος χώρος ρυθμίζεται από πλήθος κανονιστικών πρωτοβουλιών, με κανονιστική βάση τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UN Convention on the Law of the Sea | [UNCLOS](#))³⁴. Παρόλο που η UNCLOS δεν εμπεριέχει διατάξεις με αναφορά στον ΘΧΣ,

³¹ Βλ. από τον επίσημο ιστότοπο της Παγκόσμιας Τράπεζας «Leveraging the Blue Economy for Inclusive and Sustainable Growth», Small States Forum, 2012

<http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/SSF-Seesion-1-Blue-Economy-Issues-Note.pdf> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

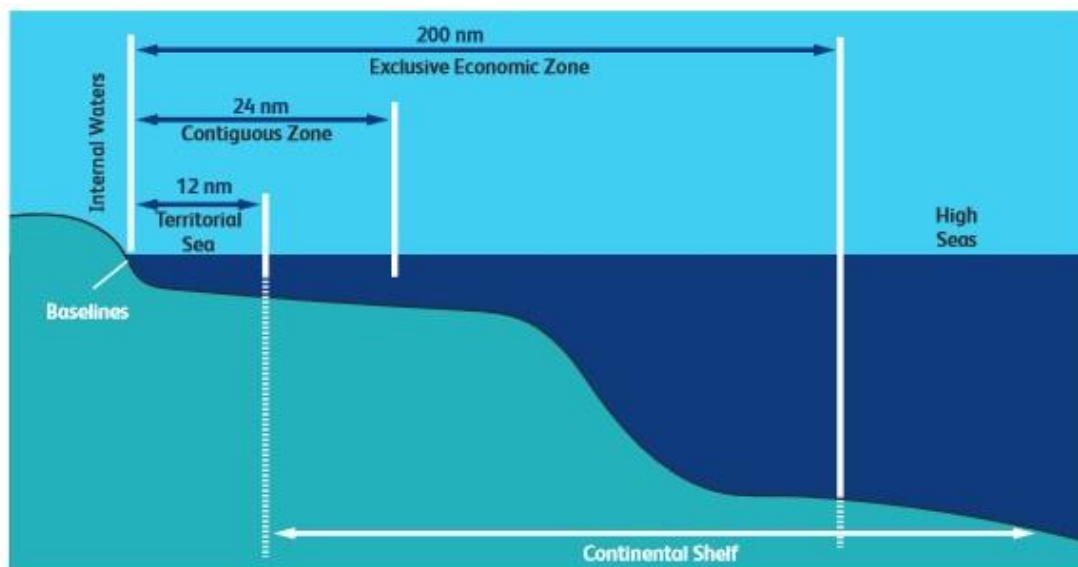
³² Βλ. Επίσημο ιστότοπο της ομάδας των SIDS <http://www.sidsnet.org/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

³³ Στη Διάσκεψη κορυφής που διεξήχθη στη Γερμανία τον Ιούνιο του 2015, οι επιστημονικές ακαδημίες των χωρών που εκπροσωπούνται στο διακυβερνητικό όργανο συνέβαλλαν με κοινή δήλωση σχετικά με τις κινητήριες δυνάμεις πρόκλησης ρύπανσης στα θαλάσσια οικοσυστήματα, αποτυπώνοντας τη συναίνεση των μελών του G7 για ανάληψη πρωτοβουλιών στο πλαίσιο της γαλάζιας ανάπτυξης. Για περισσότερα βλ. The Economist Intelligence Unit, «The blue economy: Growth, opportunity and a sustainable ocean economy», The Economist Intelligence Unit Limited, 2015

³⁴ Βλ. επίσημο ιστότοπο του ΟΗΕ για το πλήρες κείμενο της UNCLOS http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

εντούτοις περιγράφονται τα δικαιώματα, οι δικαιοδοσίες και οι υποχρεώσεις των κρατών – μερών της Σύμβασης στην εκμετάλλευση και προστασία των θαλάσσιων πόρων, ενώ η δυνατότητά τους για εκπόνηση θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων εδράζεται και συναρτάται – ως προς την κλίμακα και το περιεχόμενο – με τις καθορισμένες θαλάσσιες ζώνες – ως ορίζονται στη Σύμβαση. Στο πλαίσιο αυτό, αποσαφηνίζονται οι έννοιες της Αιγιαλίτιδας ζώνης, της Συνορεύουσας ζώνης, της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, της Υφαλοκρηπίδας και της Ανοικτής Θάλασσας, που συνδέονται με τη διαβάθμιση των δικαιωμάτων των παράκτιων κρατών αλλά και των τρίτων κρατών³⁵.

Σχήμα 1: Οι ζώνες εθνικής δικαιοδοσίας σύμφωνα με την UNCLOS



Πηγή: Enablers Task Force on Marine Spatial Planning. Report to the Inter – DMC Group

<http://www.oceanwealth.ie/sites/default/files/sites/default/files/news/Final%20Our%20Ocean%20Wealth%20Enablers%20Task%20Force%20Report.pdf>

(Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

³⁵ Για περισσότερα βλ. Τσάλτας Γρ., Κλαδη Μ., «Το Διεθνές Καθεστώς των Θαλασσών και των Ωκεανών», Τόμος Πρώτος: Διεθνής Πολιτική και Δίκαιο της Θάλασσας – Οι Ζώνες Εθνικής Δικαιοδοσίας, Εκδόσεις Σιδέρη, Αθήνα, 2003

2.2.2 Ο Διεθνής Οργανισμός Ναυσιπλοΐας

Ιδιαίτερη σημαντική είναι η συμβολή του Διεθνούς Οργανισμού Ναυσιπλοΐας (International Maritime Organization | IMO)³⁶ στην κανονιστική μεταχείριση των τομέων της ναυσιπλοΐας και των θαλάσσιων μεταφορών. Η διεθνής διάσταση των συγκεκριμένων τομέων συνεπάγεται την ανάγκη για έκδοση κοινών ενιαίων προτύπων. Στο πλαίσιο αυτό δραστηριοποιείται ο IMO με το περιεχόμενο των πρωτοβουλιών³⁷ που συγκαταλέγονται στην κανονιστική του εργαλειοθήκη να εξειδικεύεται σε τρεις ενότητες: (1) τη θαλάσσια ασφάλεια, (2) την πρόληψη της θαλάσσιας ρύπανσης και (3) τη λογοδοσία και αποζημίωση. Με βάση τη θεματολογία προκύπτει ότι πλαισιακά ο ΘΧΣ συναρτάται με την κανονιστική βάση που στοιχειοθετεί το έργο του IMO.

2.2.3 Η Διεθνής Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα

Σημαντική κανονιστική πρωτοβουλία διεθνούς κλίμακας, που λειτουργεί ως οδηγός για την εκπόνηση θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων, αποτελεί η Διεθνής Σύμβαση για τη διατήρηση της Βιολογικής Ποικιλότητας των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Convention on Biological Diversity | UN CBD), η οποία δεσμεύει τα συμβεβλημένα μέρη να αναπτύξουν εθνικές στρατηγικές για τη διατήρηση και βιώσιμη χρήση της βιολογικής ποικιλότητας. Στο πλαίσιο αυτό, η θαλάσσια και παράκτια βιοποικιλότητα θεωρείται ως προτεραιότητα από τη Διάσκεψη των Συμβεβλημένων Μερών (Conference of parties | COP)³⁸. Μάλιστα το 2004 τα Συμβεβλημένα Μέρη αποφάσισαν για το σχεδιασμό ενός ολοκληρωμένου και αντιπροσωπευτικού συστήματος θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών (Maritime Protected Areas | MPAs), το οποίο μπορεί να έχει χωρική αναφορά εκτός εθνικής δικαιοδοσίας, χωρίς

³⁶ Για περισσότερα βλ. Επίσημο ιστότοπο IMO <http://www.imo.org/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

³⁷ Οι σημαντικότερες είναι: (1) η Σύμβαση για την ασφάλεια της διεθνούς ναυτιλίας (SOLAS), (2) Η Σύμβαση περί διεθνών κανονισμών προς αποφυγήν συγκρούσεων εν θαλάσση, (3) η Σύμβαση Περιορισμού Θαλάσσιας Ρύπανσης (MARPOL), (4) οι Κανόνες Διεθνούς Ισάλου Γραμμής και (5) οι Κανόνες Ασφάλειας Πλοίων και Λιμένος (ISPS)

³⁸ Maes F., «The international legal framework for marine spatial planning», Marine Policy 32, 2008, σελ. 797 – 810

όμως το υφιστάμενο κανονιστικό πλαίσιο να μπορεί να υποστηρίξει αυτήν την πρωτοβουλία³⁹.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η CBD περιλαμβάνει συνιστώσες που απαντώνται⁴⁰ στον ΘΧΣ, ο οποίος έχει ως κινητήρια δύναμη την εφαρμογή οικοσυστημικής διαχείρισης. Μάλιστα, μια σε βάθος αξιολόγηση της Σύμβασης⁴¹ καθιστά απαραίτητη την εισαγωγή πρακτικών εργαλείων για την επίτευξη των στόχων που οριοθετεί η οικοσυστημική προσέγγιση. Επιπρόσθετα, μια ακόμη μελέτη⁴² καταλήγει στο ίδιο συμπέρασμα σχετικά με την εφαρμογή της οικοσυστημικής διαχείρισης και σημειώνει την ανάγκη για εισαγωγή περισσότερο επιχειρησιακών εργαλείων. Για τον λόγο αυτό η COP 10⁴³ και η COP 11⁴⁴ με

³⁹ Βλ. Kidd S., Shaw D., «The social and political realities of marine spatial planning: some land-based reflections», ICES Journal of Marine Science, 71(7), 2014, σελ. 1535 – 1541

⁴⁰ Χαρακτηριστικά αναφέρονται η ολοκληρωμένη διαχείριση παράκτιου και θαλάσσιου περιβάλλοντος, η εκπόνηση μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων για έργα, η υλοποίηση στρατηγικών περιβαλλοντικών εκτιμήσεων για τον σχεδιασμό δραστηριοτήτων, ο σχεδιασμός αντιπροσωπευτικών οικολογικών δικτύων από ΜΡΑ. Για περισσότερα βλ. Maes F., «The international legal framework for marine spatial planning», Marine Policy 32, 2008, σελ. 797–810

⁴¹ Convention on Biological Diversity (CBD). In depth review of the application of the ecosystem approach. Barriers to the application of the ecosystem approach. In: Proceedings of the 12th meeting of the subsidiary body on scientific, technical and technological advice. Paris: UNESCO; 2007.

⁴² Arkema K, Abramson S, Dewsbury B. «Marine ecosystem-based management: from characterization to implementation», Frontiers in Ecology and the Environment 4(10), 2006, σελ. 525 – 532

⁴³ **Decision X/29 Marine and Coastal Biodiversity**

(15) Urges Parties and other Governments to achieve long - term conservation, management and sustainable use of marine resources and coastal habitats, and to effectively manage marine protected areas, in accordance with international law, including the United Nations Convention on the Law of the Sea, in order to safeguard marine and coastal biodiversity and marine ecosystem services, and sustainable livelihoods, and to adapt to climate change, through appropriate application of the precautionary approach and ecosystem approaches, including the use of available

σχετικές τους αποφάσεις εστιάζουν στην εργαλειακή συνδρομή του ΘΧΣ για την επίτευξη των στόχων που τίθενται και αποτυπώνουν την ουσιαστική του σύνδεση με τη CBD.

2.2.4 Η Σύμβαση της Οικονομικής Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε διασυνοριακό πλαίσιο

Σημαντική ώθηση λαμβάνει η υλοποίηση του ΘΧΣ σε διασυνοριακό επίπεδο από τη Σύμβαση της Οικονομικής Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε διασυνοριακό πλαίσιο (Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context | [ESPOO](#))⁴⁵, με την οποία θεσπίζονται διαδικασίες διαβουλεύσεων με τα μέρη τα οποία ενδέχεται να θιγούν από διασυνοριακές περιβαλλοντικές επιπτώσεις προτεινόμενων έργων. Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται και το Πρωτόκολλο Στρατηγικής Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Protocol on Strategic Environment Assessment | [Protocol SEA](#))⁴⁶, που εισάγεται εργαλειακά, προκειμένου να ενισχυθεί η ικανότητα αποφυγής δυσμενών περιβαλλοντικών

tools such as integrated river basin and integrated coastal zone management, [marine spatial planning](#), and impact assessments.

(78) Invites Parties and other Governments to increase efforts to apply [marine spatial planning tools](#), as appropriate, in accordance with Parties' national planning and strategies, for better integration of conservation objectives in marine and other sectoral development programmes, and in overall plans for economic development

<https://www.cbd.int/doc/decisions/COP-10/cop-10-dec-29-en.pdf>

(Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

⁴⁴**Decision XI/18 Marine and coastal biodiversity:** sustainable fisheries and addressing adverse impacts of human activities, voluntary guidelines for environmental assessment, and [marine spatial planning](#) <https://www.cbd.int/doc/decisions/COP-11/cop-11-dec-18-en.pdf> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

⁴⁵ Βλ. Επίσημο ιστότοπο UNECE για το κείμενο της Σύμβασης ESPOO

http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/documents/legaltexts/Espoo_Convention_authentic_ENG.pdf (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

⁴⁶ Το πλήρες κείμενο του Πρωτοκόλλου Στρατηγικής Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

<http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/documents/legaltexts/protocolenglis h.pdf> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

επιπτώσεων μέσα από την αξιολόγηση των αποφάσεων στο πλαίσιο προγραμμάτων ή πολιτικών.

2.2.5 Άλλες διεθνείς πρωτοβουλίες

Ως δεξαμενή γνώσης που δύναται να τροφοδοτήσει τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια μπορεί να χρησιμοποιηθεί το έργο που επιτελείται από μια σειρά διεθνών πρωτοβουλιών. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται η πληροφορία και η εμπειρία που αντλείται από τη συνεργασία των Συμβεβλημένων Μερών της *Συμφωνίας των Ηνωμένων Εθνών για τα Αλιευτικά Αποθέματα* (UN Fish Stocks Agreement)⁴⁷. Επίσης, η διασυνοριακή διάσταση του ΘΧΣ ενισχύεται από θεματικές συμβάσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η *Διεθνής Σύμβαση για τη διατήρηση των θυννοειδών του Ατλαντικού* (International Convention for the Conservation of Atlantic Tunas | ICCAT)⁴⁸ με την οποία σχηματίζεται ένα θεματικό πλαίσιο για την περιφερειακή συνεργασία στον τομέα της διατήρησης και διαχείρισης των θυννοειδών και των συγγενών ειδών του Ατλαντικού Ωκεανού και των παρακείμενων θαλασσών

3. Το Περιφερειακό πλαίσιο

Αποτελεί κοινή παραδοχή το γεγονός ότι η πολιτική ατζέντα των εμπλεκόμενων μερών στις περιφερειακές συμβάσεις και οι προτεραιότητες που αυτά θέτουν είναι δυνατό να διαμορφώσει τον προσανατολισμό του ΘΧΣ. Στο πλαίσιο αυτό, η διαφαινόμενη μετατόπιση του ενδιαφέροντος από την περιβαλλοντική προστασία στην οικονομική μεγέθυνση είναι δυνατό να αποτυπωθεί και στις κινητήριες δυνάμεις για την υλοποίηση θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων. Η διαπίστωση αυτή εκπορεύεται από την ιστορική εξέλιξη των πρωτοβουλιών που έχουν αναληφθεί. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το πλαίσιο που διαμορφώθηκε για τον ΘΧΣ προϊόντος θέσπισης περιφερειακών συμβάσεων

⁴⁷ Βλ. Επίσημο ιστότοπο ΟΗΕ για το πλήρες κείμενο της Συμφωνίας των Ηνωμένων Εθνών για τα Αλιευτικά Αποθέματα (UN Fish Stocks Agreement)
[http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/fish_stocks_agreement/C](http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/fish_stocks_agreement/CONF164_37.htm)
ONF164_37.htm (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

⁴⁸ Βλ. Επίσημο ιστότοπο ICCAT για το κανονιστικό πλαίσιο
<http://www.iccat.es/Documents/Commission/BasicTexts.pdf> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

και το οποίο εξέφραζε την ανάγκη για την προστασία, τη διατήρηση ή και την αποκατάσταση της περιβαλλοντικής ακεραιότητας των θαλάσσιων οικοσυστημάτων⁴⁹. Στο πλαίσιο αυτό, προκύπτει ότι η υλοποίηση των περιφερειακών συμβάσεων συνδέονται σταθερά με τη στόχευση για ολιστική διαχείριση των θαλάσσιων λεκανών στις οποίες αναφέρονται⁵⁰, προτάσσοντας την προστασία του περιβάλλοντος, ενώ εξελικτικά λαμβάνουν υπόψη και την οικονομική ανάπτυξη. Σε κάθε περίπτωση αξίζει να αναφερθεί ότι οι περιφερειακές συμβάσεις έχουν, σ' ένα βαθμό, την ίδια νομοτεχνική δομή, καθώς εμπεριέχουν κανόνες ουσιαστικού δικαίου, δημιουργώντας υποχρεώσεις για τα συμβεβλημένα μέρη, ενώ περιλαμβάνουν διαδικαστικές ρυθμίσεις, θεσμικές διευθετήσεις και μηχανισμούς για την εφαρμογή των Πρωτοκόλλων και των παραρτημάτων τους⁵¹.

3.1 Η Σύμβαση της Βαρκελώνης

Η Σύμβαση για την προστασία της Μεσογείου Θάλασσας από τη Ρύπανση⁵², εστιάζει στην ενίσχυση της συνεργασίας των Συμβεβλημένων Μερών με στόχο την πρόληψη, ελάττωση και καταπολέμηση της θαλάσσιας ρύπανσης. Η αναθεώρησή της επήλθε το 1995. Μετονομάστηκε σε Σύμβαση για την Προστασία του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος και των παράκτιων περιοχών της Μεσογείου, διευρύνοντας τους στόχους και το πεδίο εφαρμογής της, ώστε να περιλαμβάνει και τον παράκτιο χώρο. Επιπλέον, εισήχθη η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης της Μεσογείου, ενσωματώνοντας την προσέγγιση της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών του Ρίο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη. Από την

⁴⁹ Kidd S., Shaw D., «The social and political realities of marine spatial planning: some land-based reflections», ICES Journal of Marine Science, 71 (7), 2014, σελ. 1535 – 1541

⁵⁰ Kidd S., Plater A., Frid C., «The ecosystem approach to marine planning and management.», Earthscan, London, 2011

⁵¹ Καραγεώργου Β. «Η σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ των κανόνων του διεθνούς και ευρωπαϊκού δικαίου για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος», από το βιβλίο «Περιβάλλον και θαλάσσιος χώρος. Εξελίξεις και προοπτικές προστασίας και διαχείρισης του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Διεθνής και Ευρωπαϊκή διάσταση», Εκδόσεις Σιδέρη, Αθήνα, 2006

⁵² Βλ. Επίσημο ιστότοπο του UNEP «The Barcelona Convention»

<http://www.unepmap.org/index.php?module=content2&catid=001001004>

(Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

εξέταση των δομών της Σύμβασης της Βαρκελώνης, των εξειδικευτικών της πρωτοκόλλων και του [Μεσογειακού Προγράμματος Δράσης](#) (Mediterranean Action Plan | [MAP](#))⁴⁷ διαπιστώνεται ότι ο ΘΧΣ επηρεάζεται κυρίως από το Πρωτόκολλο σχετικά με τις Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές και την προστασία της Βιολογικής Ποικιλομορφίας της Μεσογείου, αλλά και το Πρωτόκολλο για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Ζωνών το οποίο έχει τεθεί σε ισχύ. Συγκεκριμένα, το Πρωτόκολλο σχετικά με τις Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές και την προστασία της Βιολογικής Ποικιλομορφίας της Μεσογείου προβλέπει τη δημιουργία [MPAs](#) και Ειδικά Προστατευόμενων Περιοχών Μεσογειακής Σημασίας (Specially Protected Areas of Mediterranean Importance | [SPAMIs](#)) και διασυνδεδεμένα μέτρα προστασίας, καθώς και ρυθμίσεις που σχετίζονται με τη ναυσιπλοΐα και την εκμετάλλευση των θαλάσσιων πόρων.

Παράλληλα, αξίζει να αναφερθεί το γεγονός ότι ο ΘΧΣ δύναται να εμπλουτίζεται επιστημονικά και ως προς τις υφιστάμενες καλές πρακτικές από δομές όπως το Regional Activity Centre for Specially Protected Areas ([RAC/SPA](#)), που αποτελεί το τεχνικό όργανο για την παρακολούθηση και εκτέλεση του πρωτοκόλλου για τις Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές και την προστασία της Βιολογικής Ποικιλομορφίας ή τα Coastal Area Management Programmes ([CAMPs](#)), που αποτελούν περιοχικές εφαρμογές ολόκληρου του συστήματος της Βαρκελώνης και του MAP με συμμετοχή κρατικών και μη δρώντων.

3.2 Η Σύμβαση για την Προστασία του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος του Βορειοανατολικού Ατλαντικού

Η Σύμβαση για την Προστασία του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος του Βορειοανατολικού Ατλαντικού (The Convention for the Protection of the marine Environment of the North-East Atlantic | [OSPAR convention](#))⁵³ μαζί με τη Σύμβαση της Βαρκελώνης αποτελούν τα πιο γνωστά και ολοκληρωμένα θεσμικά εργαλεία περιφερειακού χαρακτήρα. Έχουν κοινά χαρακτηριστικά,

⁵³ Βλ. Επίσημο ιστότοπο της Σύμβασης OSPAR «The OSPAR Convention»

<http://www.ospar.org/convention/text>

(Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

αλλά και διαφορές που έχουν να κάνουν με τις ιδιαιτερότητες κυρίως των αντίστοιχων περιοχών⁵⁴. Η Σύμβαση OSPAR συνιστά το ισχύον νομικό πλαίσιο καθοδήγησης της διεθνούς συνεργασίας για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος του Βορειοανατολικού Ατλαντικού. Η οικοσυστημική διαχείριση στην οποία βασίζεται επιδιώκεται με τις 6 στρατηγικές που έχουν εισαχθεί για τον σκοπό αυτό. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η εξισορρόπηση μεταξύ της περιβαλλοντικής προστασίας και της γαλάζιας οικονομίας επέρχεται με μια σειρά πρωτοβουλιών, με χαρακτηριστική την έκδοση οδηγού για τη χωροθέτηση υπεράκτιων εγκαταστάσεων για την εκμετάλλευση του δυναμικού της αιολικής ενέργειας⁵⁵.

3.3 Η Σύμβαση για την Προστασία του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος της Βαλτικής Θαλάσσιας Περιοχής

Ο ΘΧΣ έχει ενσωματωθεί ως κεντροβαρικό στοιχείο στο Πρόγραμμα Δράσης Βαλτικής (Baltic Sea Action Plan | [BSAP](#)) από την Επιτροπή (Helsinki Commission | [HELCOM](#)) της Σύμβασης για την Προστασία του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος της Βαλτικής Θαλάσσιας Περιοχής (Convention on the Protection of the Marine Environment of the Baltic Sea Area | [Helsinki convention](#))⁵⁶. Η προώθηση της συνεργασίας των Συμβαλλόμενων Μερών εδράζεται – όπως και στις υπόλοιπες περιφερειακές συβάσεις – στην οικοσυστημική διαχείριση της θαλάσσιας λεκάνης αναφοράς, επιδιώκοντας την υποστήριξη των επιτρεπόμενων χρήσεων στο πλαίσιο των περιβαλλοντικών ορίων, που θέτει η επιστημονική κοινότητα σχετικά με τις αντοχές και τη δυναμική των οικοσυστημάτων⁵⁷. Η πλούσια δραστηριότητα

⁵⁴ Μπαλιάς Γ., «Οι διεθνείς και ευρωπαϊκές ρυθμίσεις σχετικά με τον καθορισμό και τη διαχείριση θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών» Θαλάσσιες Προστατευόμενες Περιοχές, ΠερΔικ Νο3, 2010

⁵⁵ Βλ. OSPAR Guidance on Environmental Considerations for Offshore Wind Farm Development, Reference number: 2008 – 3

⁵⁶ Βλ. Επίσημο ιστότοπο της Σύμβασης HELCOM <http://helcom.fi/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

⁵⁷ Hassler B., Boström M., Grönholm S., «Towards an ecosystem approach to management in regional marine governance: The Baltic Sea context», Journal of Environmental Policy & Planning, 2013

από τη διασυνοριακή εκπόνηση σχεδίων, προϊόντος των αρχών ΘΧΣ που έχουν εισαχθεί για τον σκοπό αυτό από τη συνεργασία της HELCOM με το διακυβερνητικό φόρουμ Vision and Strategies around the Baltic (VASAB)⁵⁸, παρέχει το υπόβαθρο για την εξέλιξη της σχεδιαστικής διαδικασίας.

3.4 Η Σύμβαση για την Προστασία της Μαύρης Θάλασσας από τη Ρύπανση

Η Σύμβαση για την Προστασία της Μαύρης Θάλασσας από τη Ρύπανση (The Convention on the Protection of the Black Sea Against Pollution | Bucharest Convention)⁵⁹ αποκτά περιφερειακή διάσταση στον βαθμό που μεταξύ των συμβεβλημένων μερών εντοπίζονται δυο νεοεισελθέντα μέλη της ΕΕ (Βουλγαρία και Ρουμανία) και δυο ισχυροί παράγοντες της διεθνούς οικονομίας (Ρωσία και Τουρκία). Για τον λόγο αυτό η πρόκληση της δημιουργίας του κατάλληλου υποβάθρου προκειμένου να υποστηριχτεί η εισαγωγή του ΘΧΣ στη σχεδιαστική διαδικασία είναι ιδιαίτερα μεγάλη. Ωστόσο, από την καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης προκύπτει ότι οι συνιστώσες, που αφορούν στη διακυβέρνηση και τον συμμετοχικό σχεδιασμό – παρότι υφίστανται – δεν είναι δυνατό να υλοποιηθούν εξαιτίας της έλλειψης μηχανισμών συμμόρφωσης⁶⁰, λειτουργώντας έτσι ως τροχοπέδη για την επιτυχή προετοιμασία του ΘΧΣ στην περιοχή ενδιαφέροντος.

3.5 Το Αρκτικό Συμβούλιο⁶¹

Πρόκειται για ένα υψηλού επιπέδου διακυβερνητικό φόρουμ, το οποίο παρέχει τα μέσα για την προώθηση της συνεργασίας, του συντονισμού και της

⁵⁸ Gilek M., Hassler B., Saunders F., Karlsson M., «Marine Spatial Planning in the Baltic Sea Region – Integrating Scales, Sectors and Knowledge», Södertörn University, Sweden, 2013

⁵⁹ Βλ. Επίσημο ιστότοπο της Σύμβασης του Βουκουρεστίου «The Convention» http://www.blacksea-commission.org/_convention.asp (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

⁶⁰ Gilek M., Kern K., «Governing Europe's Marine Environment: Europeanization of Regional Seas or Regionalization of EU Policies», Ashgate Publications Limited, England, 2015, σελ. 225 – 240

⁶¹ Βλ. Επίσημο ιστότοπο του Arctic council <http://www.arctic-council.org/index.php/en/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

αλληλεπίδρασης μεταξύ των συμμετεχόντων και την εμπλοκή των αυτόχθονων κατοίκων της Αρκτικής σε ζητήματα προώθησης της βιώσιμης ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος στην περιοχή ενδιαφέροντος. Το Αρκτικό Συμβούλιο έχει αναλάβει πρωτοβουλίες εμπλουτισμού της βάσης δεδομένων που σχετίζονται με το θαλάσσιο περιβάλλον⁶², ενώ έχει αναπτύξει 17 θαλάσσια χωροταξικά σχέδια μεγάλης κλίμακας (Marine spatial planning in Large Marine Ecosystems LMEs)⁶³ στην περιοχή αναφοράς.

4. Το Ευρωενωσιακό πλαίσιο

4.1 Εισαγωγή

Ο ΘΧΣ λαμβάνει σημαντική θεσμική ώθηση από μια σειρά κανονιστικών πρωτοβουλιών της ΕΕ, οι οποίες μπορούν να ταξινομηθούν σε τέσσερις (4) κατηγορίες^{64,65}: (1) το περιβαλλοντικό κανονιστικό πλαίσιο, (2) το κανονιστικό πλαίσιο για τις ΑΠΕ, (3) το κανονιστικό πλαίσιο για την αλιεία και (4) την ολοκληρωμένη και διατομεακή κανονιστική διάσταση των πρωτοβουλιών. Αξίζει να σημειωθεί το γεγονός ότι οι κανονιστικές πρωτοβουλίες δεν περιλαμβάνουν ρητές διατάξεις για την εισαγωγή της διατομεακής προσέγγισης του ΘΧΣ, εντούτοις συναρτώνται με την κατανομή του θαλάσσιου χώρου για ένα συγκεκριμένο σκοπό, με αποτέλεσμα να επηρεάζουν τον θαλάσσιο χώρο διατομεακά.

⁶² Tedsen E., Cavalieri S., Kraemer A., «Arctic Marine Governance: Opportunities for Transatlantic Cooperation», Springer Science & Business Media, Germany, 2014, σελ. 210 – 211

⁶³ The Arctic Governance Project «Marine spatial planning in Large Marine Ecosystems (LMEs)»

<http://www.arcticgovernance.org/marine-spatial-planning-in-large-marine-ecosystems-lmes.4668251-142904.html> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

⁶⁴ Qiu W., Jones P., «The emerging policy landscape for marine spatial planning in Europe», Marine Policy 39, 2013, σελ. 182 – 190

⁶⁵ Jones P., Qiu W., Lieberknecht L., MESMA project, Work Package 6 (Governance) Deliverable 6.1: «Typology of Conflicts in MESMA case studies» Department of Geography, University College, 2013, London

4.2 Το κανονιστικό πλαίσιο για το περιβάλλον

4.2.1 Η Οδηγία πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/EK

Ο περιβαλλοντικός προσανατολισμός της ΕΕ και η ενδυνάμωση της περιβαλλοντικής συνιστώσας στη θαλάσσια πολιτική, επιτυγχάνεται με τη θέσπιση της [Οδηγίας πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/EK](#)⁶⁶. Αξίζει να αναφερθεί το γεγονός ότι πρόκειται για την πρώτη κανονιστική πράξη της ΕΕ σχετικά με την προστασία της θαλάσσιας βιοποικιλότητας, μιας και συναρτά την επίτευξη της Καλής Περιβαλλοντικής Κατάστασης (Good Environmental Status | [GES](#)) των θαλάσσιων περιοχών ενδιαφέροντος με τη Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα. Η πλαισιακή κατεύθυνση της Οδηγίας 2008/56/EK αποτυπώνεται στα έντεκα (11) χαρακτηριστικά περιγραφής (descriptors) για τον προσδιορισμό του GES, που καλύπτουν τους σημαντικότερους θαλάσσιους τομείς και την επίδρασή τους στα θαλάσσια οικοσυστήματα. Μάλιστα μαζί με την [Οδηγία για τα ύδατα 2000/60/EK](#)⁶⁷ συνιστούν ένα συνολικό πλαίσιο⁶⁸ υποστήριξης της ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτων, στο οποίο διασυνδέονται οι επιμέρους τομεακές κανονιστικές πρωτοβουλίες της ΕΕ. Με την Οδηγία πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/EK ενισχύεται η δέσμευση για θέσπιση MPAs με την εφαρμογή μέτρων προστασίας του χώρου, προϊόντος εθνικών σχεδίων δράσης, που συμβάλλουν «στη δημιουργία συνεκτικών και αντιπροσωπευτικών δικτύων προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών»⁶⁹. Αυτή είναι και η μοναδική ρητή υποχρέωση που αφορά στη θέσπιση MPAs, η οποία

⁶⁶ Οδηγία 2008/56/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008 , περί πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής για το θαλάσσιο περιβάλλον

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0056&from=EL>

⁶⁷ Οδηγία 2000/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2000 για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων

⁶⁸ Borja A, Elliott M, Carstensen J, Heiskanen AS, van de Bund W., «Marine management — towards an integrated implementation of the European Marine Strategy Framework and the Water Framework Directive» Mar Pollut Bull Vol. 60, 2010, σελ. 2175–2186

⁶⁹ Άρθρο 13 Παρ. 4 Οδηγίας 2008/56/EK

υποστηρίζει την οικοσυστημική διαχείριση, που εισάγει η συγκεκριμένη κανονιστική πρωτοβουλία.

Σχήμα 2: Χρονοδιάγραμμα υποχρεώσεων των κρατών – μελών βάσει Οδηγίας πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/ΕΚ



Πηγή: European Commission, «Legislation: the Marine Directive», 2015
http://ec.europa.eu/environment/marine/eu-coast-and-marine-policy/marine-strategy-framework-directive/index_en.htm

Προφανώς στο σύνολο των δικτύων MPAs εντάσσεται ως υποσύνολο η θαλάσσια έκφανση του **Δικτύου NATURA 2000**, εντούτοις η υποχρέωση για απόδοση συνεκτικής και αντιπροσωπευτικής διάστασης στα δίκτυα, καθιστά αδήριτη την ανάγκη για επέκταση των MPAs σε σχέση με τον κατάλογο των Οδηγιών 2009/147/ΕΚ για τα πτηνά και 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους. Για τον λόγο αυτό επιστρατεύεται εργαλειακά ο ΘΧΣ και η Οδηγία πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/ΕΚ εξειδικεύεται με την υπ' αριθ. **2010/477**⁷⁰

⁷⁰ Απόφαση της Επιτροπής της 1^{ης} Σεπτεμβρίου του 2010 για τα κριτήρια και τα μεθοδολογικά πρότυπα επίτευξης καλής περιβαλλοντικής κατάστασης των θαλάσσιων υδάτων 2010/477/ΕΕ

http://www.knowseas.com/links-and-data/project-data/EC%20Decision%201st%20Sept%202010.pdf/at_download/file
 (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

απόφαση της ΕΕ σχετικά με τα κριτήρια και μεθοδολογικά πρότυπα για την επίτευξη του στόχου του GES των θαλάσσιων υδάτων.

Στο πλαίσιο αυτό, τροποποιείται και εξειδικεύεται το μέτρο «Ρύθμιση της χωρικής και χρονικής κατανομής: διαχειριστικά μέτρα που επηρεάζουν τον τόπο και το χρόνο στον οποίο επιτρέπεται κάποια δραστηριότητα» του Παραρτήματος VI της Οδηγίας 2008/56/ΕΚ⁷¹ και προστίθεται σε αυτό «όπως ο Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός». Επιπρόσθετα, στο χαρακτηριστικό περιγραφής 7 (descriptor 7) της ίδιας απόφασης περί «Η μόνιμη αλλοίωση των υδρογραφικών συνθηκών δεν επηρεάζει δυσμενώς τα θαλάσσια οικοσυστήματα» επισημαίνεται ότι: «Εργαλεία όπως η Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, η Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και ο Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός μπορούν να συμβάλουν στην εκτίμηση και αξιολόγηση της έκτασης και των σωρευτικών πτυχών των συνεπειών από ανθρώπινες δραστηριότητες». Κατά συνέπεια, προκύπτει ότι οι θεσμικές πρωτοβουλίες της ΕΕ αναγνωρίζουν τον κεντροβαρικό ρόλο του ΘΧΣ και εστιάζουν στη συμπερίληψή του στην εργαλειοθήκη πολιτικής για την επίτευξη των στόχων της Οδηγίας.

4.2.2 Η Οδηγία για τα πτηνά 79/409/ΕΟΚ και η μετεξέλιξη αυτής Οδηγία 2009/147/ΕΚ⁷²

Σημαντική ώθηση δέχεται ο ΘΧΣ από τη θέσπιση της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ και τη μετεξέλιξη αυτής Οδηγία 2009/147/ΕΚ περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών. Η νομοθετική πρωτοβουλία αναλήφθηκε με αντικείμενο⁷³ την προστασία, τη διατήρηση και τη ρύθμιση της εκμετάλλευσης όλων των ειδών πτηνών που ζουν εκ φύσεως σε άγρια κατάσταση στο ευρωπαϊκό έδαφος των

⁷¹ Οδηγία 2008/56/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, περί πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής για το θαλάσσιο περιβάλλον

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0056&from=EL>

⁷² Οδηγία 2009/147/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0056&from=EL>

⁷³ Άρθρο 1 Οδηγίας 2009/147

κρατών – μελών. Αξίζει να σημειωθεί το γεγονός ότι βασική υποχρέωση των κρατών – μελών είναι η θέσπιση Ειδικά Προστατευόμενων Περιοχών (Special Protected Areas | SPAs)⁷⁴ και η λήψη της κατάλληλης δέσμης μέτρων για την προστασία τους.

4.2.3 Η Οδηγία για τους οικοτόπους 92/43/ΕΟΚ

Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ⁷⁵ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας θεσμοθετήθηκε με σκοπό⁷⁶ να συμβάλλει στη διασφάλιση της διατήρησης ή της αποκατάστασης σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των φυσικών οικοτόπων και των άγριων ειδών χλωρίδας και πανίδας στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών – μελών, θέτοντας ως πλαίσιο την προστασία ολόκληρων ζωνών και φυσικών οικοτόπων ανεξάρτητα από το αν αποτελούν ή όχι βιοτόπους προστατευόμενων ειδών, ώστε να ενισχυθεί η συνδεσιμότητα και συνεκτικότητα του νεοσύστατου οικολογικού Δικτύου NATURA 2000. Βασική υποχρέωση των κρατών – μελών είναι η υποβολή προτάσεων για προσδιορισμό περιοχών κοινοτικής σημασίας (Sites of Community Importance | SCIs), οι οποίες περιλαμβάνονται στους εθνικούς τους καταλόγους, όπως ορίζονται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ.

4.2.3.1 Το Δίκτυο NATURA 2000

Οι ζώνες διατήρησης του Δικτύου NATURA 2000 εδράζονται στις δυο προηγούμενες οδηγίες: (1) της Οδηγίας των Πτηνών 2009/147/ΕΚ και (2) της Οδηγίας των Οικοτόπων 92/43/ΕΟΚ όπου και προσδιορίζονται οι SPAs και SCIs. Οι SPAs εντάσσονται αυτόματα στο δίκτυο και η διαχείρισή τους ακολουθεί τις διατάξεις του άρθρου 6 της Οδηγίας των Οικοτόπων 92/43/ΕΟΚ και τις διατάξεις του άρθρου 4 της Οδηγίας των Πτηνών 2009/147/ΕΚ. Αντίθετα, οι SCIs δεν εντάσσονται αυτόματα στο δίκτυο αλλά ακολουθούν ειδική διαδικασία για την προσάρτηση ή απόρριψή τους, που περιλαμβάνει τις προτάσεις των περιοχών (proposed Sites of Community Importance | pSCIs) με βάση τα

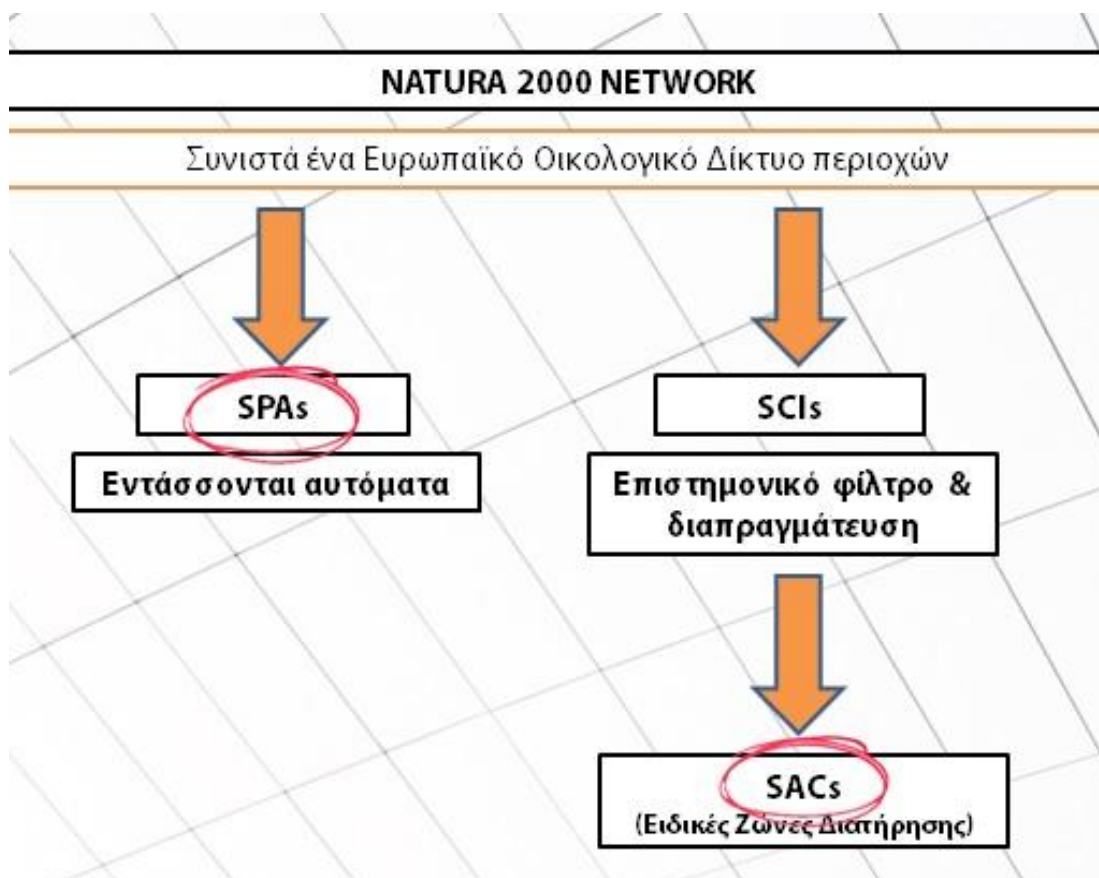
⁷⁴ Άρθρο 4 Οδηγίας 2009/147

⁷⁵ Οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 1992 για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31992L0043&from=El>

⁷⁶ Άρθρο 2 Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

επιστημονικά κριτήρια που ορίζονται στην Οδηγία, την αξιολόγησή τους από την ΕΕ και την αποδοχή του χαρακτηρισμού τους ως Special Areas of Conservation (SACs) από τα κράτη – μέλη. Η λήψη μέτρων για τη διατήρησή τους σε ικανοποιητική κατάσταση επαφίεται στα κράτη – μέλη, τα οποία δύνανται να χρησιμοποιούν τα θεσμικά, νομικά, συμβατικά και διοικητικά εργαλεία που διαθέτουν. Η διαδικασία μπορεί να αποδοθεί με τη βοήθεια του Σχήματος 3.

Σχήμα 3: Περιεχόμενο NATURA 2000 NETWORK

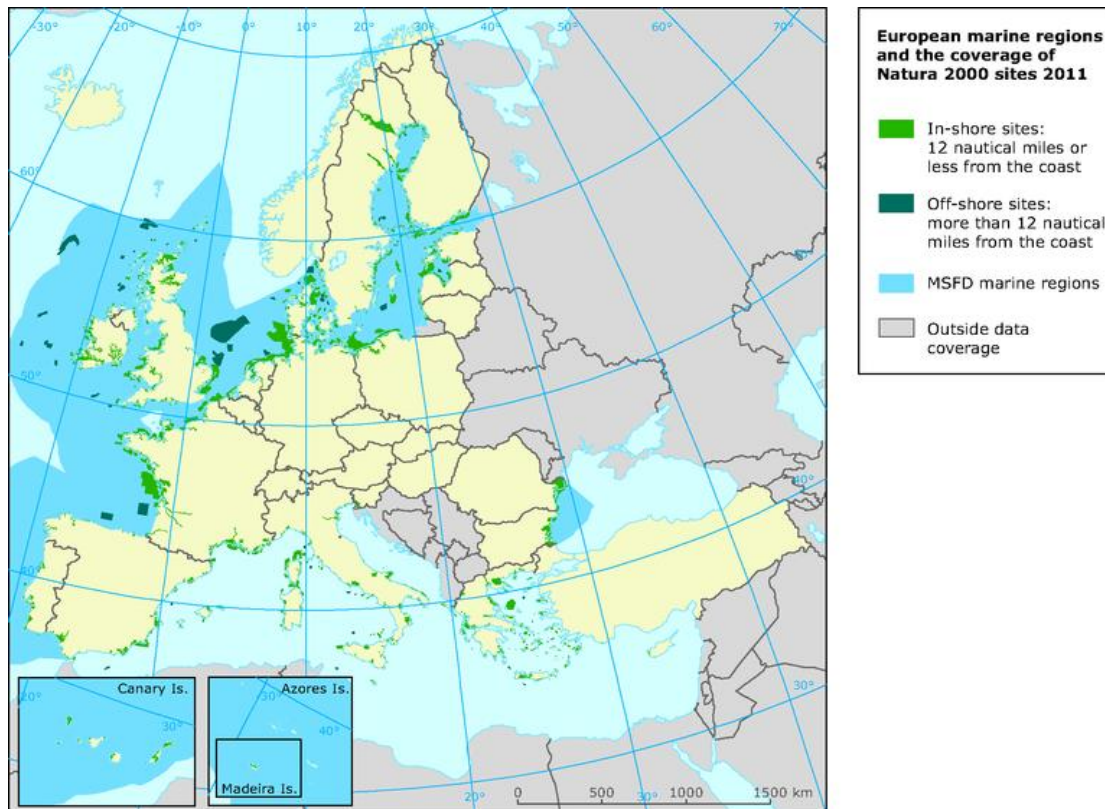


Μάλιστα έχει ανακοινωθεί μια σειρά μη δεσμευτικών ντοκουμέντων⁷⁷ από την Επιτροπή, που εστιάζουν στην εφαρμογή του άρθρου 6 και σχετίζονται με την εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων από δραστηριότητες, αλλά και την εφαρμογή του άρθρου 6 σε συγκεκριμένους τομείς όπως η αιολική ενέργεια, η ανάπτυξη των λιμένων και η εξόρυξη ορυκτών. Οι πρωτοβουλίες αυτές

⁷⁷ European Commission. Natura 2000 in the Marine Environment – Guidelines, 2015
http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/marine/index_en.htm

συνδέονται με τον ΘΧΣ και τη γαλάζια ανάπτυξη. Αυτές αποκτούν βαρύνουσα σημασία με δεδομένο το γεγονός ότι η θαλάσσια έκφραση του δικτύου εκτιμάται ότι αποτελεί το 11% του συνόλου του δικτύου NATURA 2000⁷⁸, ενώ οι SPAs και SACs δύνανται να χωροθετούνται και εντός των ΑΟΖ. Ο παραπάνω συλλογισμός αποτυπώνεται με τη χρήση του Χάρτη 4.

Χάρτης 4: Το Θαλάσσιο Δίκτυο NATURA 2000



Πηγή: EEA «European marine regions and the coverage of NATURA 2000 sites», 2012
http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/european-marine-regions-and-the/european-marine-regions-and-the/image_large

4.2.4 Οι Οδηγίες 85/337/ΕΟΚ και 2001/42/ΕΚ

Συμπληρωματικά με την Οδηγία για τους Οικοτόπους 92/43/ΕΟΚ και την Οδηγία για τα πτηνά 2009/147/ΕΚ, σημαντική επίδραση στον ΘΧΣ προκαλεί η θέσπιση της Οδηγίας 85/337/ΕΟΚ⁷⁹ και της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ⁸⁰. Η πρώτη

⁷⁸ European Commission. Natura 2000 barometer, 2013

<http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/barometer/docs/Natura%2000%20barometer%202013.xls>

⁷⁹ Οδηγία 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 1985 για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον, όπως

καθιστά απαιτητή την εκπόνηση περιβαλλοντικών εκτιμήσεων για την υλοποίηση μεμονωμένων έργων, ενώ η δεύτερη έχει περισσότερο στρατηγικό προσανατολισμό, καθώς αναφέρεται σε αναπτυξιακά προγράμματα και διαχειριστικά σχέδια. Ιδιαίτερα η υποχρέωση εκπόνησης στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης για τα προγράμματα και διαχειριστικά σχέδια, που εμπίπτουν στις διατάξεις της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και υλοποιούνται σύμφωνα με τις επιταγές της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ, σηματοδοτεί τη συνάρτησή τους με ζητήματα θαλάσσιου χωρικού σχεδιασμού. Πιο συγκεκριμένα, έχοντας υπόψη ότι η Οδηγία 2001/42/ΕΚ προϋποθέτει την κοινοποίηση στα κράτη – μέλη ενός αρχικού σχεδίου συμπεριλαμβανομένων συνοδών περιβαλλοντικών εκθέσεων για τον σχεδιασμό ενός αναπτυξιακού προγράμματος ή διαχειριστικού σχεδίου, που ενδέχεται να έχει επίπτωση στο περιβάλλον σε διασυνοριακή κλίμακα, και τη διαβούλευση σχετικά με την επίδραση στο περιβάλλον πριν την υλοποίησή του, προκύπτει ότι η Οδηγία αποτελεί ένα υπόβαθρο – οδηγό διασυνοριακής προσέγγισης θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων των κρατών – μελών⁸¹.

Παράλληλα, η Οδηγία 2001/42/ΕΚ, αποσκοπώντας στην επιχειρησιακή προώθηση του μοντέλου της ολοκληρωμένης προστασίας του περιβάλλοντος⁸², συναρτάται με τον σχεδιασμό. Στο πλαίσιο αυτό, η εργαλειακή συνδρομή της στρατηγικής εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων στη σχεδιαστική διαδικασία προσδίδει σε αυτή προστιθέμενη αξία, καθώς με την έγκαιρη σεναριακή εκτίμηση των τομεακών και σωρευτικών

όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 97/11/ΕΚ και την Οδηγία 2003/35/ΕΚ και κωδικοποιήθηκε με την Οδηγία 2011/92/ΕΕ

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31985L0337&from=EL>

⁸⁰ Οδηγία 2001/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 2001, σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001L0042&from=el>

⁸¹ Drankier P., «Embedding Maritime Spatial Planning in National Legal Frameworks. Journal of Environmental Policy & Planning 14:7-2, 2012

⁸² Καραγεώργου Β., «Η Στρατηγική Εκτίμηση Επιπτώσεων ως εργαλείο περιβαλλοντικής Πολιτικής και η Πρόκληση για την ενσωμάτωσή της», Πρακτικά Ημερίδας για την «Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση: Προκλήσεις και ευκαιρίες για το νομοθέτη και τη διοίκηση», Εκδόσεις Σακκουλά, Αθήνα – Κομοτηνή, 2006

επιπτώσεων διευκολύνεται η ένταξη μελλοντικών έργων στο διαχειριστικό πλαίσιο. Η Οδηγία εισάγει μια ακόμη σημαντική διάσταση στον σχεδιασμό, μιας και το υπόβαθρο της στρατηγικής εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων επιτρέπει τη χρησιμοποίησή του για την εκτίμηση μεταγενέστερων περιβαλλοντικών επιπτώσεων μεμονωμένων έργων, αποκρούοντας με αυτόν τον τρόπο την αλληλοεπικάλυψη των εκτιμήσεων και τον συνδεδεμένο διοικητικό και οικονομικό φόρτο.

4.3 Το κανονιστικό πλαίσιο για τις ΑΠΕ

Σε αρκετές περιπτώσεις κρατών – μελών της ΕΕ⁸³ η ανάγκη για αξιοποίηση του δυναμικού της υπεράκτιας αιολικής ενέργειας, με απώτερο στόχο την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης, τη βελτίωση της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού και της προώθησης της ανταγωνιστικότητας⁸⁴, αποτελεί την κινητήρια δύναμη για την εκπόνηση θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων. Παράλληλα, οι υποχρεώσεις που απορρέουν για τα κράτη – μέλη από την **Οδηγία για τις ΑΠΕ 2009/28/ΕΚ**⁸⁵ καθιστά αναπόδραστο τον προσανατολισμό προς τον θαλάσσιο χώρο, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι για το συνολικό μερίδιο ΑΠΕ με ορίζοντα το 2020. Τέλος, οι πιέσεις που ασκούνται από την έντονη δραστηριότητα της επιχειρηματικής κοινότητας με εστίαση στην εμπορική υπεράκτια χρήση της αιολικής ενέργειας⁸⁶, καθιστούν αναγκαία την

⁸³ Το Βέλγιο αποτελεί μια χαρακτηριστική περίπτωση κράτους που εντάσσεται στη συγκεκριμένη κατηγορία. Για την αξιολόγηση των θεματικών κανονιστικών πρωτοβουλιών του Βλ. Douvere F., Maes A., Vanhulle J., Schrijvers F., «The role of marine spatial planning in sea use management: The Belgian case» Marine Policy 31, σελ. 182 – 191, 2007

⁸⁴ Toke, D. 2011. The UK offshore wind power programme: A sea-change in UK energy policy? Energy Policy 39:526-534

⁸⁵ Οδηγία 2009/28/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την τροποποίηση και τη συνακόλουθη κατάργηση των οδηγιών 2001/77/ΕΚ και 2003/30/ΕΚ

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0028&from=EL>

⁸⁶ Αποτελεί γεγονός ότι η ΕΕ είναι ο παγκόσμιος ηγέτης στα υπεράκτια έργα αξιοποίησης του δυναμικού της αιολικής ενέργειας. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι κατά τους πρώτους 6 μήνες του 2015 διασυνδέθηκαν με το Ευρωπαϊκό δίκτυο

εργαλειακή εισαγωγή του ΘΧΣ, προκειμένου αφενός να δομηθεί ένα ασφαλές και σαφές επενδυτικό περιβάλλον και αφετέρου να αποφευχθούν οι συγκρούσεις με τους παραδοσιακούς και μη χρήστες του θαλάσσιου χώρου. Για τον λόγο αυτό η επιχειρηματική κοινότητα συνέβαλλε ουσιαστικά, στο πλαίσιο του συμμετοχικού σχεδιασμού, στη διαμόρφωση της [Οδηγίας για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ](#)⁸⁷, η οποία χαρακτηρίζεται και ως η *Οδηγία της βιομηχανίας υπεράκτιας αιολικής ενέργειας* εξαιτίας της ζωηρής υποστήριξής της από αυτή.

4.4 Το κανονιστικό πλαίσιο για την αλιεία

Στη συγκεκριμένη κατηγορία ο ΘΧΣ υπεισέρχεται ως παράγοντας υποστήριξης των στόχων που τίθενται από το κανονιστικό πλαίσιο σχετικά με την [Κοινή Αλιευτική Πολιτική](#) (ΚΑΛΠ)⁸⁸. Αξίζει να αναφερθεί το γεγονός ότι ο υπ' αριθ.

ηλεκτρισμού 584 εμπορικές υπεράκτιες ανεμογεννήτριες συνολικής ισχύος 2.34 GW. Περαιτέρω αναφέρεται ότι βρίσκονται υπό κατασκευή συνολικά 15 εμπορικά υπεράκτια αιολικά πάρκα με εκτίμηση δυνατότητας συνολικής ισχύος πάνω από 4.26 GW. Τέλος, αξίζει να επισημανθεί το γεγονός ότι για το πρώτο εξάμηνο του 2015 η εγκατάσταση νέων υπεράκτιων έργων έχει αυξηθεί κατά 200% σε σχέση με το πρώτο εξάμηνο του 2014. Για περισσότερα βλ. European Wind Energy Association, Report 7/15: «The European offshore wind industry - key trends and statistics 1st half 2015»

<http://www.ewea.org/fileadmin/files/library/publications/statistics/EWEA-European-Offshore-Statistics-H1-2015.pdf> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

⁸⁷ Οδηγία 2014/89/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 2014, περί θεσπίσεως πλαισίου για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0089&from=EL>

⁸⁸ Βλ. Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1380/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2013 σχετικά με την Κοινή Αλιευτική Πολιτική, την τροποποίηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1954/2003 και (ΕΚ) αριθ. 1224/2009 και την κατάργηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 2371/2002 και (ΕΚ) αριθ. 639/2004 και της απόφασης 2004/585/ΕΚ του Συμβουλίου

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:354:0022:0061:EL:PDF> και Κανονισμό (ΕΕ) 812/2015 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2015, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 850/98, (ΕΚ) αριθ. 2187/2005, (ΕΚ) αριθ. 1967/2006, (ΕΚ) αριθ. 1098/2007, (ΕΚ) αριθ. 254/2002, (ΕΚ) αριθ. 2347/2002 και (ΕΚ) αριθ. 1224/2009 του Συμβουλίου, και των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1379/2013 και (ΕΕ) αριθ. 1380/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου

1380/2013 Κανονισμός όπως τροποποιήθηκε από τον υπ' αριθ. 812/2015 δομείται με βάση την οικοσυστημική προσέγγιση για τη διαχείριση των αλιευτικών αποθεμάτων και τον μετριασμό των επιπτώσεων από αλιευτικές δραστηριότητες στο θαλάσσιο οικοσύστημα. Για τον σκοπό αυτό εισάγεται στον σχεδιασμό η θέσπιση Βιολογικά Ευαίσθητων Περιοχών (ΒΕΠ), με τον προσδιορισμό τους να επαφίεται στα κράτη – μέλη. Το γεγονός ότι τα ενδεχόμενα συνεκτικά δίκτυα ΒΕΠ που θα εγκαθιδρυθούν θα επικοινωνούν και θα αλληλοεπιδρούν με δίκτυα άλλων θαλάσσιων πολιτικών⁸⁹ υποδηλώνει την αναγκαιότητα εργαλειακής συνδρομής του ΘΧΣ για την υποστήριξη της συγκεκριμένης κατεύθυνσης.

4.5 Η Ολοκληρωμένη και διατομεακή κανονιστική διάσταση των πρωτοβουλιών

Στη συγκεκριμένη ενότητα παρατηρείται η απευθείας σύνδεση των κανονιστικών πρωτοβουλιών τόσο με τον ΘΧΣ όσο και με τη γαλάζια ανάπτυξη. Αξίζει να αναφερθεί, ωστόσο, το γεγονός ότι η συμπερίληψή τους στη θαλάσσια πολιτική συναρτάται με την εξέλιξη των κανονιστικών πρωτοβουλιών που αναλήφθηκαν από την ΕΕ προκειμένου να αντιμετωπιστεί ο θαλάσσιος χώρος ενιαία και οι συνδεδεμένες τομεακές πολιτικές με συνεκτικότητα. Για ιστορικούς λόγους σημειώνεται ότι η αποσπασματική προσέγγιση που υιοθετήθηκε αφετηριακά στην ΕΟΚ είχε ως αποτέλεσμα τη μη συμπερίληψη δυο σημαντικών πυλώνων της θαλάσσιας πολιτικής: της ναυτιλίας και του περιβάλλοντος. Πιο συγκεκριμένα, η ναυτιλία εξαιρέθηκε⁹⁰ από την Κοινή Πολιτική Μεταφορών για να ενσωματωθεί το 1973⁹¹. Από την άλλη, το περιβάλλον δεν συνδέθηκε με τις πολιτικές για την Κοινή Αγορά της

σχετικά με την υποχρέωση εκφόρτωσης, και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1434/98 του Συμβουλίου

⁸⁹ Δίκτυα ΜΡΑ Οδηγία 2008/56/ΕΚ, Δίκτυο NATURA

⁹⁰ Πάλλης Α., Τσιώσης, Γ., «Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και Ομάδες Συμφερόντων: Η Περίπτωση της Ναυτιλίας» Παγκοσμιοποίηση, Ευρωπαϊκή Ένωση και Ελλάδα: Κρίσιμα Ζητήματα Γεωπολιτικής και Γεωοικονομίας, Ποιότητα, Αθήνα, 2008

⁹¹ Tsiotis G., «Greek Maritime Policy Making: Exploring the Effects of the Europeanisation», 3rd LSE Hellenic Observatory PhD Symposium on Contemporary Greece: Structures, Context and Challenges, London, 2007

Συνθήκης της Ρώμης⁹². Η αποσπασματική προσέγγιση αρχίζει να εγκαταλείπεται από τη δεκαετία του 1970 και έπειτα⁹³, όταν με τις κανονιστικές πρωτοβουλίες θεσπίζεται η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, η Συνθήκη του Μάαστριχτ και οι μετέπειτα Συνθήκες, με το περιβάλλον και τη ναυτιλία να ενσωματώνονται σταδιακά στην ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική.

4.5.1 Η Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική

Η εξειδικευτική κορύφωση επέρχεται στο πλαίσιο της επιδίωξης της στρατηγικής της ΕΕ για μια έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη με ορίζοντα το 2020⁹⁴, η οποία επεκτείνεται με θεσμικές πρωτοβουλίες που εδράζονται στο θαλάσσιο περιβάλλον και αφορούν στην υποστήριξη ευκαιριών για την ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης, της έρευνας και τεχνολογίας, της καινοτομίας και της αγοράς εργασίας. Η θαλάσσια χωρική έκφραση της στρατηγικής εντάσσεται στην ΟΘΠ της ΕΕ, όπως αυτή διατυπώθηκε στη «Γαλάζια Βίβλο»⁹⁵ και τροφοδοτήθηκε από την «Πράσινη Βίβλο για μια μελλοντική Θαλάσσια Πολιτική»⁹⁶, η οποία αποτελεί ένα κείμενο βάσης, στο

⁹² Παπαδημητρίου Ε., «Περιβαλλοντική Πολιτική και Οικολογική Κρίση», Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2006

⁹³ Σημείο καμπής για τις ναυτιλιακές υποθέσεις αποτελεί η απόφαση 167/73 του Δικαστηρίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με την οποία προβλέπεται η συμπερίληψη των θαλασσίων μεταφορών στην Κοινή Πολιτική Μεταφορών. Επίσης, η είσοδος, την ίδια χρονική περίοδο, τριών παραδοσιακών ναυτιλιακών δυνάμεων στην ΕΟΚ (Βρετανία, Ιρλανδία, Δανία) αποτέλεσε το έναυσμα για τη δρομολόγηση εξελίξεων υπέρ της ναυτιλίας.

⁹⁴ Ευρώπη 2020: η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάπτυξη και την απασχόληση

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EL:PDF>

⁹⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών – Μια ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση {COM(2007) 574 τελικό} {SEC(2007) 1278} {SEC(2007) 1279} {SEC(2007) 1280} {SEC(2007) 1283} /* COM/2007/0575

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007DC0575&from=EL>

⁹⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των

οποίο εισάγεται⁹⁷ ο στόχος της βιώσιμης ανάπτυξης για τη συμφιλίωση και ισότιμη μεταχείριση της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής συνιστώσας στην αξιοποίηση των θαλάσσιων πόρων υπό το πρίσμα μιας διατομεακής – ολιστικής προσέγγισης⁹⁸ των θαλασσίων υποθέσεων.

Η ΟΘΠ λειτουργεί ως **οριζόντιο σύνολο**, το οποίο ενσωματώνει όλους τους στόχους που εμπεριέχονται στις επιμέρους θαλάσσιες πολιτικές, νομοθεσίες και πρωτοβουλίες, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων για τον σχεδιασμό των ΜΡΑs, του δικτύου NATURA 2000, των υπεράκτιων εγκαταστάσεων για την αξιοποίηση του δυναμικού της αιολικής ενέργειας, των λιμένων και των ΒΕΠ. Επιπρόσθετα, η Οδηγία πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/ΕΚ εντάσσεται στο πλαίσιο της ΟΘΠ, αποτελώντας τον περιβαλλοντικό της πυλώνα χωρίς εντούτοις να αποσαφηνίζεται η σχέση της με τους υπόλοιπους πυλώνες και τους στόχους τους⁹⁹. Η διαπίστωση αυτή τεκμαίρεται¹⁰⁰ από την ανάλυση των πόρων που διατέθηκαν για την εφαρμογή της ΟΘΠ για την περίοδο 2011 – 2013, σύμφωνα με την οποία το 60% του προϋπολογισμού διατέθηκε για την ανάπτυξη διατομεακών διαχειριστικών εργαλείων και μόλις το 8% για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και τη βιώσιμη χρήση των θαλάσσιων πόρων.

Περιφερειών - Προς μια μελλοντική Θαλάσσια Πολιτική για την Ένωση: Ένα ευρωπαϊκό όραμα για τους ωκεανούς και τις θάλασσες COM/2006/275

⁹⁷ Εναρμονίζεται με τη Στρατηγική της Λισαβόνας, όπου η βιωσιμότητα συνδέεται με την κοινωνική συνοχή και την ανταγωνιστικότητα και ενσωματώνει τα συμπεράσματα της συνόδου κορυφής του Γκέντεμποργκ, με τα οποία εντάσσεται η προστασία του περιβάλλοντος σαν ισότιμος πυλώνας.

⁹⁸ Δαμανάκη Μ., «Εναρκτήρια ομιλία» Συνέδριο: Ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Προκλήσεις και ευκαιρίες για την ελληνική ναυτιλία, Αθήνα, 2010

⁹⁹ Juda L., «The European Union and the Marine Strategy Framework Directive: Continuing the Development of European Ocean Use Management» Ocean Development and International Law 41, 2010, σελ. 34 – 54

¹⁰⁰ Jones P., Qiu W., Lieberknecht L., MESMA project, Work Package 6 (Governance) Deliverable 6.1: «Typology of Conflicts in MESMA case studies» Department of Geography, University College, London, 2013

Με δεδομένο το γεγονός ότι η ΟΘΠ εισήχθη προκειμένου να παρέχει μια συνεκτικότερη προσέγγιση των θαλάσσιων υποθέσεων, μέσω της ενίσχυσης του συντονισμού μεταξύ διαφόρων τομέων πολιτικής, παρατηρείται ότι λειτουργεί ως θεσμική ομπρέλα που καλύπτει το κατακερματισμένο περιβάλλον πρωτοβουλιών με θαλάσσια αναφορά και που υπεισέρχονται στη σχεδιαστική διαδικασία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η ναυτιλιακή δραστηριότητα. Η ιδιαίτερη φύση και ο χαρακτήρας της εδράζεται σε πρακτικές αυτορρύθμισης και μεγάλης ελευθερίας επιλογών, που λειτούργησαν στο παρελθόν ως εμπόδιο για την προώθηση μιας συμπαγούς πολιτικής, με αποτέλεσμα οι παρεμβάσεις να έχουν περιοριστικό χαρακτήρα και να υλοποιούνται περιπτώσιολογικά και κατόπιν σθεναρούς αντίστασης των οργανωμένων συμφερόντων της ναυτιλιακής βιομηχανίας. Στο πλαίσιο αυτό, προκύπτει ο ρόλος της ΕΕ υπήρξε, σ' ένα βαθμό, παθητικός, καθώς συμβιβάστηκε με τον ηγετικό ρόλο του ΙΜΟ και περιορίστηκε στην παρακολούθηση των εξελίξεων στον χώρο των θαλάσσιων μεταφορών και ναυτιλίας¹⁰¹.

Ωστόσο, η εξέλιξη των θεσμικών πρωτοβουλιών¹⁰² που αναλήφθηκαν εστιάζει στη συγκρότηση ενός ενιαίου πλαισίου πολιτικής προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της ΟΘΠ. Στο πλαίσιο αυτό, η προώθηση πρωτοβουλιών ενίσχυσης των θαλάσσιων και συνδυασμένων μεταφορών μέσα από την ανάπτυξη¹⁰³ Διευρωπαϊκών και Πανευρωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών, των θαλάσσιων

¹⁰¹ Πλατιάς Χ., «Η περιβαλλοντική διάσταση στον σχεδιασμό της Ευρωπαϊκής Πολιτικής για τις μεταφορές στον θαλάσσιο χώρο» από το βιβλίο «Περιβάλλον και θαλάσσιες μεταφορές σε αναζήτηση μιας βιώσιμης προσέγγισης», Εκδόσεις Σιδέρη, Αθήνα, 2008

¹⁰² Χαρακτηριστικά αναφέρεται η Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Στρατηγικοί στόχοι και συστάσεις πολιτικής της ΕΕ για τις θαλάσσιες μεταφορές μέχρι το 2018» COM/2009/0008

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009DC0008&from=El>

¹⁰³ Για περισσότερα βλ. Πλατιάς Χ., «Νέες Προσεγγίσεις στην Ευρωπαϊκή Πολιτική Μεταφορών: Βιώσιμη Κινητικότητα και Ανάπτυξη των Θαλάσσιων Συνδέσεων» από το βιβλίο Περιβάλλον και Θαλάσσιος Χώρος – Εξελίξεις και Προοπτικές Προστασίας και Διαχείρισης του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος Διεθνής και Ευρωπαϊκή Διάσταση, Εκδόσεις Σιδέρη, Αθήνα, 2006

λεωφόρων και της Ναυτιλίας Κοντινών Αποστάσεων επικοινωνούν αναπόδραστα με τον ΘΧΣ, η εργαλειακή συμβολή του οποίου καθίσταται κεντροβαρικής σημασίας για την ενίσχυση της γαλάζιας ανάπτυξης σε αυτό το επίπεδο.

Στο πλαίσιο της ΟΘΠ, εντάσσεται παράλληλα η δημοσίευση **οδικού χάρτη για τον ΘΧΣ** από την ΕΕ¹⁰⁴, ώστε να επιτευχθούν οι κοινές αρχές στη διαδικασία του σχεδιασμού και σε τελική ανάλυση να εξυπηρετηθούν οι στόχοι της ΟΘΠ, όπως αυτοί περιγράφονται στο σχέδιο δράσης¹⁰⁵ που εισάγεται για τον σκοπό αυτό. Πιο συγκεκριμένα, προτείνονται δέκα (10) αρχές¹⁰⁶, οι οποίες προκύπτουν

¹⁰⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Ένας οδικός χάρτης για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό επίτευξη κοινών αρχών στην Ευρωπαϊκή Ένωση» COM/2008/0791

<http://eur-lex.europa.eu/legal->

[content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008DC0791&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008DC0791&from=EN)

¹⁰⁵ Έγγραφο εργασίας της Επιτροπής – Συνοδευτικό έγγραφο της Ανακοίνωσης της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Μια Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση» {COM(2007) 574 τελικό} {SEC(2007) 1278} {SEC(2007) 1279} {SEC(2007) 1280} {SEC(2007) 1283} /* COM/2007/0575

<http://eur-lex.europa.eu/legal->

[content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52007SC1278&from=EL](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52007SC1278&from=EL)

¹⁰⁶ Οι δέκα αρχές είναι: (1) Εκπόνηση σχεδίων ανάλογα με την περιοχή και τον τύπο της δραστηριότητας, (2) Καθορισμός στόχων, (3) Διαφάνεια στην ανάπτυξη των σχεδίων, (4) Συμμετοχή των εμπλεκόμενων μερών στη διαδικασία εκπόνησης των σχεδίων, (5) Συντονισμός μεταξύ των κρατών – μελών και απλοποίηση των διαδικασιών λήψης αποφάσεων, (6) Διασφάλιση της νομικής απόδοσης των σχεδίων των κρατών – μελών, (7) Διακρατική συνεργασία, (8) Ενσωμάτωση των τεχνικών της παρακολούθησης και αξιολόγησης στη σχεδιαστική διαδικασία, (9) Επίτευξη ολοκλήρωσης μεταξύ παράκτιου και θαλάσσιου σχεδιασμού και (10) Δημιουργία άρτιας βάσης δεδομένων. Για περισσότερα βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Ένας οδικός χάρτης για

από την εξέταση καλών πρακτικών εφαρμογής θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων, για να ικανοποιήσουν τη διατομεακή διάσταση του ΘΧΣ. Η δημοσίευση του οδικού χάρτη αποτέλεσε αντικείμενο ευρείας διαβούλευσης και για τον σκοπό αυτό διοργανώθηκαν πέντε (5) εργαστήρια (workshops)¹⁰⁷, προκειμένου να αξιολογηθούν οι περιγραφόμενες κοινές αρχές από τα κράτη – μέλη, τις Περιφέρειες, την Κοινωνία των Πολιτών και των εκπροσώπων από τον ιδιωτικό τομέα. Αποτέλεσμα της διαδικασίας ήταν να υιοθετηθούν οι δέκα (10) κοινές αρχές, καθώς εκτιμήθηκε ότι συμβάλλουν στην υποστήριξη της περαιτέρω εξέλιξης του ΘΧΣ στην ΕΕ.

Αξίζει να σημειωθεί το γεγονός ότι οι συγκεκριμένες αρχές εισάγουν δυο νέα στοιχεία¹⁰⁸: (1) Στον ΘΧΣ αποδίδεται διαχειριστικός χαρακτήρας, καθώς αναγνωρίζεται η εργαλειακή του συνδρομή στη διακυβέρνηση, γεγονός που αντιτίθεται με τον διαδικαστικό χαρακτήρα και τη χρήση του για την υποστήριξη των υφιστάμενων τομεακών πολιτικών ως ορίζεται από την UNESCO. (2) Η εργαλειακή συνδρομή του ΘΧΣ δεν εστιάζει μόνο στην περιβαλλοντική συνιστώσα της βιώσιμης ανάπτυξης αλλά επεκτείνεται και στις υπόλοιπες συνιστώσες, καθώς συνδέεται και επιστρατεύεται για την ενίσχυση της «ανταγωνιστικότητας της θαλάσσιας οικονομίας της ΕΕ», μιας και θεωρείται ότι «ένα σταθερό χωροταξικό πλαίσιο το οποίο παρέχει ασφάλεια δικαίου και προβλεψιμότητα θα προωθήσει τις επενδύσεις σε τέτοιους τομείς, μεταξύ των οποίων η ανάπτυξη ενέργειας στην ανοικτή θάλασσα, η ναυτιλία και οι θαλάσσιες μεταφορές, η ανάπτυξη λιμένων, η εκμετάλλευση του πετρελαίου και του φυσικού αερίου και η υδατοκαλλιέργεια, ενισχύοντας την ικανότητα της

τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό επίτευξη κοινών αρχών στην Ευρωπαϊκή Ένωση» COM/2008/0791 τελικό

¹⁰⁷ Enablers Task Force on Marine Spatial Planning: Report to the Inter-Departmental Marine Coordination Group, Irish Department of Agriculture, Food & the Marine, Dublin, 2015

<http://www.ouroceanwealth.ie/sites/default/files/sites/default/files/news/Final%20Our%20Ocean%20Wealth%20Enablers%20Task%20Force%20Report.pdf>

¹⁰⁸ Zervaki A. «Introducing Maritime Spatial Planning Legislation in the EU: Fishing in Troubled Waters?», MarSafeLaw Journal 1/2015

Ευρώπης να προσελκύει ξένες επενδύσεις»¹⁰⁹. Η συγκεκριμένη εξέλιξη αντανakλά τη θεσμική διασύνδεση της γαλάζιας ανάπτυξης με τον ΘΧΣ.

4.5.2 Η Πρόταση Οδηγία για τη θέσπιση πλαισίου για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών COM/2013/0133

Ωστόσο, τα αποτελέσματα από τη θεσμική πρωτοβουλία που προωθήθηκε δεν ήταν τα προσδοκώμενα, καθώς οι προσεγγίσεις που υιοθέτησαν τα κράτη – μέλη ήταν αποκλίνουσες, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις η πρόοδος που συντελέστηκε ήταν αμελητέα¹¹⁰. Επιπλέον, η διεθνής πρακτική έχει καταδείξει ότι η επιτυχής εισαγωγή του ΘΧΣ στη σχεδιαστική διαδικασία επιτυγχάνεται όταν αυτός εδράζεται σε δεσμευτικό πλαίσιο. Η συγκεκριμένη κατεύθυνση ενισχύεται από την εμπειρία που αποκτήθηκε από την – πενιχρή σε αποτελέσματα – επιλογή της εθελοντικής – μη δεσμευτικής προσέγγισης για την ολοκληρωμένη διαχείριση των ακτών στη Δυτική Ευρώπη¹¹¹. Αποτέλεσμα αυτών των εξελίξεων ήταν η ΕΕ να δραστηριοποιηθεί προς την κατεύθυνση ανάληψης νομοθετικής πρωτοβουλίας. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται η έκδοση πρότασης Οδηγίας για τον ΘΧΣ και την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Ζωνών (ΟΔΠΖ)¹¹². Μάλιστα στο περιεχόμενο της πρότασης επιχειρείται να συμπεριληφθεί

¹⁰⁹ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Ένας οδικός χάρτης για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό επίτευξη κοινών αρχών στην Ευρωπαϊκή Ένωση» COM/2008/0791 τελικό

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008DC0791&from=EN>

¹¹⁰ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Ο Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός στην ΕΕ – Επιτεύγματα και μελλοντικές εξελίξεις» COM/2010/0771 τελικό

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC0771&from=EL>

¹¹¹ Plasman C. «Implementing marine spatial planning: A policy perspective», Marine Policy 32, 2008, σελ. 811 – 815

¹¹² Πρόταση Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση πλαισίου για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών COM/2013/0133 τελικό

κανονιστικά – ως επιστέγασμα των πρωτοβουλιών που έχουν αναληφθεί στο παρελθόν – η συμπληρωματική χρήση των εργαλείων του ΘΧΣ και της ΟΔΠΖ για την προώθηση μιας ενιαίας και ομογενοποιημένης πολιτικής. Μάλιστα η ανάγκη για κοινή αντιμετώπιση των δυο εργαλείων συνδέεται με το γεγονός ότι σε ορισμένα κράτη – μέλη αντιμετωπίζονται ως διαφορετικά εργαλεία πολιτικής, τα οποία εμπίπτουν στις αρμοδιότητες διαφορετικών διοικητικών αρχών¹¹³, σηματοδοτώντας το γεγονός ότι τελούν, σ' ένα βαθμό, υπό ανταγωνισμό.

Η διοικητική διάκριση είχε παρατηρηθεί και σε επίπεδο ΕΕ, μιας και ο ΘΧΣ εντασσόταν στη Γενική Διεύθυνση Θαλάσσιας Πολιτικής και Αλιείας, η οποία έχει αναπτυξιακό προσανατολισμό, ενώ η ΟΔΠΖ τελούσε υπό την εποπτεία της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος, που εστιάζει στην περιβαλλοντική προστασία. Αρχικά, η σύνδεση των δυο εργαλείων εκφράστηκε στις συγκλίνουσες συστάσεις που αποτυπώθηκαν στην Ανακοίνωση της Επιτροπής για τον ΘΧΣ¹¹⁴ και στις αρχές που περιγράφονται στη σύσταση σχετικά με την εφαρμογή στην Ευρώπη της ΟΔΠΖ¹¹⁵. Παράλληλα, στη Γαλάζια Βίβλο¹¹⁶ ο ΘΧΣ και η ΟΔΠΖ αντιμετωπίζονται ως αναπόσπαστα συστατικά για την εφαρμογή μιας ΟΘΠ. Κατά συνέπεια, η συμπερίληψή τους σ' ένα ενιαίο

¹¹³ Βλ. Γερμανία

¹¹⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Ένας οδικός χάρτης για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό επίτευξη κοινών αρχών στην Ευρωπαϊκή Ένωση» COM/2008/0791

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008DC0791&from=EN>

¹¹⁵ Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2002, σχετικά με την εφαρμογή στην Ευρώπη της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών

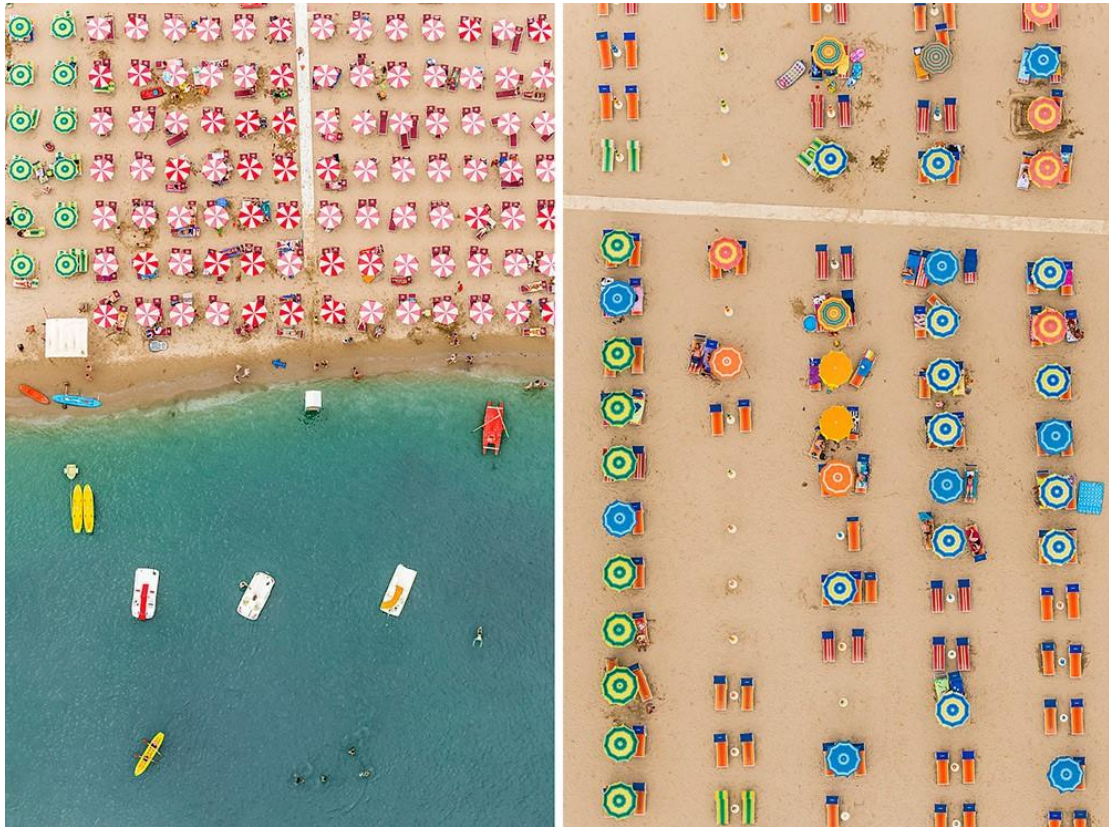
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002H0413&from=EN>

¹¹⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Μια ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση» {COM(2007) 574 τελικό} {SEC(2007) 1278} {SEC(2007) 1279} {SEC(2007) 1280} {SEC(2007) 1283} /* COM/2007/0575

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0575:FIN:EL:PDF>

κανονιστικό πλαίσιο ήταν μια λογική εξέλιξη και για τον λόγο αυτό επιχειρήθηκε να ενσωματωθεί κανονιστικά στην πρόταση της Οδηγίας για τον ΘΧΣ και την ΟΔΠΖ.

Εικόνα 1: ΟΔΠΖ στην Adria (Ιταλία)



Φωτογράφος: Bernhard Lang

Περαιτέρω, διαπιστώνεται το γεγονός ότι η πρόταση Οδηγίας τροφοδοτείται από τη διακηρυκτική εξέλιξη των θεσμικών πρωτοβουλιών, που εστιάζουν στη στήριξη της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»¹¹⁷ υπό το πρίσμα της γαλάζιας ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται η συμπερίληψη στην αιτιολογική της έκθεσης η Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο: «Γαλάζια ανάπτυξη: ευκαιρίες για βιώσιμη ανάπτυξη στους τομείς της θάλασσας και της ναυτιλίας»¹¹⁸, με την

¹¹⁷ Ευρώπη 2020: η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάπτυξη και την απασχόληση

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EL:PDF>

¹¹⁸ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των

οποία ενισχύεται η φιλοδοξία που αποσκοπεί στην ανάπτυξη της γαλάζιας οικονομίας της Ευρώπης. Αξίζει να αναφερθεί το γεγονός ότι αντίστοιχα τροφοδοτούνται και οι πρωτοβουλίες που εστιάζουν στην προώθηση της γαλάζιας ανάπτυξης. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί η έγκριση της «**Διακήρυξης της Λεμεσού**»¹¹⁹ από το συμβούλιο των αρμόδιων Υπουργών των κρατών – μελών για την ΟΘΠ, στην οποία μνημονεύεται η αναγκαιότητα εκπόνησης θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων. Επομένως η θεσμική επικοινωνία που αναπτύσσουν τα δυο πλαίσια ενισχύεται με τη διακηρυκτική επαναληψιμότητα αναφορικά με τη συνδυαστική τους χρησιμότητα.

Όσον αφορά τις υποχρεώσεις για τα κράτη – μέλη, όπως περιγράφονται στην πρόταση της Οδηγίας, αυτές είναι οι εξής: (1) Η εκπόνηση θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και σχεδίων ολοκληρωμένης στρατηγικής διαχείρισης του παράκτιου χώρου, (2) Η αναθεώρηση των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων σε εξαετή βάση, (3) Η προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών – μελών αλλά και με τρίτες χώρες, (4) Η υιοθέτηση κοινής μεθοδολογίας στη συλλογή στοιχείων και την ανταλλαγή τους με τα υπόλοιπα κράτη – μέλη, (5) Ο καθορισμός της αρμόδιας αρχής, (6) Η εισαγωγή του συμμετοχικού σχεδιασμού σε έγκαιρο στάδιο κατά τη διαδικασία εκπόνησης θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων, (7) Η υποβολή στην ΕΕ έκθεσης για την εφαρμογή της Οδηγίας και (8) Η ενσωμάτωση της Οδηγίας στην εθνική νομοθεσία εντός διαστήματος 18 μηνών. Παρά την αναπτυξιακή στόχευση της πρότασης, τα κράτη – μέλη εξέφρασαν αρκετές ενστάσεις¹²⁰ με κύρια τη νομιμοποιητική βάση της πρωτοβουλίας, καθώς ο ΘΧΣ δεν

Περιφερειών Γαλάζια ανάπτυξη: ευκαιρίες για βιώσιμη ανάπτυξη στους τομείς της θάλασσας και της ναυτιλίας COM(2012) 494 τελικό.

<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2012/EL/1-2012-494-EL-F1-1.Pdf>

¹¹⁹ Declaration of the European Ministers responsible for the Integrated Maritime Policy and the European Commission, on a Marine and Maritime Agenda for growth and jobs "The Limassol Declaration"

http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/documents/limassol_en.pdf

¹²⁰ Zervaki A., «Introducing Maritime Spatial Planning Legislation in the EU: Fishing in Troubled Waters?», MarSafeLaw Journal 1/2015

συμπεριλαμβάνεται στη *Συνθήκη της Λισαβόνας*¹²¹ και κατ' επέκταση θίγονται οι αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Επιπλέον, εκφράστηκαν επιφυλάξεις σχετικά με την ικανότητα διοικητικής και οικονομικής προσαρμογής στις επιταγές της προτεινόμενης Οδηγίας, καθώς τα κράτη – μέλη έχουν διαφορετικές δομές, με αποτέλεσμα να καθίσταται εν αμφιβολώ και η διασυννοριακή τους συνεργασία.

4.5.3 Η Οδηγία για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ¹²²

Τα αποτελέσματα¹¹⁴ των ενστάσεων που εκφράστηκαν από τα κράτη – μέλη κατά την περίοδο της διαβούλευσης της πρότασης της Οδηγίας, ήταν καταρχήν να αποσυνδεθεί η κανονιστική μεταχείριση της ΟΔΠΖ από το τελικό κείμενο. Η εξέλιξη αυτή αντανakλά δίχως αμφιβολία το περιορισμένο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας, καθώς δεν επιτυγχάνεται η ολοκλήρωση και η συνοχή στη διαχείριση του παράκτιου και θαλάσσιου χώρου. Επιπλέον, στην *Οδηγία 2014/89/ΕΕ*, ο ΘΧΣ ερμηνεύτηκε ως «η διαδικασία με την οποία οι αρχές του οικείου κράτους μέλους αναλύουν και οργανώνουν τις ανθρώπινες δραστηριότητες στις θαλάσσιες περιοχές για την επίτευξη οικολογικών, οικονομικών και κοινωνικών στόχων»¹²³, γεγονός που αντανakλά αφενός τον διαδικαστικό προσανατολισμό της νομοθετικής πρωτοβουλίας και αφετέρου την ισοβαρή αναπτυξιακή της προοπτική.

Η απόδοση διαδικαστικής υπόστασης στον ΘΧΣ έχει διττή¹¹⁴ στόχευση: αφενός αποκρούει τις ενστάσεις των κρατών – μελών με την επιχειρηματολογία ότι η νομοθετική πρωτοβουλία δεν δημιουργεί νέα πολιτική αλλά εισάγεται για την υποστήριξη των υφιστάμενων πολιτικών που απορρέουν από τη Συνθήκη της Λισαβόνας και αφετέρου εναποθέτει την αρμοδιότητα για την υλοποίηση του ΘΧΣ στα κράτη – μέλη. Από την άλλη, η ισοβαρής αναπτυξιακή στόχευση

¹²¹ Faludi A., «Beyond Lisbon: Soft European Spatial Planning» disP - The Planning Review Volume 46, Issue 182, 2010

¹²² Οδηγία 2014/89/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 2014, περί θεσπίσεως πλαισίου για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0089&from=EL>

¹²³ Άρθρο 3 Οδηγίας 2014/89/ΕΕ

συνδέεται με την οικοσυστημική προσέγγιση¹²⁴ αλλά το γεγονός ότι δεν υπάρχει ρητή σύνδεση με τον ΘΧΣ που στοχεύει στο GES, δεν αποδίδει στον σχεδιασμό προστιθέμενη αξία¹²⁵, δημιουργώντας εντάσεις όπως θα αναλυθεί στη συνέχεια. Επιπλέον, η ισοβαρής αναπτυξιακή στόχευση ανατρέπεται¹²⁶, σ' ένα βαθμό, από τη διατύπωση του αντικείμενου της Οδηγίας, το οποίο αφορά σε «ένα πλαίσιο για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό με σκοπό την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης των θαλάσσιων οικονομιών, τη βιώσιμη ανάπτυξη των θαλάσσιων περιοχών και τη βιώσιμη χρήση των θαλάσσιων πόρων»¹²⁷, καθώς αυτή χρωματίζεται από την ενθάρρυνση της οικονομικής διάστασης στη σχεδιαστική διαδικασία. Ο προσανατολισμός αυτός ενισχύεται και από την [Ανακοίνωση της ΕΕ για τη γαλάζια ανάπτυξη](#)¹²⁸, που εμπεριέχεται στο διακηρυκτικό μέρος της Οδηγίας και σύμφωνα με την οποία «Η ανάπτυξη στο πλαίσιο της γαλάζιας οικονομίας προσφέρει νέους και καινοτόμους τρόπους που θα συμβάλουν ώστε η ΕΕ να εξέλθει από τη σημερινή οικονομική κρίση».

Παράλληλα, η νομοθετική πρωτοβουλία δίνει ιδιαίτερη έμφαση και συναρτά την εκπόνηση των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων με στόχους για «βιώσιμη ανάπτυξη των ενεργειακών τομέων στη θάλασσα, των θαλάσσιων μεταφορών και των τομέων της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, καθώς και στη διατήρηση, προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος, περιλαμβανομένης της ανθεκτικότητας στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής»¹¹⁸. Ωστόσο, η

¹²⁴ Άρθρο 5 Οδηγίας 2014/89/ΕΕ

¹²⁵ Soininen N., «MSP - Directive: A Watered Down Framework or the Beginning of a New Era of Marine Governance in the EU?» Planning, Law and Property Rights Conference, Volos, 2015

¹²⁶ Zervaki A. «Introducing Maritime Spatial Planning Legislation in the EU: Fishing in Troubled Waters?», MarSafeLaw Journal 1/2015

¹²⁷ Άρθρο 1 Οδηγίας 2014/89/ΕΕ

¹²⁸ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών Γαλάζια ανάπτυξη: ευκαιρίες για βιώσιμη ανάπτυξη στους τομείς της θάλασσας και της ναυτιλίας COM (2012) 494 τελικό.

<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2012/EL/1-2012-494-EL-F1-1.Pdf>

αναφορά στο γεγονός ότι «τα κράτη μέλη δύνανται να επιδιώξουν άλλους στόχους»¹¹⁸ καταδεικνύει ότι τα κράτη – μέλη μπορούν να εντάξουν στη στρατηγική και τον σχεδιασμό τους πρόσθετους στόχους που σχετίζονται με υποσχόμενες δραστηριότητες¹²⁹, που απορρέουν από πρωτοβουλίες, οι οποίες συνδέονται με τη γαλάζια ανάπτυξη. Η διαπίστωση ενισχύεται από τη διατύπωση του Αντικειμένου της Οδηγίας¹³⁰. Κατά συνέπεια, η Οδηγία συνεπικουρώντας τη γαλάζια ανάπτυξη, διαμορφώνει ένα πλαίσιο εντός του οποίου τα κράτη – μέλη εξακολουθούν να είναι αρμόδια για τον σχεδιασμό και τον προσδιορισμό της μορφής και του περιεχομένου των θαλάσσιων χωροταξικών τους σχεδίων, συμπεριλαμβανομένων και των θεσμικών τους ρυθμίσεων, καθώς και για τη χωροχρονική κατανομή των δραστηριοτήτων και χρήσεων στον θαλάσσιο χώρο.

Προκύπτει αναμφίβολα, λοιπόν, ότι η νομοθετική πρωτοβουλία λειτουργεί ως μοχλός ενδυνάμωσης της γαλάζιας ανάπτυξης. Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται από το γεγονός ότι η Οδηγία συμβάλλει στη διασύνδεση της γαλάζιας ανάπτυξης με τον ΘΧΣ, καθώς αποτελούν δυο από τις πέντε διατομεακές πολιτικές¹³¹, στις οποίες επικεντρώνεται και επενδύει η ΟΘΠ για την υλοποίηση των στόχων της. Επιπλέον, ο στρατηγικός προσανατολισμός του ΘΧΣ επιτρέπει τη μείωση των συγκρούσεων που εκδηλώνονται σε δυο

¹²⁹ Προκρίνονται οι ακόλουθες: (1) υδατοκαλλιέργεια, (2) παράκτιος τουρισμός, (3) θαλάσσια βιοτεχνολογία, (4) ωκεάνια ενέργεια και (5) εκμετάλλευση κοιτασμάτων του θαλάσσιου βυθού από μια δεξαμενή δραστηριοτήτων σύμφωνα με την Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Γαλάζια ανάπτυξη: ευκαιρίες για βιώσιμη ανάπτυξη στους τομείς της θάλασσας και της ναυτιλίας» COM (2012) 494 τελικό

http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/blue_growth/documents/com_2012_494_en.pdf

¹³⁰ Άρθρο 1 Οδηγίας 2014/89/ΕΕ

¹³¹ (1) Γαλάζια ανάπτυξη, (2) Δεδομένα και γνώσεις για τη θάλασσα, (3) Θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός, (4) Ολοκληρωμένη θαλάσσια επιτήρηση και (5) Στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες. Για περισσότερα βλ. Επίσημο ιστότοπο Ευρωπαϊκής Επιτροπής http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/index_el.htm

διαστάσεις: σύγκρουση χρήστη – χρήστη και σύγκρουση χρήστη – περιβάλλοντος.

Παράλληλα, με τη θέσπιση της Οδηγίας εκδηλώνεται το θεσμικό ενδιαφέρον της ΕΕ για την επικοινωνία των ΘΧΣ των κρατών – μελών, μιας και κατά το παρελθόν έχουν σημειωθεί συγκρούσεις σε δραστηριότητες με διασυνοριακή αναφορά¹³². Με σκοπό, λοιπόν, την ανάπτυξη μιας κοινής βάσης αναφοράς των σχεδίων αυτών, για τον αρμονικό τους συντονισμό και την εξασφάλιση νομικής σταθερότητας, εισάγεται ένα σύνολο ελάχιστων απαιτήσεων, προκειμένου να ενισχυθεί η διασυνοριακή συνεργασία αλλά και να εξασφαλιστεί η οριζόντια εφαρμογή του ΘΧΣ σε όλο το ευρωπαϊκό θαλάσσιο περιβάλλον.

Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη – μέλη οφείλουν να¹³³: (1) λαμβάνουν υπόψη τις αλληλεπιδράσεις ξηράς – θάλασσας, (2) λαμβάνουν υπόψη περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές πτυχές, καθώς και ζητήματα ασφάλειας, (3) θέτουν ως στόχο την προώθηση της συνεκτικότητας μεταξύ του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού και του σχετικού σχεδίου ή σχεδίων και άλλων διαδικασιών, όπως η ολοκληρωμένη παράκτια διαχείριση περιοχών ή ισοδύναμες επίσημες ή ανεπίσημες πρακτικές, (4) εξασφαλίζουν τη συμμετοχή των εμπλεκόμενων φορέων¹³⁴ (5) οργανώνουν τη χρησιμοποίηση των βέλτιστων διαθέσιμων δεδομένων¹³⁵, (6) εξασφαλίζουν τη διασυνοριακή

¹³² Χαρακτηριστικά αναφέρεται απόφαση (2012) των Βελγικών αρχών έκδοσης άδειας εγκατάστασης και λειτουργίας στο υπεράκτιο αιολικό πάρκο «Northen», η οποία θεωρήθηκε από τις Ολλανδικές αρχές ότι επηρεάζει τους θαλάσσιους διαδρόμους προς τους Ολλανδικούς λιμένες. Βλ. Barten S. «EU Member States remain in charge of maritime spatial planning: the new Maritime Spatial Planning Directive», Van Steenderen MainportLawyers, 2014

¹³³ Άρθρο 6 Οδηγίας 2014/89/ΕΕ

¹³⁴ Άρθρο 9 Οδηγίας 2014/89/ΕΕ

¹³⁵ Άρθρο 10 Οδηγίας 2014/89/ΕΕ

συνεργασία κρατών – μελών¹³⁶ και (7) προωθούν τη συνεργασία με τρίτες χώρες¹³⁷.

Η εστίαση στην προώθηση της διασυνοριακής συνεργασίας επιτρέπει την ενσωμάτωση συνεκτικών δικτύων MPAs στη σχεδιαστική συνεργασία, ενώ συμβάλλει, παράλληλα, στην τόνωση του επενδυτικού ενδιαφέροντος. Όσον αφορά το **χρονοδιάγραμμα** που θέτει η Οδηγία, αυτό χαρακτηρίζεται από τρεις σταθμούς, οι οποίοι συνδέονται με την πρόοδο που συντελείται από τα κράτη – μέλη. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη – μέλη υποχρεούνται: (1) να ενσωματώσουν την Οδηγία στο εθνικό τους δίκαιο και να ορίσουν μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2016 τις αρμόδιες αρχές¹³⁸, (2) να προβούν στην εκπόνηση θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων μέχρι τον Μάρτιο του 2016¹³¹ και (3) να προβούν στην αξιολόγηση των σχεδίων σε δεκαετή βάση ήτοι το 2031¹³⁹. Οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την Οδηγία είναι δυνατό να αποτυπωθούν στο ακόλουθο σχήμα:

Σχήμα 4: Χρονοδιάγραμμα υποχρεώσεων για τα κράτη – μέλη βάσει της Οδηγίας για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ



Πηγή: European Commission, «The Maritime Spatial Planning Directive - For the sustainable growth of Europe's blue economy», Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, Belgium, 2014

¹³⁶ Άρθρο 11 Οδηγίας 2014/89/ΕΕ

¹³⁷ Άρθρο 12 Οδηγίας 2014/89/ΕΕ

¹³⁸ Άρθρο 16 Οδηγίας 2014/89/ΕΕ

¹³⁹ Άρθρο 6 Οδηγίας 2014/89/ΕΕ

Από την καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης προκύπτει ότι μέχρι στιγμής κανένα κράτος – μέλος δεν έχει εκπληρώσει την αφετηριακή υποχρέωση, που αφορά στον ορισμό αρμόδιας αρχής¹⁴⁰. Οι καθυστερήσεις εκτιμάται ότι συναρτώνται με τις πολιτικές και υπηρεσιακές προτεραιότητες που τίθενται από τα κράτη – μέλη.

Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι η επιλογή της αρμόδιας αρχής έχει καταλυτική σημασία για την επιτυχή εκπόνηση θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και για τον λόγο αυτό θα πρέπει να διερευνηθεί διεξοδικά το πλαίσιο αναφοράς. Η εμπειρία¹⁴¹ έχει καταδείξει ότι η ένταξη της αρμόδιας αρχής στις υπάρχουσες δομές διακυβέρνησης δύναται να είναι ελκυστική επιλογή σε όρους κόστους και χρόνου, εντούτοις ενδέχεται να αποτελέσει ανασταλτικό παράγοντα στην προώθηση της οικοσυστημικής προσέγγισης, εξαιτίας της σύνδεσης των υφιστάμενων δομών με τομεακές πολιτικές. Ειδικά στις περιπτώσεις όπου οι υπάρχουσες δομές διακυβέρνησης έχουν αναπτύξει συγκρουσιακές σχέσεις με ομάδες εμπλεκόμενων μερών, καθίσταται επιπρόσθετα δύσκολη η δέσμευση των δευτέρων στη διαδικασία, ενώ εγείρονται ζητήματα διαφάνειας και αξιοπιστίας¹⁴².

4.6 Συνέργειες και εντάσεις μεταξύ των κανονιστικών πρωτοβουλιών που συνδέονται με το ΘΧΣ

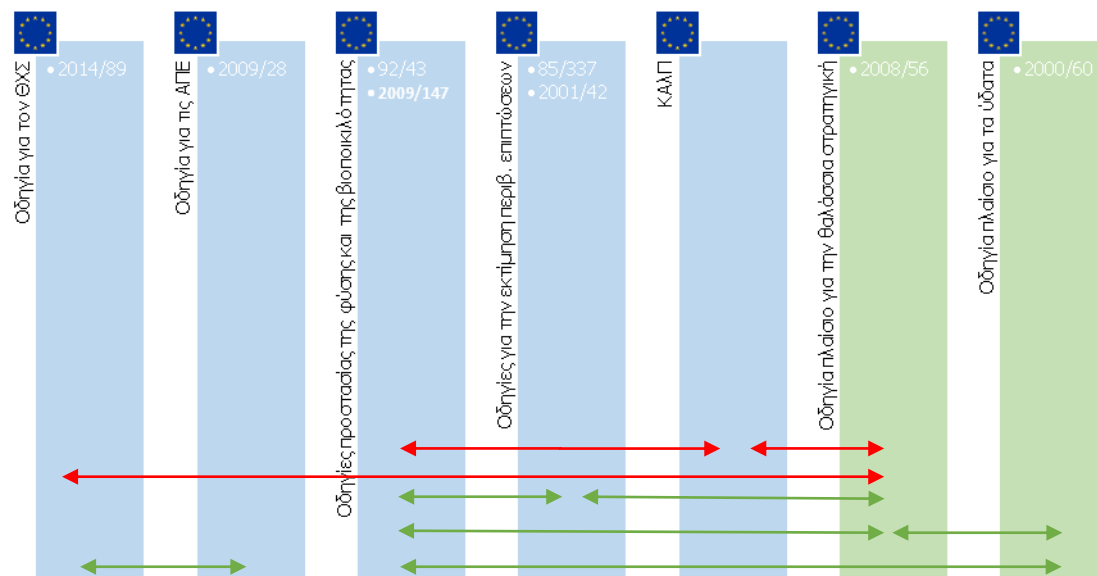
Έχει παρατηρηθεί ότι οι κανονιστικές συνιστώσες, που συνθέτουν το πλαίσιο των πρωτοβουλιών με αναφορά στον ΘΧΣ, λειτουργούν ενίοτε συμπληρωματικά και ενίοτε παράλληλα. Η σχέση δύναται να αποτυπωθεί ως εξής:

¹⁴⁰ Στοιχείο προϊόντος τηλεφωνικής συνέντευξης που διεξήχθη στις 30.06.2015 με τον Δ/ντη τμήματος θαλάσσιων θεμάτων, καινοτομίας και ανταγωνιστικότητας του CRPM – CPMR Périssé Damien

¹⁴¹ Flannery W., Ó Cinnéide M., «A roadmap for marine spatial planning: A critical examination of the European Commission's guiding principles based on their application in the Clyde MSP Pilot Project», Marine Policy Volume 36, Issue 1, 2012, σελ. 265 – 271

¹⁴² Kelly C., Gray L., Shucksmith R., Tweddle J., «Review and evaluation of marine spatial planning in the Shetland Islands» Marine Policy 46, 2014, σελ. 152 – 160

Σχήμα 5: Συνέργειες και εντάσεις μεταξύ των κανονιστικών πρωτοβουλιών που συνδέονται με τον ΘΧΣ



Πηγή: Επικαιροποίηση και προσαρμογή του προτύπου από Jones P., Qiu W., Lieberknecht L., MESMA project, Work Package 6 (Governance) Deliverable 6.1: «Typology of Conflicts in MESMA case studies» Department of Geography, University College, 2013, London

Στην πρώτη περίπτωση εντάσσεται η αποτελεσματική συνέργεια μεταξύ της Οδηγίας πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/EK και των Οδηγιών για τα πτηνά 2009/147/EK και τους οικοτόπους 92/43/ΕΟΚ και της επικοινωνίας των ΜΡΑs με τα ΣΡΑs και ΣΑΡs που αυτές εισάγουν αντίστοιχα. Επίσης, αποτελεσματική συνέργεια αναπτύσσεται μεταξύ της Οδηγίας πλαίσιο για τα ύδατα 2000/60 και των Οδηγιών για τα πτηνά 2009/147/EK και τους οικοτόπους 92/43/ΕΟΚ, καθώς βάσει της πρώτης οι περιβαλλοντικοί στόχοι των περιοχών NATURA 2000 αλλά και όλων των περιοχών, που χρήζουν ειδικής προστασίας βάσει ειδικής νομοθεσίας της ΕΕ, οφείλουν να ενσωματώνονται στα σχετικά σχέδια διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού (ΛΑΠ)¹⁴³. Θετικό πρόσημο ως προς τη συνεκτικότητα εμφανίζουν οι Οδηγίες για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ και για

¹⁴³ European Commission «Lists of existing marine habitat types and species for different member states. Appendix 2. In guidelines for the establishment of the Natura 2000 network in the marine environment. Application of the Habitats and Birds Directives», Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, Belgium, 2007, σελ. 13 – 14

τις ΑΠΕ 2009/28/ΕΚ, μιας και συμπίπτουν, σ' ένα βαθμό, οι στόχοι και ο αναπτυξιακός προσανατολισμός τους.

Από την άλλη, η ΚΑΛΠ αναφέρεται διακηρυκτικά στην οικοσυστημική προσέγγιση για την επίτευξη των στόχων που τίθενται, εντούτοις παρατηρείται ότι εφαρμόζεται στην πράξη μια προσέγγιση που εστιάζει στη διαχείριση της τοπικής ρύπανσης και της αποκομιδής αλιευτικών πόρων από τις αλιευτικές δραστηριότητες (polluter – extractor approach)¹⁴⁴. Στο πλαίσιο αυτό, η συνέργεια που αναπτύσσεται μεταξύ της ΚΑΛΠ και των Οδηγιών για τα πτηνά 2009/147/ΕΚ και τους οικοτόπους 92/43/ΕΟΚ αλλά και της Οδηγίας πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/ΕΚ είναι προβληματική στον βαθμό που οι μηχανισμοί που εισάγονται από την πρώτη για τις προστατευόμενες περιοχές θα οδηγήσουν σε περισσότερους περιορισμούς προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι διατήρησης ή επαναφοράς σε ικανοποιητική κατάσταση των συγκεκριμένων περιοχών¹⁴⁵. Κατά συνέπεια, οι πρωτοβουλίες για τη θέσπιση ΜΡAs, μέσα από την εργαλειακή χρήση του ΘΧΣ και σε συνάρτηση με τους περιορισμούς και δικαιώματα που απορρέουν από την UNCLOS, οφείλουν να εστιάζουν στην ελάττωση του ανταγωνισμού και της αλληλοεπικάλυψης της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και της ΚΑΛΠ.

Μια σχέση που, επίσης, διαφαίνεται προβληματική είναι αυτή μεταξύ της Οδηγίας πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/ΕΚ και της Οδηγίας για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ, στις οποίες η συμβολή του ΘΧΣ για την επίτευξη των στόχων τους ακολουθεί, σ' ένα βαθμό, διαφορετικό προσανατολισμό. Οι δυο Οδηγίες εστιάζουν στην οικοσυστημική προσέγγιση. Ωστόσο αξίζει να σημειωθεί ότι στην πρώτη περιορίζεται η αναπτυξιακή οικονομική προοπτική, παρότι αυτή αναφέρεται διακηρυκτικά στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης. Πιο συγκεκριμένα, στην Οδηγία 2008/56/ΕΚ, την εφαρμογή της

¹⁴⁴ Karlsson, M., Gilek, M. and Udovyk, O. «Governance of complex socioenvironmental risks: the case of hazardous chemicals in the Baltic Sea», AMBIO, Vol. 40, 2011, σελ. 144 – 157.

¹⁴⁵ Jones P., Qiu W., Lieberknecht L., MESMA project, Work Package 6 (Governance) Deliverable 6.1: «Typology of Conflicts in MESMA case studies» Department of Geography, University College, 2013, London, σελ. 22 – 23

οποίας εποπτεύει η Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος (DG ENVIRONMENT), επενδύει στην άκαμπτη βιωσιμότητα (*hard sustainability*)¹⁴⁶, η περιβαλλοντική προστασία αποτελεί τον κυρίαρχο πυλώνα διαμόρφωσης των πρωτοβουλιών. Στο πλαίσιο αυτό, ο ΘΧΣ επιστρατεύεται για την επίτευξη μακροπρόθεσμων στόχων, αποτελώντας μηχανισμό για την επίτευξη του GES, ενώ οι ΜΡAs αποτελούν τη βάση της οικοσυστημικής διαχείρισης¹⁴⁷.

Από την άλλη, η Οδηγία για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ, την εφαρμογή της οποίας εποπτεύει η Γενική Διεύθυνση Θαλάσσιας Πολιτικής και Αλιείας (DG MARE), συνδέεται με τη γαλάζια ανάπτυξη, καθώς εξυπηρετεί την ανάγκη της δημιουργίας ενός επενδυτικού περιβάλλοντος στο οποίο θα προωθείται η διαφάνεια, η προβλεψιμότητα, η ασφάλεια και η σαφήνεια¹⁴⁸ και θα ενισχύει την αναπτυξιακή δυναμική των περιοχών ενδιαφέροντος. Σε αυτήν την περίπτωση, υιοθετείται η προσέγγιση της ήπιας βιωσιμότητας (*soft sustainability*)¹³⁹, καθώς προτάσσεται η συνιστώσα της οικονομικής μεγέθυνσης. Αντίστοιχα, ο ΘΧΣ υπηρετεί βραχυπρόθεσμους στόχους και χρησιμοποιείται ως μηχανισμός για την επίτευξη της γαλάζιας οικονομίας, ενώ οι ΜΡAs αντιμετωπίζονται τομεακά¹⁴⁹. Ο διαφορετικός προσανατολισμός των δυο προσεγγίσεων και οι επιπτώσεις από την υιοθέτησή τους, είναι δυνατό να αποτυπωθούν στο ακόλουθο σχήμα:

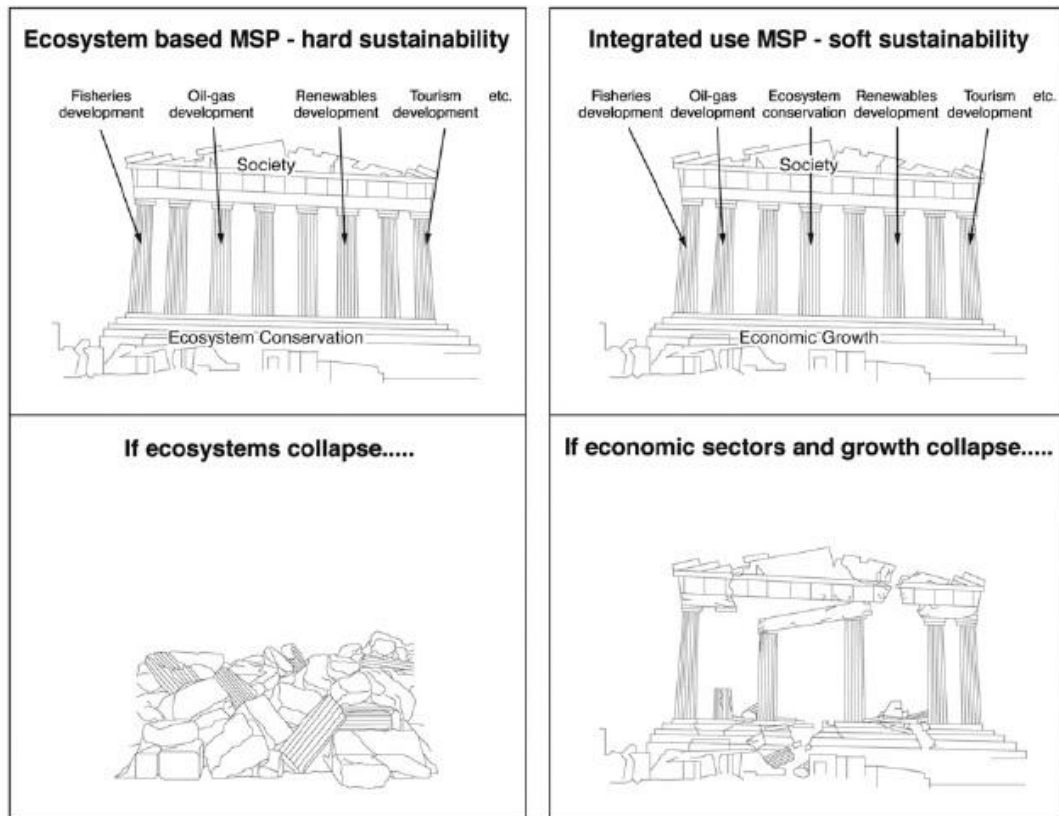
¹⁴⁶ Qiu W., Jones P. «The emerging policy landscape for marine spatial planning in Europe», Marine Policy 39, 2013, σελ. 182 – 190

¹⁴⁷ Jones P. «Marine Protected Areas and MSP: coevolution or competition?», Workshop on the Future of Maritime Spatial Planning and Ocean Monitoring: What Potential for Economic Tools and Satellite Technology, OECD, 2015

¹⁴⁸ De Vivero JLS, Mateos JCR. «The Spanish approach to marine spatial planning. Marine Strategy Framework Directive vs. EU Integrated Maritime Policy» Marine Policy 36, 2012, σελ. 18 – 27

¹⁴⁹ Jones P. «Marine Protected Areas and MSP: coevolution or competition?», Workshop on the Future of Maritime Spatial Planning and Ocean Monitoring: What Potential for Economic Tools and Satellite Technology, OECD, 2015

Σχήμα 6: Οι υφιστάμενες προσεγγίσεις του ΘΧΣ



Πηγή: Qiu W., Jones P. «The emerging policy landscape for marine spatial planning in Europe», *Marine Policy* 39, 2013, σελ. 182 – 190

Όπως είναι λογικό ο διαφορετικός προσανατολισμός του ΘΧΣ περιπλέκει την εργαλειακή του χρήση¹⁵⁰. Για τον λόγο αυτό, οι διαφορετικές προσεγγίσεις εντάσσονται σ' ένα ενιαίο πλαίσιο, προϊόντος των πρόσφατων θεσμικών πρωτοβουλιών της ΕΕ, στο οποίο αποτυπώνεται και η πολιτική διάσταση του εγχειρήματος. Πιο συγκεκριμένα η συμπερίληψη της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος (DG ENVIRONMENT) και της Γενικής Διεύθυνσης Θαλάσσιας Πολιτικής και Αλιείας (DG MARE) στην πολιτική αρμοδιότητα ενός Επιτρόπου, τη στιγμή που μέχρι πρότινος αντιστοιχούσε ένας Επίτροπος για κάθε Γενική Διεύθυνση, σηματοδοτεί την ανάγκη για ολοκλήρωση των πολιτικών και την ανάπτυξη συνεργειών. Ωστόσο, η υποχρέωση του αρμόδιου Επιτρόπου να

¹⁵⁰ Gilbert A., Alexander K., Sarda R., Brazinskaite R., Fischer C., Gee K., Jessopp M., Kershaw P., Los H., Morla D., O'Mahony C., Pihlajamaki M., Rees S. and Varjopuro R. «Marine spatial planning and Good Environmental Status: a perspective on spatial and temporal dimensions» *Ecology and Society* 20-1, 2015, σελ. 64

αναφέρεται απευθείας στον Αντιπρόεδρο της ΕΕ αρμόδιο για θέματα Απασχόλησης, Ανάπτυξης, Επενδύσεων και Ανταγωνιστικότητας και να διατηρεί στενή συνεργασία μαζί του¹⁵¹, υποδηλώνει τη συνάρτηση της πρωτοβουλίας με τη γαλάζια οικονομία. Στο πλαίσιο αυτό, εκφράζονται ανησυχίες¹⁵² σχετικά με τις πολιτικές προτεραιότητες της ΕΕ και την υποχώρηση της προστασίας των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, που επιδιώκεται με τη θεσμοθέτηση της Οδηγίας πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/ΕΚ.

4.7 Συμπεράσματα

Καταλήγοντας, προκύπτει το συμπέρασμα ότι έχουν αναληφθεί πολυάριθμες κανονιστικές πρωτοβουλίες σε διεθνές, περιφερειακό και ευρωπαϊκό επίπεδο, που συνδέονται με τον ΘΧΣ και την προώθηση της γαλάζιας ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτό διαφαίνεται ότι τα κράτη – μέλη αντιμετωπίζουν λιγότερους περιορισμούς στη χάραξη στρατηγικής και την εφαρμογή της με σχέδια δράσης στις περιπτώσεις που αυτή έχει χωρική αναφορά στα εσωτερικά ύδατα και χωρικά ύδατα. Εντός της συγκεκριμένης χωρικής ενότητας

¹⁵¹ European Commission. «Mission Letter of the President of the European Commission to the Commissioner for Environment, Maritime Affairs and Fisheries», 2014

http://ec.europa.eu/archives/juncker-commission/docs/vella_en.pdf

¹⁵² Χαρακτηριστικά αναφέρονται οι προθέσεις του αρμόδιου Επιτρόπου, όπως αυτές διατυπώνονται στην ανακοίνωση ανάληψης του χαρτοφυλακίου του, όπου γίνεται λόγος αφενός περί αναθεώρησης των Οδηγιών 2009/147/ΕΚ και 92/43/ΕΟΚ προκειμένου αυτές να εκσυγχρονιστούν και να είναι κατάλληλες αφενός και αφετέρου δεν αναφέρεται σε κανένα σημείο στην επιδίωξη του στόχου της GES. Για περισσότερα βλ. Jones P., «Prospects for achieving good environmental status of Europe's seas to be undermined by new appointment and brief?», Open Channels – Forum for Ocean Planning and Management, 2014

Επίσης εκφράζονται ανησυχίες σχετικά με τον πολιτικό προσανατολισμό της ΕΕ, καθώς εστιάζει στην υποστήριξη της θαλάσσιας έκφρασης της οικονομικής μεγέθυνσης, ως αντίβαρο στην οικονομική κρίση που ταλανίζει την Ευρώπη. Στο πλαίσιο αυτό, περιορίζεται ο παρεμβατικός ρόλος της ΕΕ στην επιδίωξη των κρατών – μελών για οικονομική ανάπτυξη ακόμη και όταν αυτή πραγματοποιείται σε βάρος του περιβάλλοντος. Για περισσότερα βλ. Jones P., «European marine spatial planning policies towards the good environmental status of our seas are veering off course?», Open Channels – Forum for Ocean Planning and Management, 2014

προκύπτει ότι με την επιφύλαξη της υποχρέωσης περί αβλαβούς διέλευσης των ξένων πλοίων που απορρέει από την UNCLOS, ο ΘΧΣ δύναται να συνδράμει στον περιορισμό των αλιευτικών δραστηριοτήτων, καθώς και στη ρύθμιση των διαδρομών ναυσιπλοΐας σε συνεργασία με τον ΙΜΟ¹⁵³. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα έργα και οι δραστηριότητες που σχεδιάζονται στα χωρικά ύδατα των κρατών – μελών οφείλουν να ακολουθούν τις διαδικασίες που προβλέπονται από το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο και αφορούν στην κοινοποίηση και διαβούλευση, σε εκείνες τις περιπτώσεις που οι συνέπειές τους ενδέχεται να έχουν διασυνοριακή αναφορά.

Σχετικά με την εργαλειακή συνεισφορά του ΘΧΣ εντός των ΑΟΖ διαπιστώνεται ότι αυτή αφορά στην τρισδιάστατη ρύθμιση ενός ευρύ καταλόγου σημαντικών θαλάσσιων δραστηριοτήτων. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται ρυθμίσεις και δικαιώματα για την εξερεύνηση, την εκμετάλλευση, τη διατήρηση και τη διαχείριση των έμβιων και αβιοτικών φυσικών πόρων, που συναρτώνται με τη γαλάζια ανάπτυξη, αποτελώντας ουσιαστικό μοχλό ενδυνάμωσής της. Επίσης, εντοπίζονται δραστηριότητες που συνδέονται με την οικονομική εκμετάλλευση της περιοχής αναφοράς αλλά και τη δικαιοδοσία αναφορικά με τεχνητές νήσους, την προώθηση της θαλάσσιας επιστημονικής έρευνας και της περιβαλλοντικής προστασίας. Παράλληλα και όπως αναλύθηκε ανωτέρω σε σχέση με την αλιευτική δραστηριότητα στις ΑΟΖ, η καθεστωτική της μεταχείριση εντάσσεται στην ΚΑΛΠ, ενώ συναρτάται με τη δυνατότητα των κρατών – μελών να προστατεύουν τους αλιευτικούς πόρους μέσα από τη διαδικασία σχεδιασμού ΜΡΑς. Για τον λόγο αυτό το υφιστάμενο πλαίσιο προκαλεί εντάσεις και η πρακτική που θα ακολουθηθεί χρήζει διερεύνησης. Τέλος, οι περιορισμοί που εγκύπτουν στον ΘΧΣ σχετίζονται με τα δικαιώματα των άλλων κρατών αναφορικά με την ελευθερία της ναυσιπλοΐας και την τοποθέτηση υποθαλάσσιων αγωγών. Αντίστοιχοι περιορισμοί υφίστανται και στην περίπτωση που τα κράτη – μέλη ασκούν τα κυριαρχικά τους δικαιώματα για τους σκοπούς της εξερεύνησης της υφαλοκρηπίδας τους και την εκμετάλλευση των φυσικών της πόρων.

¹⁵³ European Commission: «Legal aspects of maritime spatial planning: Summary report», Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2009, Belgium

Όσον αφορά την ανοικτή θάλασσα, με δεδομένο το γεγονός ότι τα κράτη – μέλη δεν έχουν δικαιοδοσία, δεν δύνανται να ρυθμίσουν μονομερώς τις δραστηριότητες που υλοποιούνται στη συγκεκριμένη χωρική ενότητα με την υλοποίηση θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων. Για τον λόγο αυτό είναι αναγκαία η συνεργασία σε διεθνή κλίμακα, η οποία εντάσσεται σ' ένα πλαίσιο διακυβερνητικής δικτύωσης¹⁵⁴ μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών. Οι πολιτικές προτεραιότητες που απαντώνται σε αυτό το πλαίσιο προσδιορίζονται μέσω σύνθετων διαδικασιών, στις οποίες συμμετέχουν – μεταξύ άλλων – τα κυρίαρχα κράτη – μέλη της διεθνούς κοινότητας αλλά και ισχυροί δρώντες της ιδιωτικής οικονομίας.

Από την άλλη, εξάγεται το συμπέρασμα ότι οι εξελίξεις που σημειώνονται στην ΕΕ από τις θεσμικές πρωτοβουλίες που έχουν αναληφθεί, αντανakλούν μια διεθνή τάση, σύμφωνα με την οποία ο ΘΧΣ που βασίζεται στην ολοκληρωμένη προσέγγιση έρχεται σε ανταγωνισμό με τον ΘΧΣ που εδράζεται στην οικοσυστημική προσέγγιση. Η συγκεκριμένη διαπίστωση ενισχύεται από τις εντάσεις που δημιουργούνται μεταξύ της ΟΘΠ διά της Οδηγίας για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ και της Οδηγίας πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/ΕΚ αντικατοπτρίζοντας¹⁵⁵, σ' ένα βαθμό, την προβληματική που αναπτύχθηκε από τη Διάσκεψη της Στοκχόλμης για το αν τα υγιή οικοσυστήματα στηρίζουν την οικονομική ανάπτυξη ή αν η οικονομική ανάπτυξη επενδύει στη διατήρηση των οικοσυστημάτων. Στο πλαίσιο αυτό, προϊόντος της δύσκολης οικονομικής συγκυρίας προτάσσεται η πρώτη προσέγγιση, με αποτέλεσμα η περιβαλλοντική προστασία να λαμβάνει τομεακό χαρακτήρα. Η εξέλιξη αυτή αντανakλάται στην τομεακή διάσταση που λαμβάνει η υποχρέωση για υπόδειξη και διαχείριση των ΜΡΑς προκειμένου να επιτευχθεί το GES των οικοσυστημάτων έναντι της γαλάζιας οικονομίας. Για τον λόγο αυτό θα πρέπει οι πρωτοβουλίες που θα ακολουθήσουν να εστιάσουν στη συμφιλίωση των δυο προσεγγίσεων αλλά και την ενίσχυση των συνεργειών μεταξύ των Οδηγιών του ευρύτερου κανονιστικού πλαισίου, με στόχο την εργαλειακή

¹⁵⁴ Tatenhove J. «The environmental state at sea», Environmental Politics, Routledge, 2015

¹⁵⁵ Jones P. «The marine bill: cornucopia or pandora's box?», ECOS: a review of conservation. 27(1), 2006, σελ. 1 – 6

χρήση του ΘΧΣ κατά τέτοιον τρόπο, ώστε να ενισχύεται η προοπτική της γαλάζιας οικονομίας και να διασφαλίζεται η προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων ταυτόχρονα.

5. Το εθνικό πλαίσιο

Όπως είναι γνωστό η Ελλάδα αποτελεί μια χώρα με εκτεταμένα θαλάσσια σύνορα. Στο πλαίσιο αυτό η εθνική προοπτική ανάπτυξης συνδέεται με τη στρατηγική για τη γαλάζια ανάπτυξη της ΕΕ, στον βαθμό που ενγκύπτουν ευκαιρίες από την επένδυση στους τομείς της υδατοκαλλιέργειας, του παράκτιου τουρισμού, της θαλάσσιας βιοτεχνολογίας, της γαλάζιας ενέργειας και της εκμετάλλευσης κοιτασμάτων του θαλάσσιου βυθού, και οι οποίες συνοδεύονται από πολιτικές για την προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Ωστόσο, οι πρωτοβουλίες που έχουν μέχρι στιγμής αναληφθεί εκτυλίσσονται αποσπασματικά, με αποτέλεσμα να παρατηρούνται ελλείμματα ολοκληρωμένου και μακροπρόθεσμου θεσμικού και επιχειρησιακού σχεδιασμού. Ως εκ τούτου ο ΘΧΣ δεν έχει ενσωματωθεί με πρωτοβουλία της χώρας οριζόντια στη σχεδιαστική διαδικασία.

Αντίθετα το υφιστάμενο σχεδιαστικό υπόβαθρο χαρακτηρίζεται από ρυθμίσεις που συνδέονται με τα επιμέρους αντικείμενα της θαλάσσιας χωροταξίας. Αυτό εκπορεύεται πλαισιακά από το (1) Ν. 2742/1999 περί «Χωροταξικού σχεδιασμού, αειφόρου ανάπτυξης και άλλων διατάξεων», καθώς και (2) το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΓΠΧΣΑΑ)¹⁵⁶ και τα Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΠΧΣΑΑ)¹⁵⁷ που αυτός εισάγει. Στη συνέχεια, η εξειδίκευση των προτάσεων και ο εμπλουτισμός τους επέρχεται με την εκπόνηση των Περιφερειακών Πλαισίων και την προσαρμοστική τους αναμόρφωση. Αντίστοιχα οφείλουν να αναμορφώνονται οι προδιαγραφές των Ρυθμιστικών Σχεδίων του Ν. 2508/1997, των Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων (ΓΠΣ) και των Πολεοδομικών Μελετών, με στόχο την υποβοήθηση των επιταγών των Πλαισίων ανωτέρου επιπέδου.

¹⁵⁶ Ως προβλέπεται από το Άρθρο 6 του Ν. 2742/1999 και θεσμοθετήθηκε με την υπ' αριθ. 6876/4871/2008 Απόφαση της Βουλής των Ελλήνων (ΦΕΚ 128 Α/03.07.08)

¹⁵⁷ Ως προβλέπεται από το Άρθρο 7 του Ν. 2742/1999

Η διαπίστωση της διασύνδεσης του σχεδιασμού με τον θαλάσσιο χώρο τεκμαίρεται από τους σκοπούς του Ν. 2742/1999, οι οποίοι αναφέρονται στη θέσπιση θεμελιωδών αρχών και θεσμοθέτηση σύγχρονων οργάνων, διαδικασιών και μέσων άσκησης χωροταξικού σχεδιασμού «που προωθούν την αειφόρο και ισόρροπη ανάπτυξη, κατοχυρώνουν την παραγωγική και κοινωνική συνοχή, διασφαλίζουν την προστασία του περιβάλλοντος στο σύνολο του εθνικού χώρου και στις επιμέρους ενότητές του»¹⁵⁸.⁴

Έμμεσα, λοιπόν, η νομοθετική πρωτοβουλία αναφέρεται στον χωροταξικό σχεδιασμό του θαλάσσιου χώρου. Ενισχυτικά προς την κατεύθυνση αυτή λειτουργεί η έκδοση του ΓΠΧΣΑΑ με το οποίο: (1) καταγράφονται και αξιολογούνται οι παράγοντες εκείνοι που επηρεάζουν τη μακροπρόθεσμη χωρική ανάπτυξη και διάρθρωση του εθνικού χώρου, (2) αποτιμώνται οι χωρικές επιπτώσεις των διεθνών, ευρωπαϊκών και εθνικών πολιτικών και (3) προσδιορίζονται με προοπτική δεκαπέντε (15) ετών οι βασικές προτεραιότητες και οι στρατηγικές κατευθύνσεις για την ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη και την αειφόρο οργάνωση του εθνικού χώρου¹⁵⁹, καθώς το ΓΠΧΣΑΑ συναρτάται με τον θαλάσσιο χώρο¹⁶⁰.

¹⁵⁸ Άρθρο 1 Ν. 2742/1999

¹⁵⁹ Επίσημος ιστότοπος του Υπουργείου Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας «ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ» <http://www.ypreka.gr/?tabid=513> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

¹⁶⁰ Ενδεικτικά αναφέρονται ότι: «Ἡ λειτουργική ολοκλήρωση των μετακινήσεων στο θαλάσσιο χώρο της Μεσογείου, μπορεί να συμβάλλει και η υπερπόντια ελληνική ναυτιλία με την παγκόσμια εμβέλεια που διαθέτει» (Δεύτερο Κεφάλαιο, Άρθρο 3, παρ. 2), «Ἡ νέα Ευρώπη της διεύρυνσης, τα σύνορα της χώρας εξακολουθούν, τόσο στο χερσαίο όσο και στο θαλάσσιο χώρο, να συνιστούν, σε μεγάλο βαθμό, και εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε.» (Δεύτερο Κεφάλαιο, Άρθρο 3, παρ. 3), «Ἡ βιώσιμη χρήση και διαχείριση του θαλάσσιου χώρου» (Δεύτερο Κεφάλαιο, Άρθρο 4), «Οι θαλάσσιες, εξειδικευμένες, εμπορευματικές μεταφορές προσφέρονται για την κάλυψη σημαντικού εμπορευματικού φόρτου μεταξύ λιμένων της ηπειρωτικής χώρας. Ο ευρύτερος κλάδος της ναυτιλίας (ναυτιλιακές, ναυπηγοεπισκευαστικές, παραναυτιλιακές εταιρίες κ.ά.) οφείλει να ενισχυθεί περαιτέρω, καθώς προσφέρει τα μέγιστα στο εθνικό εισόδημα» και «Ἡ θαλάσσιες επιβατικές μεταφορές ἡ κύρια στρατηγική περιλαμβάνει: Ἀνάπτυξη λιμενικών υποδομών που θα φιλοξενούν με ασφάλεια και ποιότητα τα σύγχρονα

Τέλος, τα ΕΠΧΣΑΑ εξειδικεύουν ή και συμπληρώνουν το ΓΠΧΣΑΑ, ενώ έχουν επίσης θαλάσσια αναφορά. Μέσα από τα ΕΠΧΣΑΑ επιχειρείται: (1) η χωρική διάρθρωση ορισμένων τομέων ή κλάδων παραγωγικών δραστηριοτήτων εθνικής σημασίας, (2) η χωρική διάρθρωση των δικτύων και υπηρεσιών τεχνικής, κοινωνικής και διοικητικής υποδομής εθνικού ενδιαφέροντος, με εξαίρεση τα δίκτυα και υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών, καθώς και τη χωρική κατανομή των υποδομών γνώσης και καινοτομίας και (3) η χωρική κατανομή των υποδομών γνώσης και καινοτομίας σε ορισμένες ειδικές περιοχές του εθνικού χώρου και ιδίως τις παράκτιες και νησιωτικές περιοχές, τις ορεινές και προβληματικές ζώνες, τις περιοχές που υπάγονται σε διεθνείς ή ευρωπαϊκές συμβάσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και άλλες ενότητες που παρουσιάζουν κρίσιμα περιβαλλοντικά, αναπτυξιακά και κοινωνικά προβλήματα¹⁶¹. Πιο συγκεκριμένα αξίζει να αναφερθεί ότι τα θεσμοθετημένα ΕΠΧΣΑΑ, που επεκτείνονται στα επιμέρους αντικείμενα της θαλάσσιας χωροταξίας, καλύπτοντας, σ' ένα βαθμό, τη μη θεσμοθέτηση ενός ΕΠΧΣΑΑ για τον θαλάσσιο χώρο και την ΟΔΠΖ, είναι τα εξής: (1) Το ΕΠΧΣΑΑ για τις υδατοκαλλιέργειες¹⁶² (βλ. Χάρτη 5), (2) Το ΕΠΧΣΑΑ για τον Τουρισμό¹⁶³, όπως

πλωτά μέσα και τους επιβάτες τους...» (Τρίτο Κεφάλαιο, Άρθρο 6, Ενότητα Α1), «Θαλάσσιες μεταφορές και Λιμενικές Υποδομές και Υπηρεσίες» (Τρίτο Κεφάλαιο, Άρθρο 6, Ενότητα Α2.2), «Βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων, τόσο του θαλάσσιου όσο και του χερσαίου τμήματος της παράκτιας ζώνης, με ιδιαίτερη προσοχή στους υδάτινους πόρους που συνήθως σπανίζουν, με σεβασμό στη χωρητικότητα και αντοχή των οικοσυστημάτων και στις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής» και «Βελτίωση του συντονισμού των δράσεων, που προωθούνται από τις ενδιαφερόμενες αρχές σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, τόσο στη θάλασσα, με σχέδια διαχείρισης θαλάσσιων περιοχών όπου χρειάζεται» (Τρίτο Κεφάλαιο, Άρθρο 10), «Προστασία και αναβάθμιση του θαλάσσιου περιβάλλοντος με την οριοθέτηση της παράκτιας ζώνης» (Τρίτο Κεφάλαιο, Άρθρο 10, ενότητα Α)

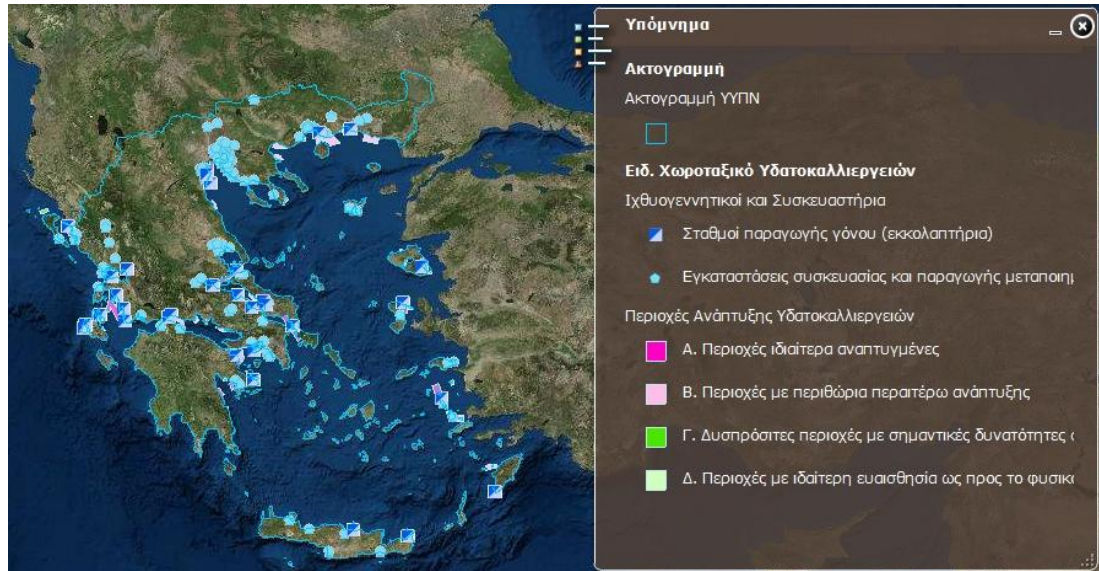
¹⁶¹Κλεοβούλου Γ., Μεντζελοπούλου Ν., Νταφλούκα Π., Πρέζα Ε., Χαλκιαδάκη Μ. «Παρουσίαση και Αξιολόγηση – Κριτική Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό», Στούντιο Πολεοδομίας – Χωροταξίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Βόλος, 2012

¹⁶² ΦΕΚ 2505 Β/04.11.2011

¹⁶³ ΦΕΚ 1138 Β/11.06.2009

αυτό τροποποιήθηκε¹⁶⁴ και ισχύει (βλ. Χάρτη 6) (3) Το ΕΠΧΣΑΑ για τη Βιομηχανία¹⁶⁵ και (4) Το ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ¹⁶⁶.

Χάρτης 5: Χαρτογραφική αποτύπωση του ΕΠΧΣΑΑ για τις υδατοκαλλιέργειες



Πηγή: ΥΠΑΠΕΝ <http://maps.yppeka.gr/flexviewers/gis/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

Χάρτης 6: Χαρτογραφική αποτύπωση του ΕΠΧΣΑΑ για τον τουρισμό



Πηγή: ΥΠΑΠΕΝ <http://maps.yppeka.gr/flexviewers/gis/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

¹⁶⁴ ΦΕΚ 3155 Β/12.12.2013

¹⁶⁵ ΦΕΚ 151 Α/13.04.2009

¹⁶⁶ ΦΕΚ 2464 Β/03.12.2008

Από την άλλη, εντοπίζονται δραστηριότητες η σχεδιαστική ένταξη των οποίων είναι κατακερματισμένη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο σχεδιασμός του παράκτιου χώρου, ο οποίος χαρακτηρίζεται από έλλειψη ολοκληρωμένης στρατηγικής και επαφίεται στον εξειδικευτικό χωροταξικό σχεδιασμό, όπως αυτός στοιχειοθετείται από τα υφιστάμενα ΕΠΧΣΑΑ Τουρισμού, ΑΠΕ, Υδατοκαλλιέργειας και Βιομηχανίας, καθώς και από σχέδια κατώτερων επιπέδων όπως τα ΓΠΣ. Επίσης, ο σχεδιασμός των λιμένων εντάσσεται στο ΓΠΧΣΑΑ και το ΕΠΧΣΑΑ Τουρισμού.

Σε ένα άλλο επίπεδο, οι δραστηριότητες που αφορούν στη ναυτιλία και τις θαλάσσιες μεταφορές, τους υποθαλάσσιους αγωγούς και την αλιεία δεν καλύπτονται από χωροταξικό σχεδιασμό αλλά εντάσσονται σε τομεακές πολιτικές. Τέλος, η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος συνδέεται με τη ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο της Οδηγίας πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/ΕΚ με το Ν. 3983/2011 – Εθνική στρατηγική για την προστασία και διαχείριση του θαλάσσιου περιβάλλοντος¹⁶⁷. Ενώ η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή εμφανίζει περιορισμένη ένταξη στο σχεδιαστικό πλαίσιο, καθώς χαρακτηρίζεται από αναφορές στην ανάγκη συνεκτίμησής της στα Πλαίσια και την υφιστάμενη εθνική νομοθεσία.

Θα πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι στην τρέχουσα δύσκολη οικονομική συγκυρία αναλαμβάνονται πλήθος επιστευδουσών νομοθετικών πρωτοβουλιών, που επηρεάζουν αναπόδραστα το σχεδιαστικό πλαίσιο. Χαρακτηριστικά αναφέρονται οι περιπτώσεις του Ν. 3851/2010 περί «Επιτάχυνση της ανάπτυξης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και άλλες διατάξεις σε θέματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής»¹⁶⁸, του Ν. 3894/2010 περί «Επιτάχυνση και διαφάνεια υλοποίησης Στρατηγικών Επενδύσεων»¹⁶⁹ και του Ν. 3986/2011 περί «Επείγοντα Μέτρα

¹⁶⁷ Επίσημος ιστότοπος Υπουργείο Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας «ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ» <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=254> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

¹⁶⁸ ΦΕΚ 85 Α/04.06.2010

¹⁶⁹ ΦΕΚ 204 Α/02.12.2010

Εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012–2015»¹⁷⁰. Στην πρώτη νομοθετική πρωτοβουλία ρυθμίζεται μεταξύ άλλων το καθεστώς αδειοδότησης της εγκατάστασης και λειτουργίας υπεράκτιων αιολοικών πάρκων¹⁷¹, ενώ στη δεύτερη και τρίτη επιτρέπεται η παραχώρηση του αιγιαλού και της παραλίας για πραγματοποίηση στρατηγικών επενδύσεων¹⁷². Πλήθος σχετικών νομοθετικών πρωτοβουλιών που έχουν ακολουθήσει ενισχύουν την άποψη ότι ο χωροταξικός σχεδιασμός και η θαλάσσιά του έκφραση ανατρέπουν, σ' ένα βαθμό, την κοινωνική του αναφορά και τον συνδέουν με πολιτικές πρωτοβουλίες για τη διαχείριση της οικονομικής κρίσης. Στο πλαίσιο αυτό, η πολυσχιδής αντιμετώπιση του θαλάσσιου χώρου ως οικονομικού αντικείμενου διαχείρισης της κρίσης και ο ρόλος του σχεδιασμού εν τη απουσία κοινωνικής συνδρομής και αποδοχής, οφείλουν να συνεχίσουν να απασχολούν τον δημόσιο διάλογο, θέτοντας στο επίκεντρό του την κατεύθυνση του σύγχρονου ΘΧΣ στον ελληνικό χώρο.

Συμπερασματικά, προκύπτει ότι η υλοποίηση του ΘΧΣ είναι αναγκαία προϋπόθεση για την ενίσχυση της αναπτυξιακής δυναμικής της Ελλάδας. Για να συμβεί αυτό κρίνεται σκόπιμη η ανάπτυξη διοικητικού μηχανισμού των επιμέρους σχεδιασμών ανά αντικείμενο που καλύπτει η θαλάσσια χωροταξία και εκπόνησης σχεδιασμού για τα αντικείμενα στα οποία σήμερα δεν υπάρχει ή δεν είναι επαρκής¹⁷³. Επιπλέον, κρίνεται απαραίτητη η επίσπευση του ορισμού αρμόδιας αρχής για τον ΘΧΣ στην Ελλάδα, η οποία θα είναι υπεύθυνη για την ενσωμάτωση της Οδηγίας για τον ΘΧΣ στο εθνικό δίκαιο¹⁷⁴. Η αρμόδια αρχή

¹⁷⁰ ΦΕΚ 152 Α/01.07.2011

¹⁷¹ Άρθρο 6 Ν. 3851/2010

¹⁷² Άρθρο 8 Ν. 3894/2010 και Άρθρο 14 Ν. 3986/2011

¹⁷³ Οικονόμου Δ., «Θαλάσσια Χωροταξία», Ημερίδα Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου με θέμα: «Γαλάζια Ανάπτυξη στον Ελληνικό Θαλάσσιο χώρο», Ρόδος, 2013

¹⁷⁴ Βασιλοπούλου Β., Ζερβάκη Α., Καρύδης Μ., Κατσανεβάκης Σ., Κουτσούμπας Δ., Στεφανή Φ, Στήθου Μ., «Διακήρυξη που αφορά στην ανάπτυξη του θαλάσσιου χωρικού σχεδιασμού στην Ελλάδα», 11ο Πανελλήνιο Συμπόσιο Ωκεανογραφίας και Αλιείας, Διοργανωτές: Πανελλήνιος Σύλλογος Εργαζομένων στο Ελληνικό Κέντρο Θαλάσσιων Ερευνών (ΕΛΚΕΘΕ) και Τμήμα Επιστημών της Θάλασσας του Πανεπιστημίου Αιγαίου, Μυτιλήνη, 2015

δύναται να εποπτεύει τους επιμέρους μηχανισμούς, ενώ κρίνεται σκόπιμο να εντάσσεται στο Υπουργείο Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, με στόχο την ισότιμη σχεδιαστική αντιμετώπιση των συνθετικών συνιστωσών της γαλάζιας ανάπτυξης, στο πλαίσιο της εποπτείας της για τον ΘΧΣ.

Από την άλλη, η ενέργεια αυτή οφείλει να συνδεθεί με ένα **εθνικό πρόγραμμα παραγωγικής ανασύνταξης** της χώρας, το οποίο θα πρέπει να εμπεριέχει ολιστική διάσταση, ως επιτάσσει η στρατηγική για τη γαλάζια ανάπτυξη της ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό είναι κρίσιμη η συνδρομή των φορέων της κεντρικής διοίκησης που έχουν διοικητική εμπλοκή στον ΘΧΣ και τη γαλάζια ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα, το Υπουργείο Οικονομίας Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού¹⁷⁵, το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης και το Υπουργείο Παιδείας είναι κομβικό να συνδράμουν, εξειδικεύοντας το πλαίσιο και αναπτύσσοντας τις απαραίτητες συνέργειες, με στόχο την ενδυνάμωση της γαλάζιας αναπτυξιακής προοπτικής και την αντιμετώπιση των ανασταλτικών παραγόντων που χαρακτηρίζουν τη Δημόσια Διοίκηση (πολυνομία, οι ιδιαίτερα απαιτητικές, χρονοβόρες και γραφειοκρατικές διαδικασίες αδειοδοτήσεων, η εχθρική αντιμετώπιση των ιδιωτικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και κυρίως η έλλειψη επικοινωνίας, συνεργασίας και συντονισμού μεταξύ των φορέων της κεντρικής διοίκησης κλπ).

¹⁷⁵ Είναι κρίσιμη η στρατηγική επένδυση στη συνδρομή και όχι πρωτοκαθεδρία του Υπουργείου Οικονομίας Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού εξαιτίας των κακών πρακτικών που έχουν προηγηθεί, αλλά και για να μην θεωρηθεί ο σχεδιασμός όχημα επικύρωσης δημοσιονομικών επιταγών στη βάση πολιτικών επιλογών διαχείρισης της κρίσης. Χαρακτηριστικά αναφέρεται το νομοσχέδιο για τον Αιγιαλό και την Παραλία που είχε παρουσιαστεί το 2006 με τη νομική πρωτοβουλία να αναλαμβάνεται από το τότε Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών. Το συγκεκριμένο νομοσχέδιο υποβάθμιζε τις περισσότερες διαστάσεις του παράκτιου χώρου προς όφελος της οικονομικής. Στο πλαίσιο αυτό, η Ελλάδα παρουσίασε ένα νομοθετικό κείμενο, που απέκλινε από την ολιστική αντιμετώπιση του παράκτιου και θαλάσσιου χώρου, που προέκρινε η ΕΕ με την έκδοση της Πράσινη Βίβλου για μια μελλοντική Θαλάσσια Πολιτική. Για περισσότερα Βλ. Κωνσταντινίδης Χ., «Θαλάσσια Πολιτική», Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ευρωπαϊκό Κέντρο Αριστείας Jean Monnet, Δεκέμβριος 2012

ΜΕΡΟΣ Β**ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΘΧΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΓΑΛΑΖΙΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ****1. Κρίσιμες συνιστώσες στη σχεδιαστική διαδικασία για την αποτελεσματική εφαρμογή του ΘΧΣ****1.1 Εισαγωγή**

Όπως έχει αναλυθεί οι προσεγγίσεις του ΘΧΣ δύνανται να διαφέρουν ως προς τη στόχευσή τους. Εντούτοις, κατά την σχεδιαστική προετοιμασία εφαρμογής του ΘΧΣ διαφαίνεται ότι αυτές αντιμετωπίζουν κοινές προκλήσεις¹⁷⁶. Στο πλαίσιο αυτό, οι δομές διακυβέρνησης, ο συμμετοχικός σχεδιασμός, η δεξαμενή γνώσης συναρτήσεως της εξέλιξης της τεχνολογίας και η χρηματοδότηση συνιστούν κρίσιμες συνιστώσες στη σχεδιαστική διαδικασία, με στόχο την προετοιμασία επιτυχούς εφαρμογής του ΘΧΣ.

1.2 Δομές διακυβέρνησης

Όπως έχει αναφερθεί με τη θεσμοθέτηση της ΟΘΠ εισάγεται ένα πλαίσιο ολοκληρωμένης διακυβέρνησης σε θέματα θαλάσσιων υποθέσεων, συμφιλιώνοντας και ενδυναμώνοντας την επικοινωνία και τον συντονισμό μεταξύ των επιμέρους τομέων θαλάσσιας πολιτικής. Μάλιστα στο παράγωγο σχέδιο δράσης της ΟΘΠ επισημαίνεται η ανάγκη πολυεπίπεδης, οριζόντιας και διατομεακής αναφοράς του διακυβερνητικού πλαισίου. Η εισαγωγή του ΘΧΣ με την Οδηγία 2014/89/ΕΕ, ως οριζόντιο εργαλείο θαλάσσιας διακυβέρνησης, δύναται να συμβάλλει στη στόχευση αυτή, καθώς υποχρεώνει τα κράτη – μέλη να αναπτύξουν τους κατάλληλους μηχανισμούς για την κάλυψη του πλήρους κύκλου της διάγνωσης των προκλήσεων, της συλλογής πληροφοριών, του σχεδιασμού, της λήψης αποφάσεων, της διαχείρισης, της παρακολούθησης και της εφαρμογής της σχεδιαστικής διαδικασίας. Προστιθέμενη αξία κομίζει η επένδυση της πρωτοβουλίας στη διασυννοριακή συνεργασία και στη συμπερίληψη της συμμετοχής των εμπλεκόμενων μερών, μιας και οι κοινές προσπάθειες εκπόνησης θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων βελτιώνουν το

¹⁷⁶ UNEP/CBD/SUBSIDIARY BODY ON SCIENTIFIC, TECHNICAL AND TECHNOLOGICAL ADVICE/18/INF/23, «Marine Spatial Planning in Practice – Transitioning from Planning to Implementation», Montreal, 2014

επίπεδο της θαλάσσιας διακυβέρνησης. Πρόκειται ουσιαστικά για τη μετάγγιση της ολοκληρωμένης διακυβερνητικής προσέγγισης σε επίπεδο κρατών – μελών.

Θα πρέπει, ωστόσο, να γίνει σαφές ότι η ολοκληρωμένη διακυβέρνηση των θαλάσσιων ζητημάτων δεν θα πρέπει να υποθηκεύει την εργαλειακή χρήση του ΘΧΣ ή τους στόχους που τίθενται ανά επιμέρους τομέα αλλά να λειτουργεί προς την κατεύθυνση οριζόντιας διαχειριστικής θεώρησης για την ελαχιστοποίηση των συνεπειών και τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων¹⁷⁷. Μάλιστα έχει παρατηρηθεί ότι ο ΘΧΣ αντιμετωπίζεται από τις υφιστάμενες διοικητικές αρχές ως περιοριστικός παράγοντας των αρμοδιοτήτων τους. Στην πραγματικότητα, ωστόσο, ο ΘΧΣ με οριζόντια και ολοκληρωμένη αναφορά δεν διαφαίνεται ότι πρόκειται να αποκτήσει ποτέ τη διοικητική επάρκεια, τη δεξαμενή πληροφοριών και την τεχνογνωσία, προκειμένου να αντικαταστήσει τη διαχείριση τομεακών πολιτικών¹⁷⁸. Για τον λόγο αυτό, οι αρμόδιες διοικητικές αρχές για την παρακολούθηση και αξιολόγηση των τομεακών πολιτικών είναι χρήσιμες και εντάσσονται ως αναπόσπαστα στοιχεία στο διακυβερνητικό πλαίσιο που ενσαρκώνει ο ΘΧΣ.

Η εξέλιξη αυτή αποτυπώνει τη στρατηγική κατεύθυνση της ΕΕ για την ενδυνάμωση της έννοιας της διακυβέρνησης στην αναπτυξιακή σχεδιαστική διαδικασία. Αναγνωρίζοντας, ωστόσο, τις αναπτυξιακές ιδιαιτερότητες των θαλάσσιων περιοχών αλλά και των φορέων που εμπλέκονται στη διαδικασία, επιχειρείται η εξειδικευτική θεώρηση της διακυβέρνησης και η μετάγγισή της και σε επίπεδο περιφερειών¹⁷⁹ και μακροπεριφερειών¹⁸⁰ για την αξιοποίηση των

¹⁷⁷ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο «Προς μια ενοποιημένη θαλάσσια πολιτική για καλύτερη διακυβέρνηση στη Μεσόγειο» COM/2009/466 τελικό

¹⁷⁸ Ehler C. «Perspective: 13 Myths of Marine Spatial Planning» Marine Ecosystems and Management – International news and analysis on marine ecosystem-based management, Vol. 5, No. 5, 2012

¹⁷⁹ Το επίπεδο περιφερειών και μακροπεριφερειών επιμερίζεται στις ακόλουθες θαλάσσιες χωρικές ενότητες: (1) Αδριατική Θάλασσα και Ιόνιο Πέλαγος, (2) Αρκτικός

πλεονεκτημάτων και την αντιμετώπιση των αδυναμιών τους. Οι στρατηγικές¹⁸¹ που εισάγονται για τον σκοπό στοχεύουν στην υποστήριξη των μηχανισμών διακυβέρνησης, επενδύοντας στην καλή οργάνωση των εμπλεκόμενων φορέων, την αποτελεσματική λήψη αποφάσεων και την ισχυρή πολιτική βούληση. Η προστιθέμενη αξία που κομίζει η εν λόγω αρχιτεκτονική αφορά στο

Ωκεανός, (3) Ατλαντικός Ωκεανός, (4) Βαλτική Θάλασσα, (5) Εύξεινος Πόντος, (6) Μεσόγειος Θάλασσα και (7) Βόρεια Θάλασσα

¹⁸⁰ (α) Έκθεση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την Προστιθέμενη Αξία των Στρατηγικών σε επίπεδο Μακροπεριφερειών, COM 2013/468 τελικό

(β) Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, συνοδευτικό έγγραφο της Έκθεσης της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την Προστιθέμενη Αξία των Στρατηγικών σε επίπεδο Μακροπεριφερειών, SWD 2013/233 τελικό

¹⁸¹ Οι στρατηγικές ανά θαλάσσια χωρική ενότητα είναι οι εξής: (1) **Αδριατική Θάλασσα και Ιόνιο Πέλαγος**: Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιφέρεια Αδριατικής – Ιονίου» COM/2014/0357, (2) **Αρκτικός Ωκεανός**: Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο «Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η περιοχή της Αρκτικής» COM/2008/0763 τελικό, (3) **Ατλαντικός Ωκεανός**: Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Ανάπτυξη μιας θαλάσσιας στρατηγικής για την περιοχή του Ατλαντικού Ωκεανού» COM/2011/0782 τελικό, (4) **Βαλτική Θάλασσα**: Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας» COM/2012/128 τελικό, (5) **Εύξεινος Πόντος**: Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο «Συνέργεια του Εύξεινου Πόντου - Μια νέα πρωτοβουλία περιφερειακής συνεργασίας» COM/2007/0160 τελικό, (6) **Μεσόγειος Θάλασσα**: Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο «Προς μια ενοποιημένη θαλάσσια πολιτική για καλύτερη διακυβέρνηση στη Μεσόγειο» COM/2009/466 τελικό και (7) **Βόρεια Θάλασσα**

γεγονός ότι οι οριζόντιες συναργασίες που προωθούνται, εστιάζουν στην ορθολογική κατανομή πόρων για την επίτευξη πολλαπλασιαστικών αποτελεσμάτων. Επιπλέον, η διττή – πολιτική και επιχειρησιακή – υπόσταση των μηχανισμών επιτρέπει τη συγκεκριμενοποίηση των στόχων και τη μεγιστοποίηση του αποτελέσματος των παρεμβάσεων. Σε αυτό το επίπεδο η σύνδεση της αναπτυξιακής διαδικασίας με τον ΘΧΣ προωθείται με τα πιλοτικά σχέδια: [MASPNOSE](#) (ΘΧΣ στη Βόρεια θάλασσα)¹⁸², [Plan Bothnia](#) (ΘΧΣ στη Βαλτική θάλασσα)¹⁸³, [BaltSeaPlan](#) (ΘΧΣ στη Βαλτική θάλασσα)¹⁸⁴, [TPEA](#) (ΘΧΣ στον Ατλαντικό)¹⁸⁵ και [ADRIPLAN](#) (ΘΧΣ στην Αδριατική θάλασσα και το Ιόνιο)¹⁸⁶, όπως θα αναλυθεί στη συνέχεια.

Σε κάθε περίπτωση, η αποτελεσματικότητα της λειτουργίας των διακυβερνητικών δομών οφείλει να αξιολογείται. Ιδιαίτερα η αξιολόγηση του ΘΧΣ, ως διακυβερνητική έκφανση, είναι κρίσιμη, καθώς η προσαρμοστική του ικανότητα προσδιορίζει και την αποτελεσματικότητά του. Στο πλαίσιο αυτό, ένας προσαρμοστικός ΘΧΣ περιλαμβάνει αναζήτηση εναλλακτικών τρόπων επίτευξης των διαχειριστικών στόχων, πρόβλεψη αποδοτικότητας των εναλλακτικών διαχειριστικών μέτρων, εφαρμογή ενός ή περισσότερων από αυτά, παρακολούθηση και καταγραφή των αποτελεσμάτων των μέτρων και αξιολόγησή τους προς επαναπροσδιορισμό των διαχειριστικών δράσεων. Ένα τέτοιο πλάνο χρειάζεται να είναι οικονομικά αποδοτικό και περιεκτικό, να αντιμετωπίζει αβεβαιότητες αλλά και να ενσωματώνει μια σειρά από διάφορους τύπους αλλαγών, όπως για παράδειγμα αλλαγές περιβαλλοντικές, αλλαγές στις πολιτικές προτεραιότητες, αλλαγές στην οικονομική πραγματικότητα αλλά

¹⁸² Βλ. Επίσημο ιστότοπο MASPNOSE

<https://www.surfgroepen.nl/sites/CMP/maspnose/default.aspx>
(Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

¹⁸³ Βλ. Επίσημο ιστότοπο Plan Bothnia <http://www.planbothnia.org/>
(Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

¹⁸⁴ Βλ. Επίσημο ιστότοπο BaltSeaPlan <http://www.baltseaplan.eu/>
(Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

¹⁸⁵ Βλ. Επίσημο ιστότοπο TPEA <http://www.tpeamaritime.eu/>
(Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

¹⁸⁶ Βλ. Επίσημο ιστότοπο ADRIPLAN <http://adriplan.eu/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

και αλλαγές που σχετίζονται με πρόσφατα αποκτημένη γνώση και πληροφορίες, νέα εργαλεία και τεχνικές (συστήματα GIS, GPS, υποθαλάσσια αυτόματα συστήματα κτλ)¹⁸⁷. Όλοι οι παραπάνω παράγοντες μπορούν να επηρεάσουν τα επιθυμητά αποτελέσματα ενός ΘΧΣ και με δεδομένο ότι οι στόχοι του είναι πολλαπλοί καθίσταται επιτακτική η αξιολόγησή του.

Το ζητούμενο δύναται να επιτευχθεί με τη χρήση ενός συστήματος αξιολόγησης αποτελούμενο από δυο ενότητες¹⁸⁸: Η πρώτη¹⁸⁹ εστιάζει στην παρελθούσα και παρούσα επίδοση και ανταπόκριση του ΘΧΣ στις αλλαγές που παρατηρήθηκαν και παρατηρούνται αντίστοιχα. Τοποθετεί τις πιέσεις και απειλές σε ένα πλαίσιο με μακροπρόθεσμη οικοσυστημική στόχευση. Για τον λόγο αυτό επιστρατεύεται η καταγραφή, η τεκμηρίωση και η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης για τον καθορισμό της κατεύθυνσης του σχεδιασμού. Η δεύτερη¹⁹⁰ έχει εμπροσθοβαρή εστίαση, με τον προσανατολισμό της να επενδύει στον σχεδιασμό νέων θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων δια του προσδιορισμού των στόχων και στρατηγικών τους και τη χρήση δεικτών αξιολόγησης για την εκτίμηση της απόδοσής τους. Η συνδυαστική ανάγνωση των δυο ενοτήτων είναι δυνατό να αποτυπωθεί σχηματικά ως εξής:

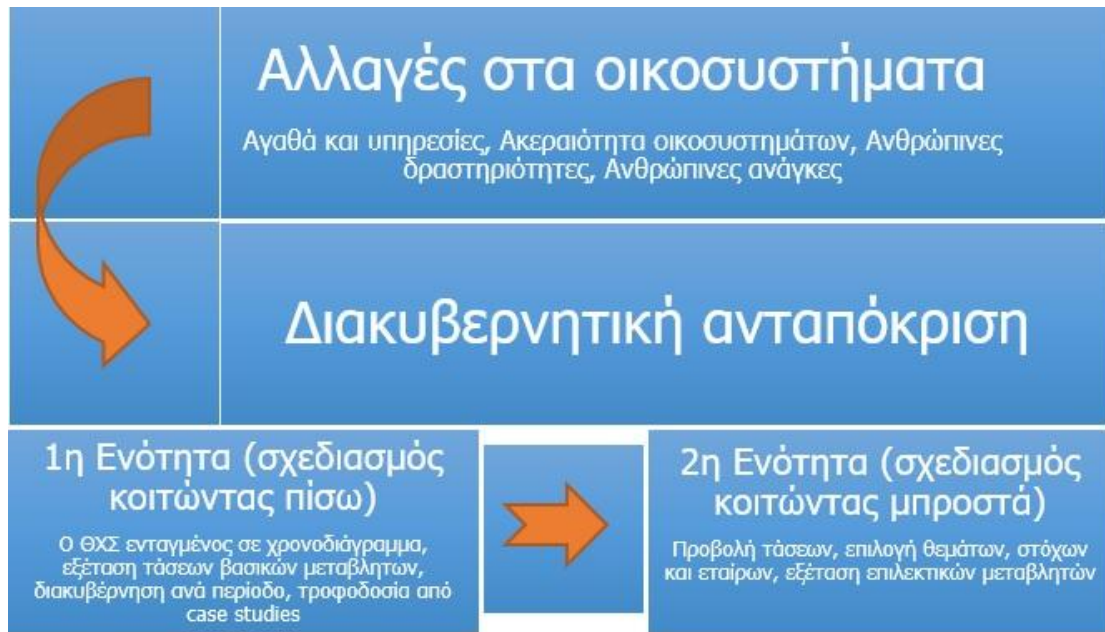
¹⁸⁷ Douvere F., Ehler C. «The importance of monitoring and evaluation in adaptive maritime spatial planning», *Journal of Coastal Conservation*, Volume 15 (2), 2011, σελ. 305-311

¹⁸⁸ Olsen S., Olsen E., Schaefer N. «Governance baselines as a basis for adaptive marine spatial planning», *Journal of Coastal Conservation*, 2011

¹⁸⁹ Για περισσότερα βλ. Olsen S., Sutinen JG, Juda L, Hennessey TM, Grigalunas TA «A handbook on governance and socioeconomics of large marine ecosystems» Coastal Resources Center, University of Rhode Island, Narragansett, 2006

¹⁹⁰ Για περισσότερα βλ. Olsen S., Page GG., Ochoa E. «The analysis of governance responses to ecosystem change: a handbook for assembling a baseline» LOICZ reports and studies no. 34. GKSS Research Center, Germany, 2009

Σχήμα 7: Σύστημα αξιολόγησης των αποτελεσμάτων του ΘΧΣ



Πηγή: Προσαρμογή του προτύπου από Olsen S., Olsen E., Schaefer N. «Governance baselines as a basis for adaptive marine spatial planning», *Journal of Coastal Conservation*, 2011

Με τον συγκεκριμένο μεθοδολογικό βηματισμό εκτιμάται ότι καλύπτεται η μετάβαση από τον σχεδιασμό στην εφαρμογή του ΘΧΣ. Η διττή προσέγγιση επιτρέπει την υλοποίηση του προσαρμοστικού σχεδιασμού, καθώς οι πληροφορίες που λαμβάνονται με τη διαδικασία της αξιολόγησης και η αντιμετώπιση αλλαγών σε οικονομικό, πολιτικό, κοινωνικό, τεχνολογικό και περιβαλλοντικό επίπεδο, λειτουργούν προς την κατεύθυνση αυτή. Στο πλαίσιο αυτό, ο ΘΧΣ δύναται να προσαρμοστεί είτε αλλάζοντας τους στόχους είτε αλλάζοντας τα μέτρα που υιοθετήθηκαν και εφαρμόστηκαν για την επίτευξη των στόχων.

Καταλήγοντας και από την ανάλυση που προηγήθηκε σχετικά με την προσπάθεια μετάγχισης της ολοκληρωμένης διακυβερνητικής στρατηγικής σε επίπεδο περιφερειακό, μακροπεριφερειακό και κρατών – μελών, σχηματίζονται, ωστόσο, ορισμένοι προβληματισμοί που σχετίζονται με την αφηρητική εισροή της πολιτικής στη σχεδιαστική διαδικασία και τον βαθμό ικανοποίησης των κρατών – μελών. Έτσι, λοιπόν, αξίζει να σημειωθεί ότι ο πολιτικός βηματισμός και ο συμβιβασμός των συγκρουόμενων συμφερόντων των κρατών – μελών διαμορφώνεται από τρεις καταλύτες της ΕΕ, που ο καθένας υπερασπίζει

διαφορετικά αν και συμπληρωματικά συμφέροντα: (1) η **Επιτροπή** το κοινό συμφέρον, (2) το **Συμβούλιο** τα συμφέροντα των κρατών – μελών και (3) το **Κοινοβούλιο** τα συμφέροντα των πολιτών της ΕΕ¹⁹¹. Η αρχιτεκτονική αυτή αποδείχθηκε αποτελεσματική σε επίπεδο οικονομικής ολοκλήρωσης, ωστόσο το υφιστάμενο διακυβερνητικό σύστημα δεν δύναται να καλύψει το άλμα για μια πολιτική ολοκλήρωση, με αποτέλεσμα να καθίστανται αναγκαίες οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις, προκειμένου να απαγκιστρωθεί από τον μονοδιάστατο τεχνοκρατικό χαρακτήρα, να αποδοθεί δημοκρατική νομιμοποίηση και να υπάρξει ουσιαστικό πολιτικό αποτύπωμα στην αναπτυξιακή διαδικασία.

Η διαπίστωση αυτή ενισχύεται από το γεγονός ότι τα κράτη – μέλη επηρεάζονται από τις διακυβερνητικές δομές που προωθούνται από την ΕΕ¹⁹². Ιδιαίτερα, η συνεχής εξέλιξη των θεσμικών πρωτοβουλιών και η διεύρυνση των αρμοδιοτήτων των κρατών – μελών, η σύνθετη δομή λήψης αποφάσεων, ο κατακερματισμός των αρμοδιοτήτων ανάλογα με τον τομέα πολιτικής και του επιπέδου διακυβέρνησης και η διαμόρφωση της κυριαρχίας στη λογική μηδενικού αθροίσματος μεταξύ ΕΕ και κρατών – μελών¹⁹³, διαμορφώνουν ένα διακυβερνητικό πλαίσιο στο οποίο εξελίσσεται ο ρόλος των κρατών – μελών και το οποίο χρήζει διερεύνησης ως προς την ικανοποίηση των συμφερόντων τους.

Ιδιαίτερα όσον αφορά τη θαλάσσια διακυβέρνηση ο προβληματισμός οξύνεται, καθώς τα κράτη – μέλη αντιμετωπίζουν προκλήσεις στην ενσωμάτωση στις στρατηγικές τους της προώθησης του οριζόντιου συντονισμού μεταξύ των τομέων πολιτικής και του κάθετου μεταξύ των επιπέδων διοίκησης, αλλά και να την επεκτείνουν σε διασυνοριακό επίπεδο, ακολουθώντας τις επιταγές των πρωτοβουλιών της ΕΕ. Άλλωστε, σε αντίθεση

¹⁹¹ Μούσης Ν. «Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο, οικονομία, πολιτική», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2011

¹⁹² Jessop B., «Multi-level governance and multi-level meta-governance», Bache I. and Flinders M., Multi-Level Governance, Oxford: OUP, σελ. 49 – 74, 2004

¹⁹³ Tatenhove J. «The environmental state at sea», Environmental Politics, Routledge, 2015

με τη χερσαία διακυβέρνηση, η αποτελεσματικότητα της οποίας εξαρτάται από την ωριμότητα του συστήματος σχεδιασμού στο οποίο εδράζεται, η θαλάσσια διακυβέρνηση τελεί σε εμβρυακή φάση. Ο γεωγραφικός και διοικητικός κατακερματισμός της διαδικασίας παραγωγής πολιτικής, η ελλιπής γνωστική βάση, η ιδιαίτερη φύση των ενδιαφερόμενων μερών και η πολυκαθεστωτική αντιμετώπιση του θαλάσσιου χώρου, καθιστούν τη θαλάσσια διακυβέρνηση χαοτική και τη σύνδεσή της με τη χερσαία πρακτικά αδύνατη. Για τον λόγο αυτό έχει αποδοθεί ο χαρακτηρισμός «**συμφόρηση πολιτικών**» για να περιγράψει το περιεχόμενο των θαλάσσιων διακυβερνητικών δομών, με την κατάσταση να επιδεινώνεται από την πρακτικά παράλληλη και ανταγωνιστική δραστηριοποίηση των τομεακών πολιτικών της ΕΕ¹⁹⁴. Κατά συνέπεια, προκύπτει το γεγονός ότι η δέσμευση των κρατών – μελών σ' ένα πλαίσιο που δεν αποσαφηνίζει τους ιεραρχικούς ρόλους στη διακυβερνητική αλυσίδα και δεν αντανakλά τις ανισότητες σε επίπεδο τεχνικής και διοικητικής ικανότητας δοκιμάζει την προσέγγιση που προωθείται, ανοίγοντας μια συζήτηση σχετικά με τον βαθμό παρέμβασης της ΕΕ στη διαχείριση των θαλάσσιων ζητημάτων.

1.3 Ο συμμετοχικός σχεδιασμός

Αποτελεί γεγονός ότι ο συμμετοχικός σχεδιασμός δια της ενεργούς εμπλοκής των ενδιαφερόμενων μερών και της συμμετοχής του κοινού στη σχεδιαστική διαδικασία αποτελεί κεντροβαρικό στοιχείο για την επιτυχία της έκβαση. Αποτέλεσμα της συμμετοχικής προσέγγισης είναι η συμβολή στην ανάπτυξη εμπιστοσύνης μεταξύ των εμπλεκομένων, η απόδοση από κοινού ιδιοκτησίας στον προτεινόμενο σχεδιασμό¹⁹⁵, η βελτίωση της ποιότητας των αποφάσεων, η δικαιότερη κατανομή των διαχειριστικών μέτρων, η εξασφάλιση εκ των προτέρων της ζητούμενης κοινωνικής συναίνεσης και σε τελική ανάλυση η επίτευξη των στόχων που τίθενται. Η διαδικασία συμμετοχής στην πράξη οφείλει

¹⁹⁴ ESPON project: «European Seas and Territorial Development Opportunities and Risks (ESaTDOR)», Applied Research, Final Scientific Report, Version 2013, σελ. 156 - 191 http://www.espon.eu/export/sites/default/Documents/Projects/AppliedResearch/ESaTDOR/FR_160413/20130417_annexes/ESaTDOR_FR_Scientific_Report.pdf (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

¹⁹⁵ Pomeroy R., Douvère F. «The engagement of stakeholders in the marine spatial planning process», Marine Policy 32, 2008, σελ. 816 – 822

να αξιολογείται βάσει της δυνατότητας συμμετοχής και της επιρροής στις τελικές αποφάσεις πριν αυτές εφαρμοστούν¹⁹⁶. Κατά συνέπεια προκύπτει ότι η έγκαιρη συμπερίληψη των συμμετεχόντων στη διαδικασία είναι κρίσιμη, ενώ θα πρέπει να αποτελεί στοιχείο της καθόλη τη διαδικασία σχεδιασμού¹⁹⁷, όπως αποτυπώνεται στο Σχήμα 8.

Για τον λόγο αυτό ενθαρρύνεται η έγκαιρη συμμετοχή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σε μια σειρά κανονιστικών πρωτοβουλιών που συνδέονται με την οικοσυστημική προσέγγιση, όπως είναι η CBD¹⁹⁸, η Σύμβαση Aarhus¹⁹⁹, η Οδηγία πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/EK²⁰⁰, η Σύμβαση της

¹⁹⁶ Cronen V.E., «Practical Theory and the tasks ahead for social approaches to communication», Guilford Press, New York, 1995, σελ. 217 - 242

¹⁹⁷ (α) Ehler C., Douvère F. «Visions for a sea change. Report of the first international workshop on marine spatial planning» Intergovernmental oceanographic commission and man and the biosphere programme. IOC manual and guides no. 48. IOCAM Dossier no. 4. Paris: UNESCO, 2007

(β) Gilliland P.M., Laffoley D., «Key elements and steps in the process of developing ecosystem-based marine spatial planning» *Marine Policy*, 32, 2008, σελ. 787 – 796

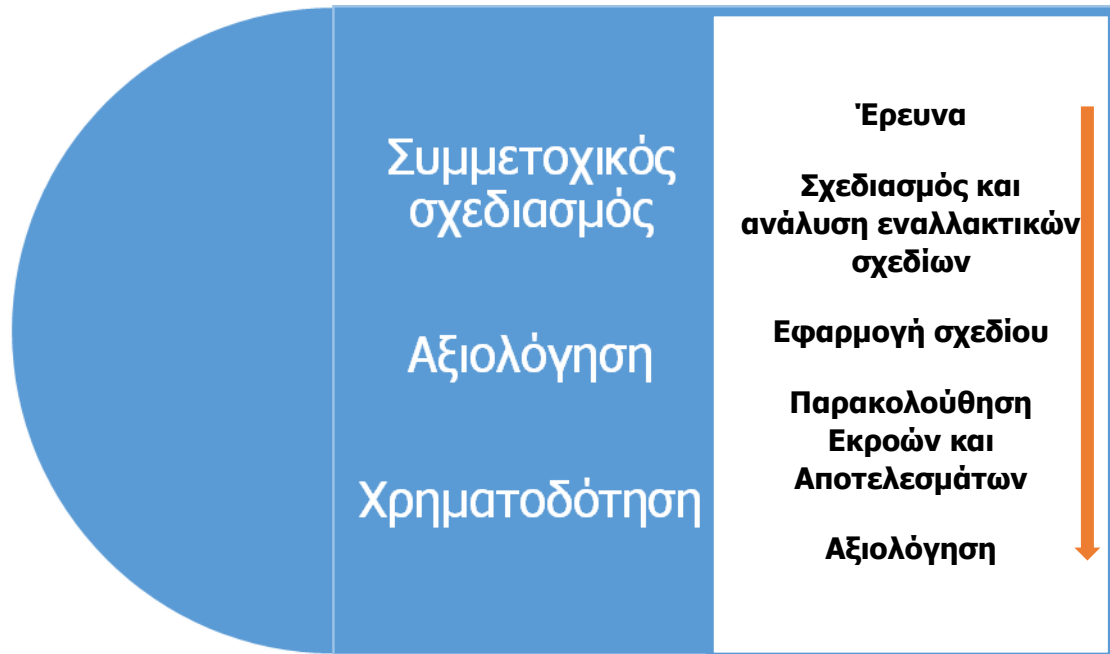
¹⁹⁸ Άρθρο 14 της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα. «*Introduce appropriate procedures requiring environmental impact assessment of its proposed projects that are likely to have significant adverse effects on biological diversity with a view to avoiding or minimizing such effects and, where appropriate allow for public participation in such procedures*»

¹⁹⁹ Άρθρο 3 και 6 της Σύμβασης του Aarhus. Παράλληλα, η ΕΕ με την Οδηγία 2003/35/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Μαΐου 2003, σχετικά με τη συμμετοχή του κοινού στην κατάρτιση ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων που αφορούν το περιβάλλον και με την τροποποίηση όσον αφορά τη συμμετοχή του κοινού και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, των Οδηγιών 85/337/ΕΟΚ και 96/61/EK του Συμβουλίου ενσωματώνει της επιταγές της Σύμβασης του Aarhus, της οποίας είναι συμβαλλόμενο μέρος. Στις τροποποιήσεις που θεσμοθετούνται αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι «στο ενδιαφερόμενο κοινό παρέχονται έγκαιρα και πραγματικά δυνατότητες να συμμετάσχει στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων σχετικά με το περιβάλλον»

²⁰⁰ Άρθρο 19 της Οδηγίας 2008/56/EK στο οποίο αναφέρεται: «*Σύμφωνα με σχετική ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να παρέχονται σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη έγκαιρες και ουσιαστικές ευκαιρίες συμμετοχής στην εφαρμογή*

Βαρκελώνης²⁰¹ κλπ. Η προσέγγιση επεκτείνεται και σε επίπεδο πρωτοβουλιών με αντικείμενο τον ΘΧΣ.

Σχήμα 8: Παρουσία συμμετοχικού σχεδιασμού καθ' όλη τη διαδικασία



Πηγή: Προσαρμογή του προτύπου από Ehler C., Douvère F. «Visions for a sea change. Report of the first international workshop on marine spatial planning» Intergovernmental oceanographic commission and man and the biosphere programme. IOC manual and guides no. 48. IOCAM Dossier no. 4. Paris: UNESCO, 2007

Πιο συγκεκριμένα, η Επιτροπή με τη δημοσίευση του Οδικού Χάρτη για τον ΘΧΣ ενσωματώνει στη σχεδιαστική διαδικασία τα ενδιαφερόμενα μέρη²⁰². Επίσης, η

της παρούσας οδηγίας και καλούν να συμμετάσχουν, όπου είναι δυνατό, υφιστάμενους οργανισμούς ή φορείς διαχείρισης, συμπεριλαμβανομένων περιφερειακών συμβάσεων για τη θάλασσα, επιστημονικών συμβουλευτικών φορέων και περιφερειακών γνωμοδοτικών συμβουλίων»

²⁰¹ Άρθρο 15 της αναθεωρημένης Σύμβασης της Βαρκελώνης. Επιπλέον αξίζει να αναφερθεί ότι το συγκεκριμένο άρθρο εκπορεύεται από την Αρχή 10 της Διακήρυξης του Ρίο και σηματοδοτεί την υποχρέωση των Συμβαλλομένων Μερών να διασφαλίζουν την πρόσβαση στις πληροφορίες και τη συμμετοχή του κοινού στη διαδικασία λήψης αποφάσεων που αφορούν το περιβάλλον. Πρόκειται επί της ουσίας για ένα άρθρο τυποποιημένο, το οποίο συναντάται σε πολλές περιβαλλοντικές συμφωνίες.

συμβολή τους αναγνωρίζεται και στην Οδηγία για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ²⁰³, με τη διαδικασία υλοποίησης να επαφίεται στα κράτη – μέλη.

Στο πλαίσιο αυτό, αναπτύσσεται μια προβληματική σχετικά με τον σχεδιασμό της διαδικασίας και της αποτελεσματικότητάς της στην επίτευξη των στόχων που τίθενται. Από εμπειρικές προσεγγίσεις προκύπτει, καταρχήν, ότι οι ρόλοι, οι αρμοδιότητες και η προσέγγιση της συμμετοχής θα πρέπει να διευκρινίζεται με την έναρξη της διαδικασίας²⁰⁴. Επιπλέον και με δεδομένο ότι η συνεισφορά των συμμετεχόντων στη σχεδιαστική διαδικασία δύναται να συντελεστεί ποικιλοτρόπως²⁰⁵ και διαρκώς, είναι σημαντικό να αποσαφηνιστεί η επιμέρους συνδρομή τους στα στάδια²⁰⁶ του σχεδιασμού των θαλάσσιων χωροταξικών

²⁰² Χαρακτηριστικά αναφέρεται στην Ενότητα 5.4 ότι «Για την ευρεία αποδοχή, την ταύτιση και στήριξη στην εφαρμογή του (ΘΧΣ), είναι εξίσου σημαντικό να εμπλακούν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, περιλαμβανομένων των παράκτιων περιοχών, κατά το δυνατόν νωρίτερα στη διαδικασία σχεδιασμού». Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Ένας οδικός χάρτης για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό επίτευξη κοινών αρχών στην Ευρωπαϊκή Ένωση» COM/2008/0791

²⁰³ Άρθρο 9 της Οδηγίας 2014/89/ΕΕ, σύμφωνα με το οποίο: «Τα κράτη μέλη θεσπίζουν μέσα δημόσιας συμμετοχής μέσω πληροφόρησης όλων των ενδιαφερόμενων μερών και διαβούλευσης με τα αρμόδια ενδιαφερόμενα μέρη και τις αρχές καθώς και το κοινό, σε πρώιμο στάδιο, κατά την ανάπτυξη των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων, σύμφωνα με την οικεία ενωσιακή νομοθεσία»

²⁰⁴ PISCES (Partnerships Involving Stakeholders in the Celtic Sea Ecosystem) EC LIFE+ project «A guide to implementing the ecosystem approach through the Marine Strategy Framework Directive», 2012

²⁰⁵ Ενδεικτικά αναφέρονται η επικοινωνία, η παροχή πληροφορίας, η συμβουλευτική, η εξειδίκευση και η διαπραγμάτευση. Για περισσότερα βλ. Pomeroy R., Douvere F. «The engagement of stakeholders in the marine spatial planning process», Marine Policy 32, 2008, σελ. 816 – 822

²⁰⁶ Στη φάση του σχεδιασμού δύνανται να συμμετέχουν στη συνδιαμόρφωση των στόχων, στη φάση της εφαρμογής με τη συνιδιοκτησία των διαχειριστικών μέτρων και στη φάση της αξιολόγησης με τη συμμετοχή τους στη διαδικασία και την εξέλιξη του σχεδιασμού. Για περισσότερα βλ. Ehler C., «Pan – Arctic Marine Spatial Planning: an idea whose time has come» in Arctic Marine Governance: Opportunities for

σχεδίων. Για τον λόγο αυτό είναι κρίσιμο οι στρατηγικές για τη συμπερίληψη των ενδιαφερόμενων μερών σ' αυτήν, να εντοπίζουν και να μοντελοποιούν τα σημεία εισόδου²⁰² των πληροφοριών από τα ενδιαφερόμενα μέρη και να αποσαφηνίζουν το περιεχόμενό τους. Επίσης, η διαφαινόμενη επιθυμία των ενδιαφερόμενων ομάδων για έγκαιρη συμμετοχή στη διαδικασία, καθοδηγούμενη από την προοπτική ισότιμης μεταχείρισης με τις υπόλοιπες ομάδες²⁰⁷, συνεπάγεται ότι η διαδικασία οφείλει να εξυπηρετεί την ανάγκη ανάπτυξης διαλόγου τόσο μεταξύ των ομάδων που ανήκουν στον ίδιο τομέα όσο και διατομεακά. Αξίζει να συνεκτιμηθεί το γεγονός ότι η ανάπτυξη διαλόγου είναι μια χρονοβόρα και εξελισσόμενη προσπάθεια, η οποία αν και δεν είναι απαραίτητο να ακολουθεί τυπικά μοτίβα, οφείλει να καθοδηγείται από ένα σαφή σκοπό και να υποστηρίζεται από ώριμες φόρμες συνεργασίας²⁰⁸.

Από την άλλη, εγείρονται ερωτήματα σχετικά με το ποιοι εντάσσονται στη δεξαμενή των ενδιαφερόμενων μερών. Η διεύρυνση ή ο περιορισμός του αριθμού των εμπλεκόμενων ομάδων μπορεί να αποδυναμώσει τη διαδικασία, αυξάνοντας παράλληλα το κόστος και τη χρονική της διάρκεια. Για τον λόγο αυτό απαιτείται ενδελεχής ανάλυση και προκαταρκτική εκτίμηση της συμβολής των ομάδων στη διαδικασία. Ωστόσο, αξίζει να αναφερθεί ότι και μεταξύ των ομάδων δύναται να υπάρχει διαφοροποίηση των προσεγγίσεων²⁰⁹, με αποτέλεσμα η προαπαιτούμενη ανάλυση να έχει προστιθέμενη αξία. Επίσης,

Transatlantic Cooperation Tedsen E. (ed.), Cavalieri S., Kraemer A., Springer, Berlin & Heidelberg, 2014, σελ. 199 – 214

²⁰⁷ Gopnika M., Fieselerb C., Cantralc L., McClellanb K., Pendletonb L., Crowder L., «Coming to the table: Early stakeholder engagement in marine spatial planning», *Marine Policy* 36 (5), 2012, σελ. 1139 – 1149

²⁰⁸ Για περισσότερα βλ. Schultz Zehden A., Gee K. «MSP Governance Framework Report», PartiSEApate project, 2014, σελ. 27 – 29
<http://www.partiseapate.eu/wp-content/uploads/2015/01/MSP-governance-framework-report1.pdf> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²⁰⁹ Borriini – Feyerabend G., Farvar T., Nguingui JC., Ndangang V.A. «Co – management of natural resources: organizing, negotiating and learning by doing» Heidelberg, Germany: GTZ and IUNC Kasparek, 2000

πολίτες που διαμένουν σε παράκτιες περιοχές αποτελούν δυνητικά ομάδα, που μπορεί να τροφοδοτήσει εμπειρικά τον σχεδιασμό²¹⁰.

Σε κάθε περίπτωση, η συμπερίληψη ορισμένων ομάδων στη διαδικασία θεωρείται εκ των ουκ άνευ. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι αλιείς, των οποίων η δραστηριότητα δεν έχει στατική χωρική έκφραση, με αποτέλεσμα η συμβολή τους στη διαδικασία σχεδιασμού να θεωρείται πολυδιάστατη. Η εξέλιξη της τεχνολογίας²¹¹ επιτρέπει την ουσιαστική τους συνδρομή, με αποτέλεσμα να προτείνονται διαδικασίες που αφορούν στην κατανόηση και ενσωμάτωση της χωροχρονικής κατανομής των αλιευτικών δραστηριοτήτων μέσα από τη συνεταιρική έρευνα, τον συνεταιρικό σχεδιασμό θεματικών χαρτών²¹² ή τη συνεταιρική ενημέρωση της βάσης δεδομένων GIS²¹³.

Τέλος, αξιολογώντας συνδυαστικά τη συμβολή του συμμετοχικού σχεδιασμού στον χωροταξικό και αναπτυξιακό προγραμματισμό, συμπεραίνεται ότι ιδιαίτερα κρίσιμη είναι η συμμετοχή του **ιδιωτικού τομέα** στη διαδικασία διάγνωσης της υφιστάμενης κατάστασης και εντοπισμού των αναγκών, που αφορούν στον προσανατολισμό του προγραμματισμού. Η ΕΕ αναγνωρίζοντας τον κεντροβαρικό ρόλο που διαδραματίζει ο ιδιωτικός τομέας στο πλαίσιο του συμμετοχικού σχεδιασμού – ιδίως στο πεδίο της έρευνας και καινοτομίας – εστιάζει στην ενεργή εμπλοκή των ενδιαφερόμενων μερών από τον ιδιωτικό τομέα σε αυτήν τη διαδικασία. Στο πλαίσιο αυτό, υποστηρίζονται

²¹⁰ Jarvis R.M., Bollard Breen B., Krägeloh C.U., Billington D.R., «Citizen science and the power of public participation in marine spatial planning» Marine Policy 57, 2015, σελ. 21 – 26

²¹¹ Meaden GJ. «Applications of GIS to fisheries management» Από το βιβλίο του Wright D., Bartlett D., editors. «Marine and coastal geographical information systems», London: Taylor & Francis, 1999, σελ. 205 – 226

²¹² St. Martin K., Hall – Arber M. «The missing layer: Geo-technologies, communities, and implications for marine spatial planning» Marine Policy 32, 2008, σελ. 779 – 786

²¹³ Alexander KA., Janssen R., Arciniegas G., O'Higgins TG., Eikelboom T., Wilding TA. Interactive Marine Spatial Planning: Siting Tidal Energy Arrays around the Mull of Kintyre. PLoS ONE 7(1): e30031, doi:10.1371/journal.pone.0030031, 2012

πρωτοβουλίες όπως η Waterborne Platform²¹⁴, η Aquaculture Platform²¹⁵, η LeaderSHIP 2020²¹⁶ και το European Sustainable Shipping Forum²¹⁷, που αφορούν στη συνδιαμόρφωση του προσανατολισμού της γαλάζιας ανάπτυξης.

Καταλήγοντας γίνεται αντιληπτό ότι η προσπάθεια συμπερίληψης των ενδιαφερόμενων μερών στη σχεδιαστική διαδικασία είναι σύνθετη και πολυπαραγοντική. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα της προετοιμασίας, εφαρμογής, παρακολούθησης και αξιολόγησης των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων συναρτάται με τον βαθμό συμμετοχής των ενδιαφερόμενων μερών στη διαδικασία. Για τον λόγο αυτό είναι απαραίτητο να πραγματοποιούνται προπαρασκευαστικά ενέργειες ενημέρωσης και πληροφόρησης για την ανάγκη υλοποίησης του σχεδιασμού και της σημαντικότητας συμμετοχής σε αυτόν, στη συνέχεια να φιλτράρεται η δεξαμενή των συμμετεχόντων και τέλος να οριστικοποιείται η διαδικασία συμμετοχής. Επιπλέον, η ένταξη των συμμετεχόντων στη διαδικασία οφείλει να είναι έγκαιρη, να πραγματοποιείται με όρους διαφάνειας, να είναι δεσμευτική και να εντάσσεται σε χρονοδιάγραμμα, με στόχο την άρση καθυστερήσεων που θα έχουν ως συνέπεια την αύξηση

²¹⁴ Η Waterborne Platform αποτελεί ένα φόρουμ με θεματική αναφορά σε δραστηριότητες συναφείς με πλωτές μεταφορές, στο οποίο οι εμπλεκόμενοι φορείς συνδιαμορφώνουν ένα κοινό όραμα, επενδύοντας στην έρευνα και καινοτομία και αναλαμβάνουν τις απαραίτητες πρωτοβουλίες για την υλοποίησή του μέσα από τη στρατηγική που υιοθετείται και το εκπορευόμενο πλάνο δράσης που εφαρμόζεται για τον σκοπό αυτό. Για περισσότερα βλ. <http://www.waterborne-tp.org> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²¹⁵ <http://www.eatip.eu/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²¹⁶ Η πρωτοβουλία LeaderSHIP 2020 έχει θεματική αναφορά σε δραστηριότητες που σχετίζονται ναυπηγική http://ec.europa.eu/growth/sectors/maritime/shipbuilding/ec-support/index_en.htm (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²¹⁷ Αποτελεί ένα φόρουμ ανταλλαγής τεχνικών γνώσεων, προώθησης της συνεργασίας και ενίσχυσης του συντονισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών στη ναυτιλιακή βιομηχανία και της ΕΕ για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των θαλάσσιων μεταφορών. Για περισσότερα βλ.

http://ec.europa.eu/transport/themes/sustainable/news/2013-11-19-essf-composition_en.htm (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

του κόστους του σχεδιασμού και την επιβράδυνση των αναπτυξιακών ρυθμών. Αξίζει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι η εξασφάλιση της συμμετοχής στη διαδικασία δεν συνεπάγεται ικανοποίηση των συμφερόντων όλων των εμπλεκόμενων ομάδων. Για τον λόγο αυτό τα διαχειριστικά μέτρα θα πρέπει να αξιολογούνται και ως προς τις ισορροπίες μεταξύ των συμφερόντων των ενδιαφερόμενων μερών.

1.4 Η πληροφορία και η εξέλιξη της τεχνολογίας ως δεξαμενή επιστημονικής τροφοδοσίας του ΘΧΣ

Αποτελεί γεγονός ότι μια από τις κρίσιμες συνιστώσες για την επιτυχή προετοιμασία και αποτελεσματική εφαρμογή του ΘΧΣ είναι η πρόσβαση σε αξιόπιστα θαλάσσια δεδομένα. Παράλληλα, η αξιολόγηση και διαχείριση των θαλάσσιων πόρων, καθώς και η επίδραση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων σ' αυτήν τη διαδικασία εξαρτάται, σ' ένα βαθμό, από τις αναδυόμενες τεχνολογίες και την επακόλουθη αποτύπωση των χωρικών πληροφοριών σε ψηφιακές χαρτογραφικές στρώσεις/επίπεδα. Κατά συνέπεια και η παραγωγή κατευθυντήριων θεματικών χαρτών συναρτάται με την ποιότητα της πληροφορίας που εμπεριέχουν. Επίσης, συναρτάται με τη μεθοδολογία επεξεργασίας και την ικανότητα επικοινωνίας μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών στη διαδικασία συλλογής και επεξεργασίας δεδομένων. Αυτό το πλαίσιο καταδεικνύει τη χρησιμότητα των επιμέρους στοιχείων του.

Ωστόσο, η ένταξη της θαλάσσιας γνώσης στη σχεδιαστική διαδικασία αντιμετωπίζει ορισμένες προκλήσεις. Καταρχήν, κρίνεται απαραίτητη η βελτίωσή της, ώστε να υποστηριχθεί αποτελεσματικά το όραμα και οι στόχοι του ΘΧΣ. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι για τον υποθαλάσσιο χώρο της Μεσογείου οι δημόσιες αρχές γνωρίζουν λιγότερα απ' ότι για την επιφάνεια της Σελήνης²¹⁸, ενώ η χαρτογραφική αποτύπωση του πλανήτη Άρη είναι πληρέστερη σε σχέση

²¹⁸ Δαμανάκη Μ. «Η Γαλάζια Ανάπτυξη «κλειδί» στην ευρωπαϊκή ανάκαμψη. Οι προτεραιότητες και ο όρος τού σεβασμού στο περιβάλλον» Επίσημος Ιστότοπος Foreign Affairs – The Hellenic Edition, 2014

Βλ. <http://foreignaffairs.gr/articles/69827/maria-damanaki/i-galazia-anaptyksi-%C2%ABkleidi%C2%BB-stin-eyropaiki-anakampsi?page=2>

(Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

με εκείνης του βυθού των ωκεανών²¹⁹. Για τον λόγο αυτό είναι απαραίτητη η επένδυση προς την κατεύθυνση της συνεχούς προσπάθειας εμπλουτισμού των βάσεων δεδομένων και της παρακολούθησης των μεταβολών τους μέσα από την ερευνητική δραστηριότητα και την καινοτομία.

Από την άλλη, η διαθεσιμότητα των δεδομένων αποτελεί ζητούμενο για πολλές χώρες, λόγω της έλλειψης ικανοτήτων και πόρων για τη συλλογή πληροφοριών, την έλλειψη συντονιστικού οργάνου σε κεντρικό επίπεδο, την έλλειψη διαφάνειας ή ενός συνδυασμού αυτών. Επιπλέον, η σύγκριση των παρεχόμενων πληροφοριών είναι δύσκολη, καθώς παρατηρείται ετερογένεια στη μεθοδολογία συλλογής, επεξεργασίας και διάθεσης δεδομένων. Το πρόβλημα διογκώνεται, καθώς έχει διαπιστωθεί ότι τα θαλάσσια δεδομένα είναι ευρέως κατανεμημένα μεταξύ διαφορετικών πηγών, με αποτέλεσμα να απαιτείται χρονοβόρα και κοστοβόρα προσπάθεια (Σχήμα 9), προκειμένου να διερευνηθεί η αντιστοιχία των ζητούμενων δεδομένων με τους φορείς που τα διατηρούν.

Επίσης, παρατηρείται ότι σε ορισμένες περιπτώσεις περιορίζεται η διάχυση της θαλάσσιας πληροφορίας εξαιτίας της απροθυμίας των δρώντων να τη διαμοιραστούν²²⁰, ενώ σε κάποιες άλλες αντιμετωπίζεται ως προϊόν εκμετάλλευσης, με συνέπεια να εγκλωβίζεται στο δίπολο ενδιαφερόμενα μέρη – ερευνητικά ιδρύματα. Μάλιστα σχετική έρευνα²²¹ κατέδειξε ότι ο ιδιωτικός τομέας

²¹⁹ Feldman G. «Oceans: The Great Unknown», Επίσημος Ιστότοπος NASA, 2009

http://www.nasa.gov/audience/forstudents/5-8/features/oceans-the-great-unknown-58_prt.htm (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

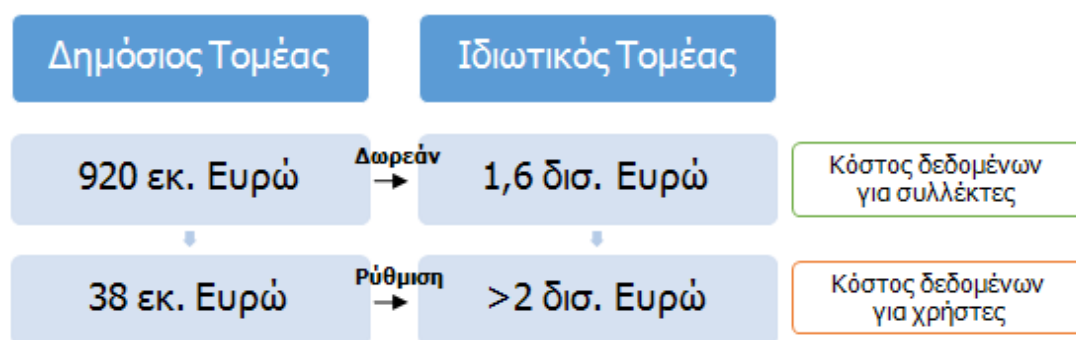
²²⁰ Ενδεικτική είναι η περίπτωση της Ιταλίας όπου δεν υπήρχε νομοθετική ρύθμιση για καταγραφή, συλλογή και διάδοση δεδομένων για δημόσιους σκοπούς. Για περισσότερα βλ. Schultz – Zehden A., Gee K., Scibior K., «HANDBOOK on Integrated Maritime Spatial Planning», Plancoast EC INTERREG project, 2008

²²¹ European Commission, «Marine Data Infrastructure Executive summary. Socio-economic studies in the field of the Integrated. Maritime Policy for the European Union», Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2010, Belgium

http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/documentation/studies/documents/marine_data_infrastructure_en.pdf

συγκεντρώνει πολλά περισσότερα δεδομένα σε σχέση με δημόσιες αρχές, χωρίς όμως αυτά να έχουν έως τώρα ενσωματωθεί στις πρωτοβουλίες της ΕΕ. Επιπλέον, ο κατακερματισμός της πληροφορίας από σχέδια που έχουν υλοποιηθεί και που δεν ακολουθούν ενιαία πρότυπα ταξινόμησης και δείκτες αξιολόγησης συνιστούν ανασταλτικούς παράγοντες στην προσπάθεια οργάνωσης και διαμοιρασμού των δεδομένων.

Σχήμα 9: Σχετικό ετήσιο κόστος συλλογής δεδομένων και ροής δεδομένων



Πηγή: Προσαρμογή του προτύπου από European Commission, «Socio-economic studies in the field of the Integrated Maritime Policy for the European Union: Marine Data Infrastructure Executive summary», Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, Belgium, 2010, σελ. 17

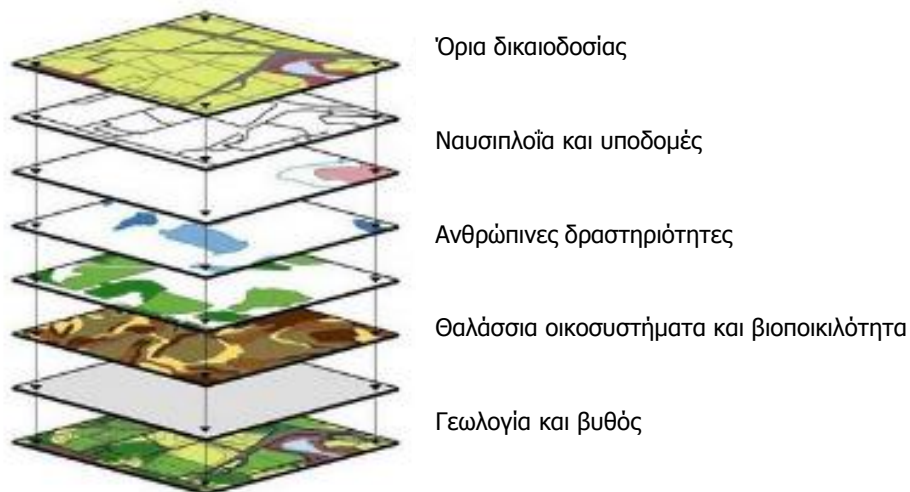
Παράλληλα, η στόχευση για βελτίωση της γνώσης για τον θαλάσσιο χώρο συνδέεται με την ικανότητα ίδρυσης συστημάτων υποστήριξης της διαχείρισης και της διοίκησής του. Στο πλαίσιο αυτό υπεισέρχεται η εισαγωγή των υποδομών χωρικών δεδομένων (Spatial Data Infrastructures | SDIs) στη σχεδιαστική διαδικασία. Οι SDIs είναι οι υποκείμενες υποδομές που εμφανίζονται με τη μορφή πολιτικών, προτύπων και δικτύων και οι οποίες επιτρέπουν τον διαμοιρασμό των δεδομένων μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών²²². Μάλιστα, η προσπάθεια επεκτείνεται και σε επίπεδο θαλασσών με τη σύσταση των θαλάσσιων υποδομών χωρικών δεδομένων (Marine Data Infrastructures | MSDIs). Προφανώς η τρισδιάστατη υπόσταση του θαλάσσιου χώρου απαιτεί στοχευμένη προσέγγιση στη σύσταση των MSDIs, προκειμένου τα δεδομένα να ταξινομούνται αποτελεσματικά, επιτρέποντας παράλληλα τη συνδυαστική τους χρήση για την αντιπροσωπευτική χαρτογραφική αποτύπωση. Η πολυεπίπεδη

²²² Strain L., Rajabifard A., Williamson I. «Marine administration and spatial data infrastructure», Journal of Marine Policy, 30 (4), 2006, σελ. 431 – 441

προσέγγιση δύναται να αποτυπωθεί με τη χρήση του ακόλουθου. Σχήματος 10.

Η διεθνής πρακτική καταδεικνύει ότι τα κράτη επενδύουν στην εργαλειακή τους χρήση με τη σύσταση εθνικών υποδομών χωρικών δεδομένων (National Data Infrastructures | [NSDIs](#)), με στόχο την ορθολογική διαχείριση δεδομένων που εξασφαλίζουν όχι απλώς την ασφαλή αρχειοθέτηση, αλλά και την καταλογογράφησή τους, χρησιμοποιώντας πρότυπα και τεχνολογία που επιτρέπουν την ταχεία ανάκτηση δεδομένων μέσω αυτοματοποιημένων διαδικασιών.

Σχήμα 10: Ενδεικτικά επίπεδα – στρώσεις πληροφορίας και χαρτογράφησης



Πηγή: Προσαρμογή του προτύπου από Fowler C., Smith B., Stein D. «Building a marine spatial data infrastructure to support marine spatial planning in U.S. waters», National Oceanic and Atmospheric Administration (NOAA), Coastal Services Center, 2011

Ωστόσο, αναπτύσσεται προβληματική για την ανάγκη αποτελεσματικής επικοινωνίας των επιμέρους διαδικασιών και της ενσωμάτωσής τους σε ένα ενιαίο καθεστώς τυποποίησης. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται οι προκλήσεις για την καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης με τον προσδιορισμό των κατόχων των δεδομένων και τις ανάγκες των χρηστών τους, της ανάπτυξης οδικού χάρτη για την εφαρμογή του καθεστώτος, της ανάπτυξης πολιτικών και της εξασφάλισης υποστήριξης και δέσμευσης σε αυτό το καθεστώς²²³.

²²³ Kenny M., «Marine Spatial Data Infrastructure: An Overview», IHO : 12th Meso American & Caribbean Sea Hydrographic Commission Meeting, St. Kitts, 2011

Σε διεθνές επίπεδο, οι προκλήσεις αντιμετωπίζονται, σ' ένα βαθμό, με τη δραστηριοποίηση του Διεθνή Υδρογραφικού Οργανισμού (International Hydrographic Organization | IHO)²²⁴, στον οποίο εντάσσεται ομάδα εργασίας επιφορτισμένη με το αντικείμενο ενδιαφέροντος (Marine Spatial Data Infrastructure Working Group | MSDIWG)²²⁵. Το θεματικό έργο του IHO αντανakλάται από τη θεσμοθέτηση του προτύπου C – 17²²⁶, που εισάγεται για την παροχή βοήθειας στις αρμόδιες αρχές, με στόχο την αναγνώριση των αρμοδιοτήτων τους και την υλοποίηση των στόχων τους στο πλαίσιο των NSDIs. Παράλληλα, σημαντική είναι και η θεσμοθέτηση των προτύπων S – 57²²⁷ και S – 100²²⁸, που αφορούν στην ψηφιοποίηση υδρογραφικών δεδομένων και τη μοντελοποίηση των θαλάσσιων δεδομένων και της πληροφορίας αντίστοιχα. Αξίζει να σημειωθεί, ωστόσο, ότι η πρόοδος που έχει συντελεστεί εν συγκρίσει με τη θεσμοθέτηση προτύπων για τα χερσαία χωρικά δεδομένα είναι μικρή.

²²⁴ Βλ. επίσημο ιστότοπο IHO <https://www.iho.int/srv1/index.php?> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²²⁵ Για περισσότερα βλ. από τον επίσημο ιστότοπο του IHO «MSDIWG» https://www.iho.int/srv1/index.php?option=com_content&view=article&id=483&Itemid=370 (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²²⁶ Hydro International «Global Geospatial Information Management and Marine Spatial Data Infrastructures», 2013
http://www.hydro-international.com/issues/articles/id1451-Global_Geospatial_Information_Management_and_Marine_Spatial_Data_Infrastructures.html (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²²⁷ Πλέον το πρότυπο είναι ανενεργό και η χρησιμότητά του περιορισμένη, ωστόσο θεωρήθηκε σημαντική η συμβολή του στην εναρμόνιση των τεχνικών προδιαγραφών. Για περισσότερα βλ. Ward R., Lee A., B. Greenslade, A. Pharaoh «IHO S – 100: The New Hydrographic Geospatial Standard for Marine Data and Information», Proceedings of the Canadian Hydrographic Conference and National Surveyors Conference 2008

²²⁸ International Hydrographic Organization «IHO Hydrographic Geospatial Standard for Marine Data and Information», Published by the International Hydrographic Bureau, Monaco, 2009

Σημαντική είναι και η δραστηριοποίηση του Intergovernmental Oceanographic Commission (IOC)²²⁹ και ο χειρισμός τεχνικών θεμάτων που σχετίζονται με την ανταλλαγή θαλάσσιων δεδομένων από τη θεματική του επιτροπή: IOC Committee on International Oceanographic Data Exchange (IODE). Το γεγονός ότι πρόκειται για διακυβερνητικό φορέα με θεματικό αντικείμενο, που λειτουργεί υπό τη νομική εντολή της UNESCO και έχει ικανή χρηματοδότηση για την επίτευξη των στόχων του, προσδίδει προστιθέμενη αξία στην προσπάθεια οργάνωσης της διαδικασίας²³⁰. Η οραματική μεταχείριση της πρόκλησης υποστήριξης υποδομών για ομογενοποιημένα θαλάσσια ερευνητικά δεδομένα σε διεθνή κλίμακα παρέχεται από τα εθνικά κέντρα (National Oceanographic Data Centres | NODCs), τα οποία εντάσσονται ως υποσύνολα στον IOC. Τη συνθήκη αυτή εξυπηρετεί επίσης η έκδοση κατευθυντήριου οδηγού²³¹ για την ανταλλαγή των θαλάσσιων δεδομένων.

Από την άλλη, η ΕΕ προσεγγίζει τη διαδικασία με μια σειρά πρωτοβουλιών που έχουν οριζόντια και διατομεακή αναφορά. Αυτές εντάσσονται στη στρατηγική κατεύθυνση της ολοκληρωμένης προσέγγισης της ΕΕ, η οποία βρίσκει εφαρμογή και στην περίπτωση της συλλογής και διάθεσης θαλάσσιων δεδομένων και παρατηρήσεων. Η εξειδίκευση της κατεύθυνσης επέρχεται με την ανάπτυξη της πρωτοβουλίας «Γνώσεις για τη Θάλασσα 2020»²³², με την οποία επιδιώκεται η ενοποίηση των δεδομένων για τον εμπλουτισμό του γνωστικού

²²⁹ Για περισσότερα βλ. επίσημο ιστότοπο IOC

<http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/ioc-oceans/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²³⁰ Longhorn R. «Global Spatial Data Sharing Frameworks: the case of the Intergovernmental Oceanographic Commission (IOC)» in Proceedings of GSDI-6, Hungary, 2002

²³¹ Για την τελευταία αναθεώρηση του κατευθυντήριου οδηγού για την ανταλλαγή θαλάσσιων δεδομένων βλ. Ιστότοπο «Manual on international oceanographic data exchange» <http://www.oceandocs.org/handle/1834/2627> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²³² Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο Γνώσεις για τη Θάλασσα 2020 θαλάσσιες παρατηρήσεις και δεδομένα για μια έξυπνη και βιώσιμη ανάπτυξη COM/2010/0461 τελικό

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX:52012DC0473>

υποβάθρου και τη διάχυση της γνώσης σε αρχές δημόσιας διοίκησης και επαγγελματικές και ερευνητικές ομάδες για την ανάπτυξη νέων προϊόντων και αγαθών. Πρόκειται ουσιαστικά για ένα οριζόντιο πλαίσιο, το οποίο ομαδοποιεί τις επιμέρους θεματικές πρωτοβουλίες που έχουν αναληφθεί.

Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται η **Οδηγία INSPIRE 2007/2/EK**²³³, σύμφωνα με την οποία διαμορφώνεται το νομικό υπόβαθρο για τη δημιουργία και λειτουργία υποδομών χωρικών δεδομένων στην Ευρώπη (European Spatial Data Infrastructure | **ESDI**). Η Οδηγία INSPIRE 2007/2/EK εμπεριέχει χωρικές και περιβαλλοντικές πληροφορίες για 34 θεματικές ενότητες, ομαδοποιημένες σε τρία Παραρτήματα. Στο Παράρτημα III αναφέρεται η θεματική ενότητα των θαλάσσιων περιοχών, αντανakλώντας, σ' ένα βαθμό, την προτεραιότητα ένταξής της στο πληροφοριακό σύστημα²³⁴. Ουσιαστικά η κανονιστική πρωτοβουλία επενδύει²³⁵ στα NSDIs των κρατών – μελών, στα οποία ενσωματώνονται τα MSDIs²³⁶, προκειμένου να κατευθύνει τη δραστηριότητά τους, ώστε να συμβάλλει στην άρση των περιορισμών στην πολιτική δεδομένων, στον διασυνοριακό και διαβαθμιακό συντονισμό, στην αντιμετώπιση του κατακερματισμού των δεδομένων και της αδυναμίας ενσωμάτωσής τους στις πολιτικές και στην προαγωγή της συμβατότητας των

²³³ Οδηγία 2007/2/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαρτίου 2007, για τη δημιουργία υποδομής χωρικών πληροφοριών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (INSPIRE)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:108:0001:0014:el:PDF>

²³⁴ Επίσημος ιστότοπος Εθνικής Υποδομής Γεωχωρικών Πληροφοριών «Οδηγία 2007/2/EK INSPIRE και Εκτελεστικές Διατάξεις»

http://www.inspire.okxe.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=54&Itemid=68 (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²³⁵ Πανόπουλος Γ., «Κοινοτική Οδηγία INSPIRE: Περιγραφή, Ανάπτυξη και Εναρμόνιση στα Ελληνικά Δεδομένα», Σεμιναριακός κύκλος «Διαχείριση Χωρικών & Χώρο – Χρονικών Δεδομένων» Πανεπιστήμιο Αιγαίου – Τμήμα Γεωγραφίας, 2007

²³⁶ Χαρακτηριστικά αναφέρονται: (1) το MEDIN (Ηνωμένο Βασίλειο). Για περισσότερα βλ. επίσημο ιστότοπο MEDIN <http://www.oceannet.org/>, (2) το MANIDA (Γερμανία) Για περισσότερα βλ. επίσημο ιστότοπο MANIDA <http://manida.awi.de/> και (3) το Sextant (Γαλλία) Για περισσότερα βλ. επίσημο ιστότοπο <http://sextant.ifremer.fr/en/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

δεδομένων μέσα από τη χρήση προτύπων. Η εισαγωγή προτύπων πραγματοποιείται από το έργο των θεματικών ομάδων εργασίας για τους κανονισμούς εφαρμογής της Οδηγίας INSPIRE 2007/2/EK, με στόχο την υποστήριξη των διαδικασιών των κρατών – μελών για διατήρηση, διαλειτουργικότητα και διάθεση των δεδομένων.

Παράλληλα, εντοπίζεται η πρωτοβουλία ίδρυσης του Ευρωπαϊκού Δικτύου Θαλάσσιων Παρατηρήσεων και Δεδομένων (European Marine Observation and Data Network | [EMODNet](#))²³⁷. Πρόκειται για ένα δίκτυο οργανισμών με στόχο τη συγκρότηση ενός ενιαίου σημείου εισόδου για την πρόσβαση και ανάκτηση των θαλάσσιων δεδομένων που διατηρούνται από φορείς της ΕΕ και τη μετάφρασή τους σε στρώσεις/ επίπεδα ψηφιακών χαρτών. Μάλιστα, το EMODnet χρησιμοποιεί μια παρόμοια αρχιτεκτονική δεδομένων με εκείνη της Οδηγίας INSPIRE 2007/2/EK, καθώς εξασφαλίζει τη χρήση των ίδιων προτύπων, ενώ επεκτείνει με το έργο του την υπό εξέταση δεξαμενή δεδομένων, διευρύνοντας το ενοποιητικό πλαίσιο.

Συμπληρωματικά λειτουργεί και ο προσανατολισμός του προγράμματος [Copernicus](#)²³⁸, που αποτελεί την επιχειρησιακή μετεξέλιξη του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Παρακολούθησης της Γης (Global Monitoring for Environment and Security | [GMES](#)). Συνιστά δεξαμενή συλλογής δεδομένων από διαφορετικές πηγές με τη χρήση δορυφορικών παρατηρήσεων και σενσόρων. Η θαλάσσια υπηρεσία του Copernicus έχει ανατεθεί στη μη κερδοσκοπική εταιρεία [Mercator Ocean](#)²³⁹, με το παραγόμενο έργο να εστιάζει στην υποστήριξη της στρατηγικής που χαράσσεται από τις δημόσιες αρχές για την ανάπτυξη περιβαλλοντικής νομοθεσίας και επιμέρους πολιτικών αλλά και στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σε περιπτώσεις έκτακτων αναγκών. Τέλος, το

²³⁷ βλ. επίσημο ιστότοπο EMODNet <http://www.emodnet.eu/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²³⁸ βλ. επίσημο ιστότοπο του θαλάσσιου Copernicus <http://marine.copernicus.eu/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²³⁹ βλ. επίσημο ιστότοπο Mercator Ocean http://www.mercator-ocean.fr/eng/mercator_ocean/societe (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

υπό αναθεώρηση **Πλαίσιο Συλλογής Δεδομένων στον τομέα της αλιείας**²⁴⁰ και οι νέες πανευρωπαϊκές υποδομές έρευνας που καθορίστηκαν από το Ευρωπαϊκό Στρατηγικό Φόρουμ Ερευνητικών Υποδομών (European Strategy Forum on Research Infrastructures | **ESFRI**)²⁴¹ πλαισιώνουν²⁴² την ολοκληρωμένη προσέγγιση στον τομέα της συλλογής, διάθεσης και διαμοιρασμού των δεδομένων, εισάγοντας κοινές αρχές.

Η συνδυαστική αξιολόγηση των ανωτέρω πρωτοβουλιών δύναται να συμβάλει στη διάγνωση του βαθμού αποτελεσματικότητας του πλαισίου. Ένα συμπέρασμα που απορρέει από την εξέταση των επιμέρους πρωτοβουλιών είναι το γεγονός ότι αυτές διαφοροποιούνται ως προς τη δεσμευτικότητα για τα κράτη – μέλη. Έτσι, λοιπόν, από τη μια η Οδηγία INSPIRE 2007/2/EK δημιουργεί ένα δεσμευτικό πλαίσιο με χρονικούς σταθμούς, με την υλοποίησή του να επαφίεται στα κράτη – μέλη. Επίσης, το Πλαίσιο Συλλογής Δεδομένων στον τομέα της αλιείας υποχρεώνει τα κράτη – μέλη να συλλέγουν και να διαμοιράζουν τα θαλάσσια δεδομένα. Από την άλλη, η συμμετοχή στο EMODnet και το πρόγραμμα Copernicus εδράζεται σε εθελοντική βάση, με τις υπηρεσίες να παρέχονται από εταιρικές συμπράξεις που μειοδοτούν σε διαγωνιστικές διαδικασίες για τον σκοπό αυτό. Κατά συνέπεια, εγείρεται ερώτημα για το αν η ανάληψη της πρωτοβουλίας «Γνώσεις για τη θάλασσα 2020» οφείλει να εξελιχθεί ως προς την κανονιστική της μεταχείριση, προκειμένου να συγκροτηθεί ένα συμπαγές οριζόντιο δεσμευτικό πλαίσιο, που θα υποχρεώνει τα κράτη – μέλη σε συμμόρφωση για την επίτευξη ενός ενιαίου τρόπου συλλογής, αποθήκευσης και διάθεσης θαλάσσιων δεδομένων.

²⁴⁰ Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Αλιεία: συλλογή δεδομένων»
http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/fishing_rules/data_collection/index_el.htm
(Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²⁴¹ Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής «ESFRI»
https://ec.europa.eu/research/infrastructures/index_en.cfm?pg=esfri
(Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²⁴² ΠΡΑΣΙΝΗ ΒΙΒΛΟΣ Γνώσεις για τη θάλασσα το 2020 από τη χαρτογράφηση του βυθού στις ωκεάνιες προβλέψεις COM/2012/0473 τελικό
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX:52012DC0473>

Μάλιστα, το πλαίσιο κρίνεται σκόπιμο να εμπλουτιστεί με συστάσεις και για τον ιδιωτικό τομέα, με στόχο τη μεγιστοποίηση των παραγόμενων αποτελεσμάτων.

Σε κάθε περίπτωση, γίνεται αντιληπτό ότι η ΕΕ επενδύει στην ολοκληρωμένη προσέγγιση στο πεδίο των θαλάσσιων δεδομένων και παρατηρήσεων, με στόχο την ενίσχυση των διατομεακών συνδέσεων. Η πρωτοβουλία «Γνώσεις για τη θάλασσα 2020» παρέχει ένα θεματικό κατευθυντήριο πλαίσιο, το οποίο έχει προστιθένη αξία, καθώς συνδέει την αξιοποίηση των θαλάσσιων δεδομένων με τους στόχους της Στρατηγικής 2020 για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Ωστόσο, σημειώνεται ότι παρά την πλούσια δραστηριότητα της ΕΕ στον τομέα της οργάνωσης της συλλογής και διάθεσης θαλάσσιων δεδομένων και της επακόλουθης χαρτογράφησης τους, κρίνεται απαραίτητο οι περαιτέρω προσπάθειες να εστιάσουν στην εναρμόνιση των αρχών των επιμέρους πρωτοβουλιών²⁴³, ώστε να αξιοποιηθεί ο κατακερματισμένος όγκος πληροφοριών. Μάλιστα η αξιολόγηση οφείλει να επεκτείνεται και στην αναπτυξιακή δυναμική που αναπτύσσεται μεταξύ του θαλάσσιου χώρου και των παράκτιων περιοχών. Επίσης, κρίνεται αναγκαία η θέσπιση ενιαίων πρωτοκόλλων²⁴⁴. Στην κατεύθυνση αυτή θα μπορούσε να συμβάλει ο ΕΕΑ μέσα από την παγίωση ενιαίων προτύπων²⁴⁵. Επιπλέον, σημαντική θεωρείται η απόδοση διοικητικών υποδιαιρέσεων στις θαλάσσιες περιοχές, κατ' αντιστοιχία της Κοινής Ονοματολογίας των Εδαφικών Στατιστικών Μονάδων (Nomenclature of territorial units for statistics | NUTS)²³⁵, προκειμένου να καταστεί δυνατή η συγκριτική αξιολόγηση των θαλάσσιων δεδομένων και η συνοδή χαρτογραφική τους αποτύπωση ανά θαλάσσια

²⁴³ Ενδεικτικά αναφέρεται η επικοινωνία των αρχών της Οδηγίας πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/EK με την Οδηγία INSIRE 2007/2/EK

²⁴⁴ ESPON project: «European Seas and Territorial Development Opportunities and Risks (ESaTDOR)», Applied Research, Final Scientific Report, Version 2013, σελ. 31
http://www.espon.eu/export/sites/default/Documents/Projects/AppliedResearch/ESaTDOR/FR_160413/20130417_annexes/ESaTDOR_FR_Scientific_Report.pdf (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²⁴⁵ Blaesbjerg M., Pawlak J.F., Sørensen T.K., Vestergaard, O. «Marine Spatial Planning in the Nordic region - Principles, Perspectives and Opportunities» Nordic Council of Ministers, 2009, σελ. 31 – 40

χωρική μονάδα. Καταλήγοντας, σχετικά με τη βελτίωση της γνώσης κρίνεται σκόπιμο να υποστηριχθεί ακόμη περισσότερο η σημαντική²⁴⁶ ερευνητική δραστηριότητα για το θαλάσσιο χώρο και να καταστεί περισσότερο συμμετρική.

1.5 Η χρηματοδότηση

Όπως έχει αναφερθεί το προπαρασκευαστικό στάδιο του ΘΧΣ εντάσσεται σε μια πολυεπίπεδη διαδικασία, για την οποία πρέπει να εξασφαλιστεί χρηματοδοτική υποστήριξη. Στο πλαίσιο αυτό, υφίστανται χρηματοδοτικές ανάγκες – μεταξύ άλλων – για τη συλλογή και ανάλυση δεδομένων, την υποστήριξη του συμμετοχικού σχεδιασμού, τη σεναριακή προσέγγιση και τη στοχοθεσία. Το γεγονός ότι τα επιμέρους αυτά στάδια δεν συνδέονται με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα δύναται να αυξάνει το κόστος. Για τον λόγο αυτό ασκείται κριτική ότι η προετοιμασία του ΘΧΣ είναι μια εξαιρετικά δαπανηρή διαδικασία. Εντούτοις, οι χρηματοδοτικές απαιτήσεις ενδέχεται να περιορίζονται μέσα από την υιοθέτηση μεθοδολογίας, η οποία εστιάζει στον περιορισμό της συλλογής και ανάλυσης δεδομένων σε συγκεκριμένους τομείς ενδιαφέροντος, τη στοχευμένη συμπερίληψη των ενδιαφερόμενων μερών, την ίδρυση Clusters σε επίπεδο διοικητικής υποστήριξης και επιχειρησιακής δράσης και κυρίως την ενσωμάτωση των επιμέρους σταδίων σε ένα δεσμευτικό χρονοδιάγραμμα.

Επίσης, οι οικονομικές απαιτήσεις αντισταθμίζονται με την ολοκληρωμένη στρατηγική αδειοδοτική μεταχείριση των οικονομικών δραστηριοτήτων στον θαλάσσιο χώρο που προάγει ο ΘΧΣ. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της Γερμανίας²⁴⁷, στην οποία το κόστος προετοιμασίας της περιβαλλοντικής εκτίμησης μιας υπεράκτιας εγκατάστασης αιολικού πάρκου αποτιμάται σε 1,4 εκ. δολάρια. Επειδή, όμως, η κεντρική διοίκηση έχει υλοποιήσει στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση για τον ΘΧΣ, έχοντας οριοθετήσει τις περιοχές

²⁴⁶ Blaesbjerg M., Pawlak J.F., Sørensen T.K., Vestergaard, O. «Marine Spatial Planning in the Nordic region - Principles, Perspectives and Opportunities» Nordic Council of Ministers, 2009, σελ. 31 – 40

²⁴⁷ Ehler C. «Perspective: 13 Myths of Marine Spatial Planning» Marine Ecosystems and Management – International news and analysis on marine ecosystem-based management, Vol. 5, No. 5, 2012

προτεραιότητας για την εγκατάσταση αιολικών πάρκων, τα έξοδα για την προετοιμασία και την επανεξέταση σχετικών αδειών σε μια προεγκεκριμένη περιοχή έχουν μειωθεί ή εξαλειφθεί. Σε κάθε περίπτωση η ολοκληρωμένη και διατομεακή διάσταση του ΘΧΣ εκτιμάται ότι συμβάλλει στην εξοικονόμηση πόρων σε σχέση με τις αντίστοιχες παράλληλες προσπάθειες που καταβάλλονται στο πλαίσιο των μονοδιάστατων τομεακών πολιτικών και οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα την ταυτόσημη και ασύνδετη, σ' ένα βαθμό, συλλογή δεδομένων και διεξαγωγή αναλύσεων. Παράλληλα, το κόστος της προετοιμασίας του ΘΧΣ θεωρείται ότι αντισταθμίζεται²⁴⁸ από την αναπτυξιακή προοπτική και την εν δυνάμει εισροή κεφαλαίων εξαιτίας των ευκαιριών που δημιουργεί για ανάληψη επενδυτικών πρωτοβουλιών σε ένα ασφαλές περιβάλλον.

Στην ΕΕ οι πηγές χρηματοδότησης για την προηγούμενη προγραμματική περίοδο (2007 – 2013) αφορούσαν κυρίως στην ενίσχυση των επιμέρους σταδίων του ΘΧΣ. Ωστόσο, παρατηρήθηκε σταδιακά μια μετατόπιση της φιλοσοφίας χρηματοδότησης προς μια ολοκληρωμένη κατεύθυνση, τελώντας σε ευθυγράμμιση με τις θεσμικές και αναπτυξιακές πρωτοβουλίες που έχουν αναληφθεί για την ενοποίηση των επιμέρους στοιχείων της θαλάσσιας διάστασης. Έτσι, λοιπόν, η Γενική Δ/ση Θαλάσσιας Πολιτικής και Αλιείας – ως μέρος της ΟΘΠ – χρηματοδότησε πιλοτικά σχέδια για την πλήρωση της θαλάσσιας γνωστικής δεξαμενής, ενώ το πρόγραμμα FP7 και κυρίως το πρόγραμμα INTERREG²⁴⁹ υποστήριξαν προπαρασκευαστικά στάδια της ΟΔΠΖ και του ΘΧΣ²⁵⁰. Θα πρέπει, ωστόσο, να διευκρινιστεί ότι η σύνδεση των

²⁴⁸ Schultz – Zehden A., Gee K., Scibior K., «HANDBOOK on Integrated Maritime Spatial Planning», Plancoast EC INTERREG project, 2008

²⁴⁹ Από σχετική ανάλυση προκύπτει ότι το ενδιαφέρον των κρατών – μελών για την προγραμματική περίοδο 2007 – 2013 επικεντρώθηκε στην υλοποίηση σχεδίων για τον παράκτιο τουρισμό, τη θαλάσσια ρύπανση και σε δεύτερο επίπεδο των θαλάσσιων μεταφορών και της θαλάσσιας διακυβέρνησης. Για περισσότερα βλ. Di Piazza B. «Study on Cross – Border Cooperation Maritime Programmes in the 2007 - 2013 programming period», INTERACT Programme – Sharing Expertise, 2014

²⁵⁰ Schultz – Zehden A., Gee K., Scibior K., «HANDBOOK on Integrated Maritime Spatial Planning», Plancoast EC INTERREG project, 2008

επιμέρους μηχανισμών ήταν έμμεση, καθώς δεν υπήρχε θεσμική πρόβλεψη για ενσωμάτωσή τους σ' ένα πλαίσιο. Έτσι, λοιπόν, μπορεί να υπήρχε δυνατότητα συνδυαστικής αξιοποίησης των πόρων από τις πηγές χρηματοδότησης για την υλοποίηση σχεδίων, αλλά δεν υπήρχε σαφής σύνδεση με τους στόχους της ολοκληρωμένης προσέγγισης για το θαλάσσιο χώρο. Επίσης, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ο σχεδιασμός του πλαισίου και η κατανομή των πόρων στους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς προηγήθηκε της οικονομικής κρίσης, με συνέπεια τα παραγόμενα αποτελέσματα να μην έχουν την προσδοκώμενη επίδραση.

Πλέον, η δυνατότητα χρηματοδότησης της προετοιμασίας του ΘΧΣ για τη νέα προγραμματική περίοδο 2014 – 2020 εντάσσεται στο πλαίσιο των πέντε Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (European Structural and Investment funds | [ESI Funds](#))²⁵¹ που έχει θεσπίσει η ΕΕ και των λοιπών χρηματοδοτικών της μηχανισμών. Κυρίαρχο ρόλο στην υποστήριξη του ΘΧΣ παίζει το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (European Maritime and Fisheries Fund | [EMFF](#))²⁵², που είναι το ταμείο για τη θαλάσσια και αλιευτική πολιτική της ΕΕ και αποτελεί ένα από τα ESI Funds. Οι πόροι του EMFF διατίθενται στα κράτη – μέλη για τη συγχρηματοδότηση έργων που εντάσσονται στα επιχειρησιακά τους προγράμματα και εδράζονται στα Σύμφωνα Εταιρικών

²⁵¹Τα ESI Funds είναι: (1) Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (European Regional Development Fund | ERDF), (2) το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (European Social Fund | ESF), (3) το Ταμείο Συνοχής (Cohesion Fund | CF), (4) το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (European Agricultural Fund for Rural Development | EAFRD) και (5) το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (European Maritime Fisheries Fund | EMFF). Για περισσότερα βλ. επίσημο ιστότοπο Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία» http://ec.europa.eu/contracts_grants/funds_el.htm (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²⁵² Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 508/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014, για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 2328/2003, (ΕΚ) αριθ. 861/2006, (ΕΚ) αριθ. 1198/2006 και (ΕΚ) αριθ. 791/2007 και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1255/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου

Σχέσεων (Partnership Agreements | PAs)²⁵³, που εισάγονται για την εφασφάλιση οριζόντιας επικοινωνίας με τους εθνικούς χρηματοδοτικούς μηχανισμούς και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (European Investment Bank | EIB)²⁵⁴. Η απόδοση ολοκληρωμένης υπόστασης στα ESI funds, με στόχο τη διασφάλιση της συμβολής των κρατών – μελών στην ικανοποίηση των στόχων της Στρατηγικής Ευρώπη 2020, συνεπάγεται ότι τα χρηματοδοτούμενα προγράμματα θα πρέπει να έχουν συγκεκριμένη επίδραση στην αναπτυξιακή διαδικασία. Για τον λόγο αυτό προωθήθηκε θεσμικά²⁵⁵ η συμπληρωματικότητα και καλύτερη επικοινωνία των χρηματοδοτικών μηχανισμών – τόσο μεταξύ των ESI Funds όσο και μεταξύ των ESI Funds και άλλων χρηματοδοτικών μηχανισμών – που έχει ως αποτέλεσμα τη δυνατότητα άντλησης πόρων με συνδυαστικό τρόπο από τις υφιστάμενες δεξαμενές για τη στήριξη της ανάπτυξης και απασχόλησης.

Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη – μέλη ενθαρρύνονται να επενδύουν στη διαδραστική θεώρηση των ESI funds κατά την εκπόνηση των επιχειρησιακών των προγραμμάτων με στόχο τον συντονισμό των προσπάθειών για την επίτευξη μεγαλύτερης απήχησης και αποτελεσματικότητας. Ιδιαίτερα για τη συνδυαστική αξιοποίηση του EMFF με τα υπόλοιπα ESI Funds τα σχέδια που

²⁵³ Για τα PAs των κρατών – μελών βλ. επίσημο ιστότοπο Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Partnership agreements»

http://ec.europa.eu/contracts_grants/agreements/index_en.htm (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²⁵⁴ Για περισσότερα βλ. επίσημο ιστότοπο Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων <http://www.eib.org/>

²⁵⁵ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1398847168566&uri=CELEX:32013R1303>

εντάσσονται στα επιχειρησιακά προγράμματα οφείλουν να εστιάζουν στα ακόλουθα²⁵⁶:

(1) Υποστήριξη των τοπικών συμπράξεων και ενίσχυση της τοπικής ανάπτυξης από την κοινότητα (Community – led local development | CLLD)²⁵⁷, η οποία εδράζεται στην εμπειρία της πρωτοβουλίας LEADER²⁵⁸. Η επένδυση στη συγκεκριμένη θεσμική προσέγγιση, η οποία αφορά στην από τα κάτω αναπτυξιακή διαδικασία, επιτρέπει τη συνδυαστική χρήση των ESI Funds, καθώς η CLLD έχει οριζόντια αναφορά στους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς.

(2) Εκμετάλλευση της δυνατότητας υλοποίησης Ολοκληρωμένων Εδαφικών Επενδύσεων (Integrated Territorial Investment | ITI)²⁵⁹. Η ITI, που σε αντίθεση με την CLLD μπορεί να εφαρμόζεται από τα πάνω προς τα κάτω, παρέχει ένα ευέλικτο μηχανισμό για την ολοκληρωμένη ανταπόκριση σε διαφορετικές εδαφικές ανάγκες, τελώντας σε ευθυγράμμιση με τη Στρατηγική Ευρώπη 2020. Υποστηρίζεται επίσης από όλα τα ESI Funds, με αποτέλεσμα να δύναται να αποτελέσει το υπόβαθρο, πάνω στο οποίο για παράδειγμα ο ΘΧΣ θα ενισχύεται μέσα από την αξιοποίηση του EMFF, ο παράκτιος τουρισμός – ως στοιχείο της γαλάζιας ανάπτυξης – μέσα από το ERDF και η ανάπτυξη ικανοτήτων μέσα από το ESF. (3) Επένδυση στην ικανοποίηση του στόχου της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (European Territorial Cooperation | ETC). Ο επιχειρησιακός προγραμματισμός μπορεί να στεγάσει σχέδια εδαφικής συνεργασίας με θαλάσσια αναφορά και να συμβάλλει στην υποστήριξη των επιμέρους σταδίων του ΘΧΣ σε διασυνοριακό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό

²⁵⁶ European Commission Guide: «How to Explore Synergies and Combine Funds in the 2014 – 2020 Period», 2014

²⁵⁷ Για περισσότερα βλ. επίσημο ιστότοπο Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Community – Led Local Development (CLLD)» <https://enrd.ec.europa.eu/en/themes/clld>

²⁵⁸ Για περισσότερα βλ. επίσημο ιστότοπο Ευρωπαϊκής Επιτροπής «LEADER Introduction» http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/index_en.htm (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²⁵⁹ Για περισσότερα βλ. επίσημο ιστότοπο Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Guidance Fiche: Integrated Territorial Investment (ITI)»

http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/guidelines/2014/guidance-fiche-integrated-territorial-investment-iti

εντάσσεται το πρόγραμμα MED²⁶⁰ με χωρική αναφορά στις περιφερειακές ενότητες των μεσογειακών χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των υπό ένταξη χωρών και σε δεύτερο επίπεδο στις τρίτες χώρες της Μεσογείου. Προϊόντος εξέλιξης του προγράμματος και της ολοκληρωμένης προσέγγισης που θεσμικά προωθείται, είναι δυνατό να αξιοποιούνται όλα τα ESI Funds²⁶¹. Επιπλέον, το πρόγραμμα επικοινωνεί με άλλους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς εξαιτίας της ιδιαίτερης χωρικής του αναφοράς²⁶². Τέλος, εισάγεται μια σημαντική διάσταση²⁶³ της αρχιτεκτονικής προσέγγισης της ΕΕ που εστιάζει στο *blending* των μηχανισμών²⁶⁴, σύμφωνα με το οποίο συνδυάζονται οι επιχορηγήσεις με δάνεια από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Η προσέγγιση αυτή αποσκοπεί στην ενεργή εμπλοκή ιδιωτικών κεφαλαίων και μπορεί να ενισχύσει προπαρασκευαστικές ενέργειες για την εισαγωγή του ΘΧΣ στη σχεδιαστική διαδικασία.

Από την άλλη, τα κράτη – μέλη οφείλουν να επενδύουν στην οριζόντια επικοινωνία του EMFF με τους άλλους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς κατά τον σχεδιασμό των επιχειρησιακών τους προγραμμάτων. Στο πλαίσιο αυτό,

²⁶⁰ Βλ. Επίσημο ιστότοπο MED Programme

<http://www.programmemed.eu/en> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²⁶¹ European Territorial Cooperation, «MED COOPERATION PROGRAMME 2014 – 2020» Version 3, 2014, σελ. 124

http://www.programmemed.eu/fileadmin/PROG_MED/MED_2014_/EN_MED_2014_OP_public.pdf (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²⁶² Χαρακτηριστικά αναφέρονται το IPA II, που αποτελεί τον χρηματοδοτικό μηχανισμό υποστήριξης των εν δυνάμει υποψήφιων χωρών για τη σύγκλισή τους με τις επιταγές της ΕΕ, και το ENI, που εστιάζει στη χρηματοδοτική υποστήριξη της αναπτυξιακής συνεργασίας με τις τρίτες μεσογειακές χώρες

²⁶³ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Ενίσχυση του ρόλου του ιδιωτικού τομέα για την επίτευξη βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης στις αναπτυσσόμενες χώρες» COM/2014/0263 τελικό <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2014/EL/1-2014-263-EN-F1-1.Pdf>

²⁶⁴ European court of Auditors «Special Report No 16: The effectiveness of blending regional investment facility grants with financial institution loans to support EU external policies» http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR14_16/SR14_16_EN.pdf

κρίνεται σκόπιμο²⁶⁵ να επιδιώκεται η επέκταση του αντικειμένου των σχεδίων και η πλαισίωσή του με στόχους που υποστηρίζονται από τα προγράμματα **HORIZON 2020**²⁶⁶, **LIFE+**²⁶⁷, **ERASMUS+**²⁶⁸, **COSME**²⁶⁹, **Creative Europe**²⁷⁰ και **EaSI**²⁷¹, προκειμένου να προωθείται η ολοκληρωμένη στόχευση στη σχεδιαστική διαδικασία και να ενισχύεται το αναπτυξιακό αποτύπωμα. Μάλιστα το πρόγραμμα HORIZON 2020 συνδέεται και με την υποστήριξη των τομέων της

²⁶⁵ 24th North Sea Commission Annual Business Meeting Assen, 18th June 2015 Appendix 14a

²⁶⁶ Αποτελεί το πρόγραμμα της ΕΕ για την ενίσχυση της έρευνας και καινοτομίας. Για περισσότερα βλ. επίσημο ιστότοπο Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Horizon 2020: The EU Framework Programme for Research and Innovation»

<http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²⁶⁷ Συνιστά το χρηματοδοτικό μέσο της ΕΕ για την προστασία του περιβάλλοντος. Για περισσότερα βλ. επίσημο ιστότοπο Ευρωπαϊκής Επιτροπής «LIFE (2014 – 2020)» <http://ec.europa.eu/environment/life/funding/lifeplus.htm> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²⁶⁸ Πρόκειται για το πρόγραμμα της ΕΕ για την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη νεολαία και τον αθλητισμό. Για περισσότερα βλ. επίσημο ιστότοπο Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Erasmus+ EU programme for Education, Training, Youth, and Sport»

http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/index_en.htm (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²⁶⁹ Αποτελεί το πρόγραμμα της ΕΕ για την ενίσχυση της πρόσβασης των Μικρο – Μεσaiών Επιχειρήσεων στη χρηματοδότηση. Για περισσότερα βλ. επίσημο ιστότοπο Ευρωπαϊκής Επιτροπής «COSME»

http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/cosme/index_en.htm (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²⁷⁰ Το πρόγραμμα της ΕΕ για την υποστήριξη του πολιτισμού και των καλλιτεχνικών τομέων. Για περισσότερα βλ. επίσημο ιστότοπο Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Creative Europe. Supporting Europe's cultural and creative sectors»

<http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²⁷¹ Συνιστά το χρηματοδοτικό μηχανισμό της ΕΕ για την ενίσχυση της απασχόλησης, της κοινωνικής πολιτικής και της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού. Για περισσότερα βλ. επίσημο ιστότοπο Ευρωπαϊκής Επιτροπής «EU Programme for Employment and Social Innovation (EaSI)»

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1081> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

γαλάζιας ανάπτυξης²⁷², καθώς παρέχει ένα στοχευμένο πλαίσιο πολιτικής που προάγει την παραγωγή επιστημονικών, τεχνολογικών και καινοτόμων προσεγγίσεων, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και σε τελική ανάλυση στην προώθηση της αναπτυξιακής διαδικασίας.

Συμπερασματικά, προκύπτει ότι το πλαίσιο των χρηματοδοτικών μηχανισμών της ΕΕ εξελίσσεται προοδευτικά προς μια κατεύθυνση υποστήριξης της ολοκληρωμένης προσέγγισης. Η δυνατότητα συνδυαστικής αξιοποίησης πόρων από διαφορετικές χρηματοδοτικές δεξαμενές της προγραμματικής περιόδου 2007 – 2013, εμπλουτίζεται στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο με την ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ των χρηματοδοτικών μηχανισμών, ώστε να ενισχυθεί ο συντονισμός για τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας και της επίδρασης στην αναπτυξιακή διαδικασία.

Η προβληματική που αναπτύσσεται εστιάζει στην αποτελεσματική επικοινωνία των ESI Funds με τα λοιπά χρηματοδοτικά μέσα, καθώς για τα πρώτα η κατανομή των σχεδίων επαφίεται στα κράτη – μέλη ενώ για τα δεύτερα αρμόδια είναι η ΕΕ. Για τον λόγο αυτό η στρατηγική των συνεργειών θα πρέπει να εδράζεται σε προσπάθειες υλοποίησης ορθολογικού και ευέλικτου προγραμματισμού από τη μεριά των κρατών – μελών και τη συμπερίληψη δράσεων ενημέρωσης και ουσιαστικής σύνδεσης των Εθνικών Σημείων Επαφής (National Contact Points | [NCP](#)) των προγραμμάτων με τις διαχειριστικές αρχές των πολιτικών αξιοποίησης των ESI Funds από τη μεριά της ΕΕ²⁷³. Επιπλέον και με δεδομένη τη δύσκολη οικονομική συγκυρία, το γεγονός ότι τα κράτη – μέλη οφείλουν να δεσμεύσουν πόρους στα ESI funds

²⁷² Remmoti L., Damvakeraki T. «Study on Ocean Research in Horizon 2020: The Blue Growth Potential» Requested by the European Parliament, Directorate General For Internal Policies - Policy Department A: Industry, Research And Energy, Brussels, 2015

²⁷³ European Commission, «Enabling synergies between European Structural and Investment Funds, Horizon 2020 and other research, innovation and competitiveness-related Union programmes Guidance for policy – makers and implementing bodies», Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2014, Belgium, σελ. 6

προκειμένου να εξασφαλίσουν τη συμπερίληψη του ΘΧΣ στα επιχειρησιακά τους προγράμματα και τα PAs²⁷⁴ αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την εξέλιξη της σχεδιαστικής διαδικασίας.

Βέβαια από την άλλη, η σταδιακή αύξηση²⁷⁵ του προϋπολογισμού των χρηματοδοτικών μηχανισμών, που υφίστανται για την προαγωγή της έρευνας και καινοτομίας, συνιστά αναμφίβολα μια θετική εξέλιξη για την υποστήριξη της σχεδιαστικής διαδικασίας στον θαλάσσιο χώρο και την ενίσχυση της γαλάζιας ανάπτυξης. Εν κατακλείδι η προσέγγιση της ανάπτυξης συνεργειών μεταξύ των χρηματοδοτικών δομών της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου, αποτελεί έναν οδηγό για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς της και την ανταπόκριση στις ανάγκες των κρατών – μελών για εισαγωγή του θαλάσσιου χώρου στη σχεδιαστική διαδικασία, με στόχο την ενίσχυση της γαλάζιας ανάπτυξης. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση η ΕΕ με τους χρηματοδοτικούς της μηχανισμούς αποτελεί τόσο κινητήρια δύναμη όσο και φορέας πολιτικής επιρροής σχετικά με τις προτεραιότητες που αναλαμβάνονται.

2. Καταγραφή υφιστάμενης κατάστασης

2.1 Εισαγωγή

Μέσα από την περιπτώσιολογική εξέταση της δραστηριότητας των κρατών – μελών σχετικά με πρωτοβουλίες εκπόνησης θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων είναι δυνατό να εκτιμηθεί η συμβολή τους στην αναπτυξιακή διαδικασία και η προστιθέμενη αξία που αυτά κομίζουν σ' εκείνα τα κράτη – μέλη, που είχαν διαγνώσει την αναγκαιότητά τους και κινήθηκαν στρατηγικά προς αυτήν την κατεύθυνση. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάζονται οι νομοθετικές πρωτοβουλίες και η θεσμική μεταχείριση του σχεδιασμού του θαλάσσιου χώρου από τη Γερμανία και την Ισπανία. Επίσης, εξετάζεται η δυνατότητα ανάπτυξης του ΘΧΣ στην

²⁷⁴ HELCOM - VASAB Maritime Spatial Planning Working Group HELCOM - VASAB MSP WG 8/2014 Eighth Meeting Riga, Latvia, 28 - 29 January 2014

²⁷⁵ European Commission: Directorate-General for Research and Innovation, Directorate C — Research and Innovation, Unit C.6 — Economic analysis and indicators «Innovation Union Competitiveness report 2011 edition» Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2011, France

Ιταλία και την Ελλάδα, καθώς αποτελούν δυο χώρες με προοπτική περαιτέρω αξιοποίησης της γαλάζιας ανάπτυξης μέσα από τις προσπάθειες σχεδιασμού του θαλάσσιου χώρου.

Στη δεύτερη ενότητα εξετάζεται η διασυνοριακή διάσταση των σχεδίων. Αποτελεί κοινή παραδοχή ότι η προώθηση και διατήρηση συνεργασιών έχουν οικονομικό κόστος. Ωστόσο, η εμπειρία καταδεικνύει ότι οι μη συνεργασίες κοστίζουν περισσότερο. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται η ανάγκη για την υιοθέτηση της διασυνοριακής συνεργασίας και της επικοινωνίας των επιμέρους εθνικών ΘΧΣ. Μέχρι πρότινος η διασυνοριακή συνεργασία, εξαντλούνταν, σε μεγάλο βαθμό, στις υποχρεώσεις που απορρέουν από την Οδηγία για τη Στρατηγική Εκτίμηση Επιπτώσεων 2001/42/EK, ωστόσο η ανάγκη για διευθέτηση και συντονισμό των θαλάσσιων δραστηριοτήτων είχε ως αποτέλεσμα την ανάληψη πρωτοβουλιών για την προώθηση της διασυνοριακής συνεργασίας στον ΘΧΣ.

2.2 Πρωτοβουλίες θέσπισης θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων από κράτη – μέλη

2.2.1 Γερμανία

Από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, προκύπτει ότι η Γερμανία επενδύει σε τομείς της γαλάζιας ανάπτυξης προκειμένου να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της και να αναπτύξει θέσεις εργασίας. Εξαιρετικές είναι οι επιδόσεις της στον τομέα της ναυπηγικής, καθώς αποτελεί την ισχυρότερη οικονομία σε επίπεδο ΕΕ και την τέταρτη σε παγκόσμιο επίπεδο, αλλά και της εκμετάλλευσης της θαλάσσιας ενέργειας²⁷⁶. Κατά συνέπεια, η επιλογή της εισαγωγής του ΘΧΣ στη σχεδιαστική διαδικασία αποτελεί μια λογική εξέλιξη, που στοχεύει στον περιορισμό των συγκρούσεων των χρηστών του θαλάσσιου χώρου και του καλύτερου συντονισμού των οικονομικών δραστηριοτήτων.

²⁷⁶ European Commission, Directorate – General for Maritime Affairs and Fisheries «EU maritime policy Facts and figures: Germany», Europabookshop, 2008

Έτσι, λοιπόν, η Γερμανία σκοπεύοντας να εφαρμόσει τον σχεδιασμό και στις ΑΟΖ²⁷⁷, ακολούθησε μεθοδολογικά τον βηματισμό που εκκινεί από τη δημιουργία ενός νομικού υποβάθρου, στο οποίο θα ακουμπούσαν οι προσπάθειες χωρικού σχεδιασμού του θαλάσσιου χώρου. Το νομικό υπόβαθρο βασίστηκε στο υφιστάμενο του χερσαίου χωροταξικού σχεδιασμού. Στο πλαίσιο αυτό τροποποιήθηκε η ομοσπονδιακή πράξη χωρικής ανάπτυξης (Raumordnungsgesetz)²⁷⁸, με την οποία επεκτάθηκε η ικανότητα χωρικού σχεδιασμού στις γερμανικές ΑΟΖ. Η αρμοδιότητα εναποτέθηκε σε ομοσπονδιακό επίπεδο και συγκεκριμένα στο Ομοσπονδιακό Υπουργείο Μεταφορών, Υποδομών και Αστικής Ανάπτυξης (Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung | [BMVBS](#)), το οποίο υποχρεώθηκε να συστήσει μηχανισμό αρμόδιο για την ανάπτυξη στόχων και αρχών του χωρικού σχεδιασμού στις ΑΟΖ.

Επίσης, η συνθήκη της εισαγωγής του ΘΧΣ προϋπέθετε την εμπλοκή των κρατιδίων (Länder) και για τον λόγο αυτό αυτά υποχρεώθηκαν να επεκτείνουν τις σχεδιαστικές τους αρμοδιότητες εντός των χωρικών υδάτων²⁷⁹. Το 2005 το Υπουργείο ανέθεσε²⁸⁰ στο ομοσπονδιακό γραφείο υδρογραφίας και θαλάσσιων υποθέσεων (Bundesamt für Seeschifffahrt und Hydrographie |

²⁷⁷ Douvere F., Ehler C. International Workshop on Marine Spatial Planning, UNESCO, Paris, 8-10 November 2006. Conference Report. Marine Policy, Volume 31, 2007, σελ. 582 – 583

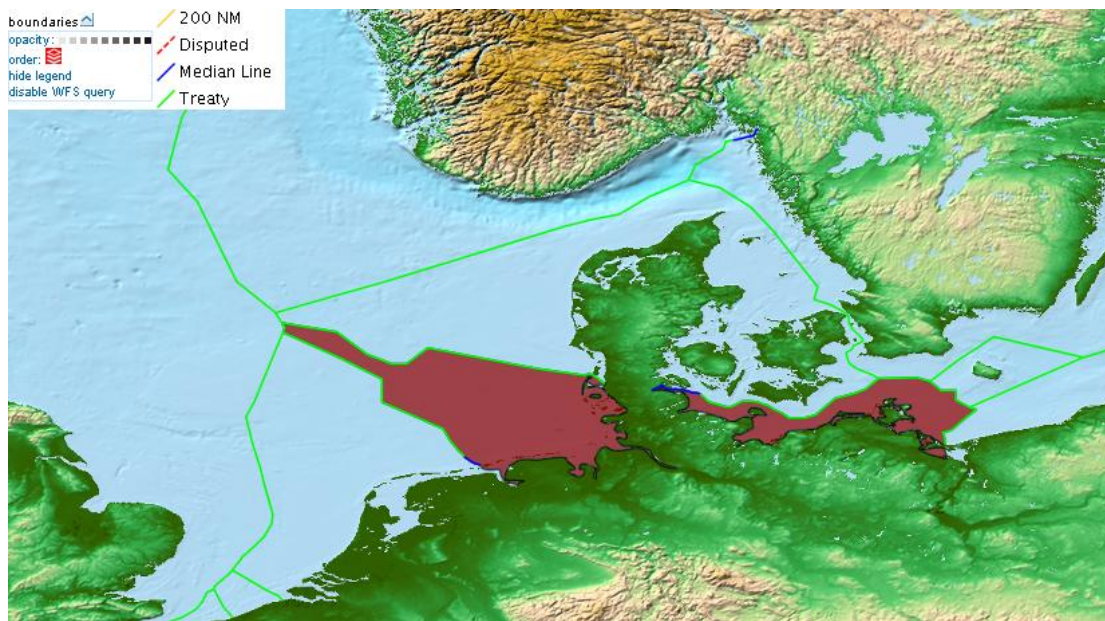
²⁷⁸ Η τροποποίηση επήλθε το 2004. Για περισσότερα βλ. επίσημο ιστότοπο της Ομοσπονδιακής κυβέρνησης της Γερμανίας. Ενότητα: «Raumordnungsgesetz» <http://www.bundesregierung.de/Content/DE/Magazine/MagazinInfrastrukturNeueLaender/012/s4-raumordnungsgesetz.html> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²⁷⁹ Kidd S., Shaw D. «The social and political realities of marine spatial planning: some land-based reflections», ICES Journal of Marine Science, 71 (7), 2014, σελ. 1535 – 1541
Gee K., «National ICZM strategies in Germany: A spatial planning approach» Schernewski G, Loser N., ed., Managing the Baltic Sea, Coastline Reports, No 2, 2004, σελ. 23 – 33

²⁸⁰ Trümpner K., «Maritime Spatial Planning and Shipping – German Experience», Baltic MSP Forum, Latvia, 2014

BSH)²⁸¹ την ευθύνη προετοιμασίας των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων για τις ΑΟΖ, που έχουν χωρική αναφορά στη Βόρεια και Βαλτική θάλασσα, καθώς και των συνοδών στρατηγικών περιβαλλοντικών εκτιμήσεων. Ακολούθησε εκτεταμένος κύκλος επαφών με τα ενδιαφερόμενα μέρη για να καταλήξει η διαδικασία σε διαβούλευση επί των προτεινόμενων σχεδίων, τα οποία τέθηκαν σε ισχύ το 2009²⁸².

Χάρτης 7: ΑΟΖ Γερμανίας



Πηγή: Marine Regions: www.marineregions.org (επεξεργασία)

Τα ισχύοντα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια έχουν νομικά δεσμευτικούς βασικούς στόχους και εδράζονται στην προσέγγιση που επενδύει εργαλειακά στην ολοκληρωμένη θεώρηση των στοιχείων της αναπτυξιακής διαδικασίας. Αυτή απορρέει από την κατευθυντήρια αρχή, που περιγράφεται στην ομοσπονδιακή πράξη χωρικής ανάπτυξης (Raumordnungsgesetz) και αφορά στη βιώσιμη χωρική ανάπτυξη, με την οποία επιχειρείται να εναρμονιστούν τα οικονομικά και κοινωνικά αιτήματα στο χώρο με τις λειτουργίες του

²⁸¹ Για περισσότερα βλ. επίσημο ιστότοπο BSH <http://www.bsh.de/de/index.jsp> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²⁸² Ahlhorn F., Klenke T., Jay S., Ritchie H., «Stakeholder involvement in Germany's marine spatial planning process: traditional and innovative types of sea use» Marine Planning Symposium, Sheffield, 2010.

οικοσυστήματος, ώστε να εξασφαλίζεται η μακροπρόθεσμη ισορροπία του συστήματος. Επιπλέον, εισάγονται οι εξής επιμέρους κατευθυντήριες αρχές²⁸³, οι οποίες συναρτώνται με το πλαίσιο της UNCLOS²⁸⁴: (1) Αύξηση της θαλάσσιας ασφάλειας και ενδυνάμωση των θαλάσσιων μεταφορών, (2) Ενίσχυση των οικονομικών δραστηριοτήτων δια της ομαλής χωρικής ανάπτυξης, (3) Προώθηση της υπεράκτιας αιολικής ενέργειας σε συμφωνία με την ομοσπονδιακή στρατηγική για τη βιωσιμότητα, (4) Μακροπρόθεσμη βιώσιμη χρήση της θάλασσας και (5) προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος μέσα από την εκπόνηση στρατηγικής εκτίμησης επιπτώσεων.

Τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια περιλαμβάνουν ένα σύνολο ρυθμίσεων, που αφορά σε χρήσεις και λειτουργίες της ναυτιλίας, των υποθαλάσσιων αγωγών, της θαλάσσιας έρευνας, της εκμετάλλευσης της αιολικής ενέργειας από υπεράκτιες εγκαταστάσεις, την αλιεία, τις υδατοκαλλιέργειες, την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος κλπ. Οι συγκεκριμένες ρυθμίσεις ενσωματώνονται στις κατηγορίες²⁸⁵ του χωρικού σχεδιασμού: (1) Περιοχές προτεραιότητας (Vorranggebiete), στις οποίες χωροθετούνται χρήσεις κατά προτεραιότητα, (2) Περιοχές αποκλειστικότητας (Vorbehaltsgebiete), στις οποίες χωροθετούνται καθορισμένες χρήσεις και αποκλείονται άλλες αντικρουόμενες χρήσεις (3) Κατάλληλες περιοχές (Eignungsgebiete) στις οποίες καθορίζεται ποιες χρήσεις επιτρέπεται να αναπτυχθούν εντός των

²⁸³ Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung (BMVBS) «Anlage zur Verordnung über die Raumordnung in der deutschen ausschließlichen Wirtschaftszone in der Ostsee (AWZ Ostsee-ROV)» vom 10. Dezember 2009

Βλ. Επίσημο ιστότοπο BSH

http://www.bsh.de/de/Meeresnutzung/Raumordnung_in_der_AWZ/Dokumente_05_01_2010/Anlage_Ostsee.pdf (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung (BMVBS) «Anlage zur Verordnung über die Raumordnung in der deutschen ausschließlichen Wirtschaftszone in der Nordsee (AWZ Nordsee-ROV)» vom 21. September 2009

²⁸⁴ Douvère F., «The Importance of Marine Spatial Planning in Advancing Ecosystem-based Sea Use Management», Marine Policy 32 (5), 2008, σελ. 762 – 771

²⁸⁵ Wagner A. «MSP in Germany. The case of Offshore Wind Energy», MSP Stakeholder Workshop Series (Energy), European Commission – Maritime Affairs and Fisheries, Dublin, 2013

περιοχών και ταυτόχρονα εξαιρούνται εκτός από αυτές. Στο πλαίσιο αυτό, έχουν αποτυπωθεί χαρτογραφικά οι χωροθετήσεις των δραστηριοτήτων στις ΑΟΖ (βλ. Χάρτες 8 και 9). Η συγκεκριμένη προσέγγιση συνέβαλλε – μεταξύ άλλων – στην υποστήριξη της ανάπτυξης συνεργειών μεταξύ των τομέων προτεραιότητας της γαλάζιας ανάπτυξης. Ενδεικτικά είναι τα παραδείγματα της παράκτιας πόλης Bremerhaven και του υπεράκτιου αιολικού πάρκου Meerwind SÜD | OST²⁸⁶. Στην πρώτη περίπτωση η Bremerhaven φιλοξενεί κέντρο έρευνας, τεχνολογίας, καινοτομίας και ναυπηγικής με εστίαση στη βιομηχανία της υπεράκτιας αιολικής ενέργειας, το οποίο συνδυάζει δράσεις εξωστρέφειας και τουριστικής προβολής²⁸⁷.

Εικόνα 2: Κέντρο επίδειξης για την υπεράκτια αιολική ενέργεια



Πηγή: Επίσημος ιστότοπος της πόλης Bremerhaven «Offshore Center eröffnet: In Bremerhaven wird eine Pionierindustrie sichtbar» <http://www.bremerhaven.de/meer-erleben/sehenswertes/museen-erlebniswelten/klimahaus-bremerhaven-8-ost/offshore-center-eroeffnet-in-bremerhaven-wird-eine-pionierindustrie.86846.html> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²⁸⁶ Σχετικά με τη χωροθέτηση του αιολικού πάρκου, τη δυναμικότητα και λοιπά τεχνικά χαρακτηριστικά βλ. «Projekt Meerwind SÜD | OST» <http://www.windmw.de/meerwind.html> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²⁸⁷ Albrecht C. «Impact and synergies between offshore wind energy and tourism», European Commission's Stakeholder Conference Series: Coastal and Maritime Tourism, Venice 2014

Αντίστοιχα και στην περίπτωση του υπεράκτιου αιολικού πάρκου Meerwind SÜD | OST παρατηρείται ότι αναπτύσσονται συνέργειες μεταξύ τομέων της γαλάζιας ανάπτυξης. Ιδιαίτερα η δυνατότητα συμπερίληψης τομέων όπως ο τουρισμός στον προγραμματισμό προσδίδει προστιθέμενη αξία στον αναπτυξιακό και χωροταξικό σχεδιασμό.

Εικόνα 3: Τουριστικές δραστηριότητες στο αιολικό πάρκο Meerwind SÜD | OST



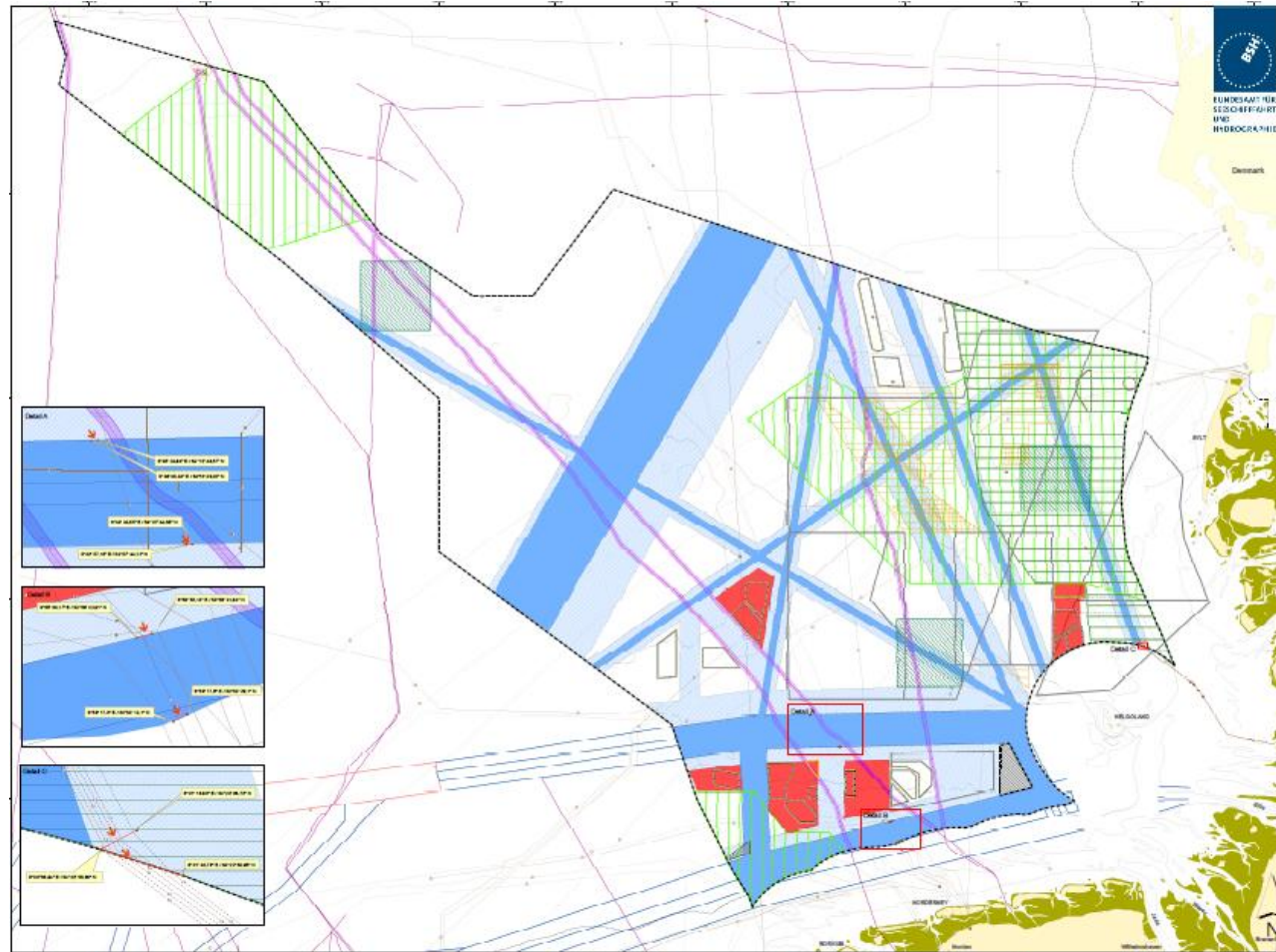
Πηγή: «Ausflugstour zum Offshore Windpark Meerwind Süd Ost» διαθέσιμο στον ιστότοπο <http://www.helgoline.de/specials/offshore-windpark/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

Εικόνα 4: Τουριστικές δραστηριότητες στο αιολικό πάρκο Meerwind SÜD | OST



Πηγή: «Ausflugstour zum Offshore Windpark Meerwind Süd Ost» διαθέσιμο στον ιστότοπο <http://www.helgoline.de/specials/offshore-windpark/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

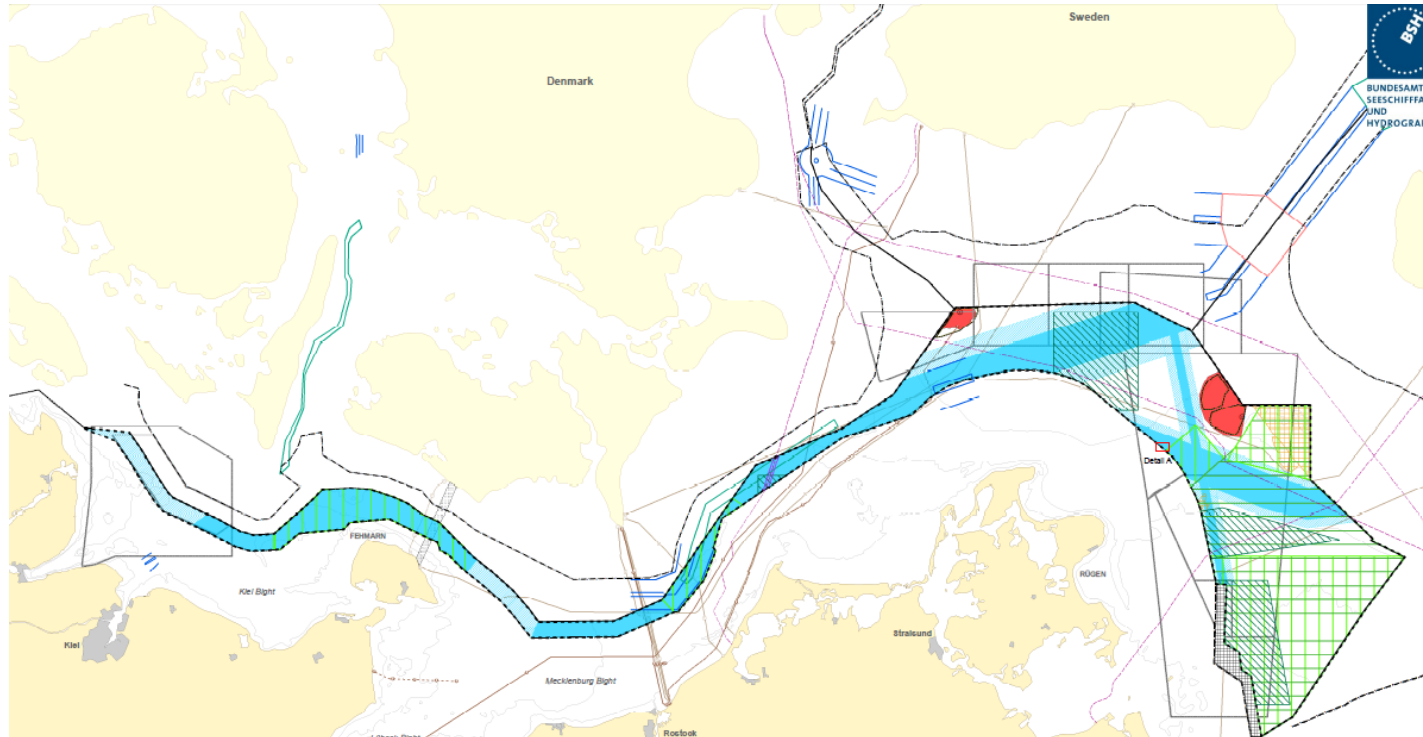
Χάρτης 8: ΘΧΣ στη γερμανική ΑΟΖ (Βόρεια θάλασσα)



Πηγή: Bundesamt für Seeschifffahrt und Hydrographie (Αρμόδια αρχή) <http://www.bsh.de>

Shipping	3.1
Priority Area Shipping	
Reservation Area Shipping	
Pipelines	3.3
Priority Area Pipelines	
Reservation Area Pipelines	
Submarine Cables	3.3
Gate (Details A - C)	
Research	3.4
Reservation Area Research	
Energy	3.5
Priority Areas for Offshore Wind Energy	
For Information Only	
Shipping	3.1
Traffic Separation Scheme	
Precautionary Area	
Deep Water Road	
Anchoring Area	
Exploitation of Natural Resources	3.2
Sand / Gravel - Plan approved	
Sand / Gravel - Project in Approval Procedure	
Sand / Gravel - Licence	
Natural Gas - Licence	
Pipelines	3.3
Natural Gas (in use)	
Submarine Cables	3.3
High Voltage Cable (in use)	
High Voltage Cable (approved)	
Data Cable (in use)	
Data Cable (out of use)	
Energy	3.5
Offshore Wind Farms approved by 14.08.2009	
Reference Area Offshore Wind Energy	
Nature Conservation	3.7
Natura 2000 - SCI Habitat Directive	
Natura 2000 - SPA Bird Directive	
Military Use	4.1
Military Exercise Area	
Miscellaneous	
Previous Ammunition Area	4.4
Measurement / Converter Platform	
Boundaries	
Continental Shelf/EEZ	
Territorial Sea/12 nm Zone	
International Border	
Planning Area	
Boundaries of Planning Area	
0 5 10 20 30 40 km	

Χάρτης 9: ΘΧΣ στη γερμανική ΑΟΖ (Βαλτική θάλασσα)



Shipping	3.1
Priority Area for Shipping	
Reservation Area for Shipping	
Pipelines	3.3
Reservation Area for Pipelines	
Submarine Cables	3.3
Gate (Detail A)	
Research	3.4
Reservation Area for Research	
Energy	3.5
Priority Area for Offshore Wind Energy	
For Information only	
Shipping	3.1
Traffic Separation scheme	
Deep Water Route	
Precautionary Area	
Natural Resources	3.2
Sand and Gravel Exploitation (prod. licence)	
Pipelines	3.3
Natural Gas (planned)	
Submarine Cables	3.3
High Voltage Cable (in Use)	
High Voltage Cable (approved)	
Data Cable (in use)	
Data Cable (out of use)	
Energy	3.5
Approved Windfarms	
Nature Conservation	3.7
Natura 2000 - SAC Habitat Directive	
Natura 2000 - SPA Bird Directive	
Military Use	4.1
Military Exercise Area	
Miscellaneous	
Area of potential Fehmarn Belt link	4.3
Measurement / Converter Platform	
Boundaries	
Territorial Sea	
Continental Shelf/EEZ	
International Border	
Planning Area	
Boundaries of Planning Area	
Northern Approach Seaports of Swinoujscie (Swinoujście) and Stettin (Szczecin)	
This area is not covered by the Spatial Plan because of conflicting legal positions. Due to German opinion this area is part of the German EEZ, whereas in relation to Poland no rights or sovereign powers are exercised. Due to Polish opinion this area is part of the Polish territorial sea.	

Πηγή: Bundesamt für Seeschifffahrt und Hydrographie (Αρμόδια αρχή) <http://www.bsh.de>

Συμπερασματικά προκύπτει ότι ο ΘΧΣ εντάσσεται σε μια ολοκληρωμένη σχεδιαστική προσέγγιση στην οποία εξασφαλίζεται η σχεδιαστική συνέχεια και λαμβάνονται υπόψη οι διαδράσεις μεταξύ ξηράς και θάλασσας. Η συγκεκριμένη συνθήκη υποβοηθείται από την αποκεντρωμένη διοικητική διάρθρωση της Γερμανίας, στην οποία επένδυσε η νομοθετική πρωτοβουλία για τον ΘΧΣ, ορίζοντας από τη μια το ομοσπονδιακό κράτος ως αρμόδιο για τον σχεδιασμό στις ΑΟΖ και τα παράκτια κρατίδια ως αρμόδια για τον σχεδιασμό στα χωρικά ύδατα. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο σχεδιασμός του θαλάσσιου χώρου έχει πολυεπίπεδη διάσταση, γεγονός που αντανακλά, παράλληλα, την ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας των διακυβερνητικών δομών, καθώς ο σχεδιασμός οργανώνεται με διαφορετικό τρόπο ανά επίπεδο παρότι εδράζεται σε κοινές αρχές και στόχους. Μάλιστα η ανάγκη ενισχύεται από το γεγονός ότι η επικοινωνία και διασύνδεση των μερών του διακυβερνητικού πλαισίου περιορίστηκε, σε μεγάλο βαθμό, στον μηχανισμό της διαβούλευσης²⁸⁸.

Επιπλέον, εξάγεται το συμπέρασμα ότι η κινητήρια δύναμη για την ανάπτυξη του σχεδιασμού στον θαλάσσιο χώρο αποτέλεσε κυρίως το αυξημένο ενδιαφέρον για την ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων. Η διαπίστωση αυτή απορρέει από τα αποτελέσματα²⁸⁸ της διαδικασίας του συμμετοχικού σχεδιασμού, σύμφωνα με τα οποία η ολοκληρωμένη προοπτική υποχώρησε για να επικρατήσει η τομεακή διάσταση και να προωθηθούν, σ' ένα βαθμό, συμφέροντα συγκεκριμένων ενδιαφερόμενων μερών²⁸⁹, με συνέπεια να παγιωθεί μια αίσθηση χαμένων – νικητών μεταξύ των μετεχόντων στη διαδικασία. Παράλληλα, αξίζει να αναφερθεί ότι οι προσπάθειες ΘΧΣ

²⁸⁸ Jay S., Klenke T., Ahlhorn F., Ritchie H. Early European experience in marine spatial planning: planning the German Exclusive Economic Zone. *European Planning Studies*, 2012, σελ. 2013 – 2031

²⁸⁹ Χαρακτηριστική είναι η δραστηριοποίηση της ομάδας παραγωγών ενέργειας από την εκμετάλλευση υπεράκτιας αιολικής ενέργειας, η οποία με παρέμβαση στο αρμόδιο Υπουργείο κατάφερε να άρει τους περιορισμούς που έθετε η αρμόδια αρχή στο προσχέδιο του ΘΧΣ. Για περισσότερα βλ. Jay S., Klenke T., Ahlhorn F., Ritchie H. Early European experience in marine spatial planning: planning the German Exclusive Economic Zone. *European Planning Studies*, 2012, σελ. 2013 – 2031

στηρίχτηκαν σε υπάρχοντα επιστημονικά στοιχεία, καθώς δεν πραγματοποιήθηκαν θεματικές έρευνες²⁹⁰. Για το λόγο αυτό ασκείται κριτική, καθώς – όπως έχει αναλυθεί – η βελτίωση της γνώσης είναι κρίσιμο στοιχείο για την υποστήριξη του οράματος, των αρχών και των στόχων του σχεδιασμού.

Εξαιρετικά κρίσιμη για τη μείωση του διοικητικού φόρτου και του οικονομικού κόστους αλλά και τη βελτίωση του συντονισμού των ενδιαφερόμενων μερών αποτελεί η εκπόνηση Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης για τις δυο θαλάσσιες χωρικές ενότητες. Η αδειοδοτική αρμοδιότητα εναποτίθεται στην BSH και τα έργα ή σχέδια εντάσσονται στην υφιστάμενη στρατηγική σχεδιασμού. Τέλος, μια σημαντική παρατήρηση στοιχειοθετείται από το γεγονός ότι η πρωτοβουλία νομοθετικής θέσπισης του ΘΧΣ δεν έχει διεθνή προοπτική²⁹¹, με αποτέλεσμα ο σχεδιασμός να εγκλωβίζεται στα δικαιοδοτικά όρια της χώρας χωρίς να προβλέπεται διασυνοριακή συνεργασία. Η διασυνοριακή συνεργασία εξαντλούνταν, σε μεγάλο βαθμό, στις υποχρεώσεις που απορρέουν από την Οδηγία για τη Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση 2001/42/ΕΚ. Το μειονέκτημα αυτό επιχειρείται να αντιμετωπιστεί με *ad hoc* χρηματοδοτούμενα σχέδια από την ΕΕ – όπως θα αναλυθεί στη συνέχεια – αλλά και με την εφαρμογή της Οδηγίας για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ.

2.2.2 Ισπανία

Η σύνδεση της Ισπανίας με τη γαλάζια ανάπτυξη εδράζεται, σε μεγάλο βαθμό, στην τομεακή επένδυση στον παράκτιο τουρισμό, την αλιεία, τις υδατοκαλλιέργειες και τις θαλάσσιες μεταφορές. Ιδιαίτερα στον τομέα του

²⁹⁰ Douvere F. «Marine spatial planning: Concepts, current practice and linkages to other management approaches» Ghent University, Belgium, 2010, σελ. 60

Βλ. [http://www.unesco-ioc-](http://www.unesco-ioc-marinesp.be/uploads/documentenbank/f65e104ce9fcc7ec74f6eda0167d57d9.pdf)

[marinesp.be/uploads/documentenbank/f65e104ce9fcc7ec74f6eda0167d57d9.pdf](http://www.unesco-ioc-marinesp.be/uploads/documentenbank/f65e104ce9fcc7ec74f6eda0167d57d9.pdf)
(Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²⁹¹ Douvere F., Ehler C., «New perspectives on sea use management: initial findings from European experience with marine spatial planning», *Journal for Environmental*, Volume 90, 2009, σελ. 77 – 88

παράκτιου τουρισμού²⁹² εκτιμάται ότι αντιστοιχούν 1.500.000 θέσεις εργασίας, ενώ στον τομέα των υδατοκαλλιεργειών αποτελεί το δεύτερο πιο δραστήριο κράτος – μέλος σε σχέση με την ποσότητα και το πέμπτο σε σχέση με την αξία της παραγωγής²⁹³.

Εικόνα 5: Εγκαταστάσεις υδατοκαλλιεργειών στην Galicia (Ισπανία)



Πηγή: «Aquaculture in Galicia: a review of the past 25 years and prospects for the next 25» διαθέσιμο στον ιστότοπο

http://www.mapfre.com/documentacion/publico/i18n/catalogo_imagenes/imagen.cmd?path=1075230&posicion=2 (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

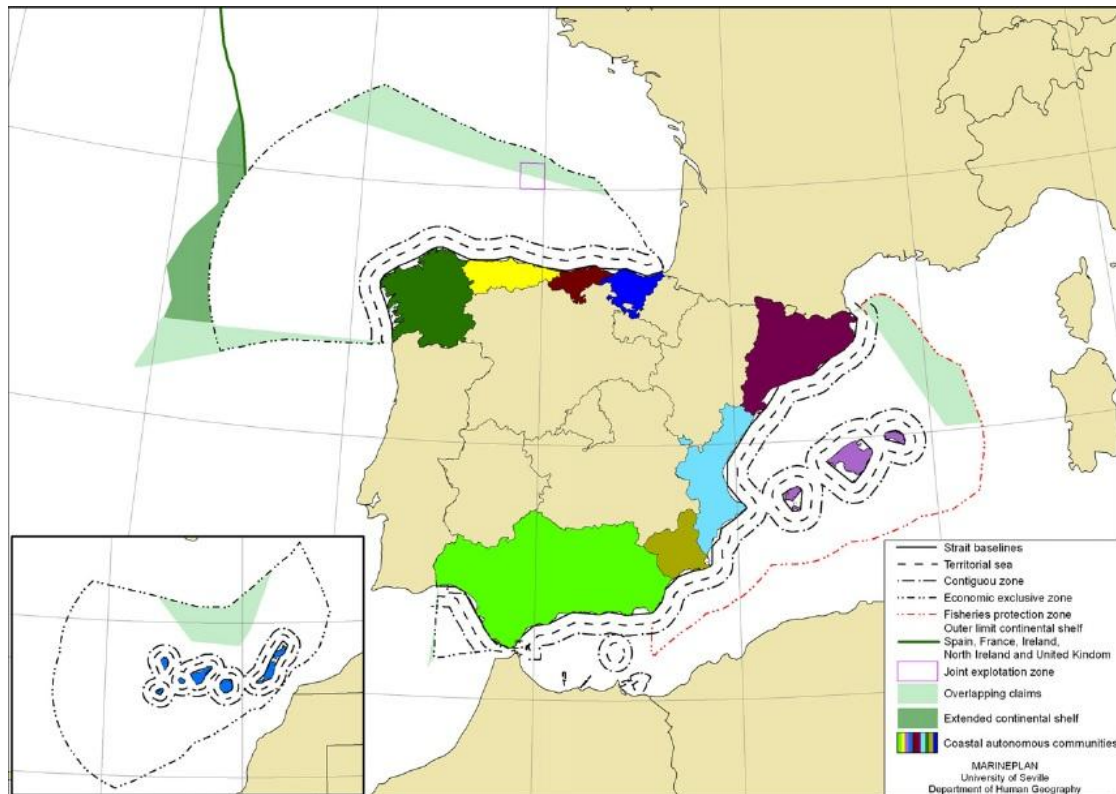
²⁹² Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η ποσοστιαία πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων μεταξύ των NUTS της ΕΕ για το 2014 βρίσκεται στις τρεις πρώτες θέσεις τις περιφέρειες Illes Balears (1^η με 76,5%), Canarias (2^η με 75,4 %) και Este (3^η με 63,9 %). Για περισσότερα βλ. σχετικά στοιχεία από EUROSTAT

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=tour_occ_anor2&lang=en (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

²⁹³ European Commission, Directorate – General for Maritime Affairs and Fisheries «EU maritime policy Facts and figures: Spain», Europabookshop, 2008

Ως προς τις περιοχές δικαιοδοσίας αξίζει να σημειωθεί ότι η Ισπανία με νομοθετική πρωτοβουλία²⁹⁴ έχει επεκτείνει τα δικαιώματα χρήσης του θαλάσσιου χώρου με την ίδρυση ΑΟΖ. Παράλληλα, έχει θεσπίσει Ζώνη Προστασίας της Αλιείας (ΖΠΑ) εντός της οποίας ασκεί τα δικαιώματα που αναγνωρίζει το διεθνές δίκαιο²⁹⁵.

Χάρτης 10: Ζώνες δικαιοδοσίας Ισπανίας



Πηγή: Marineplan project ως δευτερογενή πηγή από Suárez de Vivero J., Rodríguez Mateos J.C., «The Spanish approach to marine spatial planning. Marine Strategy Framework Directive vs. EU Integrated Maritime Policy», *Marine Policy* 36 (1), 2012, σελ. 18 – 27

Όσον αφορά το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο, αυτό χαρακτηρίζεται από την παρουσία του Νόμου για τις ακτές²⁹⁶, μέσα από τον οποίο θεσμοθετείται η

²⁹⁴ Real Decreto 236/2013, de 5 de abril (BOE núm. 92, de 17 de abril de 2013).

²⁹⁵ Η Ισπανία ασκεί τα κυριαρχικά της δικαιώματα για τη διατήρηση, διαχείριση και έλεγχο των αλιευτικών δραστηριοτήτων, με την επιφύλαξη των μέτρων που θεσπίζονται ή πρόκειται να υιοθετηθούν από την ΕΕ όσον αφορά την προστασία και τη διατήρηση των έμβιων θαλάσσιων πόρων.

²⁹⁶ The Spanish Law 22/1988, of 28 July, on Coasts

έννοια του δημόσιου χώρου και διαμορφώνεται η πολιτική διαχείρισης του παράκτιου και θαλάσσιου χώρου. Εντούτοις δεν παρέχεται με τη συγκεκριμένη νομοθετική πρωτοβουλία μηχανισμός για την εφαρμογή της ΟΠΔΖ²⁹⁷, ενώ παρά την πληθώρα τομεακών ρυθμίσεων δεν παρατηρείται ολοκληρωμένη κανονιστική αντιμετώπιση των παράκτιων και θαλάσσιων θεμάτων²⁹⁸. Η συγκεκριμένη διαπίστωση αντανακλά και τον μικρό βαθμό ενσωμάτωσης της ΟΘΠ στις τομεακές πολιτικές της Ισπανίας. Η εισαγωγή του ΘΧΣ στη σχεδιαστική διαδικασία επέρχεται με τη νομοθετική πράξη για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος²⁹⁹ δια της οποίας διατυπώνονται γενικές αρχές και μηχανισμοί για τον σχεδιασμό του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Η προσέγγιση που υιοθετείται είναι η οικοσυστημική, με έμφαση στην επίτευξη του στόχου του GES μέσα από την εργαλειακή εισαγωγή των στρατηγικών για τις θαλάσσιες υπο-περιοχές³⁰⁰, καθώς πρόκειται για την ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο της Οδηγίας πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/ΕΚ³⁰¹. Ωστόσο, θα μπορούσε να εκτιμηθεί ότι πρόκειται, παράλληλα, για το νομικό υπόβαθρο στο οποίο θα μπορούσε να ακουμπήσει ο ΘΧΣ στο πλαίσιο της

²⁹⁷ Μάλιστα στην κείμενη νομοθεσία δεν υπάρχει σαφής αναφορά για τη δυνατότητα υλοποίησης σχεδίων ΟΔΠΖ στα χωρικά ύδατα της Ισπανίας. Βλ. European Commission, Directorate – General for Maritime Affairs and Fisheries (Framework contract FISH/2007/04) Μελέτη: «Exploring the potential of Maritime Spatial Planning in the Mediterranean Sea» | Country report: Spain, Belgium, 2011

²⁹⁸ Suárez de Vivero J., Atmane T. «Report on Spatial Planning Systems in Mediterranean Countries. Spain», Marineplan project, 2011

²⁹⁹ The Spanish Law 41/2010, of 29 December, on protection of marine environment

³⁰⁰ Το δίκτυο MPAs είχε ιδρυθεί με τον Law 42/2007 on Natural Heritage and Biodiversity. Για περισσότερα βλ. ενημερωτικό έγγραφο του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Αγροτικής ανάπτυξης και θαλάσσιων υποθέσεων «Coasts and Marine Environment» διαθέσιμο στον ιστότοπο

http://www.magrama.gob.es/es/calidad-y-evaluacion-ambiental/publicaciones/perfil_2012_cap2%285%29_ENG_tcm7-328431.pdf

(Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

³⁰¹ Lozano B., Cogilniceanu D. «Environmental Law Annual Report – 2010 – Spain», IUS Publicium Network Review, 2011 σελ. 11 – 12

ολοκληρωμένης προσέγγισης, καθώς στο κείμενο δεν εξειδικεύεται το περιεχόμενο του ΘΧΣ³⁰².

Αξίζει να σημειωθεί ότι η πρόοδος που συντελείται σ' αυτό το επίπεδο συναρτάται, ωστόσο, με την πρόκληση επίτευξης συντονισμού των διοικητικών δομών σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο από τη μια³⁰³ και με την ασάφεια των στόχων που διατυπώνονται και την αδυναμία μετάδοσης της αναγκαιότητας στα ενδιαφερόμενα μέρη για την υλοποίησή τους από την άλλη³⁰⁴. Ειδικά στην πρώτη περίπτωση η υφιστάμενη διοικητική αποκέντρωση των αρμοδιοτήτων³⁰⁵, με τον χωροταξικό σχεδιασμό και την αστική ανάπτυξη να αποτελεί αντικείμενο της περιφερειακής διοίκησης και τον σχεδιασμό των παράκτιων περιοχών να επαφίεται στις αυτόνομες κοινότητες – χωρίς όμως να επεκτείνεται στα χωρικά ύδατα – καθώς η διαχείριση των θαλάσσιων περιοχών αποτελεί αντικείμενο της κεντρικής διοίκησης, συνιστά πρόκληση για τη διακυβέρνηση και την εφαρμογή του ΘΧΣ σε τελική ανάλυση.

Καταλήγοντας γίνεται αντιληπτό ότι σε αντίθεση με την περίπτωση της Γερμανίας οι προσπάθειες χωρικού σχεδιασμού στον θαλάσσιο χώρο δεν εκκινούν από εθνική νομοθετική πρωτοβουλία αλλά εντάσσονται στο πλαίσιο της ενσωμάτωσης της Οδηγίας πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/ΕΚ στο εθνικό δίκαιο. Ωστόσο, εγείρονται αμφιβολίες ως προς την αποτελεσματικότητα των παράλληλων νομοθετικών πρωτοβουλιών που θα

³⁰² Suárez de Vivero J., Rodríguez Mateos J.C., «The Spanish approach to marine spatial planning. Marine Strategy Framework Directive vs. EU Integrated Maritime Policy», *Marine Policy* 36 (1), 2012, σελ. 18 – 27

³⁰³ Talamo D., «Advancing Governance of the Open Seas: defining a future for EBSAs in the Mediterranean sea, the Alborán and Adriatic case studies», Universidad de Alcalá, Universidad Autónoma de Madrid, Universidad Complutense Madrid, Europarc España, 2014, σελ. 81 – 84

³⁰⁴ Jentoft S. Chuenpagdee R. «The 'new' Marine Governance: assessing Governability», από το βιβλίο Gilek M., Kern K. «Governing Europe's Marine Environment: Europeanization of Regional Seas or Regionalization of EU Policies», Ashgate Publications Limited, England, 2015, σελ. 15 – 16

³⁰⁵ Suárez de Vivero J., Atmane T. «Report on Spatial Planning Systems in Mediterranean Countries. Spain», *Marineplan project*, 2011, σελ. 38

πρέπει να αναληφθούν στο πλαίσιο της ενσωμάτωσης της Οδηγίας για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ, καθώς ενδέχεται να θεωρηθούν πλεονάζουσες³⁰⁶ με δεδομένες τις επιταγές της νομοθετικής πράξης για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Επίσης, ως προς τη διοικητική κατανομή αρμοδιοτήτων στα επίπεδα διοίκησης εξάγεται το συμπέρασμα ότι δεν μεταγγίζεται η αποκέντρωση, που χαρακτηρίζει τον ΧΧΣ, στον θαλάσσιο χώρο – όπως συμβαίνει στη Γερμανία – αλλά ο ΘΧΣ χαρακτηρίζεται από συγκεντρωτισμό, καθώς οι αρμοδιότητες υλοποίησής του εναποτίθενται στην κεντρική διοίκηση, η οποία θα πρέπει να αναπτύξει αποτελεσματική επικοινωνία με τα υπόλοιπα επίπεδα διοίκησης, προκειμένου να αντιμετωπιστεί ολοκληρωμένα η σχέση παράκτιων περιοχών και θαλάσσιου χώρου.

Σε κάθε περίπτωση από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης προκύπτει το γεγονός ότι η ολοκλήρωση μεταξύ χερσαίου και θαλάσσιου σχεδιασμού δεν έχει επιτευχθεί στην περίπτωση της Ισπανίας, καθώς δεν έχουν θεσπιστεί ολοκληρωμένες στρατηγικές, παρά τη συσσώρευση και χωρική συγκέντρωση οικονομικών δραστηριοτήτων στην παράκτια ζώνη και την αλληλεπίδρασή τους με τον θαλάσσιο χώρο. Η ολοκληρωμένη διαχείριση των θαλάσσιων θεμάτων και της παράκτιας διαχείρισης σε επίπεδο μικρής κλίμακας επιχειρείται με την υλοποίηση σχεδίων και την εργαλειακή εισαγωγή εταιρικών συμπράξεων μεταξύ φορέων της κεντρικής, περιφερειακής και τοπικής διοίκησης. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της θέσπισης ενός consortium³⁰⁷ για την αποκατάσταση των τουριστικών περιοχών στην Gran Canaria και τη συνεργατική προώθηση της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης

³⁰⁶ Suárez de Vivero J., Rodríguez Mateos J.C., «The Spanish approach to marine spatial planning. Marine Strategy Framework Directive vs. EU Integrated Maritime Policy», *Marine Policy* 36 (1), 2012, σελ. 18 – 27

³⁰⁷ Για την απόφαση θέσπισης Consortium μεταξύ του εθνικού οργανισμού τουρισμού, την περιφερειακή διοίκηση της Gran Canaria, της διοίκησης της επαρχίας της Gran Canaria και των τοπικών αρχών και με την πρόβλεψη συμμετοχής ενδιαφερόμενων μερών στα θεματικά εργαστήρια Βλ. Επίσημο ιστότοπο

<http://www.gobiernodecanarias.org/boc/2009/038/006.html> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

μέσα από την υιοθέτηση μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης των θαλάσσιων και παράκτιων θεμάτων³⁰⁸.

Επίσης, η υλοποίηση της ΟΔΠΖ επιχειρείται με την περιοχική εφαρμογή του ΜΑΡ της Σύμβασης της Βαρκελώνης και με προτεραιότητα την εφαρμογή του Πρωτοκόλλου για την ΟΔΠΖ στην περιοχή Almería³⁰⁹. Ωστόσο, θα πρέπει να τονιστεί ότι επειδή δεν έχει θεσπιστεί εθνική στρατηγική για την ΟΔΠΖ, οι υπόλοιπες πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται δεν δομούνται ως προς την αρχιτεκτονική και το περιεχόμενό τους με βάση το Πρωτόκολλο για την ΟΔΠΖ³¹⁰. Τέλος, σχετικά με την ανάπτυξη του γνωστικού υποβάθρου, στο οποίο θα στηριχτούν οι προσπάθειες σχεδιασμού, αναπτύσσονται ποικίλες πρωτοβουλίες. Χαρακτηριστικότερη είναι αυτή της υλοποίησης του σχεδίου SOCIB³¹¹, το οποίο αποτελεί μια πλατφόρμα διανομής και μοντελοποίησης δεδομένων και θαλάσσιων παρατηρήσεων, προκειμένου να υποστηριχθεί ο επιχειρησιακός σχεδιασμός.

2.2.3 Ιταλία

Η Ιταλία ως παράκτιο κράτος έχει συνδέσει την οικονομική της μεγέθυνση με την ενίσχυση των επιμέρους τομέων της γαλάζιας ανάπτυξης. Προϊόντος ανάλυσης της υφιστάμενης κατάστασης διαπιστώνεται ότι η Ιταλία αποτελεί το

³⁰⁸ Για περισσότερα σχετικά με τους στόχους και τη μεθοδολογία επίτευξής τους βλ. Επίσημο ιστότοπο Ευρωπαϊκής Επιτροπής «An Urban Consortium for the Restoration of the Tourist Areas on Gran Canaria – ES»

<http://ec.europa.eu/ourcoast/index.cfm?menuID=7&articleID=230>

(Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

³⁰⁹ Για περισσότερα σχετικά με τους στόχους, τη διοικητική οργάνωση και τις δράσεις που εντάσσονται στο CAMP βλ. Επίσημο ιστότοπο του σχεδίου «CAMP Levante de Almería» <http://www.camplevantedealmeria.com/en/content/camp-levante-de-almeria> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

³¹⁰ EU Project: Maritime Regions Cooperation for the Mediterranean (MAREMED), «Working Group on Integrated Coastal Zone Management. Final Report on Activities and Results Achieved (project period 2010-2013)», 2013, σελ. 14

³¹¹ Για περισσότερα σχετικά με το σχέδιο βλ. Επίσημο ιστότοπο SOCIB <http://www.socib.eu/?seccion=home>

(Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

δεύτερο ισχυρότερο κράτος – μέλος της ΕΕ ως προς το μέγεθος του αλιευτικού του στόλου, το τέταρτο ως προς το μέγεθος του εμπορικού του στόλου και το τέταρτο ως προς την αξία παραγωγής από υδατοκαλλιέργειες³¹². Παράλληλα, αξιοσημείωτη είναι η υφιστάμενη δυναμική των λιμένων της Ιταλίας για την υποστήριξη των θαλάσσιων μεταφορών αλλά και την ανάπτυξη συνεργειών με άλλους τομείς³¹³, ενώ σημαντική είναι και η επίδοση που παρατηρείται στον τομέα του παράκτιου τουρισμού³¹⁴.

Ως προς την οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών της, η Ιταλία έχει θεσπίσει αιγιαλίτιδα και συνορεύουσα ζώνη με σχετικό νομοθετικό διάταγμα³¹⁵. Παράλληλα, η αδυναμία θέσπισης ΑΟΖ μεταφράστηκε στην υιοθέτηση μιας νεωτεριστικής προσέγγισης για την επέκταση της δικαιοδοσίας της εκτός των χωρικών της υδάτων: τη θέσπιση Ζώνης Οικολογικής Προστασίας (ΖΟΠ)³¹⁶ και την εν συνεχεία έκδοση νομοθετήματος εφαρμογής της, με το υπ' αριθ. 209/2011 προεδρικό διάταγμα³¹⁷.

³¹² European Commission, Directorate – General for Maritime Affairs and Fisheries «EU maritime policy Facts and figures: Italy», Europabookshop, 2008

³¹³ Εντυπωσιακές επιδόσεις έχει σημειώσει το λιμάνι της Βενετίας, καθώς υποδέχτηκε 23 εκατομμύρια επιβάτες, ενώ κατέγραψε αύξηση ύψους 500% στη φιλοξενία πλοίων κρουαζιέρας για το διάστημα 1997 – 2013. Για περισσότερα βλ. Perocchio R. «Cruise Port of Venice» European Commission's Stakeholder Conference Series: Coastal and Maritime Tourism, Venice 2014

³¹⁴ Η Ιταλία αποτελεί τον 3^ο δημοφιλέστερο τουριστικό προορισμό για το 2014. Για περισσότερα βλ. σχετικά στοιχεία από EUROSTAT

http://ec.europa.eu/eurostat/product?code=tour_occ_nin2&language=en&mode=view (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

³¹⁵ 12 ναυτικά μίλια αιγιαλίτιδα ζώνη και 24 ναυτικά μίλια συνορεύουσα ζώνη, όπως αναφέρεται στη δημοσίευση του νομοθετικού διατάγματος στην εφημερίδα της κυβερνήσεως: Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana, n. 45, suppl. ord., 24 Φεβρουαρίου 2004.

³¹⁶ Wolf S., «Ecological Protection Zones» στο R. Wolfrum (Ed.), The Max Planck Encyclopedia of Public International Law, Oxford University Press, 2013

³¹⁷ Addis D., «The Italian EPZ as a tool for the implementation of the Barcelona RSC» Stakeholders workshop: State environmental compliance and enforcement in the Mediterranean Sea, National Research Council of Italy, 2014

Χάρτης 11: Εφαρμογή ΖΟΠ Ιταλίας



Πηγή: Sanctuaire pelagos Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <http://www.sanctuaire-pelagos.org/fr/documents/cartes>

Προς το παρόν δεν υπάρχει στην Ιταλία νομοθετική πρωτοβουλία για τη θέσπιση του ΘΧΣ σε καμία από τις θαλάσσιες ζώνες. Από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης προκύπτει ότι ο μοναδικός θεσμοθετημένος μηχανισμός για τη διαχείριση του θαλάσσιου χώρου είναι οι προστατευόμενες περιοχές. Ωστόσο, υπάρχει περιοχική εφαρμογή της ΟΔΠΖ. Αυτή υλοποιείται σε επίπεδο σχεδίων και σε θεσμικό επίπεδο. Στην πρώτη περίπτωση εντοπίζεται η πρωτοβουλία CAMP Italy project³¹⁸, με την οποία επιχειρείται να εφαρμοστούν σε πέντε περιοχές μελέτης (βλ. Χάρτη 12) συνδυαστικά με το

³¹⁸ Για περισσότερα βλ. Επίσημο ιστότοπο του σχεδίου CAMP Italy project <http://www.camp-italy.org/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

Πρωτόκολλο ΟΔΠΖ της Σύμβασης της Βαρκελώνης και τη Σύσταση της ΕΕ για την ΟΔΠΖ³¹⁹.

Χάρτης 12: Περιοχές αναφοράς για την υλοποίηση του σχεδίου CAMP Italy



Πηγή: Επίσημος ιστότοπος CAMP Italy project <http://www.camp-italy.org/the-project> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

Σε θεσμικό επίπεδο και στο πλαίσιο της διοικητικής αποκέντρωσης, που συντελέστηκε το 1998³²⁰, μεταβιβάστηκαν αρμοδιότητες από την κεντρική

³¹⁹ Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2002, σχετικά με την εφαρμογή στην Ευρώπη της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών. Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 148 της 06/06/2002 σελ. 24 – 27

³²⁰ Νομοθετικό διάταγμα υπ' αριθ. 112/1998. Για περισσότερα σχετικά με την ιστορική εξέλιξη των πρωτοβουλιών και τις αρμοδιότητες των περιφερειών βλ. Arabia A.G. «Legislation by the Ordinary Statute Regions: Powers and Subjects» από το βιβλίο

διοίκηση στην περιφερειακή διοίκηση, ενώ αναγνωρίστηκε το περιφερειακό επίπεδο ως το κατάλληλο επίπεδο σχεδιασμού για την υλοποίηση της ΟΔΠΖ, χωρίς να απαιτείται προηγουμένως οριζόντια κανονιστική ρύθμιση από την κεντρική διοίκηση για τη θέσπιση εθνικής στρατηγικής. Τη δυνατότητα αυτή εκμεταλλεύτηκαν μεταξύ άλλων οι περιφέρειες Liguria, Marche, Tuscany και Emilia – Romagna³²¹. Ωστόσο, μόνο η περιφέρεια της Emilia – Romagna έχει καταφέρει να επιτύχει, σ' ένα βαθμό, την ολοκλήρωση μεταξύ παράκτιων και θαλάσσιων ζητημάτων, καθώς έχει συμπεριλάβει θαλάσσιες δραστηριότητες στη στρατηγική της για την ΟΔΠΖ και τη συνοδή έκδοση σχεδίου δράσης (Coast Action Plan | CAP) για την υλοποίησή της. Μάλιστα, ιδιαίτερα αξιόλογη είναι η δραστηριοποίησή της στον τομέα της συλλογής θαλάσσιων δεδομένων και παρατηρήσεων. Αναλυτικότερα, αναγνωρίζοντας την ανάγκη πλήρωσης της γνωστικής δεξαμενής, προχώρησε στην ίδρυση Παράκτιου Συστήματος Πληροφοριών (Coastal Information System | CIS), που υποστηρίχτηκε από το χρηματοδοτούμενο σχέδιο από την ΕΕ CADSEALAND³²², και το οποίο εξελίχθηκε και διευρύνθηκε, συμπεριλαμβάνοντας δεδομένα για τον θαλάσσιο χώρο, για να μετονομαστεί σε Παράκτιο και Θαλάσσιο Σύστημα Πληροφοριών (Coastal and Maritime Information System | SICM)³²³.

Αξίζει να σημειωθεί, εντούτοις, ότι παρά την ολοκληρωμένη προσέγγιση που υιοθετήθηκε, το νομοθετικό καθεστώς διαχείρισης των παράκτιων ζωνών εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από κατακερματισμό, μιας και εμπλέκει οριζόντια και κάθετα τη συμμετοχή φορέων από τα επίπεδα διοίκησης³²⁴.

«Italian Regionalism: Between Unitary Traditions and Federal Processes. Investigating Italy's Form of State» (Ed) Mangiameli S., Springer, 2014, σελ. 184 – 189

³²¹ PAP/RAC, «State of the Art of Coastal and Maritime Planning in the Adriatic Region. Synthesis Report», Italy, 2007

³²² Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Επίσημο ιστότοπο του σχεδίου CADSEALAND <http://cadsealand.cinfai.it/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

³²³ European Commission, Directorate – General for Maritime Affairs and Fisheries (Framework contract FISH/2007/04) Μελέτη: «Exploring the potential of Maritime Spatial Planning in the Mediterranean Sea» | Country report: Italy, Belgium, 2011

³²⁴ PAP/RAC, «National Report on Current Policy, Procedures, Legal Basis and Practice of Marine Spatial Planning in Emilia – Romagna region», Italy, 2007

Μάλιστα το καθεστώς περιπλέκεται ακόμη περισσότερο στην περίπτωση του ΘΧΣ, καθώς η υφιστάμενη κατανομή των αρμοδιοτήτων προϋποθέτει – μεταξύ άλλων – τη συμμετοχή στη διαδικασία προετοιμασίας και εφαρμογής του Υπουργείου Περιβάλλοντος, του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών, του Υπουργείου Γεωργικών, Επισιτιστικών και Δασικών Πολιτικών και του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας³²⁵.

Στο πλαίσιο αυτό, ο υφιστάμενος διοικητικός μηχανισμός αρμόδιος για τον συντονισμό της ολοκληρωμένης διαχείρισης στον παράκτιο και θαλάσσιο χώρο εδράζεται σε δυο νομοθετήματα: Το υπ' αριθ. 190/2010 νομοθετικό διάταγμα και το υπ' αριθ. 152/2006 με τα οποία ενσωματώνονται στο εθνικό δίκαιο η Οδηγία πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/ΕΕ και η Οδηγία για τα ύδατα 2000/60/ΕΕ αντίστοιχα. Με βάση το πρώτο ορίζεται ως αρμόδια αρχή συντονισμού το Υπουργείο Περιβάλλοντος το οποίο συστήνει τεχνική επιτροπή, αποτελούμενη από αντιπροσώπους όλων των επιπέδων διοίκησης, ενώ το δεύτερο ορίζει 8 εθνικά υδρογραφικά διαμερίσματα³²⁶.

Από την άλλη, ο συμμετοχικός σχεδιασμός στον χωροταξικό σχεδιασμό είναι θεσμοθετημένος και στηρίζεται στην υποχρεωτική εμπλοκή των ενδιαφερόμενων μερών στη διαδικασία υλοποίησής του. Για τον λόγο αυτό όλοι οι μηχανισμοί που αναπτύσσονται οφείλουν να εδράζονται σε συμφωνίες θεσμικού χαρακτήρα, σε διαβούλευση των εμπλεκόμενων μερών και σε διαζώσεις συναντήσεις με ομάδες που εμπλέκονται στη διαδικασία ή ενδιαφέρονται για την εξέλιξή της³²⁷. Κατ' αντιστοιχία εκτιμάται ότι η ίδια

³²⁵ European Commission, Directorate – General for Maritime Affairs and Fisheries Μελέτη: «The potential of Maritime Spatial Planning in the Mediterranean Sea. Case study report: The Adriatic Sea», Brussels, 2011, σελ. 29 – 30

³²⁶ EU project: Shaping an Holistic Approach to Protect the Adriatic Environment between the coast and sea (SHAPE) «Ensuring appropriate co – ordination: An explanatory report on Article 7 of the ICZM Protocol Including an Outline for the report on institutional framework for sustainable ICZM coordination» Split, January 2013, σελ. 11 – 12

³²⁷ PAP/RAC, «National Report on Current Policy, Procedures, Legal Basis and Practice of Marine Spatial Planning in Emilia-Romagna region», Italy, Bologna 2007

διαδικασία δύναται να ακολουθηθεί και στον σχεδιασμό του θαλάσσιου χώρου³²⁸.

Σχετικά με τη βελτίωση της θαλάσσιας γνώσης παρατηρείται ότι η αρμοδιότητα συγκέντρωσης και διάθεσης των θαλάσσιων δεδομένων και παρατηρήσεων σχετικά με την παρακολούθηση κρίσιμων παραμέτρων εδράζεται σε εξειδικευμένα σύμφωνα συνεργασίας μεταξύ της κεντρικής και περιφερειακής διοίκησης. Στο πλαίσιο αυτό, οι περιφερειακές ενότητες με τη συνδρομή ερευνητικών ινστιτούτων, πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και περιβαλλοντικών φορέων διεξάγουν σχετικά προγράμματα συλλογής και παρακολούθησης και διαβιβάζουν την κεκτημένη πληροφορία στην Τράπεζα Πληροφοριών του Υπουργείου Περιβάλλοντος³²⁹. Παράλληλα, σημαντική είναι η συμβολή του NODC της Ιταλίας στη συγκέντρωση και διάθεση ερευνητικών θαλάσσιων δεδομένων³³⁰.

Από την ανάλυση που προηγήθηκε προκύπτει ότι είναι απαραίτητη η δημιουργία του κατάλληλου νομοθετικού υποβάθρου, στο οποίο θα στηριχτούν οι προσπάθειες σχεδιασμού στον θαλάσσιο χώρο. Η αναγκαία νομοθετική πρωτοβουλία δύναται να αναληφθεί με δυο τρόπους. Ο πρώτος αφορά στην εξέλιξη του νομοθετικού πλαισίου σχετικά με την ΟΠΔΖ, ώστε να εφαρμοστεί για όλες τις παράκτιες περιφερειακές ενότητες, και στη συνέχεια να επεκταθεί προς τον θαλάσσιο χώρο, εξασφαλίζοντας παράλληλα την ολοκλήρωση του σχεδιασμού μεταξύ παράκτιου και θαλάσσιου χώρου και γεφυρώνοντας τις συνοδές στρατηγικές. Ο δεύτερος αφορά στην ανάληψη στοχευμένης νομοθετικής πρωτοβουλίας για την υλοποίηση ΘΧΣ, στηριζόμενος στις επιταγές της Οδηγίας για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ. Η κλίμακα

³²⁸ European Commission, Directorate – General for Maritime Affairs and Fisheries Μελέτη: «The potential of Maritime Spatial Planning in the Mediterranean Sea. Case study report: The Adriatic Sea», Brussels, 2011

³²⁹ Για περισσότερα βλ. επίσημο ιστότοπο της Τράπεζας Πληροφοριών Sea Defense System (Si.Di.Mar.) <http://www.sidimar.tutelamare.it/infoBancaDatiEn.do> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

³³⁰ Επίσημος ιστότοπος Istituto Nazionale di Oceanografia e di Geofisica Sperimentale <http://nodc.ogs.trieste.it/nodc/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

εφαρμογής συναρτάται προφανώς με τη δικαιοδοσία, όπως αυτή απορρέει από το διεθνές δίκαιο. Με δεδομένο ότι η Ιταλία δύναται να υλοποιήσει τον σχεδιασμό στις ζώνες δικαιοδοσίας της, συνεπάγεται ότι οι πρωτοβουλίες που θα αναληφθούν οφείλουν να εδράζονται στην προώθηση της διασυνοριακής προσέγγισης του ΘΧΣ και στην προοπτική οικοδόμησης εκτεταμένου διαλόγου μεταξύ των γειτονικών παράκτιων κρατών, με στόχο την αντιμετώπιση των εμποδίων εφαρμογής του ΘΧΣ.

Παράλληλα, ο τομεακός χαρακτήρας των υφιστάμενων θαλάσσιων πολιτικών της Ιταλίας σε συνδυασμό με τον κατακερματισμό αρμοδιοτήτων στα διάφορα επίπεδα σχεδιασμού καθιστά αναγκαία την ίδρυση ενός συντονιστικού φορέα ή την απόδοση αρμοδιοτήτων σ' έναν υφιστάμενο, προκειμένου να προωθηθεί η ολοκληρωμένη προσέγγιση των θαλάσσιων υποθέσεων. Στο πλαίσιο αυτό, κρίνεται απαραίτητο να εξασφαλίζεται από τη μία η κάθετη ολοκλήρωση, ώστε με βάση την αρχή της επικουρικότητας να προσδιορίζεται το κατάλληλο επίπεδο για τη διαχείριση θεμάτων, και από την άλλη να επιδιώκεται η οριζόντια ολοκλήρωση, με στόχο την επικοινωνία μεταξύ των φορέων του ίδιου σχεδιαστικού επιπέδου. Η ανάγκη γίνεται ακόμη περισσότερο επιτακτική, καθώς ο καθορισμός της αρμόδιας αρχής για την εφαρμογή του ΘΧΣ αποτελεί μια από τις βασικές υποχρεώσεις³³¹ για τα κράτη – μέλη βάσει της Οδηγίας για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ με ορίζοντα υλοποίησης τον Σεπτέμβρη του 2016. Επίσης, ο καθορισμός της αρμόδιας αρχής αποτελεί ικανή και αναγκαία προϋπόθεση για την ενίσχυση της ζητούμενης διασυνοριακής συνεργασίας.

Επίσης, η διασυνοριακή συνεργασία θα πρέπει να στηρίζεται σε ομογενοποιημένα θαλάσσια δεδομένα. Για τον λόγο αυτό είναι αναγκαίο οι αρμόδιοι φορείς να προσανατολιστούν στη διαμόρφωση των εθνικών υποδομών θαλάσσιων χωρικών δεδομένων, ώστε να εξασφαλίζεται ο διασυνοριακός συντονισμός. Τέλος, ο μεθοδολογικός βηματισμός του συμμετοχικού σχεδιασμού δύναται να μεταγγιστεί από τον χερσαίο στον θαλάσσιο χώρο, όπως έχει αναφερθεί.

³³¹ Άρθρο 16 Οδηγίας 2014/89/ΕΕ

2.2.4 Ελλάδα

Όπως είναι γνωστό, η Ελλάδα αποτελεί, σε μεγάλο βαθμό, παράκτια χώρα με μεγάλο μήκος χερσαίων και θαλάσσιων συνόρων – σε σχέση με τη συνολική της έκταση – μεγάλο μήκος ακτογραμμής και αριθμό νησιών και έχοντας μόνο την Περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας ως τη μοναδική που δεν βρέχεται από τη θάλασσα. Για τον λόγο αυτό οφείλει να αναγνωρίσει και να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες που αναδύονται από τις θαλάσσιες δραστηριότητες, με στόχο την ενδυνάμωση της οικονομίας, εφαρμόζοντας βιώσιμες στρατηγικές και παρεμβάσεις.

Από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης³³² προκύπτει ότι τομείς της γαλάζιας ανάπτυξης συμπίπτουν με τους πυλώνες, στους οποίους εδράζεται η ελληνική θαλάσσια οικονομία. Ιδιαίτερα παρατηρείται ότι ο παράκτιος τουρισμός, η αλιεία και η ναυτιλία, που αποτελούν ώριμους γαλάζιους τομείς³³³, και οι υδατοκαλλιέργειες, που συνιστούν αναδυόμενο γαλάζιο τομέα, συγκροτούν τις θαλάσσιες δραστηριότητες με τη μεγαλύτερη αναπτυξιακή δυναμική για την περίπτωση της Ελλάδας.

Η επένδυση στην αξιοποίηση της συγκεκριμένης δυναμικής μέσα από την εφαρμογή θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων, δημιουργεί ένα πλαίσιο στρατηγικής στο οποίο εμπεριέχονται αναπτυξιακά και χωρικά σχεδιαστικά στοιχεία. Η προοπτική αυτή αποτελεί μια ευκαιρία για την Ελλάδα, η οποία

³³² (α) European Commission, Μελέτη: «Exploring the potential of Maritime Spatial Planning in the Mediterranean Sea» | Country report: Greece, Belgium, 2011

(β) EUNETMAR (CONTRACT NUMBER: MARE/2012/07) Μελέτη: Support to the development of sea basin cooperation in the Mediterranean, the Adriatic and Ionian, and the Black Sea. REPORT 4. TASK 5: Mediterranean Sea – Identification of Elements and Geographical Scope of Maritime Cooperation, 2014

³³³ Η ταξινόμηση των γαλάζιων τομέων σε ώριμους, αναδυόμενους και τελούμενους σε προαναπτυξιακό στάδιο έχει εισαχθεί από την ΕΕ. Για περισσότερα βλ. Siemers H. «Maritime Policy and BLUE GROWTH Sustainable growth from the oceans, seas, and coasts» DG MARE European Commission, 2008

χαρακτηρίζεται από έλλειψη συνέργειας μεταξύ χωροταξικού και αναπτυξιακού σχεδιασμού, να εξελίξει τον συντονισμό μεταξύ των δύο σχεδιασμών³³⁴.

Ωστόσο, στην περίπτωση της Ελλάδας δεν έχει σημειωθεί εξέλιξη ως προς την κήρυξη ζωνών δικαιοδοσίας, με την οριοθέτησή τους να επαφίεται στην πολιτική ηγεσία και να συνδέεται με το υπό διαμόρφωση διεθνές καθεστώς της Μεσογείου³³⁵. Από την άλλη, όμως, εκτιμάται ότι η υλοποίηση ΘΧΣ δύναται να αποτελέσει ευκαιρία υπερπήδησης της αδυναμίας κήρυξης ζωνών δικαιοδοσίας³³⁶, μέσα από την επένδυση στη διασυνοριακή του προσέγγιση και την προώθηση συνεργασιών με τα συνορεύοντα κράτη, προκειμένου να επιδιωχθούν κοινοί στόχοι και συμφέροντα. Τη συγκεκριμένη προσέγγιση εξυπηρετεί και η υποχρέωση για θέσπιση ΘΧΣ που απορρέει από την Οδηγία για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ.

Παράλληλα, ο ΘΧΣ μπορεί να εκκινήσει μέσα από **περιοχικές εφαρμογές**. Η δυνατότητα μπορεί να υποστηριχθεί δια της επέκτασης των υφιστάμενων σχεδιαστικών εργαλείων και τη σχεδιαστική ένταξη της θαλάσσιας χωροταξίας στα υπό εκπόνηση Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης³³⁶. Μάλιστα προκρίνεται η υλοποίηση του ΘΧΣ σε περιοχές που πρόκειται να φιλοξενήσουν ενεργειακά έργα και θαλάσσια δίκτυα, δίνοντας είτε προτεραιότητα στις περιοχές με μεγάλη νησιωτικότητα και αξιοποιώντας τα υφιστάμενα εργαλεία όπως είναι το Δίκτυο Αειφόρων Νήσων

³³⁴ Γιαννακούρου Γ., «Το θεσμικό πλαίσιο του χωροταξικού σχεδιασμού στην Ελλάδα: επίκαιρα διλήμματα και προκλήσεις για το μέλλον», στο έργο: Γιαννακούρου Γ., Μενουδάκος Κ., Βασενχόβεν Λ., «Ο χωροταξικός σχεδιασμός στην Ελλάδα: νομικό πλαίσιο και εφαρμογή στην πράξη», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, Σειρά: Βιβλιοθήκη Περιβαλλοντικού Δικαίου-24, 2008, σελ. 13 – 29 (14-21).

³³⁵ Στρατή Α. «Ελληνικές θαλάσσιες ζώνες & οριοθέτηση με γειτονικά κράτη», Νομική βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012, σελ. 172 – 174

³³⁶ Κιουσόπουλος Γ., Μπολλάνου Χ.Μ., «Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός: Αναγκαιότητα ή μια ακόμα Ουτοπία σχετικά με τη Ρύθμιση του Χώρου στην Ελλάδα», 9ο Εθνικό Συνέδριο με θέμα: «Περιφερειακή Ανάπτυξη και Οικονομική Κρίση: Διεθνής Εμπειρία και Ελλάδα», Διοργανωτής: ERSA GR, Αθήνα, 2011

Αιγαίου (ΔΑΦΝΗ) και το Σύμφωνο των Νησιών (Pact of Islands)³³⁷ είτε σε περιοχές με εφαρμογές στην ΟΠΔΖ³³⁸. Στη συνέχεια οι περιοχικές εφαρμογές δύνανται να αναπτυχθούν ως προς την κλίμακα και να συσχετιστούν με εφαρμογές σε περιφερειακό και διασυνοριακό επίπεδο, ακουμπώντας πάνω στον διάλογο που έχει δομηθεί και δομείται προϊόντος εκπονηθέντων και εκπονούμενων σχεδίων αντίστοιχα για τον ΘΧΣ.

Ωστόσο, ανεξαρτήτως της επιλογής που θα ακολουθηθεί για τη θεσμοθέτηση του υποβάθρου στο οποίο θα ακουμπήσουν οι προσπάθειες χωροταξικού σχεδιασμού, η προετοιμασία εφαρμογής του ΘΧΣ διαφαίνεται ότι αντιμετωπίζει αφετηριακά ορισμένες προκλήσεις. Χαρακτηριστικά σημειώνεται το γεγονός ότι οι πενιχρές, σ' ένα βαθμό, επιδόσεις της Ελλάδας σε σχέση με την ικανοποίηση των στόχων που τίθενται από τη νομοθεσία της ΕΕ και σχετίζονται με τον ΘΧΣ³³⁹, δημιουργούν πρόσθετους ανασταλτικούς παράγοντες στην καταγραφή του διαθέσιμου θαλάσσιου χωρικού αποθέματος, στο οποίο δύναται να επιτρέπεται η άσκηση οικονομικών δραστηριοτήτων. Η συγκεκριμένη διαπίστωση σηματοδοτεί την ανάγκη για επίσπευση των διαδικασιών για την ικανοποίηση των υποχρεώσεων, με στόχο την προετοιμασία του υποβάθρου για την εισαγωγή του ΘΧΣ στη σχεδιαστική διαδικασία.

Παράλληλα, αξίζει να αναφερθεί το γεγονός ότι ο κατακερματισμός εκτός από τα σχεδιαστικά επίπεδα επεκτείνεται και όσον αφορά τη διαδικασία συλλογής

³³⁷ Συμπεράσματα της Ημερίδας: «Αειφόρος Ενέργεια και Προτεραιότητες για την Ελληνική Προεδρία», που διοργάνωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (EASME δια του Managenergy) και το Ενεργειακό Γραφείο Αιγαίου, Αθήνα, 2014

³³⁸ Χαρακτηριστικά αναφέρεται το νησί της Ρόδου, στο οποίο υλοποιείται πρόγραμμα για την περιοχική εφαρμογή της Σύμβασης της Βαρκελώνης.

³³⁹ Ενδεικτικά αναφέρεται η ολοκλήρωση καθορισμού θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών προς ένταξη στο δίκτυο NATURA 2000 και θέσπισης Βιολογικά Ευαίσθητων Περιοχών σύμφωνα με την ΚΑΛΠ, η δημιουργία συνεκτικών και αντιπροσωπευτικών δικτύων MPAs σύμφωνα με την Οδηγία πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/ΕΚ και η αποτελεσματική λειτουργία εθνικών υποδομών χωρικών δεδομένων σύμφωνα με την Οδηγία INSPIRE 2007/2/ΕΚ

και διάθεσης θαλάσσιων δεδομένων, καθώς η αρμοδιότητα διαχέεται οριζόντια και κάθετα στις υφιστάμενες δομές. Παρά τις πρωτοβουλίες εκσυγχρονισμού του συστήματος διάθεσης δεδομένων, κατά κανόνα τα ενδιαφερόμενα μέρη οφείλουν να απευθύνονται στις αρμόδιες διοικητικές αρχές, ζητώντας με σχετική αίτηση τη διάθεσή τους. Δυστυχώς, η εμπειρία καταδεικνύει ότι υπάρχουν πολλές περιπτώσεις – ειδικά στις χαρτογραφικές αποτυπώσεις – όπου η διάθεση των δεδομένων δεν είναι ψηφιακή. Ως τροχοπέδη λειτουργεί σ' ένα βαθμό και η υποστελέχωση των υπηρεσιών και η περιορισμένη τους ανταπόκριση στις σύγχρονες ανάγκες, καθώς η συχνότητα επικαιροποίησης των δεδομένων είναι ζητούμενη³⁴⁰. Η διαπίστωση αυτή βρίσκει εφαρμογή και στην περίπτωση της διάθεσης ερευνητικών θαλάσσιων δεδομένων, καθώς το μόνιμο προσωπικό του NODC Ελλάδας³⁴¹, περιοριζόταν στους δυο (2) υπαλλήλους³⁴². Η στελεχιακή στενότητα αντιμετωπίζεται προϊόντος της συμμετοχής του HNODC σε χρηματοδοτούμενα σχέδια σε επίπεδο διεθνές, περιφερειακό και ευρωενωσιακό, κατά τη διάρκεια υλοποίησης των οποίων, ακολουθείται η πρακτική πρόσληψης επιστημονικού προσωπικού με συμβάσεις ορισμένου χρόνου ή έργου για τον σκοπό αυτό.

Παράλληλα, παρατηρείται ότι δεν έχει αναπτυχθεί σταθερός μηχανισμός διαβούλευσης μεταξύ ομάδων των ενδιαφερόμενων μερών³⁴³, υποβαθμίζοντας την αξία του **συμμετοχικού σχεδιασμού**. Αντίθετα τα σχέδια τίθενται σε δημόσια διαβούλευση από τις αρμόδιες διοικητικές αρχές.

³⁴⁰ Ωστόσο σημειώνεται ότι η περιοδικότητα επικαιροποίησης συναρτάται με το είδος των δεδομένων. Για παράδειγμα οι θαλάσσιοι χάρτες διαπιστώνεται ότι επικαιροποιούνται συχνά βλ. SeaEnergy 2020 project. Maritime Spatial Planning (MSP) for offshore renewables. WP2: National Maritime Spatial Planning Regimes. Factsheet: Greece, 2012

³⁴¹ Εντάσσεται στο ΕΛΚΕΘΕ και αποτελεί προϊόν συνεργασίας της Ελλάδας με τον IOC. Για περισσότερα βλ. Επίσημο ιστότοπο Hellenic National Oceanographic Data Centre (HNODC) <http://hnodc.hcmr.gr/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

³⁴² Ioana Sissy, «Hellenic National Oceanographic Data Centre», NOAA Science Seminars, NOAA/NODC,SSMC III, E/OC5, Silver Spring, 2011

³⁴³ SeaEnergy 2020 project. Maritime Spatial Planning (MSP) for offshore renewables. WP2: National Maritime Spatial Planning Regimes. Factsheet: Greece, 2012

Επίσης, η εξασφάλιση της χρηματοδότησης είναι ζητούμενη. Το [Γαλάζιο Ταμείο](#), που έχει ενσωματωθεί στο Πράσινο Ταμείο, αποτελεί μια χρηματοδοτική δεξαμενή από εθνικούς πόρους για τη συμπληρωματική υποστήριξη των πολιτικών στον θαλάσσιο χώρο, το οποίο επικεντρώνεται³⁴⁴ στην κάλυψη των αναγκών για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Σε κάθε περίπτωση δεν επαρκεί για την υποστήριξη των επιμέρους σταδίων για την εφαρμογή του προσαρμοστικού ΘΧΣ. Κατά συνέπεια, η χρηματοδότηση των προσπάθειών σχεδιασμού στον θαλάσσιο χώρο θα πρέπει να αναζητηθεί, σε μεγάλο βαθμό, από τη συνδυαστική αξιοποίηση των εργαλείων του EMFF και των ESI Funds. Σημαντικό μειονέκτημα συνιστά, ωστόσο, το χρονικό πλαίσιο στο οποίο αυτά αναφέρονται, γεγονός που συνεπάγεται την αναγκαστική σύμπτωση του ΘΧΣ με αυτό.

Παράλληλα, το πλαίσιο χρηματοδότησης είναι ζητούμενο και όσον αφορά την προώθηση της γαλάζιας ανάπτυξης, καθώς υφίσταται αδυναμία χρηματοδότησης επενδυτικών έργων και ενίσχυσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας λόγω έλλειψης ρευστότητας. Αν συνυπολογιστεί και η αδυναμία των πιστωτικών ιδρυμάτων της χώρας να διαθέσουν μακροπρόθεσμα δανειακά κεφάλαια για τη χρηματοδότηση γαλάζιων επενδύσεων τότε συγκροτείται ένα περιβάλλον χρηματοδοτικής ασφυξίας που έχει επιπτώσεις τόσο στον χωροταξικό σχεδιασμό όσο και στον αναπτυξιακό προγραμματισμό.

Ωστόσο, η δυνατότητα σχεδιαστικών πρωτοβουλιών συναρτάται με τις ιδιαιτερότητες της ευρύτερης περιοχής, η οποία αποτελείται από θαλάσσιες ζώνες, που συχνά αμφισβητούνται από άλλα παράκτια κράτη λόγω της έκτασης της απαίτησης ή της εγκυρότητάς της, με συνέπεια ένα τμήμα των υδάτων της Μεσογείου να βρίσκεται εκτός της δικαιοδοσίας ή της επικυριαρχίας των παράκτιων κρατών. Για τον λόγο αυτό το υφιστάμενο πλαίσιο απαιτεί την [προώθηση συνεργασιών και τη διασυνοριακή προσέγγιση στον σχεδιασμό](#). Η συνεργασία μπορεί να φιλοξενηθεί στο πλαίσιο των

³⁴⁴ Βασιλείου Π., Εκδήλωση: «Ολοκληρωμένη ανάπτυξη μέσα από τη διάδραση γης – θάλασσας: Διαστάσεις και προοπτικές της γαλάζιας ανάπτυξης στην Ευρώπη και στην Ελλάδα», Διοργανωτής: Εθνικό Σημείο Επαφής ESPON, Πειραιάς, 2014

περιφερειακών συμβάσεων για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, ωστόσο η απουσία μηχανισμού επιβολής αποφάσεων λειτουργεί ως τροχοπέδη.

Από την άλλη, η επένδυση σε πολυμερείς συνεργασίες στο πλαίσιο των θεματικών διεθνών και περιφερειακών συμφωνιών για τις θαλάσσιες δραστηριότητες αδυνατίζει την ολοκληρωμένη προσπάθεια σχεδιαστικής αντιμετώπισης των επιμέρους θαλάσσιων ζητημάτων. Μια προσέγγιση που αξίζει διερεύνησης³⁴⁵ είναι η ανάπτυξη συνεργασιών σε υποπεριφερειακό επίπεδο για τη βελτίωση της διακυβέρνησης του θαλάσσιου χώρου, ωστόσο η ενέργεια αυτή θα πρέπει να συνοδευτεί με από κοινού οριοθέτηση ενός θαλάσσιου συνόρου ή την αποτελεσματική από κοινού διαχείριση μιας θαλάσσιας περιοχής. Προστιθέμενη αξία προσδίδει η υποχρέωση που απορρέει από την Οδηγία για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ για προώθηση της διασυνοριακής συνεργασίας στα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια των κρατών – μελών.

Σε κάθε περίπτωση, ο συνδυαστικός αναπτυξιακός προγραμματισμός και χωρικός σχεδιασμός και η υποστήριξή του από εμπροσθοβαρή και στοχευμένη αξιοποίηση των χρηματοδοτικών εργαλείων της νέας προγραμματικής περιόδου – με βάση τις ανάγκες που προσδιορίστηκαν από τα Επιχειρησιακά προγράμματα και το Σύμφωνο Εταιρικών Σχέσεων – δύναται να συμβάλει στον συντονισμό και την ενίσχυση των θαλάσσιων οικονομικών δραστηριοτήτων και την επιδίωξη μιας έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης. Επιπλέον, απαραίτητος κρίνεται ο εκσυγχρονισμός των δομών με αρμοδιότητες στη συλλογή και διάθεση θαλάσσιων δεδομένων και η διευκόλυνση των χρηστών στην απόκτησή τους. Τέλος, ο σχεδιασμός θα πρέπει να συνδεθεί και μ' ένα **ολοκληρωμένο πρόγραμμα παραγωγικής ανασυγκρότησης**.

³⁴⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο «Προς μια ενοποιημένη θαλάσσια πολιτική για καλύτερη διακυβέρνηση στη Μεσόγειο» COM/2009/466 τελικό

2.3 Πρωτοβουλίες υποστήριξης της διασυνοριακής προσέγγισης στον ΘΧΣ

2.3.1 Στοχευμένες πρωτοβουλίες προώθησης της διασυνοριακής προσέγγισης

Στην ΕΕ το χαρακτηριστικότερο και επιτυχέστερο παράδειγμα υποστήριξης διασυνοριακού θαλάσσιου χωροταξικού σχεδίου εντοπίζεται στη θαλάσσια περιοχή *Waddensea*, όπου οι Γερμανία, Ολλανδία και Δανία ανέπτυξαν από κοινού πρωτοβουλία θεσμοθέτησης στρατηγικής και σχεδίου δράσης για την περιβαλλοντική προστασία της περιοχής ενδιαφέροντος με την εργαλειακή χρήση του ΘΧΣ (βλ. Χάρτη 13). Κατά συνέπεια, προκύπτει ότι η πρωτοβουλία εδράζεται στην προσέγγιση της οικοσυστημικής διαχείρισης, ενώ δεν είναι νομικά δεσμευτική, καθώς βασίζεται σε πολιτική συμφωνία μεταξύ των εμπλεκόμενων χωρών. Στο πλαίσιο αυτό, ιδρύθηκε Γραμματεία ως μηχανισμός συντονισμού και επιφορτισμένος με αρμοδιότητες διοικητικής υποστήριξης, ενώ η λήψη αποφάσεων επαφίεται στο Υπουργικό Συμβούλιο Περιβάλλοντος των συμμετεχουσών χωρών και στο Διοικητικό Συμβούλιο της πρωτοβουλίας³⁴⁶. Το γεγονός ότι η χωροταξική μεταχείριση των δραστηριοτήτων από τις τρεις χώρες είναι συγκλίνουσα και βασίζεται στην κατανομή του χώρου σε ζώνες μηδενικής χρήσης, υψηλής προστασίας και γενικής χρήσης³⁴⁷, επιτρέπει την αποτελεσματική εφαρμογή του ΘΧΣ.

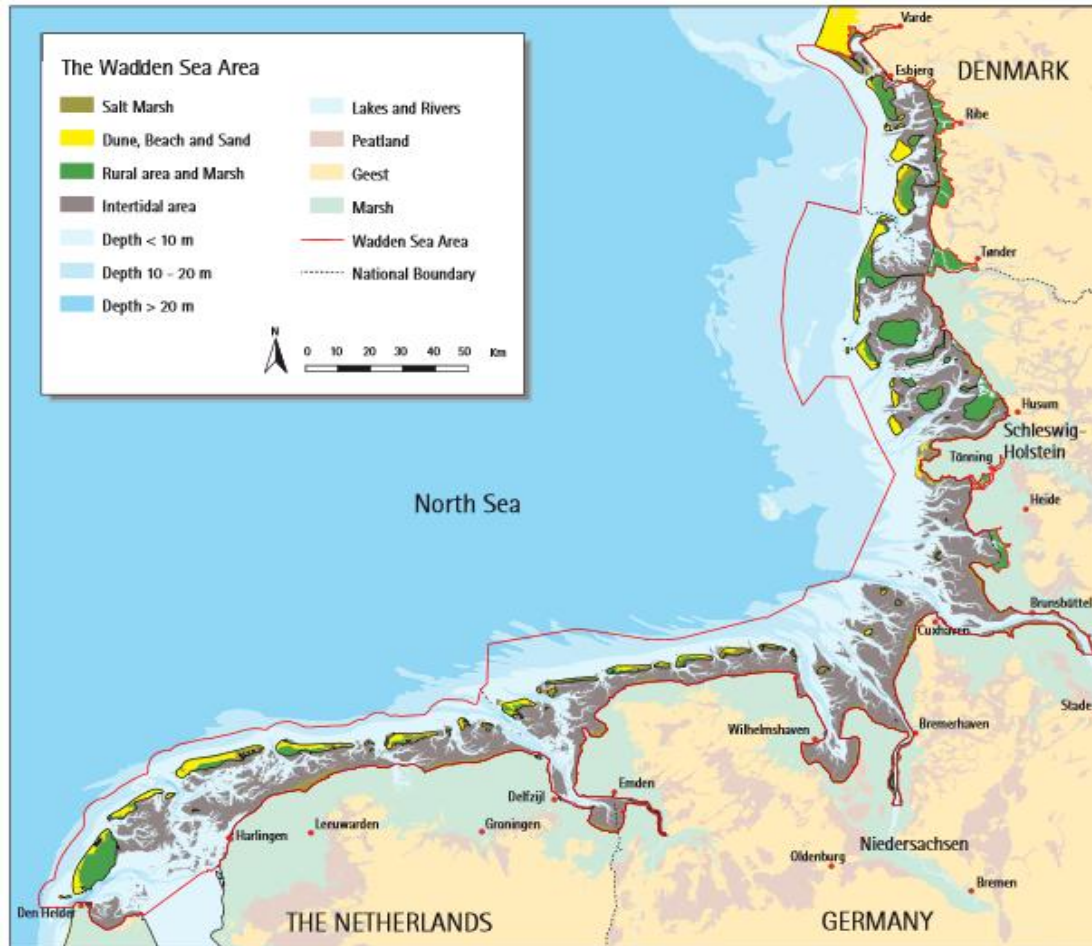
Αξιολογώντας την πρωτοβουλία προκύπτει ότι είναι δύσκολο να θεωρηθεί ως πρακτική ικανή να μεταγιστεί σε άλλες περιοχές για την προώθηση της διασυνοριακής συνεργασίας και την εφαρμογή ολοκληρωμένης προσέγγισης του ΘΧΣ. Ασφαλώς η προσέγγιση της πολιτικής συνεννόησης προσδίδει ευελιξία στη διαδικασία, καθώς δύναται να προσαρμόζει τον προσανατολισμό της με σχετικές αποφάσεις, ωστόσο η απουσία νομικής δεσμευτικότητας ενδεχομένως δημιουργεί προβλήματα σε περίπτωση εφαρμογής της σε άλλες περιοχές. Επιπλέον, το θεματικό της αντικείμενο, ο μικρός αριθμός συμμετεχουσών χωρών, καθώς και η χωροταξική και πολιτισμική τους

³⁴⁶ Επίσημος ιστότοπος Γραμματείας της θαλάσσιας περιοχής *Waddensea* <http://www.waddensea-secretariat.org/trilateral-cooperation/organisational-structure> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

³⁴⁷ Douvere F., «The Importance of Marine Spatial Planning in Advancing Ecosystem-based Sea Use Management», *Marine Policy* 32 (5), 2008, σελ. 762 – 771

ομοιογένεια³⁴⁸, καθιστούν την πρωτοβουλία αποκλειστικά προσαρμοσμένη στις ιδιαιτερότητες της περιοχής ενδιαφέροντος.

Χάρτης 13: Θαλάσσια περιοχή Waddensea



Πηγή: Επίσημος ιστότοπος Γραμματείας της Θαλάσσιας περιοχής Waddensea <http://www.waddensea-secretariat.org/node/125> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

2.3.2 Προώθηση της διασυνοριακής προσέγγισης στο πλαίσιο περιφερειακών συμβάσεων

Όπως έχει αναφερθεί στην ενότητα 3 «Το Περιφερειακό πλαίσιο» του Μέρους Α ο ΘΧΣ υπεισέρχεται, σ' ένα βαθμό, ως σχεδιαστικό εργαλείο στις περιφερειακές συμβάσεις για το θαλάσσιο περιβάλλον των ευρωπαϊκών θαλασσών. Προς την κατεύθυνση αυτή έχουν δραστηριοποιηθεί κυρίως οι Επιτροπές OSPARCOM και HELCOM των συμβάσεων OSPAR και HELCOM αντίστοιχα.

³⁴⁸ Fischer C., «The Trilateral Wadden Sea Cooperation – A model for transnational cooperation in MSP and MSFD?», Helmholtz Zentrum Geesthacht, Germany, 2014

Μάλιστα, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός της σύμπραξής τους σε αυτό το πλαίσιο³⁴⁹ και της αναγνώρισης της αναγκαιότητας συνεργασίας, προκειμένου να υιοθετηθεί η οικοσυστημική προσέγγιση για τη διαχείριση των οικονομικών δραστηριοτήτων.

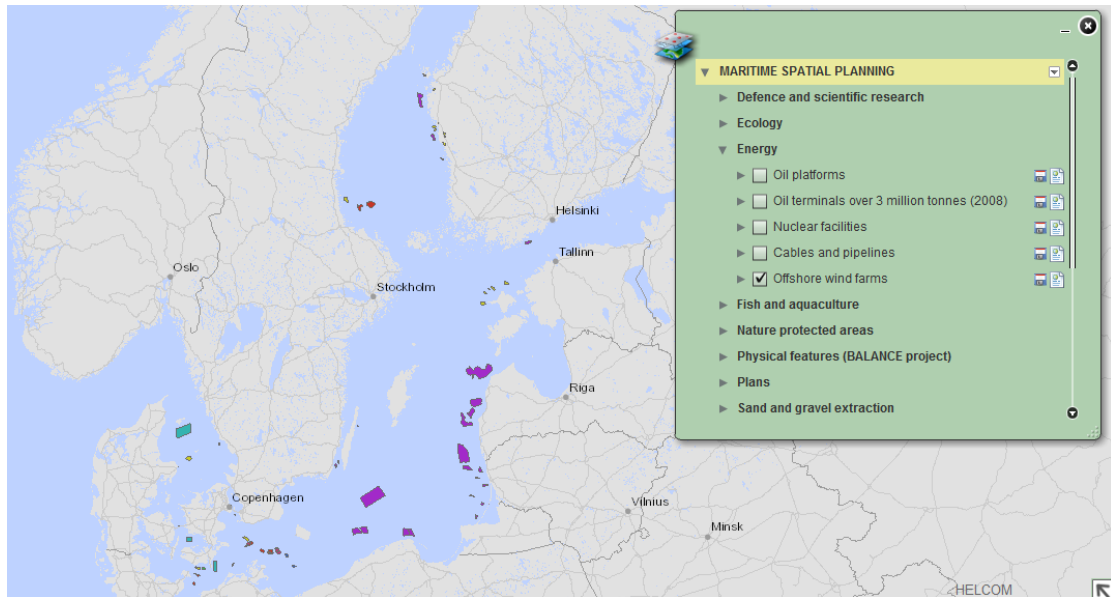
Ωστόσο, παρά την κοινή τους σχεδιαστική στόχευση και το γεγονός ότι σ' αυτές συμμετέχει η ΕΕ ως συμβεβλημένο μέρος, με αποτέλεσμα να επηρεάζει, σ' ένα βαθμό, τον προσανατολισμό τους, οι δυο συμβάσεις διαφοροποιούνται τόσο ως προς τις δομές τους όσο και ως προς τη μεθοδολογία επίτευξης των στόχων τους. Πιο συγκεκριμένα η OSPAR εδράζεται σε ένα κανονιστικό υπόβαθρο, το οποίο συνθέτουν δεσμευτικές αποφάσεις και μη δεσμευτικές συστάσεις σε αντίθεση με την HELCOM, η οποία στηρίζεται αποκλειστικά σ' ένα *soft law* μηχανισμό, αποτελούμενο από μη δεσμευτικές συστάσεις. Επίσης, διαφοροποίηση προκύπτει και ως προς την αντιμετώπιση των θαλάσσιων υποθέσεων, καθώς η πρώτη επικεντρώνεται στην περιβαλλοντική προστασία ενώ η δεύτερη υιοθετεί μια περισσότερο ολοκληρωμένη προσέγγιση³⁵⁰. Στο σημείο αυτό, εύλογα διατυπώνεται το ερώτημα για το ποιο μοντέλο είναι περισσότερο αποδοτικό σχετικά με την προώθηση του διασυνοριακού ΘΧΣ σε επίπεδο περιφερειακής θάλασσας και αν αυτό είναι ικανό ώστε να υιοθετηθεί και από άλλες επιτροπές περιφερειακών συμβάσεων των ευρωπαϊκών θαλασσών. Είναι σε τελική ανάλυση το επίπεδο των περιφερειακών συμβάσεων των ευρωπαϊκών θαλασσών το κατάλληλο σχεδιαστικό επίπεδο για την υποστήριξη του διασυνοριακού ΘΧΣ;

³⁴⁹ First Joint Ministerial Meeting of the HELSINKI and OSPAR Commissions (JMM). Statement on the Ecosystem Approach to the Management of Human Activities: «Towards an Ecosystem Approach to the Management of Human Activities», Bremen, 2003

³⁵⁰ ESPON project: «European Seas and Territorial Development Opportunities and Risks (ESaTDOR)», Applied Research, Final Scientific Report, Version 2013, σελ. 261 – 304

http://www.espon.eu/export/sites/default/Documents/Projects/AppliedResearch/ESaTDOR/FR_160413/20130417_annexes/ESaTDOR_FR_Scientific_Report.pdf (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

Χάρτης 14: Αποτύπωση δραστηριοτήτων εκμετάλλευσης υπεράκτιου αιολικού δυναμικού στο πλαίσιο προώθησης του διασυνοριακού ΘΧΣ



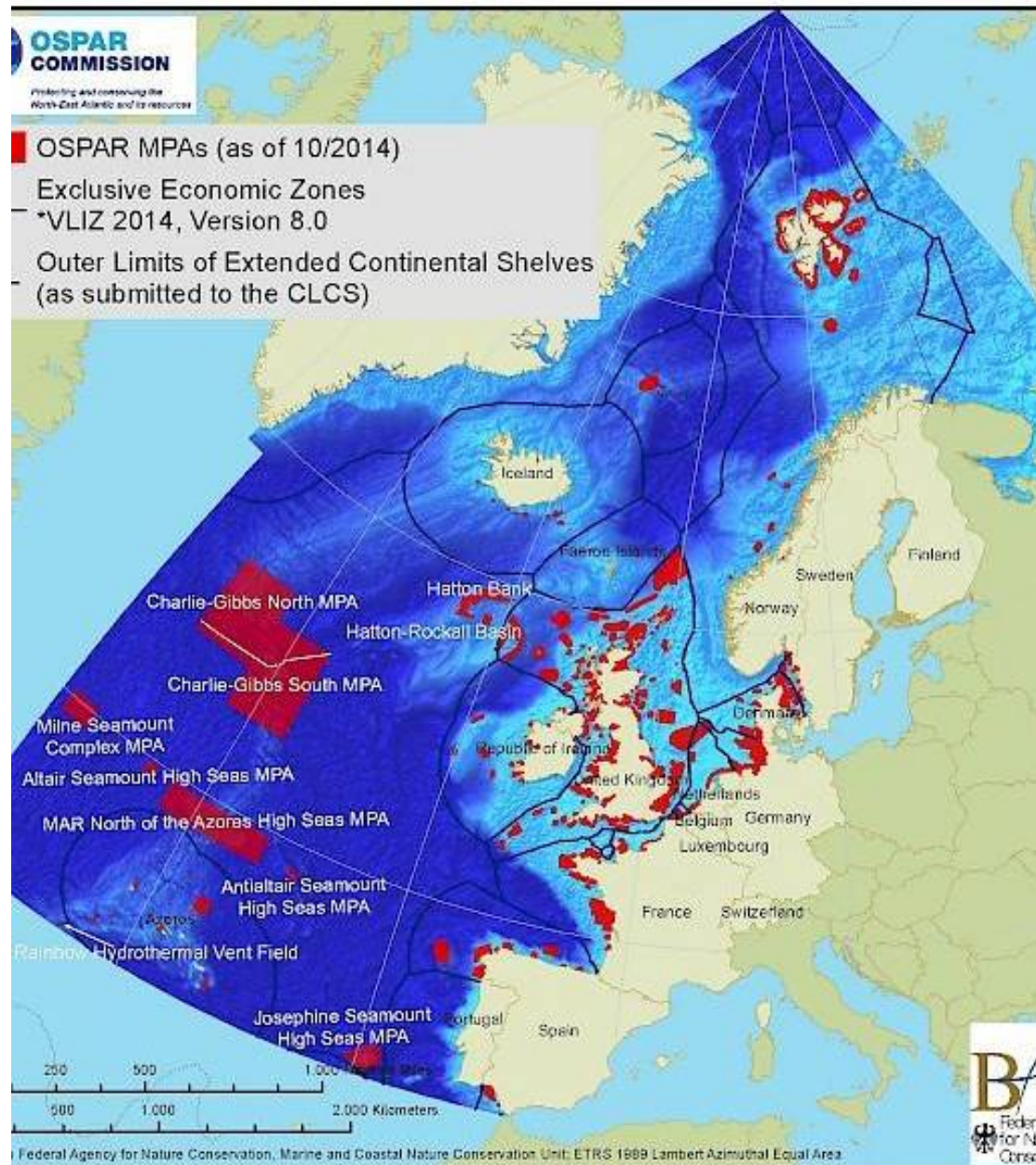
Πηγή: Επίσημος Ιστότοπος HELCOM «Maritime Spatial Planning map service» <http://maps.helcom.fi/website/msp/index.html> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

Καταρχήν, θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι υπάρχουσες δομές παρέχουν το υπόβαθρο για την υποστήριξη της οικοσυστημικής προσέγγισης του διασυνοριακού ΘΧΣ, που προωθείται μέσα από την Οδηγία πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/EK, καθώς ο περιβαλλοντικός τους προσανατολισμός προσδίδει στη διαδικασία προστιθέμενη αξία. Ωστόσο, η πρόκληση επέκτασης του θεματικού τους αντικειμένου, με τη συμπερίληψη των συνιστωσών της οικονομικής ανάπτυξης και της κοινωνικής προόδου στις στρατηγικές και τα σχέδια δράσης, προκειμένου να υποδεχτούν την ολοκληρωμένη και συνεκτική αντιμετώπιση των θαλάσσιων υποθέσεων, είναι άγνωστο αν θα ευδοκιμήσει. Αντιθέτως εκφράζονται επιφυλάξεις ότι ενδεχομένως να υποβαθμιστούν οι δυο συνιστώσες στην ιεράρχηση των προτεραιοτήτων³⁵¹ ενώ από την άλλη θεωρείται ότι ο ΘΧΣ θα πρέπει να

³⁵¹ Cameron, L., Hekkenberg, M., Veum, K., «Transnational maritime spatial planning: recommendations», SeaEnergy 2020 project, Deliverable 4.4, 2011

χαρακτηρίζεται από ουδετερότητα³⁵² και να μη χρωματίζεται από καμία συνιστώσα.

Χάρτης 15: Αποτύπωση MPAs στο πλαίσιο προώθησης του διασυνοριακού ΘΧΣ από την OSPAR



Πηγή: Επίσημος Ιστότοπος OSPAR «Marine Protected Areas»
<http://www.ospar.org/work-areas/bdc/marine-protected-areas> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

³⁵² Schaefer N., Barale V., «Maritime spatial planning: opportunities & challenges in the framework of the EU integrated maritime policy» Journal of Coastal Conservation 15(2), 6/2011, σελ. 237 – 245

Παράλληλα, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η προαπαιτούμενη θέσπιση εθνικών ΘΧΣ για την προώθηση της διασυνοριακής προσέγγισης δεν μπορεί να επιβληθεί από το πλαίσιο των περιφερειακών συμβάσεων, προκειμένου να αντιμετωπιστεί ενδεχόμενη ενδοπεριφερειακή ανισότητα σχετικά με τον σχεδιασμό. Η πρωτοβουλία ανάληψης και εξέλιξης του σχεδιασμού επαφίεται στα κράτη, καθώς οι υφιστάμενοι μηχανισμοί δεν έχουν την εξουσιοδότηση για επιβολή αποφάσεων αλλά ούτε και την ικανότητα για παρακολούθηση της εφαρμογής τους και συμμόρφωσης σε περίπτωση παρεκκλίσεων.

Συμπληρωματικά, η μεγάλη τους χωρική κλίμακα λειτουργεί ως ανασταλτικός παράγοντας στην εξειδίκευση των αναγκών και τη διάγνωση των επιμέρους διασυνοριακών προκλήσεων³⁵³. Για τον λόγο αυτό είναι απαραίτητο να εξετάζονται μεμονωμένα ή συνδυαστικά άλλες διακυβερνητικές δομές που αναφέρονται σε διαφορετικές σχεδιαστικές κλίμακες, προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της ανάπτυξης ικανού υποβάθρου, στο οποίο θα εδράζεται η διασυνοριακή προσέγγιση του ΘΧΣ.

2.3.3 Πιλοτικά σχέδια προώθησης της διασυνοριακής προσέγγισης από την ΕΕ

Το ενδιαφέρον της ΕΕ για συμπερίληψη του ΘΧΣ στον κατάλογο διαδικασιών για την υποστήριξη των υφιστάμενων πολιτικών της – και ιδίως της ΟΘΠ – αντανακλάται από την υποστήριξη πιλοτικών σχεδίων προώθησης της διασυνοριακής συνεργασίας, προκειμένου να διαγνωστούν οι ανάγκες από πρακτικές εφαρμογές και να κατευθυνθεί η κανονιστική του μεταχείριση. Η ΕΕ εντάσσει την προώθηση της διασυνοριακής συνεργασίας στο σχεδιαστικό επίπεδο των θαλάσσιων λεκανών, για τις οποίες έχει αναπτύξει και στρατηγικές, ενθαρρύνοντας παράλληλα τη διαπεριφερειακή συνεργασία αλλά και τη συνεργασία σε μικρότερη κλίμακα, με χρηματοδότηση πιλοτικών σχεδίων³⁵⁴. Προκύπτει, λοιπόν, ότι αν και οι θαλάσσιες περιοχές της Οδηγίας

³⁵³ Hassan D., Kuokkanen T., Soinen N. (ed.), «Transboundary Marine Spatial Planning and International Law», Earthscan Oceans series, Routledge, UK, 2015

³⁵⁴ Σε αυτήν την κατηγορία εντάσσεται το σχέδιο «Διασυνοριακή Συνεργασία για Ανάπτυξη Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού» με ακρωνύμιο «ΘΑΛ-ΧΩΡ», το οποίο συγχρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ και από εθνικούς πόρους. Το σχέδιο έχει ως στόχο την προετοιμασία των δύο χωρών για την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Οδηγίας

για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ συμπίπτουν με την Οδηγία πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/ΕΚ, οι συνεργασίες δεν εγκλωβίζονται σε συγκεκριμένη κλίμακα, καθώς η προσέγγιση είναι πλαισιακή, αφήνοντας την ανάληψη πρωτοβουλιών για τον προσδιορισμό τους στο επίπεδο των κρατών – μελών.

Σε κάθε περίπτωση η ΕΕ επένδυσε προπαρασκευαστικά στην ανάπτυξη διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ των κρατών – μελών μέσα από τη χρηματοδότηση σχεδίων που δομούνται για τον σκοπό αυτό και στηρίζονται στην ολοκληρωμένη προσέγγιση. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται τα σχέδια που αναπτύσσονται για τις θαλάσσιες λεκάνες, λαμβάνοντας υπόψη τοπικούς κλιματικούς, ωκεανογραφικούς, οικονομικούς, πολιτιστικούς και κοινωνικούς παράγοντες: **BaltSeaPlan** (ΘΧΣ στη Βαλτική θάλασσα)³⁵⁵, **Plan Bothnia** (ΘΧΣ στη Βαλτική θάλασσα)³⁵⁶, **MASPNOSE** (ΘΧΣ στη Βόρεια θάλασσα)³⁵⁷, **TPEA** (ΘΧΣ στον Ατλαντικό)³⁵⁸ και **ADRIPLAN** (ΘΧΣ στην Αδριατική θάλασσα και το Ιόνιο)³⁵⁹. Η χωρική αναφορά των σχεδίων είναι δυνατό να αποτυπωθεί στον Χάρτη 16.

Πλαίσιο για το Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό (ΘΧΣ) μέσα από την ανάπτυξη μεθοδολογίας εφαρμογής ΘΧΣ και πιλοτική εφαρμογή της για σχέδια σε περιοχές ενδιαφέροντος στην Κύπρο και την Ελλάδα. Για περισσότερα βλ. επίσημο ιστότοπο του σχεδίου «ΘΑΛ-ΧΩΡ» <http://www.msprcygr.info/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

³⁵⁵ Βλ. Επίσημο ιστότοπο BaltSeaPlan <http://www.baltseaplan.eu/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

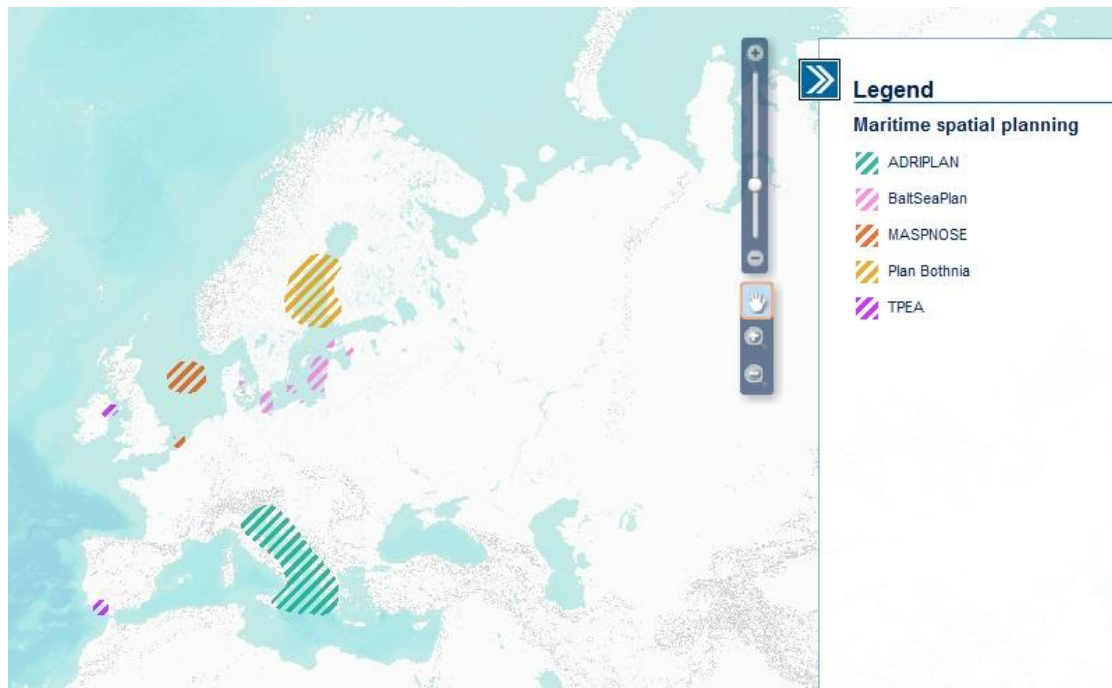
³⁵⁶ Βλ. Επίσημο ιστότοπο Plan Bothnia <http://www.planbothnia.org/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

³⁵⁷ Βλ. Επίσημο ιστότοπο MASPNOSE <https://www.surfgroepen.nl/sites/CMP/maspnose/default.aspx> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

³⁵⁸ Βλ. Επίσημο ιστότοπο TPEA <http://www.tpeamaritime.eu/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

³⁵⁹ Βλ. Επίσημο ιστότοπο ADRIPLAN <http://adriplan.eu/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

Χάρτης 16: Χωρική αποτύπωση πιλοτικών σχεδίων για την ανάπτυξη διασυνοριακής συνεργασίας στην ΕΕ

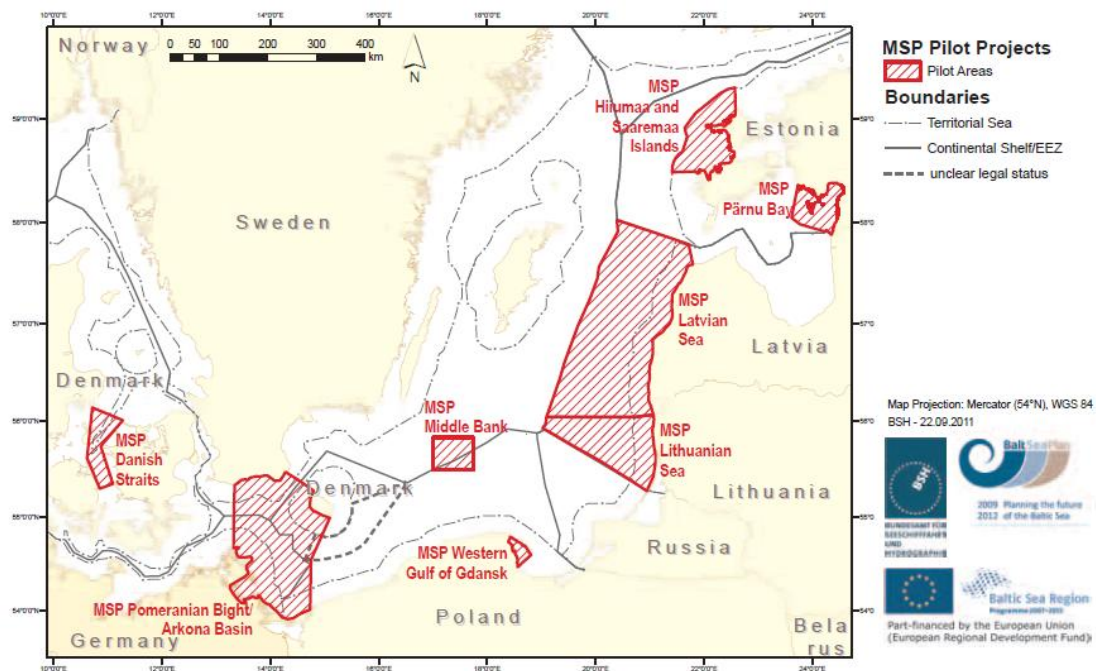


Πηγή: Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκού Άτλαντος των Θαλασσών
http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/atlas/maritime_atlas/#lang=EN;p=w;pos=16.237:56.869:3;bkgd=6:0.75;gra=0;mode=1;theme=113:0.8:1:1; (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

Το σχέδιο *BaltSeaPlan: Introducing Maritime Spatial Planning in the Baltic Sea* υλοποιήθηκε την περίοδο 2009 – 2012 από την BSH (Leader) και τη συμμετοχή δεκατεσσάρων (14) εταίρων, με στόχο την προώθηση και εφαρμογή της διασυνοριακής προσέγγισης του ΘΧΣ στη Βαλτική θάλασσα. Η πρωτοβουλία στηρίχτηκε σε συμπεράσματα προηγούμενων σχεδίων διεθνούς, περιφερειακής και εθνικής κλίμακας των συμμετεχουσών Βαλτικών χωρών, τα οποία είχαν εντοπίσει και επισημάνει τις αδυναμίες αναφορικά με την αποτελεσματική επικοινωνία των επιμέρους σχεδιαστικών προσπαθειών σε διασυνοριακό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό, επένδυσε το σχέδιο *BaltSeaPlan*, επιχειρώντας να εξελίξει τη διαδικασία διασυνοριακής συνεργασίας μέσα από την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των θαλάσσιων υποθέσεων και την προετοιμασία επέκτασης των αρχών σχεδιασμού από τα χωρικά ύδατα των παράκτιων κρατών στην ανοικτή θάλασσα. Για την εξυπηρέτηση των στόχων και την ικανοποίηση των εξειδικευμένων αναγκών, που εντοπίζονται σε μικρότερη κλίμακα, καθορίστηκαν περιοχές ενδιαφέροντος για την αξιολόγηση

των εθνικών θαλάσσιων στρατηγικών και την ανάπτυξη των δράσεων στο πλαίσιο των σταδίων υλοποίησης του σχεδιασμού, οι οποίες αποτυπώνονται με τη βοήθεια του Χάρτη 17.

Χάρτης 17: Περιοχές εφαρμογής πιλοτικών θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων στο πλαίσιο του BaltSeaPlan



Πηγή: Schultz – Zehden A., Gee K. «Findings - Experiences and Lessons from BaltSeaPlan», BaltSeaPlan project Publication, 2013

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι το σχέδιο εκκινεί ακουμπώντας σε εθελοντικές συνεργασίες, ενώ δεν παραπέμπει σε δεσμευτικό πλαίσιο. Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι με την ολοκλήρωσή του καταγράφηκε μεγάλος αριθμός καλών πρακτικών, γεγονός που συνδέεται με το ευρύ πεδίο εφαρμογής της μεθοδολογίας που υιοθετήθηκε, τη μεγάλη γεωγραφική κάλυψη και κυρίως την ανάπτυξη εργαλείων και μηχανισμών για τον ΘΧΣ³⁶⁰. Οι μηχανισμοί ιδρύθηκαν για να ενισχυθούν οι διακυβερνητικές δομές και να αντιμετωπιστεί η έλλειψη θαλάσσιων δεδομένων και παρατηρήσεων, καθώς και οι προκλήσεις της ομογενοποιημένης επεξεργασίας και παρουσίασης των

³⁶⁰ Zaucha J. «The key to governing the fragile Baltic Sea: Maritime Spatial Planning in the Baltic Sea Region and Way Forward», VASAB Secretariat, 2014

δεδομένων³⁶¹. Αποτέλεσμα αυτής της πολυεπίπεδης και σύνθετης διαδικασίας είναι η απόκτηση εμπειρίας από τους εμπλεκόμενους φορείς στο αντικείμενο του διασυννοριακού ΘΧΣ, η αξιολόγηση του κανονιστικού πλαισίου που θα τον υποστηρίξει, η αξιολόγηση των διακυβερνητικών δομών και η εκτίμηση του αντίκτυπου στις εθνικές πολιτικές. Μάλιστα ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στην επισκόπηση των επιμέρους σταδίων του σχεδιασμού και την εφαρμογή τους στις περιοχές μελέτης. Μια αδυναμία που εντοπίζεται³⁶², στο πλαίσιο αυτό, σχετίζεται με το τελευταίο στάδιο της παρακολούθησης (monitoring) και αξιολόγησης (evaluation) για το οποίο δεν προσδιορίζονται, σε μεγάλο βαθμό, τα κριτήρια αξιολόγησης ή οι στόχοι ή/ και οι προτάσεις για τη μεθοδολογία που συνίσταται να υιοθετηθεί.

Στην περιοχή της Βαλτικής υλοποιήθηκε και το σχέδιο [Plan Bothnia](#) την περίοδο 2010 – 2012, στο οποίο συμμετείχαν έξι (6) εταίροι και σειρά περιφερειακών και τοπικών δρώντων, συντονιζόμενοι από τη γραμματεία της HELCOM. Το σχέδιο επικεντρώθηκε στην ανάπτυξη διασυννοριακού ΘΧΣ στη θαλάσσια περιοχή Bothnian Sea, που εντοπίζεται μεταξύ της Σουηδίας και της Φινλανδίας. Η στοχοθεσία του σχεδίου επιμερίστηκε σε δυο φάσεις: η πρώτη αφορούσε στη συνεργατική ενοποίηση, αξιολόγηση και καταλαγογράφηση των υφιστάμενων δεδομένων και την αποτύπωσή τους σε ψηφιακούς χάρτες, ενώ η δεύτερη εστίαζε στην εφαρμογή του σχεδιασμού με βάση τα αποτελέσματα της πρώτης³⁶³. Σ' όλη τη διάρκεια του σχεδίου υπεισερχόταν ως καταλυτικός παράγοντας ο συμμετοχικός σχεδιασμός.

³⁶¹ Fetissov M., Aps R., Kopti M., «BaltSeaPlan Web - advanced tool in support of Maritime Spatial Planning», BaltSeaPlan Report no. 28, Tallinn, 2011

Wichorowski M., Fidler K., Zwierz M. «Data exchange structure for Maritime Spatial Planning», BaltSeaPlan Report no. 20, Aarhus, 2011

³⁶² Zaucha J., Matczak M., «Developing a Pilot Maritime Spatial Plan for the Southern Middle Bank. Report no. 10», BaltSeaPlan project, Maritime Institute, Gdansk, 2011

³⁶³ Pekkarinen A., «Plan Bothnia & Minimum requirements for transnational Maritime Spatial Planning», PartiSEApate project, 2013 (παρουσίαση)

Το γεγονός ότι δεν υπήρχε δεσμευτικό πλαίσιο εφαρμογής των αποτελεσμάτων του σχεδίου³⁶⁴ αλλά αντίθετα δομήθηκε για να υποστηρίξει τις θεσμικές πρωτοβουλίες της ΕΕ για τον ΘΧΣ, επέτρεψε στα συμβεβλημένα μέρη να εξασκηθούν πάνω στο υπόβαθρο, στο οποίο θα στηριζόταν η μελλοντική διασυνοριακή τους συνεργασία στον σχεδιασμό των θαλάσσιων υποθέσεων. Από την άλλη, τα αποτελέσματα του σχεδίου και η διάγνωση των δυνατοτήτων και αδυναμιών στο διασυνοριακό σχεδιασμό θα τροφοδοτούσε τις θεσμικές πρωτοβουλίες της ΕΕ, ώστε να προσαρμοστούν στις ανάγκες που θα ενέκυπταν από την πιλοτική εφαρμογή.

Το τελικό παραδοτέο του σχεδίου αποτέλεσε το ντοκουμέντο: «Planning the Bothnian Sea»³⁶⁵, στο οποίο καταγράφηκαν τα επιτεύγματα και οι δυσκολίες κατά τη διάρκεια της υλοποίησής του, καθώς και η οραματική μεταχείριση των μελλοντικών πρωτοβουλιών. Επιπλέον, το σχέδιο χαρτογράφησε ψηφιακά τα επιμέρους αντικείμενα ανάλυσης, κατανέμοντας τα αποτελέσματα σε χωρικές στρώσεις, διευκολύνοντας με αυτόν τον τρόπο τη διάδοση της πληροφορίας και την πρόσβαση σ' αυτήν από τα ενδιαφερόμενα μέρη (Βλ. Χάρτη 18 για μια ενδεικτική χωρική στρώση). Ως προς την εφαρμογή των επιμέρους σταδίων του σχεδιασμού, αξίζει να επισημανθεί το γεγονός ότι αν και δεν εντοπίζονται συνολικές προτάσεις για το στάδιο αξιολόγησης (evaluation), εντούτοις έχουν αναπτυχθεί δείκτες³⁶⁶ για την παρακολούθηση των αντικειμένων του σχεδίου ως δράση «follow – up».

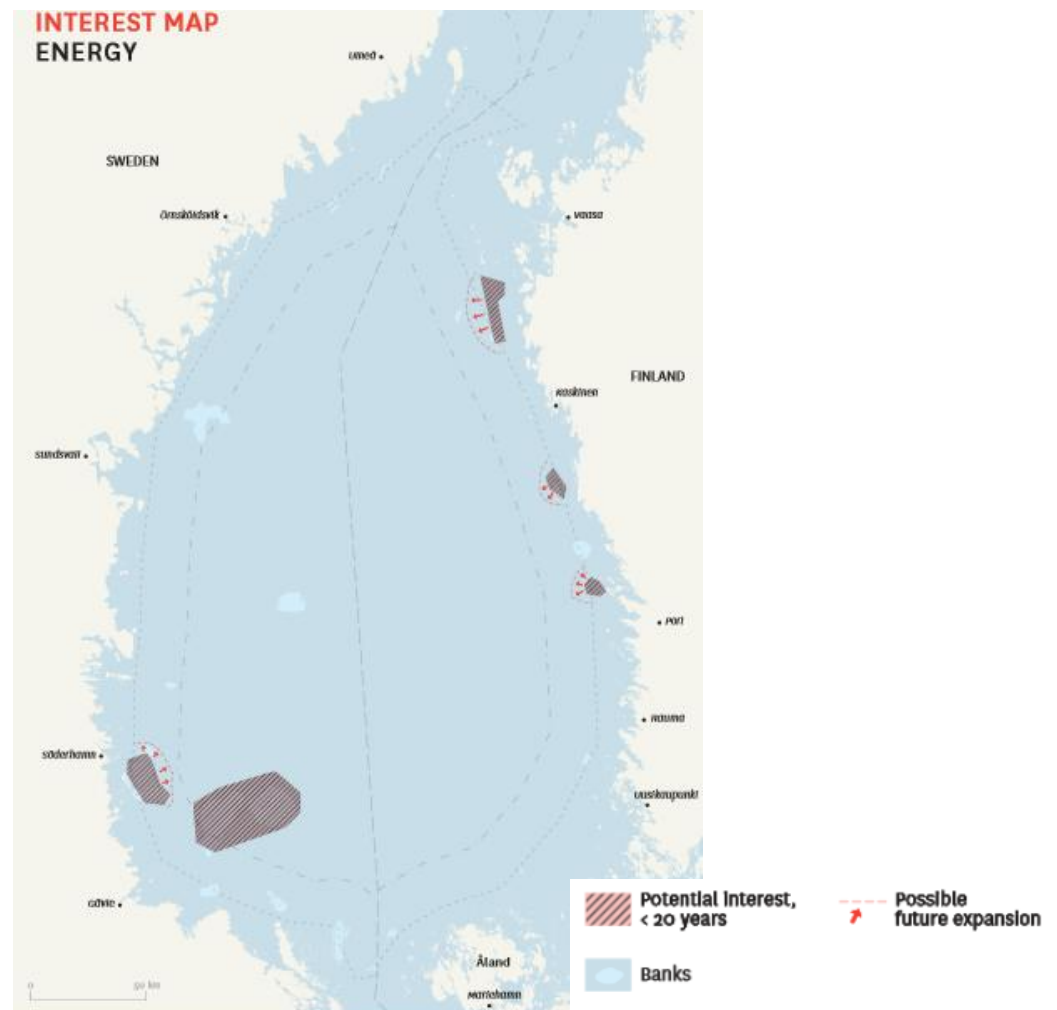
³⁶⁴ Heinrichs B., Gee K., «Necessary common minimum requirements for Maritime Spatial Planning (MSP) in the Baltic Sea» Plan Bothnia project: Contribution to the PLAN BOTHNIA work package "Region-wide recommendations on minimum requirements for MSP systems" (component 5.2.4.), 2011

³⁶⁵ Για περισσότερα βλ. Backer H., Bergström U., Fredricsson C., Fredriksson R., Frias M., Härmäläinen J., Jerdenius S., Karlsson P., Kaskela A., Laihonon P., Lehto S., Mostert M., Nurmi M., Pekkarinen A., Rasi M., Repka S., Roto J., Savola A., Tihlman T., Zillén L., «Planning the Bothnian sea Outcome of Plan Bothnia - a transboundary Maritime Spatial Planning pilot in the Bothnian Sea», Plan Bothnia project, Digital edition 2013

³⁶⁶ Για περισσότερα βλ. Backer, H., Frias, M. «Planning the Bothnian Sea. Key findings of the Plan Bothnia project», Finepress Turku, 2012

Σε κάθε περίπτωση το σχέδιο συνοδεύεται από θετικό πρόσημο ως προς την επίδρασή του, γεγονός που οφείλεται, σ' ένα βαθμό, στη συμβατότητα των συστημάτων σχεδιασμού και την κοινή αντίληψη ως προς τη διαχείριση του χώρου από τα συμβεβλημένα κράτη αλλά και στη γενικότερη καλή συνεργασία που αυτά επιδεικνύουν σε άλλους τομείς ενδιαφέροντος.

Χάρτης 18: Καταγραφή εκτιμώμενης χωροθέτησης δραστηριοτήτων παραγωγής ενέργειας από την υπεράκτια εκμετάλλευση του αιολικού δυναμικού στο πλαίσιο του Plan Bothnia



Πηγή: Επίσημος ιστότοπος HELCOM

<http://www.helcom.fi/Lists/Publications/Plan%20Bothnia%20foldout%20map.pdf>

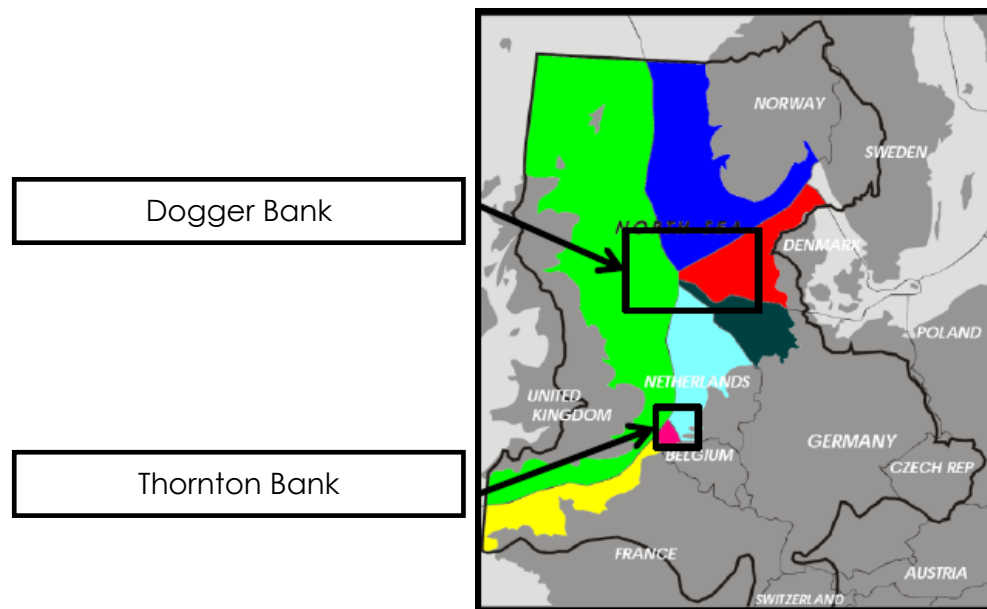
(Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

Είναι σημαντικό να επισημανθεί το γεγονός ότι τα σχέδια BaltSeaPlan και Plan Bothnia αποτέλεσαν τις βασικές δραστηριότητες για την προώθηση και εξέλιξη

της **στρατηγικής**³⁶⁷ για τη Βαλτική θάλασσα, το σχέδιο δράσης της οποίας ανέλαβε να υλοποιήσει εθελοντικά η VASAB³⁶⁸.

Στην περιοχή της Βόρειας Θάλασσας υλοποιήθηκε το σχέδιο **MASPNOSE** ως προπαρασκευαστική ενέργεια εισαγωγής του ΘΧΣ στη σχεδιαστική διαδικασία. Δια του MASPNOSE οι συμμετέχοντες εταίροι επικεντρώθηκαν στη διασυνοριακή διάσταση του σχεδιασμού σε δυο περιοχές ενδιαφέροντος³⁶⁹: (1) Το **Thornton Bank** για την εφαρμογή ΘΧΣ με την υιοθέτηση της ολοκληρωμένης προσέγγισης και (2) το **Dogger Bank** για την εφαρμογή ενός διεθνούς σχεδίου διαχείρισης της αλιείας. (βλ. Χάρτη 19).

Χάρτης 19: Πιλοτικές περιοχές εφαρμογής του ΘΧΣ στο πλαίσιο του MASPNOSE



Πηγή: Pastoors M., «MASPNOSE: Maritime Spatial Planning in the North Sea», European Commission, 2011 (παρουσίαση)

³⁶⁷ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας» COM/2009/48 τελικό

³⁶⁸ Zaucha J. «The key to governing the fragile Baltic Sea: Maritime Spatial Planning in the Baltic Sea Region and Way Forward», VASAB Secretariat, 2014

³⁶⁹ Για περισσότερα βλ. Stelzenmüller V., Probst N., Kloppmann M., Maes F., Krueger I., Hommes S., van der Linden L., Goldsborough D., Bolman, B., van Duijn A., Dinesen G.E., Sørensen T.K., «Initial Assessment Report, D1.1», MASPNOSE project, 2011

Στην πρώτη πιλοτική περιοχή εφαρμογής του ΘΧΣ (Thornton Bank) εντοπίστηκαν περιορισμοί που συνδέονται με την απουσία επαγγελματικών ομάδων αλιέων στον συμμετοχικό σχεδιασμό. Κατά συνέπεια, η σύγκλιση των απόψεων που επετεύχθη για τις προτεραιότητες του σχεδιασμού (ΑΠΕ, η ναυτιλία και η προστασία του περιβάλλοντος) αποτελεί μια αποσπασματική προσέγγιση της διαχείρισης των οικονομικών δραστηριοτήτων στον θαλάσσιο χώρο. Αξίζει να σχολιαστεί το γεγονός ότι κινητήριες δυνάμεις της διαδικασίας αποτέλεσαν οι εμπλεκόμενες διοικήσεις των παράκτιων κρατών, ορισμένες εκ των οποίων προσδοκούσαν στην αξιολόγηση της εφαρμογής της διασυνοριακής προσέγγισης, καθώς ανέπτυξαν παράλληλα το σχεδιασμό σε εθνικό επίπεδο. Στη δεύτερη πιλοτική περιοχή εφαρμογής του ΘΧΣ (Dogger Bank) παρατηρείται το γεγονός ότι είναι σημαντικά προσανατολισμένη στη συμμετοχική διαδικασία. Μάλιστα καθοδηγήθηκε από τις επαγγελματικές ομάδες που ανέπτυξαν ενδιαφέρον για την άσκηση οικονομικών δραστηριοτήτων στη μελετώμενη περιοχή, τη στιγμή που οι εταίροι των συμμετεχόντων παράκτιων κρατών εμφανίζονται διστακτικοί³⁷⁰. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να συνυπολογίζεται το γεγονός ότι οι πιλοτικές περιπτώσεις εφαρμογής του ΘΧΣ είναι προπαρασκευαστικές ενέργειες και δεν παράγουν δεσμευτικά αποτελέσματα.

Ωστόσο, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η προσέγγιση που υιοθετήθηκε για την εφαρμογή του σταδίου αξιολόγησης και παρακολούθησης. Πιο συγκεκριμένα, αναγνωρίζοντας την ανάγκη για εξειδίκευση της αξιολόγησης, ο

³⁷⁰ Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το Ηνωμένο Βασίλειο και η Δανεία εκτίμησαν ότι θα επηρεαστούν οι εμπορικές δραστηριότητες, ενώ οι Γερμανία και Ολλανδία Μελέτη από την εταιρεία COWI για λογαριασμό της DG MARE: «Ex post evaluation of the transitional financial programme of the Integrated Maritime Policy (IMP) and of two preparatory actions for maritime spatial planning. FINAL REPORT (VOLUME II)», 2015. Διαθέσιμη:

<https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/sites/maritimeforum/files/3.%20IMP%20evaluation%20study%20Volume%20II%20.pdf> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

κύκλος εργασιών επιμερίστηκε σε πέντε (5) στάδια για τον σκοπό αυτό³⁷¹. Για κάθε στάδιο διαμορφώθηκαν ερωτηματολόγια, τα οποία συνδέθηκαν με την εφαρμογή των αρχών του ΘΧΣ όπως αυτές προσδιορίζονται στον οδικό χάρτη για τον ΘΧΣ της ΕΕ³⁷². Η προσέγγιση αυτή διέγινωσε την ανάγκη της εισαγωγής της αξιολόγησης από τα πρώτα στάδια του ΘΧΣ και της σύνδεσής τους με πρόγραμμα διασφάλισης της ποιότητας, καθώς και την εναπόθεση της υλοποίησης από εμπειρογνώμονες, οι οποίοι συνίσταται να μην εμπλέκονται στη διαδικασία εφαρμογής³⁷³.

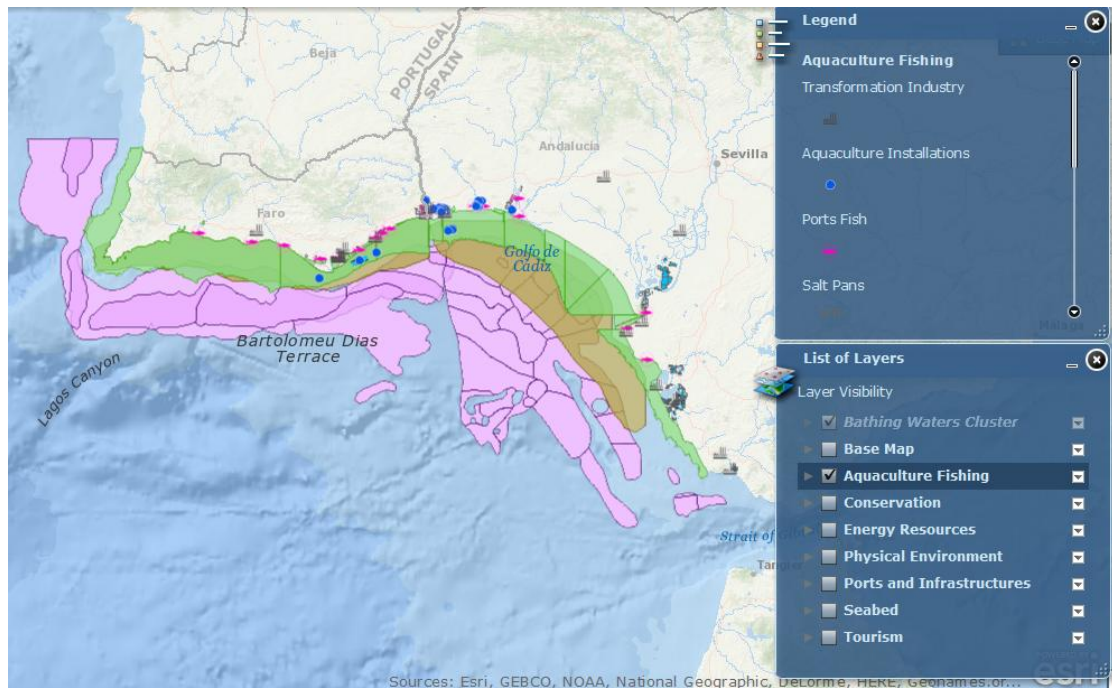
Αντίστοιχα, με την εκπόνηση του [TPEA – Transboundary Planning in the European Atlantic](#), με το οποίο αναπτύσσεται μια κοινή προσέγγιση διασυνοριακής συνεργασίας στον Ατλαντικό και συγκεκριμένα σε δυο περιοχές μελέτης (Βλ. Χάρτη 20 για χωρική απόδοση της πληροφορίας σε επιμέρους αντικείμενο μελέτης), και επιχειρείται η ανάλυση της ανομοιογένειας που εμφανίζεται στη μεγάλης κλίμακας θαλάσσια λεκάνη, υλοποιείται πιλοτική πρωτοβουλία στη θαλάσσια περιοχή Αδριατικής – Ιονίου. Το [ADRIPLAN](#) στοχεύει επίσης σε προπαρασκευαστικές ενέργειες οικοδόμησης θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού, προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα και η βιωσιμότητά των οικονομικών δραστηριοτήτων στο μέγιστο δυνατό βαθμό, να αποφευχθούν πιθανές συγκρούσεις και να δημιουργηθούν συνέργειες μεταξύ των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων. Το αντικείμενο του σχεδίου έχει προστιθέμενη αξία για τις συμβεβλημένες χώρες – εταίρους, καθώς υποστήριξε πιλοτικά τις υποχρεώσεις που προκύπτουν από την Οδηγία για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ, ενώ η συμμετοχή των υπό ένταξη χωρών – με την ιδιότητα των παρατηρητών – διευρύνει τη γεωγραφική κλίμακα διάχυσης των αποτελεσμάτων του.

³⁷¹ Για περισσότερα βλ. Hommes S., Maes F., Vanhulle A., Goldsborough D., Pastoors M., Sørensen T.K., Stelzenmüller V., «Report on cross-border Maritime Spatial Planning in two case studies (D1.2)», MASPNOSE project, 2012

³⁷² Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Ένας οδικός χάρτης για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό επίτευξη κοινών αρχών στην Ευρωπαϊκή Ένωση» COM/2008/0791

³⁷³ TPEA project «Evaluation Process Report», 2014

Χάρτης 20: Στρώση πληροφοριών για υδατοκαλλιέργειες σε πιλοτική περιοχή εφαρμογής του ΘΧΣ στο πλαίσιο του ΤΡΕΑ



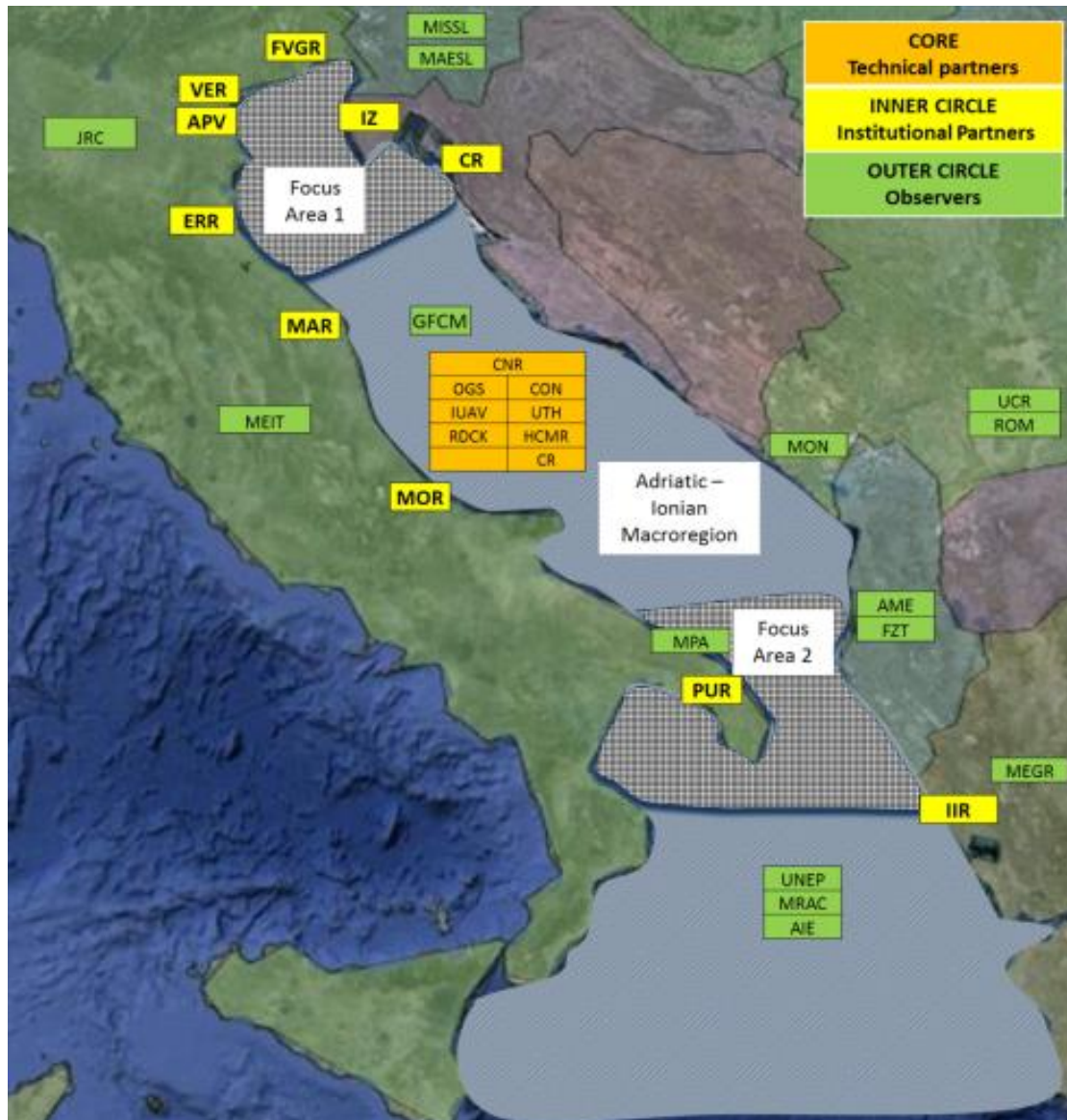
Πηγή: Ιστότοπος <http://barreto.md.ieo.es/TPEAviewer/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

Αντίστοιχα, το ADRIPLAN, που αποτελείται από 17 θεσμικούς και επιστημονικούς εταίρους και 17 παρατηρητές, εστιάζει τις προσπάθειες ανάπτυξης της διασυνοριακής προσέγγισης του σχεδιασμού σε δυο περιοχές προτεραιότητας (βλ. Χάρτη 21). Η εταιρική σύμπραξη επενδύει, παράλληλα, στην καταγραφή και αξιολόγηση των θαλάσσιων χρήσεων και των μεταξύ τους εντάσεων αλλά και του θαλάσσιου περιβάλλοντος, ενώ εστιάζει στην ενίσχυση της επικοινωνίας μεταξύ των διοικητικών δομών, της επιστημονικής κοινότητας και των ενδιαφερόμενων μερών. Στο πλαίσιο αυτό, σημειώθηκαν εξαιρετικές επιδόσεις ως προς τη συλλογή και ενοποίηση δεδομένων, αλλά και την ανάπτυξη εργαλείων³⁷⁴ για τη χωρική αποτύπωση των οικονομικών δραστηριοτήτων και της αξιολόγησης των εν δυνάμει συγκρούσεων αλλά και της επίδρασής τους στο θαλάσσιο περιβάλλον. Μέσα από τις δράσεις του σχεδίου, που εδράζονται στο συμμετοχικό σχεδιασμό, διαπιστώθηκε η δυσκολία ανάπτυξης συνεργασιών σχεδιασμού στα επιμέρους αντικείμενα της γαλάζιας ανάπτυξης εξαιτίας της απουσίας υποστηρικτικού νομικού

³⁷⁴ Για τις δυνατότητες επεξεργασίας και παρουσίασης των δεδομένων βλ. επίσημο portal του σχεδίου ADRIPLAN <http://data.adriplan.eu/>

καθεστώτος. Δυσκολίες παρουσιάζονται και από τις διαφορετικές προσεγγίσεις των ενδιαφερόμενων μερών, που σε συνδυασμό με την πολιτισμική ανομοιογένεια που τους χαρακτηρίζει, συνθέτουν μια περαιτέρω πρόκληση για την επίτευξη των στόχων³⁷⁵.

Χάρτης 21: Περιοχές προτεραιότητας και συμμετέχοντες φορείς στο σχέδιο ADRIPLAN



Πηγή: Musco F. «Mapping cruise ships with other maritime activities, the example of ADRIPLAN» European Commission's Stakeholder Conference Series: Coastal and Maritime Tourism, Venice 2014

³⁷⁵ Προϊόν συνέντευξης με τη Rumora Eda, Διευθύντρια του τμήματος Αστικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος και συμμετέχουσα στο σχέδιο ADRIPLAN για το Δήμο της Ριέκα

Η διάγνωση των αναγκών και η εν συνεχεία οραματική τους αντιμετώπιση συμπίπτει με τη στρατηγική³⁷⁶ για τη μακροπεριφέρεια Αδριατικής – Ιονίου, ενώ η πρόοδος του κύκλου εργασιών συνέβαλλαν, σ' ένα βαθμό, στη διαμόρφωση του σχεδίου δράσης³⁷⁷ επίτευξης των στόχων για την περιοχή ενδιαφέροντος.

Συμπερασματικά, προκύπτει ότι οι ιδιαιτερότητες της κάθε θαλάσσιας περιοχής και των διαφοροποιούμενων δομών και αναγκών των κρατών – μελών, έχει ως αποτέλεσμα την προσαρμογή των σχεδίων προώθησης της διασυνοριακής συνεργασίας σ' αυτές. Κατά συνέπεια, δεν δύναται να μοντελοποιηθεί κάποια από τις καλές πρακτικές που αφορούν στον ΘΧΣ ή/και στα επιμέρους στάδιά του, ώστε να μεταγγιστούν σε άλλες διακυβερνητικές δομές που αναφέρονται σε θαλάσσιες περιοχές μικρότερης ή μεγαλύτερης κλίμακας. Παρ' όλα αυτά είναι δυνατό να ομαδοποιηθούν χρήσιμα διδάγματα από τη διαδικασία υλοποίησης στην πράξη, τα οποία υπολογίζεται ότι μπορούν να αποτελέσουν το μελλοντικό οδηγό για αντίστοιχα σχέδια ή εφαρμογές. Στο πλαίσιο αυτό, διαπιστώνεται ότι έχει θετικά αποτελέσματα η επένδυση σε προϋπάρχουσες συνεργασίες μεταξύ παράκτιων κρατών, που παράλληλα εμφανίζουν ομοιότητες στις σχεδιαστικές τους προσεγγίσεις, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του Plan Bothnia. Επιπλέον, η διαφάνεια είναι παράγοντας κεντροβαρικής σημασίας για την επιτυχία των σχεδίων³⁷⁸. Έτσι, λοιπόν, οι προσπάθειες οφείλουν να εστιάζουν σε διαδικασίες προώθησης

³⁷⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιφέρεια Αδριατικής – Ιονίου» COM/2014/0357 τελικό

³⁷⁷ Έγγραφο εργασίας της Επιτροπής Action Plan – Συνοδευτικό έγγραφο της Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιφέρεια Αδριατικής – Ιονίου» SWD/2014/190 τελικό

³⁷⁸ Μελέτη από την εταιρεία COWI για λογαριασμό της DG MARE: «Ex post evaluation of the transitional financial programme of the Integrated Maritime Policy (IMP) and of two preparatory actions for maritime spatial planning. FINAL REPORT (VOLUME II)», 2015

της πληροφορίας οριζόντια και κάθετα, βελτιώνοντας παράλληλα την ικανότητα των ενδιαφερόμενων μερών στην πολυπαραγοντική της αξιολόγηση και τη συνεκτίμηση των αλληλεπιδράσεων. Μάλιστα η διαφάνεια οφείλει να επεκτείνεται και στη διαδικασία επιλογής των ενδιαφερόμενων μερών³⁷⁹. Επίσης, τα ενδιαφερόμενα μέρη θα πρέπει να εμπλέκονται στο αρχικό στάδιο της διαδικασίας, ακολουθώντας ένα σταθερό και προσχεδιασμένο βηματισμό, προκειμένου δια του συμμετοχικού σχεδιασμού να συνδιαμορφώσουν το όραμα, να συμβάλλουν στη διάγνωση της υφιστάμενης κατάστασης και της εξειδίκευσης των στόχων των σχεδίων.

Σε κάθε περίπτωση, τα σχέδια που υλοποιήθηκαν μπορούν να αποτελέσουν το ικανό υπόβαθρο για την εξέλιξη της διαδικασίας στις περιοχές πιλοτικής εφαρμογής τους, διευρύνοντας σταδιακά την κλίμακα και ενσωματώνοντας νέους στόχους. Παράλληλα, αποτελούν πεδίο εξάσκησης των υποχρεώσεων που απορρέουν από την Οδηγία για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ για διασυνοριακή συνεργασία, τροφοδοτώντας συγχρόνως τις περαιτέρω θεσμικές πρωτοβουλίες που αναμένεται να αναληφθούν. Ταυτόχρονα, καταδεικνύουν την προστιθέμενη αξία που κομίζει η ΕΕ, καθώς η επίδραση των σχεδίων διευρύνεται με την υποστήριξη που τυγχάνουν από τα χρηματοδοτικά της εργαλεία.

Ωστόσο, οι συγκεκριμένες πιλοτικές πρωτοβουλίες ανάπτυξης χωροταξικών σχεδίων διασυνοριακής εμβέλειας, δεν είναι δυνατό να αποτελέσουν βασική πηγή χρηματοδότησης εξαιτίας της περιορισμένης τους διάρκειας. Ο συγκεκριμένος περιορισμός λειτουργεί ως ανασταλτικός παράγοντας στην υποστήριξη μιας διαρκούς και προσαρμοστικής διαδικασίας που επιτάσσει ο ΘΧΣ. Επιπλέον, ως τροχοπέδη λειτουργεί το γεγονός ότι η δομή των πρωτοβουλιών εντάσσεται στο πλαίσιο σχεδίων, με αποτέλεσμα τα προαπαιτούμενα της δημιουργίας μιας κλειστής εταιρικής σύμπραξης και της ανάπτυξης ενός συγκεκριμένου σχεδίου δράσης να αντιτίθενται με την

³⁷⁹ Käppeler B., Toben S., Chmura G., Walkowicz S., Nolte N., Schmidt P., Lamp J., Göke C., Mohn C., Gee K. (ed.) «Developing a Pilot Maritime Spatial Plan for the Pomeranian Bight and Arkona Basin», BaltSeaPlan Report 9, BaltSeaPlan project, Hamburg, 2012

εξελικτική διαδικασία που απαιτεί ο ΘΧΣ. Εντούτοις, η πηγή χρηματοδότησης αποτελεί ουσιαστικό μέσο για την υποστήριξη το πρωταρχικού διαλόγου μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών ή της λειτουργίας μιας ομάδας εμπειρογνομόνων³⁸⁰. Αυτός ο διάλογος συνιστά και το μεγαλύτερο όφελος των σχεδίων, μιας και δημιουργείται μια κοινότητα που εστιάζει στον ΘΧΣ και την εξέλιξή του. Η απαγκίστρωση από τη θεωρητική προσέγγιση και η ενασχόληση των εμπλεκόμενων με πρακτικές διαδικασίες εφαρμογής του ΘΧΣ, που εκτυλίσσονται στο πεδίο των πιλοτικών περιοχών, εκτιμάται ότι βοηθά στην εμβάθυνση της κατανόησης του αντικειμένου. Παράλληλα, το κλίμα εμπιστοσύνης που σταδιακά παγιώνεται εντός της κοινότητας και η σύσφιξη των διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων, διευκολύνει την εξέλιξη της συνεργασίας και της καλλιέργειας της αίσθησης της ιδιοκτησίας των πρωτοβουλιών. Πάραυτα, αναπτύσσεται μια προβληματική³⁸⁰ σε αυτό το επίπεδο, καθώς εκτιμάται ότι το ενδιαφέρον που συγκεντρώνει ο ΘΧΣ θα προσελκύσει περισσότερους εμπλεκόμενους, με συνέπεια να διευρυνθεί ο πυρήνας συνεργασίας και να απωλεσθεί το προβάδισμα που έχει κατακτηθεί στον διάλογο.

Τέλος, συμπεραίνεται ότι το ευρωενωσιακό επίπεδο δύναται να αποτελέσει το κατάλληλο επίπεδο προώθησης της διασυνοριακής συνεργασίας. Η υλοποίηση επαφίεται, βεβαίως, στα κράτη – μέλη αλλά οι μηχανισμοί της ΕΕ δημιουργούν το κατάλληλο υπόβαθρο, στο οποίο μπορούν να στηριχτούν και να εξελιχθούν οι συνεργατικές προσπάθειες σχεδιασμού των κρατών – μελών. Η συγκεκριμένη διαπίστωση προκύπτει από την αρχιτεκτονική που υιοθετήθηκε. Ιδίως η υποχρέωση για διασυνοριακή συνεργασία που απορρέει από τις επιταγές της Οδηγίας για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ σε συνδυασμό με την ευελιξία που παρέχεται στα κράτη – μέλη για την εφαρμογή της, η οποία εντάσσεται στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης αντιμετώπισης των θαλάσσιων υποθέσεων και της διακηρυκτικής ενίσχυσης της γαλάζιας ανάπτυξης, συνθέτει μια ικανοποιητική προσέγγιση για την ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας.

³⁸⁰ Schultz Zehden A., Gee K. «MSP Governance Framework Report», PartiSEApate project, 2014

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την ανάλυση που προηγήθηκε διαπιστώνεται ότι η φέρουσα αναπτυξιακή ικανότητα του χερσαίου χώρου αγγίζει τα όριά της. Για τον λόγο αυτό ο αναπτυξιακός προσανατολισμός κατευθύνεται αναπόδραστα προς τον θαλάσσιο χώρο, με αποτέλεσμα να αναπτύσσονται θεσμικές πρωτοβουλίες για την αξιοποίηση των ευκαιριών που αναδύονται από την εκμετάλλευσή του, συνεκτιμώντας την ανάγκη προστασίας του και της ενδυνάμωσης του κοινωνικού αποτυπώματος. Τη συνθήκη αυτή εξυπηρετεί η [στρατηγική για τη γαλάζια ανάπτυξη](#), που θεσμοθετήθηκε από την ΕΕ και προωθήθηκε ως συμβολή της ΟΘΠ για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής Ευρώπη 2020 για μια έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Η στρατηγική επενδύει στην ανάγκη για αξιοποίηση του θαλάσσιου αναπτυξιακού αποθέματος, διαπνεόμενη από το ευρωπαϊκό όραμα για τις θάλασσες, με το οποίο προωθείται η ολιστική, ενιαία και συνολική προσέγγιση των θαλάσσιων υποθέσεων και εγκαταλείπεται η ανάπτυξη περιστασιακών πολιτικών. Στο πλαίσιο αυτό, η γαλάζια ανάπτυξη – ως απόχρωση της βιώσιμης ανάπτυξης – συμπληρώνει, ενοποιεί, ολοκληρώνει και επαναπροσδιορίζει τις θαλάσσιες πολιτικές, ενώ συνδέει τη βιώσιμη αξιοποίηση του θαλάσσιου δυναμικού με την ανάκαμψη της ευρωπαϊκής οικονομίας. Παράλληλα, εξελίσσει την πολιτική συνοχής, ενσωματώνοντας την θαλάσσια διάσταση στο πλαίσιο ανάπτυξης της εδαφικής, οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

Παρόλα αυτά η γαλάζια ανάπτυξη δεν υποκαθιστά την ΟΘΠ. Αντιθέτως ενσωματώνεται σ' αυτήν και την ενισχύει. Η διαπίστωση στηρίζεται στο γεγονός ότι αφενός αυτή αποτελεί μια διατομεακή πολιτική της ΟΘΠ και αφετέρου ότι ο σχεδιασμός και η υλοποίησή της εδράζεται σε μέτρα ολοκληρωμένης θαλάσσιας πολιτικής. Πρόκειται συγκεκριμένα για: (1) τη βελτίωση των δεδομένων και των γνώσεων για τη θάλασσα, (2) τον ΘΧΣ και (3) την ολοκληρωμένη θαλάσσια επιτήρηση. Από τη δεξαμενή των μέτρων, η αξιοποίηση του ΘΧΣ – ως εξελιγμένης διακυβερνητικής δομής – αποτελεί μια πρακτική εφαρμογή συντονισμού και ρύθμισης των πολύπλοκων σχέσεων που διακρίνει τους γαλάζιους κλάδους και χαρακτηρίζεται από το δίπολο συγκρούσεων μεταξύ χρηστών και χρηστών – περιβάλλοντος.

Αφετηριακά ο ΘΧΣ χρησιμοποιήθηκε για τη ρύθμιση της σύγκρουσης χρηστών – περιβάλλοντος. Κατά συνέπεια, ο ΘΧΣ εκκίνησε από το πεδίο της περιβαλλοντικής πολιτικής σε διεθνές, περιφερειακό, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, αποτελώντας μια πρακτική εφαρμογή της οικοσυστημικής προσέγγισης στη διαχείριση θαλάσσιων περιοχών ενδιαφέροντος. Ασφαλώς η ένταση και η αποτελεσματικότητα της κανονιστικής του μεταχείρισης διαφέρει στα επιμέρους επίπεδα, καθώς συναρτάται – μεταξύ άλλων – με δικαιώματα εκτελεστικής εξουσίας και ικανότητας ανάπτυξης μηχανισμών εφαρμογής, παρακολούθησης των αποφάσεων που λαμβάνονται και συμμόρφωσης, αλλά σε κάθε περίπτωση προκύπτει ότι προηγείται η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής συνιστώσας σε μια σειρά πρωτοβουλιών, που διαμορφώνουν το υπόβαθρο του ΘΧΣ. Όμως εξελικτικά αναγνωρίστηκε από τις κινητήριες δυνάμεις η χρησιμότητά του για τη ρύθμιση της σύγκρουσης χρηστών – χρηστών και η αναγκαιότητα σύνδεσής του με ολοκληρωμένες προσεγγίσεις.

Αποτέλεσμα αυτής της εξέλιξης είναι να αναπτύσσονται δυο προσανατολισμοί αναφορικά με τον ΘΧΣ, που εδράζονται στην οικοσυστημική προσέγγιση αλλά τροφοδοτούνται από την επένδυση στην άκαμπτη βιωσιμότητα (hard sustainability) και ήπια βιωσιμότητα (soft sustainability), προτάσσοντας αντίστοιχα την περιβαλλοντική προστασία και την οικονομική μεγέθυνση ως κυρίαρχους πυλώνες διαμόρφωσης των πρωτοβουλιών. Η διεθνής τάση βρίσκει εφαρμογή και στην περίπτωση της ΕΕ, καθώς η εργαλειοκή χρήση του ΘΧΣ εντάσσεται στο πλαίσιο πολιτικών, που προωθούνται για την επίτευξη του GES (Οδηγία πλαίσιο για την θαλάσσια στρατηγική 2008/56/ΕΚ) και την ενδυνάμωση της γαλάζιας ανάπτυξης (Οδηγία για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ), ενώ αξίζει να αναφερθεί ότι η ένταση επεκτείνεται και μεταξύ άλλων κανονιστικών πρωτοβουλιών που συνδέονται με τον ΘΧΣ, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της ΚΑΛΠ και των Οδηγιών για τα πτηνά 2009/147/ΕΚ και τους οικοτόπους 92/43/ΕΟΚ. Μάλιστα το γεγονός ότι η εποπτεία εφαρμογής των δυο Οδηγιών επιμερίζεται μεταξύ DG Environment και DG MARE λειτουργεί ενισχυτικά για τη διάκρισή του. Η γεφύρωση αντιμετωπίζεται πολιτικά με την ανάθεση της προϊστασίας των δυο διευθύνσεων στο χαρτοφυλάκιο ενός Επιτρόπου, σηματοδοτώντας την ανάγκη για ολοκλήρωση των πολιτικών και την

ενδυνάμωση των μεταξύ τους συνεργειών. Εντούτοις, αυτή η επιλογή εκτιμάται ότι προκαλεί την επικράτηση της γαλάζιας οικονομίας έναντι της περιβαλλοντικής προστασίας, καθώς ο αρμόδιος Επίτροπος υποχρεώνεται να αναφέρεται απευθείας στον Αντιπρόεδρο της ΕΕ αρμόδιο για θέματα Απασχόλησης, Ανάπτυξης, Επενδύσεων και Ανταγωνιστικότητας και να διατηρεί στενή συνεργασία μαζί του.

Ανεξαρτήτως προσανατολισμού και κινητήριων δυνάμεων, τα επιμέρους στοιχεία της σχεδιαστικής διαδικασίας – αν και δεν μπορούν να μοντελοποιηθούν και να εφαρμοστούν ως πρότυπα σε κάθε σχεδιαστική εφαρμογή – αντιμετωπίζουν κοινές προκλήσεις. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται οι [δομές διακυβέρνησης](#), ο [συμμετοχικός σχεδιασμός](#), η [δεξαμενή γνώσης συναρτήσεως της εξέλιξης της τεχνολογίας](#) και η [χρηματοδότηση](#). Ο ΘΧΣ αποτελεί μια εξελικτική μορφή διακυβέρνησης. Μάλιστα η ΕΕ τον μεταχειρίζεται ως οριζόντιο διακυβερνητικό μέτρο, με το οποίο τα κράτη – μέλη υποχρεώνονται να αναπτύξουν τους κατάλληλους μηχανισμούς οριζόντιου συντονισμού μεταξύ των τομέων πολιτικής και του κάθετου μεταξύ των επιπέδων διοίκησης, αλλά και να τους επεκτείνουν σε διασυνοριακό επίπεδο για την κάλυψη του πλήρους κύκλου της διάγνωσης των προκλήσεων, της συλλογής πληροφοριών, του σχεδιασμού, της λήψης αποφάσεων, της διαχείρισης, της παρακολούθησης και της εφαρμογής του σχεδιασμού. Εντούτοις, η ανάπτυξη του παράλληλα με τους υφιστάμενους διακυβερνητικούς μηχανισμούς των τομεακών θαλάσσιων πολιτικών, το γεγονός ότι δεν έχει αποσαφηνιστεί η ιεραρχία των εμπλεκόμενων μερών και σε συνδυασμό με τις επιμέρους αδυναμίες που αναλύθηκαν στην [Ενότητα 1.2 του Μέρους Β](#) καθιστούν την απόδοσή του προβληματική και χρήζουσας αξιολόγησης.

Όσον αφορά τον συμμετοχικό σχεδιασμό, ο ρόλος του στην επιτυχή προετοιμασία και εφαρμογή σχεδιαστικών διαδικασιών αναγνωρίζεται από μια σειρά διεθνών, περιφερειακών και ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών. Από την ανάλυση προκύπτει ότι είναι απαραίτητο να διασφαλίζεται η έγκαιρη και διαρκής ένταξη των ενδιαφερόμενων μερών στη διαδικασία, η οποία θα πρέπει να διακρίνεται από διαφάνεια και να είναι στο μέτρο του δυνατού

προκαθορισμένη. Παράλληλα, είναι κρίσιμο η διαδικασία να δομείται σε δεσμευτικό χρονοδιάγραμμα και η επιλογή των ενδιαφερόμενων μερών να είναι αντιπροσωπευτική. Επιπρόσθετα, θεωρείται σημαντικό να ενισχύεται η ικανότητα των περισσότερο αδύνατων ομάδων στην ανάλυση και αξιολόγηση των σεναριακών σχεδιαστικών επιλογών. Τέλος, η διαδικασία οφείλει να στοχεύει στη συμμετοχική διαμόρφωση των αποφάσεων προκειμένου να καλλιεργείται το διαρκές ενδιαφέρον και μια αίσθηση συνιδιοκτησίας των σχεδίων από τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Από την άλλη, εξίσου κρίσιμος παράγοντας για την επιτυχή έκβαση της προσαρμοστικής σχεδιαστικής διαδικασίας είναι το υπόβαθρο θαλάσσιων δεδομένων και παρατηρήσεων στο οποίο στηρίζεται, καθώς και η χρήση των τεχνολογικά εξελιγμένων εργαλείων ανάλυσης, επεξεργασίας και χαρτογράφησης. Η ανάγκη για διαρκή εμπλουτισμό της δεξαμενής δεδομένων και οργάνωσής τους είναι έκδηλη και ενισχύεται από το γεγονός ότι δεν έχει επιτευχθεί ομοιογένεια στη μεθοδολογία συλλογής, επεξεργασίας, διαμοιρασμού και διάθεσης στα ενδιαφερόμενα μέρη. Τη συνθήκη αυτή επιχειρούν να ικανοποιήσουν διεθνείς και ευρωπαϊκοί οργανισμοί με την υποστήριξη των NSDIs και την εισαγωγή τεχνικών προτύπων. Παράλληλα, η ΕΕ αναπτύσσει πρωτοβουλίες που επενδύουν στην ολοκληρωμένη προσέγγιση στο πεδίο των θαλάσσιων δεδομένων και παρατηρήσεων, με στόχο την ενίσχυση των διατομεακών συνδέσεων. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται η πρωτοβουλία «Γνώσεις για τη θάλασσα 2020», η οποία έχει προστιθένη αξία, καθώς συνδέει την αξιοποίηση των θαλάσσιων δεδομένων με τους στόχους της Στρατηγικής 2020 για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι παρατηρείται διαφοροποίηση ως προς τη δεσμευτικότητα των επιμέρους πρωτοβουλιών, με συνέπεια να αναπτύσσεται προβληματική σχετικά με την αναγκαιότητα ομαδοποίησής τους μέσα σ' ένα δεσμευτικό οριζόντιο πλαίσιο.

Τέλος, σχετικά με τη χρηματοδότηση του ΘΧΣ παρατηρείται ότι η αξιοποίηση των υφιστάμενων χρηματοδοτικών μηχανισμών ΕΕ αποτελεί επιλογή που δρα ενισχυτικά για την υποστήριξη της προετοιμασίας του ΘΧΣ. Εντούτοις το γεγονός ότι ο ΘΧΣ είναι μια εξελικτική, συνεχής και προσαρμοστική διαδικασία

συνεπάγεται ότι δεν μπορεί να εγκλωβιστεί στον συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα με τον οποίο συνδέονται τα ESI Funds. Για τον λόγο αυτό η δυνατότητα συνδυαστικής χρηματοδότησης δύναται να ενισχύει τις συνέργειες που αναπτύσσονται μεταξύ των κλάδων της γαλάζιας ανάπτυξης και να καλύπτει επιμέρους στάδια και όχι το σύνολο του αναπτυξιακού προγραμματισμού και χωρικού σχεδιασμού. Σε κάθε περίπτωση ο προσανατολισμός του EMFF προς μια κατεύθυνση ολοκληρωμένης προσέγγισης επιδρά θετικά στη διαδικασία, ενώ η αύξηση των κονδυλίων που προορίζονται για την υποστήριξη της έρευνας και της καινοτομίας συνιστά επίσης μια θετική εξέλιξη.

Ως προς την κλίμακα εφαρμογής του σχεδιασμού διαπιστώνεται ότι αυτή είναι περιορισμένη, καθώς συνδέεται με τα δικαιώματα των παράκτιων κρατών και τρίτων κρατών στον θαλάσσιο χώρο, με βάση το διεθνές δίκαιο της θάλασσας. Μάλιστα εκτιμάται ότι όσο αυξάνεται η κλίμακα σχεδιασμού τόσο αδυνατίζει η θεματολογία του και μειώνεται η δυνατότητα ανάπτυξης πρωτοβουλιών για την ενίσχυση της γαλάζιας ανάπτυξης. Για τον λόγο αυτό θεωρείται ως απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή προετοιμασία και αποτελεσματική εφαρμογή του εθνικού ΘΧΣ η υιοθέτηση διασυνοριακής προσέγγισης και η ανάληψη πρωτοβουλιών στην κατεύθυνση της ανάπτυξης συνεργασιών μεταξύ των εμπλεκομένων μερών.

Η προώθηση της διασυνοριακής συνεργασίας είναι δυνατό να στηρίζεται σε πολιτικές συμφωνίες με θεματικό περιεχόμενο, σε πολυμερείς συνεργασίες στο πλαίσιο των θεματικών διεθνών και περιφερειακών συμφωνιών για τις θαλάσσιες δραστηριότητες, στις περιφερειακές συμβάσεις των ευρωπαϊκών θαλασσών και σε ευρωενωσιακές πρωτοβουλίες. Από την αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης προκύπτει ότι η ανάπτυξη συνεργασιών σε υποπεριφερειακό επίπεδο για τη βελτίωση της διακυβέρνησης του θαλάσσιου χώρου είναι αποτελεσματική, στο βαθμό που οι προσπάθειες σχεδιασμού ακουμπούν σε προϋπάρχουσες συνεργασίες, ομοιογενή συστήματα σχεδιασμού των συνεργαζόμενων χωρών και υφιστάμενη σχέση καλής γειτονίας. Όσον αφορά τις συνεργασίες που αναπτύσσονται στο πλαίσιο θεματικών διεθνών και περιφερειακών συμφωνιών για τις θαλάσσιες

δραστηριότητες, παρατηρείται ότι υποβαθμίζεται η ολοκληρωμένη διάσταση αντιμετώπισης του σχεδιασμού και της γαλάζιας ανάπτυξης. Από την άλλη, η επένδυση στις περιφερειακές συμβάσεις των ευρωπαϊκών θαλασσών εντάσσει την αποτελεσματικότητα των πρωτοβουλιών συνεργασίας για το σχεδιασμό σ' ένα πλαίσιο, στο οποίο απουσιάζει μηχανισμός συμμόρφωσης με τις αποφάσεις που λαμβάνονται.

Για τους λόγους αυτούς εκτιμάται ότι η κανονιστική μεταχείριση της διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ των παράκτιων κρατών από την ΕΕ, ενισχύει την προοπτική αποτελεσματικότητάς της, καθώς καθιστά υποχρεωτική την προώθησή της και εναποθέτει την εξειδίκευσή της στα κράτη – μέλη. Θετικά λειτούργησε και η επένδυση σε προπαρασκευαστικά πιλοτικά σχέδια για την εφαρμογή της διασυνοριακής προσέγγισης, μιας και αυτά συνέβαλαν στη διάγνωση των δυνατοτήτων, αδυναμιών, ευκαιριών και απειλών της συνεργασίας στον θαλάσσιο χώρο, με αποτέλεσμα να διαμορφωθεί η εικόνα για τον βηματισμό που θα πρέπει να ακολουθηθεί και το είδος της παρέμβασης. Μάλιστα η εκπόνηση θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων σύμφωνα με τις επιταγές της Οδηγίας για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ προσδίδει προστιθέμενη αξία στον σχεδιασμό καθώς επιτρέπει τη συμπερίληψη, οργάνωση και ενσωμάτωση των κατακερματισμένων υποχρεώσεων των κρατών – μελών για διασυνοριακή συνεργασία, που απορρέουν από διεθνείς και περιφερειακές πρωτοβουλίες.

Παράλληλα, η θέσπιση της Οδηγίας στοχεύει στη συμμετρική ανάπτυξη και εξέλιξη των χωρικών προσπαθειών σχεδιασμού στον θαλάσσιο χώρο από τα κράτη – μέλη. Αυτός ήταν και ένας από τους λόγους που η ΕΕ ανέπτυξε νομοθετική πρωτοβουλία, καθώς η μεταχείριση του ΘΧΣ μέσα από την έκδοση οδικού χάρτη για τον ΘΧΣ σημαδεύτηκε από αποκλίνουσες πολιτικές που προωθήθηκαν από τα κράτη – μέλη ή την αναιμική πρόοδο που σημειώθηκε σε ορισμένες περιπτώσεις, με αποτέλεσμα να ακολουθηθεί η πρακτική της δεσμευτικότητας αλλά και η απόδοση διαδικαστικού χαρακτήρα στο σχεδιασμό. Μια αρνητική εξέλιξη που σημειώθηκε στο πλαίσιο της επεξεργασίας της πρότασης Οδηγίας ήταν η αποσύνδεση της ΟΔΠΖ από την ενιαία κανονιστική αντιμετώπιση του διπλού ΘΧΣ – ΟΔΠΖ. Στο πλαίσιο αυτό,

στο τελικό κείμενο της Οδηγίας, ο ΘΧΣ αντιμετωπίζεται κανονιστικά μονομερώς, με αποτέλεσμα να περιορίζεται το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας, καθώς δεν επιτυγχάνεται η ολοκλήρωση και η συνοχή στη διαχείριση του παράκτιου και θαλάσσιου χώρου. Εν κατακλείδι με τη θέσπιση της Οδηγίας για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ προωθήθηκε η ανάπτυξη μιας κοινής βάσης αναφοράς των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων, με στόχο τον αρμονικό τους συντονισμό και την εξασφάλιση νομικής σταθερότητας. Στο πλαίσιο αυτό, εισάγεται ένα σύνολο ελάχιστων απαιτήσεων, προκειμένου να ενισχυθεί η διασυνοριακή συνεργασία αλλά και να εξασφαλιστεί η οριζόντια εφαρμογή του ΘΧΣ με την αρμοδιότητα να επαφίεται στα κράτη - μέλη.

Από την ανάλυση που προηγήθηκε διαπιστώνεται ότι κανένα κράτος – μέλος της ΕΕ μέχρι στιγμής δεν έχει συμμορφωθεί με την αφετηριακή υποχρέωση της Οδηγίας για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ περί ορισμού αρμόδιας αρχής. Εντούτοις αρκετά κράτη δραστηριοποιήθηκαν προς την κατεύθυνση εργαλειακής αξιοποίησης του ΘΧΣ πριν τη θέσπιση της Οδηγίας, με στόχο την ανάπτυξη θέσεων εργασίας, την ενίσχυση της ασφάλειας του ενεργειακού τους εφοδιασμού, τη βελτίωση της ανταγωνιστικής τους θέσης μέσα από παρεμβατικές πολιτικές υποστήριξης της καινοτομίας και την περιβαλλοντική προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της Γερμανίας, που αξιοποίησε τον ΘΧΣ επιμερίζοντας την αρμοδιότητα υλοποίησής του στα υφιστάμενα σχεδιαστικά επίπεδα. Η συγκεκριμένη στρατηγική προσέγγιση θεσπίστηκε με την ανάληψη νομοθετικής πρωτοβουλίας, με την οποία επέκτεινε την σχεδιαστική αρμοδιότητα των παράκτιων κρατιδίων στα χωρικά ύδατα, ενώ ο σχεδιασμός στις ΑΟΖ εναποτέθηκε στις αρμοδιότητες του ομοσπονδιακού κράτους. Η πολυεπίπεδη προσέγγιση αναδεικνύει την αναγκαιότητα ενδυνάμωσης της επικοινωνίας των διακυβερνητικών δομών.

Από την άλλη, η Ισπανία – παρά την αποκεντρωμένη διοικητική της δομή – αντιμετωπίζει την υλοποίηση του ΘΧΣ συγκεντρωτικά, εναποθέτοντας τις σχετικές αρμοδιότητες στην κεντρική διοίκηση. Η σχεδιαστική ασυνέχεια που εντοπίζεται μεταξύ χερσαίου και θαλάσσιου χώρου, εξαιτίας της απουσίας εθνικής στρατηγικής για την ΟΔΠΖ και της εμπλοκής της περιφερειακής

διοίκησης στον ΧΧΣ και των αυτόνομων κοινοτήτων στον σχεδιασμό των παράκτιων περιοχών – χωρίς όμως αυτός να επεκτείνεται στα χωρικά ύδατα – συνιστούν προκλήσεις για την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση της σχεδιαστικής διαδικασίας και την αποτελεσματικότητα της διακυβερνητικής επικοινωνίας σε οριζόντιο και κάθετο επίπεδο. Το νομικό υπόβαθρο στο οποίο ακουμπούν οι προσπάθειες σχεδιασμού στον θαλάσσιο χώρο εντάσσονται στο πλαίσιο της ενσωμάτωσης της Οδηγίας πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/ΕΚ στο εθνικό δίκαιο, που λόγω της περιγραφής του μπορεί να υποστηρίξει τους στόχους της Οδηγίας για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ, με την κλίμακα εφαρμογής να δύναται να επεκτείνεται στη θεσμοθετημένη ΑΟΖ και τη ΖΠΑ.

Στην περίπτωση της Ιταλίας προκύπτει επίσης ότι δεν έχει αναπτυχθεί εθνική στρατηγική για την ΟΠΔΖ ούτε για τον ΘΧΣ. Εντούτοις η θεσμοθέτηση του περιφερειακού επιπέδου ως του κατάλληλου για την εφαρμογή ΟΠΔΖ προκάλεσε την μερική εφαρμογή από περιφέρειες που κινήθηκαν στρατηγικά προς την κατεύθυνση αυτή. Η μετάβαση όμως προς ένα ολοκληρωμένο σύστημα σχεδιασμού προϋποθέτει την εξέλιξη του νομοθετικού πλαισίου σχετικά με την ΟΠΔΖ, ώστε να εφαρμοστεί για όλες τις παράκτιες περιφερειακές ενότητες, και στη συνέχεια να επεκταθεί προς τον θαλάσσιο χώρο. Η κλίμακα εφαρμογής συναρτάται προφανώς με τη δικαιοδοσία, όπως αυτή απορρέει από το διεθνές δίκαιο, με την προοπτική να εξαντλείται προς το παρόν εντός των θεσπισμένων θαλάσσιων ζωνών (αιγιαλίτιδα, συνορεύουσα και ΖΟΠ).

Αντίστοιχη αδυναμία σχεδιαστικής ολοκλήρωσης παρατηρείται και στην περίπτωση της Ελλάδας. Όπως έχει αναλυθεί, η επιλογή της διαμόρφωσης του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου σχετικά με την προώθηση του ΘΧΣ και της ΟΠΔΖ μέσα από την ενσωμάτωση των στόχων τους στις τομεακές πολιτικές και τη διάχυση των αρμοδιοτήτων στα σχεδιαστικά επίπεδα, δημιουργεί ένα κατακερματισμένο και ατελές περιβάλλον με αλληλοεπικαλύψεις και ελλείψεις, με αποτέλεσμα να διαφαίνεται η ανάγκη επαναπροσδιορισμού του ρόλου των εμπλεκόμενων φορέων και ανάπτυξης μηχανισμών εφαρμογής. Αναφορικά με την εφαρμογή του ΘΧΣ, όπως και στις περιπτώσεις της Ισπανίας και της Ιταλίας, η έλλειψη σχεδιασμού και στρατηγικής για την ΟΠΔΖ σε εθνικό επίπεδο αντανakλά την αδυναμία επέκτασής τους στον θαλάσσιο χώρο. Στο πλαίσιο

αυτό, η **θεσμοθέτηση εθνικής ΟΔΠΖ** εμφανίζεται ως προαπαιτούμενη σχεδιαστική και στρατηγική ενέργεια προκειμένου να διασφαλιστεί η ομαλή και ολοκληρωμένη μετάβαση στον ΘΧΣ. Ωστόσο, η κλίμακα εφαρμογής του ΘΧΣ συναρτάται και με την ικανότητα θέσπισης επιμέρους ζωνών δικαιοδοσίας και η υφιστάμενη κατάσταση παραπέμπει σε περιοριστικές ή/ και περιοχικές εφαρμογές. Για τον λόγο αυτό η επένδυση στη διασυνοριακή προσέγγιση του ΘΧΣ είναι απαραίτητη, προκειμένου να αναπτυχθούν συνεργασίες και να μεγαλώσει η σχεδιαστική κλίμακα μέσα από την οραματική αντιμετώπιση του θαλάσσιου χώρου που προωθεί η Οδηγία για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ και η ΟΘΠ εν τω συνόλω.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Από την ανάλυση και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης, καθώς και των μέχρι τώρα παρεμβάσεων σχετικά με την μεταχείριση του ΘΧΣ και τη δυνατότητα εργαλειακής του αξιοποίησης για την προώθηση της γαλάζιας ανάπτυξης, προκύπτουν ορισμένα βασικά συμπεράσματα και άρα προτεραιότητες της πρότασης σχετικά με την περίπτωση της Ελλάδας.

Καταρχήν, κρίνεται απαραίτητος ο καθορισμός αρμόδιας αρχής για την εφαρμογή του ΘΧΣ στο πλαίσιο των υποχρεώσεων που απορρέουν από την Οδηγία 2014/89/ΕΕ για τον ΘΧΣ. Προτείνεται, λοιπόν, η [Δ/ση Χωροταξικού Σχεδιασμού του ΥΠΑΠΕΝ](#) να πλαισιώσει την αρμόδια αρχή που προβλέπεται από την Οδηγία για τον ΘΧΣ 2014/89/ΕΕ, καθώς έχει την απαραίτητη υποδομή. Με δεδομένο το γεγονός ότι η εφαρμογή της Οδηγίας για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/ΕΚ αποτελεί αρμοδιότητα της [Ειδικής Γραμματείας Υδάτων](#) του ΥΠΑΠΕΝ³⁸¹, ο ορισμός της Δ/σης Χωροταξικού Σχεδιασμού ως αρμόδιας αρχής για τον ΘΧΣ συμβάλλει στην ενιαία αντιμετώπιση του ΘΧΣ μέσα από τις δομές του ΥΠΑΠΕΝ. Η επένδυση σε αυτήν τη στρατηγική κατεύθυνση εξυπηρετεί την κοινή οραματική στόχευση για τον σχεδιασμό δια της ισότιμης σχεδιαστικής αντιμετώπισης των συνθετικών συνιστωσών της γαλάζιας ανάπτυξης. Παράλληλα, εξασφαλίζεται, σ' ένα βαθμό, η εξισορρόπηση των δυο προσανατολισμών του ΘΧΣ, που εκπορεύονται από τις κινητήριες δυνάμεις των δυο κανονιστικών πρωτοβουλιών και η ενίσχυση – ως κοινής συνισταμένης – της οικοσυστημικής προσέγγισης στη διαχείριση και της ταυτόχρονης ενίσχυσης της προοπτικής της γαλάζιας οικονομίας και της διασφάλισης της προστασίας των θαλάσσιων οικοσυστημάτων.

Επιπλέον, θεωρείται σκόπιμη η παράλληλη ανάπτυξη διοικητικού μηχανισμού των επιμέρους σχεδιασμών ανά αντικείμενο που καλύπτει η χωροταξία του θαλάσσιου χώρου και εκπόνησης σχεδιασμού για τα αντικείμενα στα οποία σήμερα δεν υπάρχει ή δεν είναι επαρκής. Η αρμόδια αρχή για τον ΘΧΣ δύναται να πλαισιώνει οριζόντια τους επιμέρους μηχανισμούς. Εναλλακτική πρόταση

³⁸¹ Σημειώνεται ότι ο ΘΧΣ λειτουργεί, παράλληλα, ως εργαλείο υλοποίησης των στόχων της Οδηγίας για τη θαλάσσια στρατηγική 2008/56/ΕΚ,

είναι η δημιουργία ΕΠΧΣΑΑ για την ΟΠΔΖ και η ανάπτυξη διοικητικού μηχανισμού ως μονάδα της αρμόδιας αρχής.

Οι ενέργειες αυτές αποσκοπούν στην ανάπτυξη οριζόντιας επικοινωνίας μεταξύ του κατακερματισμένου σχεδιαστικού τοπίου με αναφορά στον ΘΧΣ και την προώθηση της ολοκληρωμένης προσέγγισης. Παράλληλα, εξυπηρετεί τη συνθήκη προετοιμασίας του νομικού υποβάθρου για την εφαρμογή του ΘΧΣ. Άλλωστε, η νομική επεξεργασία πρέπει να ακουμπά σε δεδομένα, τεχνικές προδιαγραφές και πιλοτικά σχέδια εφαρμογής, προκειμένου η παραγωγή νομικού έργου να βασίζεται σε ένα σύγχρονο και εμπειριστατωμένο υπόβαθρο χωρίς να προκαλεί αμφισημίες. Ο κατακερματισμός και η έλλειψη δεδομένων σε συνδυασμό με τις περιορισμένες πληροφοριακές δεξαμενές των τεχνικών προδιαγραφών και πιλοτικών εφαρμογών λειτουργούν ως τροχοπέδη για την κατανόηση των αναγκών, τον εντοπισμό των αδυναμιών και την ρυθμιστική τους αντιμετώπιση. Η εξειδικευμένη εποπτεία των επιμέρους αντικειμένων της θαλάσσιας χωροταξίας επιτρέπει την αντιμετώπιση αυτών των ανασταλτικών παραγόντων.

Ως προς την [χρηματοδότηση](#) του ΘΧΣ προτείνεται η συνδυαστική αξιοποίηση του EMFF και των υπολοίπων ESI Funds. Αυτή είναι και η μοναδική ρεαλιστική πηγή χρηματοδότησης στην παρούσα συγκυρία, καθώς ο εθνικός αναπτυξιακός προγραμματισμός συμπίπτει κατά συνθήκη με αυτόν του [Σύμφωνου Εταιρικής Σχέσης](#) (ΣΕΣ) 2014 – 2020. Στο πλαίσιο αυτό, είναι ιδιαίτερα κρίσιμο να επισημανθεί το γεγονός ότι ο χωρικός σχεδιασμός θα πρέπει να συμβαδίζει με τον αναπτυξιακό προγραμματισμό. Από την καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης προκύπτει ότι το προβάδισμα του αναπτυξιακού προγραμματισμού έναντι του χωρικού σχεδιασμού συνεπάγεται την προσαρμογή του δεύτερου στην οραματική στόχευση του πρώτου. Η διαπίστωση αυτή καταδεικνύει την ανάγκη [ίδρυσης μιας ενιαίας δομής](#). Αξίζει να σημειωθεί, όμως, ότι η προσέγγιση αυτή προκαλεί ενστάσεις στον βαθμό που το ΣΕΣ δεν μπορεί να υποστηρίξει μακροπρόθεσμα την προσαρμοστική διάσταση του ΘΧΣ, καθώς έχει ορίζοντα υλοποίησης μέχρι το 2020, ενώ παράλληλα προσδιορίζεται από τους βασικούς στόχους της κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, χωρίς

ωστόσο να συνιστά ένα συνολικό και μακροπρόθεσμο αναπτυξιακό σχέδιο για την Ελλάδα³⁸². Ωστόσο, ελλείπει εναλλακτικής πηγής χρηματοδότησης η επένδυση στο ΣΕΣ για την υποστήριξη των επιμέρους σταδίων του ΘΧΣ εκτιμάται ότι συμβάλλει στην αφετηριακή του οικοδόμηση. Συμπληρωματικά εκτιμάται ότι μπορούν να συμβάλλουν πόροι της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη και η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα.

Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να ενταχθούν, παράλληλα, οι προσπάθειες εξέλιξης της από κοινού σχεδιαστικής και αναπτυξιακής αντιμετώπισης του θαλάσσιου και παράκτιου χώρου. Είναι γεγονός ότι οι μέχρι σήμερα παρεμβάσεις δεν είχαν ως γνώμονα την αντίληψη του θαλάσσιου και παράκτιου χώρου ως ενιαίου χώρου άσκησης αναπτυξιακής πολιτικής. Έτσι, οι παρεμβάσεις που πραγματοποιήθηκαν, είχαν κυρίως τομεακή διάσταση και πραγματοποιήθηκαν με απώτερο στόχο την εξυπηρέτηση τομεακών αναγκών. Δυστυχώς οι παρεμβάσεις έγιναν με τρόπο αποσπασματικό και σε ορισμένες περιπτώσεις με πολιτικά κριτήρια, με αποτέλεσμα να προκαλούν σύγχυση και μακροπρόθεσμα να ζημιώνουν τον θαλάσσιο και παράκτιο χώρο και την αναπτυξιακή του προοπτική, καθώς αδυνατούσαν να τον καταστήσουν ανταγωνιστικό. Έτσι, λοιπόν, το ζητούμενο σε μια αναπτυξιακή διαδικασία είναι να χαρακτηρίζεται από ευελιξία, προσαρμοστικότητα, να βασίζεται σε πραγματικά δεδομένα, στα πλαίσια μιας συστηματικής και συνεπούς διαχείρισης, προστασίας και ανάδειξης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των περιοχών ενδιαφέροντος και που θα περιλαμβάνει στους κόλπους της τον συμμετοχικό σχεδιασμό. Για το λόγο αυτό απαιτείται ο εξαρχής σχεδιασμός της αναπτυξιακής προοπτικής και ο καθορισμός ενός συστήματος αναπτυξιακών στόχων. Το σύστημα των αναπτυξιακών στόχων οφείλει να συνδέεται μ' ένα όραμα, που να συσπειρώνει τις επιστημονικές, επαγγελματικές και κοινωνικές δυνάμεις.

³⁸² Γιαννακούρου Γ., «Το θεσμικό πλαίσιο του χωροταξικού σχεδιασμού στην Ελλάδα: επίκαιρα διλήμματα και προκλήσεις για το μέλλον», στο έργο: Γιαννακούρου Γ., Μενουδάκος Κ., Βασενχόβεν Λ., «Ο χωροταξικός σχεδιασμός στην Ελλάδα: νομικό πλαίσιο και εφαρμογή στην πράξη», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, Σειρά: Βιβλιοθήκη Περιβαλλοντικού Δικαίου-24, 2008, σελ. 13 – 29 (14-21)

Οι στόχοι κρίνεται απαραίτητο να πηγάζουν από τη σωστή διάγνωση των δυνατοτήτων του θαλάσσιου και παράκτιου χώρου και ταυτόχρονα να αφήνουν περιθώρια για άσκηση «επιθετικής» βιώσιμης αναπτυξιακής πολιτικής. Θα πρέπει να αντιλαμβάνονται τους περιορισμούς και τα προβλήματα που θέτει το θεσμικό πλαίσιο και το ευρύτερο οικονομικό περιβάλλον, αλλά ταυτόχρονα να αντιλαμβάνονται και τις νέες δυνατότητες και ευκαιρίες που δημιουργούνται. Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται η επένδυση σε γενικούς στόχους που σχετίζονται με την (1) [Διαφοροποίηση και ανταγωνιστικότητα στο πλαίσιο της γαλάζιας οικονομίας](#), (2) [Διατήρηση και προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων](#) και (3) [Βελτίωση της ποιότητας της ζωής](#). Οι στόχοι κρίνεται σκόπιμο να συνδεθούν με ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα παραγωγικής ανασυγκρότησης, καθώς το υφιστάμενο ναρκοθετεί, σ' ένα βαθμό, την αξιοποίηση των ευκαιριών που αναδύονται από τη γαλάζια ανάπτυξη. Το πρόγραμμα οφείλει – μεταξύ άλλων – να υποστηρίξει τους στόχους, επενδύοντας στρατηγικά στην έρευνα και την καινοτομία, να ενθαρρύνει την επενδυτική πρωτοβουλία και να στοχεύει στην αξιοποίηση των αναγκών των θαλάσσιων κλάδων για εξειδικευμένες θέσεις απασχόλησης με επένδυση σε προγράμματα ανάπτυξης δεξιοτήτων.

Η προστιθέμενη αξία του σχεδίου παραγωγικής ανασυγκρότησης εστιάζει στην ανάπτυξη μιας [κοινότητας για τον ΘΧΣ](#), που θα ασχοληθεί με το σχεδιαστικό πλαίσιο και τη μετάγγιση της γαλάζιας ανάπτυξης σ' αυτό, θα εξειδικεύσει τους στόχους και θα καθοδηγήσει επιστημονικά την υλοποίησή τους. Αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι προκειμένου να χρησιμοποιηθεί αποτελεσματικά το εργαλείο του ΘΧΣ για την εκμετάλλευση των ευκαιριών που αναδύονται από την στρατηγική επένδυση στην γαλάζια ανάπτυξη, απαιτείται ανθρώπινο δυναμικό με επαρκές γνωστικό και επιστημονικό υπόβαθρο, ώστε να συνδράμει στην ενσωμάτωση και εφαρμογή των τελευταίων τεχνολογικών εξελίξεων σε αυτήν την διαδικασία.

Η αναγκαία εξειδίκευση δύναται να επιτευχθεί, σ' ένα βαθμό, μέσα από την αξιοποίηση του προγράμματος – πλαίσιο [HORIZON 2020](#)³⁸³, που συνιστά τον βασικό μηχανισμό χρηματοδοτικής στήριξης της ΕΕ με αναφορά στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας. Πιο συγκεκριμένα, η ενότητα [Marie Skłodowska – Curie Actions](#)³⁸⁴, που εστιάζει σε δράσεις ενίσχυσης των ερευνητικών δεξιοτήτων των συμμετεχόντων και της σύνδεσής τους με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, αποτελεί μια ικανή χρηματοδοτική δεξαμενή με αναπτυξιακό προσανατολισμό, η οποία δύναται να εξυπηρετήσει τη συνθήκη της εξειδίκευσης. Παράλληλα, η ενότητα των [Knowledge Alliances](#)³⁸⁵ που συστήνεται στο πλαίσιο του προγράμματος [ERASMUS+](#)³⁸⁶, προσφέρει ευκαιρίες ενσωμάτωσης της τεχνολογίας σε επενδυτικές πρωτοβουλίες με αναπτυξιακό πρόσημο και αναφορά στο θαλάσσιο περιβάλλον, μέσα από την ίδρυση εταιρικών συμπράξεων, στις οποίες συμμετέχουν και συνεργούν δρώντες από την ακαδημαϊκή και επιχειρηματική κοινότητα.

Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να σημειωθεί η συμβολή του [ιδιωτικού τομέα](#) στην ενίσχυση της γαλάζιας ανάπτυξης. Ο ΘΧΣ είναι προϋπόθεση για την υλοποίηση επενδύσεων και σημαντικό κίνητρο για οποιαδήποτε ιδιωτική πρωτοβουλία, καθώς εξυπηρετεί την ανάγκη προώθησης της διαφάνειας, της προβλεψιμότητας, της ασφάλειας και της σαφήνειας, ενισχύοντας τη δυναμική των θαλάσσιου αναπτυξιακού αποθέματος. Η εν δυνάμει εισροή κεφαλαίων εξαιτίας των ευκαιριών που δημιουργεί για ανάληψη επενδυτικών

³⁸³ Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής «HORIZON 2020» <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

³⁸⁴ Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Marie Skłodowska – Curie Actions» <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/marie-sklodowska-curie-actions> (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

³⁸⁵ Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Knowledge Alliances» https://eacea.ec.europa.eu/erasmus-plus/actions/key-action-2-cooperation-for-innovation-and-exchange-good-practices/knowledge-alliances_en (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

³⁸⁶ Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Erasmus+ EU programme for Education, Training, Youth, and Sport» http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/index_en.htm (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

πρωτοβουλιών σε ένα ασφαλές περιβάλλον, επιδρά καταλυτικά στην ανάκαμψη της θαλάσσιας οικονομίας. Ωστόσο, κρίνεται σκόπιμο να αναπτύσσονται παράλληλα κίνητρα προώθησης των επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα στην έρευνα και την καινοτομία με αντικείμενο την αποδοτικότητα των πόρων. Είναι αναγκαίο να δρομολογηθεί η άρση των εμποδίων που εντοπίζονται στην περιορισμένη συνεργασία μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, στην αδυναμία μεταφοράς των ερευνητικών επιτευγμάτων σε προϊόντα και υπηρεσίες και στην έλλειψη δεξιοτήτων για την υποστήριξη του κύκλου εργασιών. Από την άλλη, η δύσκολη συγκυρία προκαλεί συνθήκες οικονομικής ασφυξίας εξαιτίας της περιορισμένης δυνατότητας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για διάθεση ρευστότητας αλλά και μακροπρόθεσμων δανειακών κεφαλαίων. Μια πρόταση που χρήζει διερεύνησης³⁸⁷ είναι αυτή της εναλλακτικής χρηματοδότησης από επιχειρηματικά κεφάλαια (venture capital funds) με υψηλή ρευστότητα. Σε κάθε περίπτωση είναι αναγκαίο να συμμετέχει ο ιδιωτικός τομέας τόσο στη διαδικασία εντοπισμού των αναγκών όσο και στη διαρκή υποστήριξη του προσαρμοστικού σχεδιασμού.

Καταλήγοντας, αξίζει να σημειωθεί ότι το ερώτημα που τίθεται δεν αφορά στο αν η Ελλάδα μπορεί να εφαρμόσει τον ΘΧΣ αλλά στο αν έχει την πολυτέλεια να μην τον εφαρμόσει. Με δεδομένο το γεγονός ότι η Στρατηγική 2020 αντανάκλα, σ' ένα βαθμό, τις ανάγκες για αναπτυξιακή εξέλιξη των περισσότερο αναπτυγμένων κρατών – μελών της ΕΕ, η επιλογή της σύνδεσής της με τη γαλάζια ανάπτυξη συμβάλει στην επέκταση της χωρικής συνοχής στον θαλάσσιο χώρο και σε τελική ανάλυση στην επίτευξη ισόρροπης ανάπτυξης. Για τον λόγο αυτό η συγκυρία επιτρέπει την προώθηση των ελληνικών συμφερόντων και την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας μέσα από τη θαλάσσια οδό. Η ενίσχυση της γαλάζιας ανάπτυξης συνδέεται με την επιτυχή εφαρμογή του ΘΧΣ, η οποία με την σειρά της προϋποθέτει δεσμευτική νομοθετική βάση, πολιτική υποστήριξη και δέσμευση και ιδιοκτησία από τα ενδιαφερόμενα μέρη. Ωστόσο, η εφαρμογή του ΘΧΣ δεν είναι η λύση για την

³⁸⁷ Συμπεράσματα της Ημερίδας: «Αειφόρος Ενέργεια και Προτεραιότητες για την Ελληνική Προεδρία», που διοργάνωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (EASME δια του Managenergy) και το Ενεργειακό Γραφείο Αιγαίου, Αθήνα, 2014

αναπτυξιακή ανέλιξη παρά μόνο μέρος της λύσης. Για τον λόγο αυτό οι προσπάθειες οφείλουν να εδράζονται σ' ένα υπόβαθρο, στο οποίο θα ενσωματώνεται η ΟΘΠ σε εθνικό επίπεδο, όχι ως άθροισμα των επιμέρους πολιτικών αλλά ως ολοκληρωμένο, ενιαίο και συνεκτικό πλαίσιο αντιμετώπισης των θαλάσσιων και παράκτιων ζητημάτων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

1. Βασιλοπούλου Β., Ζερβάκη Α., Καρύδης Μ., Κατσανεβάκης Σ., Κουτσούμπας Δ., Στεφανή Φ, Στήθου Μ., «Διακήρυξη που αφορά στην ανάπτυξη του θαλάσσιου χωρικού σχεδιασμού στην Ελλάδα», 11ο Πανελλήνιο Συμπόσιο Ωκεανογραφίας και Αλιείας, Διοργανωτές: Πανελλήνιος Σύλλογος Εργαζομένων στο Ελληνικό Κέντρο Θαλάσσιων Ερευνών (ΕΛΚΕΘΕ) και Τμήμα Επιστημών της Θάλασσας του Πανεπιστημίου Αιγαίου, Μυτιλήνη, 2015
2. Δαμανάκη Μ. «Η Γαλάζια Ανάπτυξη «κλειδί» στην ευρωπαϊκή ανάκαμψη. Οι προτεραιότητες και ο όρος του σεβασμού στο περιβάλλον» Επίσημος Ιστότοπος Foreign Affairs – The Hellenic Edition, 2014
3. Δαμανάκη Μ., «Εναρκτήρια ομιλία» Συνέδριο: Ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Προκλήσεις και ευκαιρίες για την ελληνική ναυτιλία, Αθήνα, 2010
4. Καραγεώργου Β., «Η Στρατηγική Εκτίμηση Επιπτώσεων ως εργαλείο περιβαλλοντικής Πολιτικής και η Πρόκληση για την ενσωμάτωσή της», Πρακτικά Ημερίδας για την «Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση: Προκλήσεις και ευκαιρίες για το νομοθέτη και την διοίκηση», Εκδόσεις Σακκουλά, Αθήνα – Κομοτηνή, 2006
5. Καραγεώργου Β., «Η σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ των κανόνων του διεθνούς και ευρωπαϊκού δικαίου για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος», από το βιβλίο «Περιβάλλον και θαλάσσιος χώρος. Εξελίξεις και προοπτικές προστασίας και διαχείρισης του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Διεθνής και Ευρωπαϊκή διάσταση», Εκδόσεις Σιδέρη, Αθήνα, 2006
6. Κάρκα Ε., «Χωρικός σχεδιασμός για τις ελληνικές υδατοκαλλιέργειες: επιδιώξεις και όρια», Συνέδριο Ελληνικού Τμήματος ERSΑ, 2013
7. Κλεοβούλου Γ., Μεντζελοπούλου Ν., Νταφλούκα Π., Πρέζα Ε., Χαλκιαδάκη Μ., «Παρουσίαση και Αξιολόγηση – Κριτική Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό», Στούντιο Πολεοδομίας – Χωροταξίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Βόλος, 2012
8. Κωνσταντινίδης Χ., «Θαλάσσια Πολιτική», Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ευρωπαϊκό Κέντρο Αριστείας Jean Monnet, Δεκέμβριος 2012

9. Μούσης Ν., «Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο, οικονομία, πολιτική», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2011
10. Μπαλιάς Γ., «Οι διεθνείς και ευρωπαϊκές ρυθμίσεις σχετικά με τον καθορισμό και τη διαχείριση θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών» Θαλάσσιες Προστατευόμενες Περιοχές, ΠερΔικ Νο3, 2010
11. Ντόκος Π., Θεοδωρόπουλος Σ., Λεκάκου Μ., Πάλλης Θ., Τσελέντης Β., Τριανταφυλλίδου Α., Δενιόζος Ν., Βιτσούνης Θ., Τσιώτσης Σ.Γ., «Κριτική Αποτίμηση των προτάσεων της Πράσινης Βίβλου για μια μελλοντική Θαλάσσια Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης», ΕΛΙΑΜΕΠ, Αθήνα, 2010
12. Οικονόμου Δ., «Θαλάσσια Χωροταξία», Ημερίδα Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου με θέμα: «Γαλάζια Ανάπτυξη στον Ελληνικό Θαλάσσιο χώρο», Ρόδος, 2013
13. Πάλλης Α., Τσιώτσης, Γ., «Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και Ομάδες Συμφερόντων: Η Περίπτωση της Ναυτιλίας» Παγκοσμιοποίηση, Ευρωπαϊκή Ένωση και Ελλάδα: Κρίσιμα Ζητήματα Γεωπολιτικής και Γεωοικονομίας, Ποιότητα, Αθήνα, 2008
14. Πανόπουλος Γ., «Κοινωνική Οδηγία INSPIRE: Περιγραφή, Ανάπτυξη και Εναρμόνιση στα Ελληνικά Δεδομένα», Σεμιναριακός κύκλος «Διαχείριση Χωρικών & Χώρο – Χρονικών Δεδομένων» Πανεπιστήμιο Αιγαίου – Τμήμα Γεωγραφίας, 2007
15. Παπαδημητρίου Ε., «Περιβαλλοντική Πολιτική και Οικολογική Κρίση», Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2006
16. Πλατιάς Χ., «Η περιβαλλοντική διάσταση στον σχεδιασμό της Ευρωπαϊκής Πολιτικής για τις μεταφορές στον θαλάσσιο χώρο» από το βιβλίο «Περιβάλλον και θαλάσσιες μεταφορές σε αναζήτηση μιας βιώσιμης προσέγγισης», Εκδόσεις Σιδέρη, Αθήνα, 2008
17. Πλατιάς Χ., «Νέες Προσεγγίσεις στην Ευρωπαϊκή Πολιτική Μεταφορών: Βιώσιμη Κινητικότητα και Ανάπτυξη των Θαλάσσιων Συνδέσεων» από το βιβλίο Περιβάλλον και Θαλάσσιος Χώρος – Εξελίξεις και Προοπτικές Προστασίας και Διαχείρισης του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος Διεθνής και Ευρωπαϊκή Διάσταση, Εκδόσεις Σιδέρη, Αθήνα, 2006
18. Στρατή Α., «Ελληνικές θαλάσσιες ζώνες & οριοθέτηση με γειτονικά κράτη», Νομική βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012, σελ. 172 – 174
19. Σύλλογος Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, «Άποψη του Συλλόγου Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης για το υπό διαβούλευση Σχέδιο

Κοινής Υπουργικής Απόφασης για το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό και της στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων αυτού», Αθήνα, 2013

20. Συμπεράσματα της Ημερίδας: «Αειφόρος Ενέργεια και Προτεραιότητες για την Ελληνική Προεδρία», που διοργάνωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (EASME δια του Managenergy) και το Ενεργειακό Γραφείο Αιγαίου, Αθήνα, 2014
21. Τσάλτας Γρ., Κλαδη Μ., «Το Διεθνές Καθεστώς των Θαλασσών και των Ωκεανών», Τόμος Πρώτος: Διεθνής Πολιτική και Δίκαιο της Θάλασσας – Οι Ζώνες Εθνικής Δικαιοδοσίας, Εκδόσεις Σιδέρη, Αθήνα, 2003
22. Χατζημπίρος Κ., «Υπεράκτια Αιολικά Πάρκα στην προοπτική του 2050», 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο: Διαχείριση και Βελτίωση Παράκτιων Ζωνών, Αθήνα, 2014

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

23. Addis D., «The Italian EPZ as a tool for the implementation of the Barcelona RSC» Stakeholders workshop: State environmental compliance and enforcement in the Mediterranean Sea, National Research Council of Italy, 2014
24. Ahlhorn F., Klenke T., Jay S., Ritchie H., «Stakeholder involvement in Germany's marine spatial planning process: traditional and innovative types of sea use» Marine Planning Symposium, Sheffield, 2010.
25. Albrecht C. «Impact and synergies between offshore wind energy and tourism», European Commission's Stakeholder Conference Series: Coastal and Maritime Tourism, Venice 2014
26. Alexander KA., Janssen R., Arciniegas G., O'Higgins TG., Eikelboom T., Wilding TA., «Interactive Marine Spatial Planning: Siting Tidal Energy Arrays around the Mull of Kintyre», PLoS ONE 7(1): e30031, doi:10.1371/journal.pone.0030031, 2012
27. Arabia A.G., «Legislation by the Ordinary Statute Regions: Powers and Subjects» από το βιβλίο «Italian Regionalism: Between Unitary Traditions and Federal Processes. Investigating Italy's Form of State» (Ed) Mangiameli S., Springer, 2014, σελ. 184 – 189
28. Arkema K., Abramson S., Dewsbury B., «Marine ecosystem-based management: from characterization to implementation» Frontiers in Ecology and the Environment 4, 2008, σελ. 525 – 532.

29. Backer H., Bergström U., Fredricsson C., Fredriksson R., Frias M., Härmäläinen J., Jerdenius S., Karlsson P., Kaskela A., Laihonon P., Lehto S., Mostert M., Nurmi M., Pekkarinen A., Rasi M., Repka S., Roto J., Savola A., Tihlman T., Zillén L., «Planning the Bothnian sea Outcome of Plan Bothnia - a transboundary Maritime Spatial Planning pilot in the Bothnian Sea», Plan Bothnia project, Digital edition 2013
30. Barten S., «EU Member States remain in charge of maritime spatial planning: the new Maritime Spatial Planning Directive», Van Steenderen MainportLawyers, 2014
31. Blæsbjerg M., Pawlak J.F., Sørensen T.K., Vestergaard, O., «Marine Spatial Planning in the Nordic region - Principles, Perspectives and Opportunities» Nordic Council of Ministers, 2009, σελ. 31 – 40
32. Borja A, Elliott M, Carstensen J, Heiskanen AS, van de Bund W., «Marine management — towards an integrated implementation of the European Marine Strategy Framework and the Water Framework Directive» Mar Pollut Bull Vol. 60, 2010, σελ. 2175–2186
33. Borrini – Feyerabend G., Farvar T., Nguinguiri JC., Ndangang V.A., «Co – management of natural resources: organizing, negotiating and learning by doing» Heidelberg, Germany: GTZ and IUNC Kasperek, 2000
34. Cameron, L., Hekkenberg, M., Veum, K., «Transnational maritime spatial planning: recommendations», SeaEnergy 2020 project, Deliverable 4.4, 2011
35. Convention on Biological Diversity (CBD). In depth review of the application of the ecosystem approach. Barriers to the application of the ecosystem approach. In: Proceedings of the 12th meeting of the subsidiary body on scientific, technical and technological advice. Paris: UNESCO; 2007
36. Cronen V.E., «Practical Theory and the tasks ahead for social approaches to communication», Guilford Press, New York, 1995, σελ. 217 - 242
37. De Vivero JLS, Mateos JCR., «The Spanish approach to marine spatial planning. Marine Strategy Framework Directive vs. EU Integrated Maritime Policy» Marine Policy 36, 2012, σελ. 18 – 27
38. Di Piazza B., «Study on Cross – Border Cooperation Maritime Programmes in the 2007 - 2013 programming period», INTERACT Programme – Sharing Expertise, 2014

39. Douvere F., «Marine spatial planning: Concepts, current practice and linkages to other management approaches» Ghent University, Belgium, 2010, σελ. 60
40. Douvere F., «The Importance of Marine Spatial Planning in Advancing Ecosystem-based Sea Use Management», *Marine Policy* 32 (5), 2008, σελ. 762 – 771
41. Douvere F., Ehler C., «New perspectives on sea use management: initial findings from European experience with marine spatial planning», *Journal for Environmental*, Volume 90, 2009, σελ. 77 – 88
42. Douvere F., Ehler C., «The importance of monitoring and evaluation in adaptive maritime spatial planning», *Journal of Coastal Conservation*, Volume 15 (2), 2011, σελ. 305 – 311
43. Douvere F., Ehler C., *International Workshop on Marine Spatial Planning*, UNESCO, Paris, 8-10 November 2006. Conference Report. *Marine Policy*, Volume 31, 2007, σελ. 582 – 583
44. Douvere F., Maes A., Vanhulle J., Schrijvers F., «The role of marine spatial planning in sea use management: The Belgian case» *Marine Policy* 31, 2007, σελ. 182 – 191
45. Drankier P., «Embedding Maritime Spatial Planning in National Legal Frameworks. *Journal of Environmental Policy & Planning* 14:7-2, 2012
46. Ehler C., «Pan – Arctic Marine Spatial Planning: an idea whose time has come» in *Arctic Marine Governance: Opportunities for Transatlantic Cooperation* Tedsen E. (ed.), Cavalieri S., Kraemer A., Springer, Berlin & Heidelberg, 2014, σελ. 199 – 214
47. Ehler C., «Perspective: 13 Myths of Marine Spatial Planning» *Marine Ecosystems and Management – International news and analysis on marine ecosystem-based management*, Vol. 5, No. 5, 2012
48. Ehler C., Douvere F., «Marine Spatial Planning: a step-by-step approach toward ecosystem-based management», *Intergovernmental Oceanographic Commission and Man and the Biosphere Programme. IOC Manual and Guides No. 53, ICAM Dossier No. 6*. Paris: UNESCO, 2009
49. Ehler C., Douvere F., «Visions for a Sea Change. Report of the 1st International Workshop on MSP», *Intergovernmental Oceanographic Commission and Man*

- and the Biosphere Programme IOC Manual and Guide 46: ICAM Dossier, 3., UNESCO, 2007
50. Enablers Task Force on Marine Spatial Planning: Report to the Inter-Departmental Marine Coordination Group, Irish Department of Agriculture, Food & the Marine, Dublin, 2015
 51. Enablers Task Force on Marine Spatial Planning. Report to the Inter – DMC Group
<http://www.oceanwealth.ie/sites/default/files/sites/default/files/news/Final%20Our%20Ocean%20Wealth%20Enablers%20Task%20Force%20Report.pdf>
 52. ESPON 2013 Programme. Report from the ESPON Open Seminar in Nafplion - Greece, 4 and 5 June 2014 «Opportunities and threats for territorial cohesion: Blue Growth and Urban Poverty» Luxembourg, 2014
 53. ESPON 2013 Programme: «European Seas and Territorial Development Opportunities and Risks (ESaTDOR)», Applied Research, Final Scientific Report, Version 2013, σελ. 156 - 191
 54. ESPON 2013 Programme: «European Seas and Territorial Development Opportunities and Risks (ESaTDOR)», Applied Research, Final Scientific Report, Version 2013
 55. EU Project: Maritime Regions Cooperation for the Mediterranean (MAREMED), «Working Group on Integrated Coastal Zone Management. Final Report on Activities and Results Achieved (project period 2010-2013)», 2013, σελ. 14
 56. EU project: Shaping an Holistic Approach to Protect the Adriatic Environment between the coast and sea (SHAPE) «Ensuring appropriate co – ordination: An explanatory report on Article 7 of the ICZM Protocol Including an Outline for the report on institutional framework for sustainable ICZM coordination» Split, January 2013, σελ. 11 – 12
 57. Eugui D.V., Onguglo B., Fevrier S, Razzaque M., Roberts J., «The Oceans Economy: Opportunities and Challenges for Small Island Developing States» Commonwealth Secretariat, 2014
 58. European Commission «Lists of existing marine habitat types and species for different member states. Appendix 2. In guidelines for the establishment of the Natura 2000 network in the marine environment. Application of the Habitats and Birds Directives», Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, Belgium, 2007, σελ. 13 – 14

59. European Commission «Θαλάσσια πολιτική και αλιεία», Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, Belgium, 2014, σελ. 3
60. European Commission Guide: «How to Explore Synergies and Combine Funds in the 2014 – 2020 Period», 2014
61. European Commission, «Enabling synergies between European Structural and Investment Funds, Horizon 2020 and other research, innovation and competitiveness-related Union programmes Guidance for policy – makers and implementing bodies», Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, Belgium, 2014, σελ. 6
62. European Commission, «Legal aspects of maritime spatial planning: Summary report», Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, Belgium, 2009
63. European Commission, «Legislation: the Marine Directive», 2015
http://ec.europa.eu/environment/marine/eu-coast-and-marine-policy/marine-strategy-framework-directive/index_en.htm
64. European Commission, «Marine Data Infrastructure Executive summary. Socio-economic studies in the field of the Integrated. Maritime Policy for the European Union», Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, Belgium, 2010
65. European Commission, «Socio-economic studies in the field of the Integrated Maritime Policy for the European Union: Marine Data Infrastructure Executive summary», Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, Belgium, 2010, σελ. 17
66. European Commission, «The Maritime Spatial Planning Directive - For the sustainable growth of Europe's blue economy», Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, Belgium, 2014
67. European Commission, Directorate – General for Maritime Affairs and Fisheries «EU maritime policy Facts and figures: Germany», Europabookshop, 2008
68. European Commission, Directorate – General for Maritime Affairs and Fisheries «EU maritime policy Facts and figures: Spain», Europabookshop, 2008
69. European Commission, Directorate – General for Maritime Affairs and Fisheries (Framework contract FISH/2007/04) Μελέτη: «Exploring the potential of Maritime Spatial Planning in the Mediterranean Sea» | Country report: Spain, Belgium, 2011

70. European Commission, Directorate – General for Maritime Affairs and Fisheries «EU maritime policy Facts and figures: Italy», Europabookshop, 2008
71. European Commission, Directorate – General for Maritime Affairs and Fisheries Μελέτη: «The potential of Maritime Spatial Planning in the Mediterranean Sea. Case study report: The Adriatic Sea», Brussels, 2011, σελ. 29 – 30
72. European Commission, Directorate – General for Maritime Affairs and Fisheries Μελέτη: «The potential of Maritime Spatial Planning in the Mediterranean Sea. Case study report: The Adriatic Sea», Brussels, 2011
73. European Commission, Directorate – General for Maritime Affairs and Fisheries (Framework contract FISH/2007/04) Μελέτη: «Exploring the potential of Maritime Spatial Planning in the Mediterranean Sea» | Country report: Italy, Belgium, 2011
74. European Commission, Μελέτη: «Exploring the potential of Maritime Spatial Planning in the Mediterranean Sea» | Country report: Greece, Belgium, 2011
75. European Commission: Directorate-General for Research and Innovation, Directorate C — Research and Innovation, Unit C.6 — Economic analysis and indicators «Innovation Union Competitiveness report 2011 edition» Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, France, 2011
76. European court of Auditors «Special Report No 16: The effectiveness of blending regional investment facility grants with financial institution loans to support EU external policies»
http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR14_16/SR14_16_EN.pdf
77. European Territorial Cooperation, «MED COOPERATION PROGRAMME 2014 – 2020» Version 3, 2014, σελ. 124
78. Faludi A., «Beyond Lisbon: Soft European Spatial Planning» disP - The Planning Review Volume 46, Issue 182, 2010
79. Feldman G., «Oceans: The Great Unknown», Επίσημος Ιστότοπος NASA, 2009
http://www.nasa.gov/audience/forstudents/5-8/features/oceans-the-great-unknown-58_prt.htm
80. Fetissov M., Aps R., Kopti M., «BaltSeaPlan Web - advanced tool in support of Maritime Spatial Planning», BaltSeaPlan Report no. 28, Tallinn, 2011

81. Fischer C., «The Trilateral Wadden Sea Cooperation – A model for transnational cooperation in MSP and MSFD?», Helmholtz Zentrum Geesthacht, Germany, 2014
82. Flannery W., Ó Cinnéide M., «A roadmap for marine spatial planning: A critical examination of the European Commission's guiding principles based on their application in the Clyde MSP Pilot Project», Marine Policy Volume 36, Issue 1, 2012, σελ. 265 – 271
83. Fowler C., Smith B., Stein D., «Building a marine spatial data infrastructure to support marine spatial planning in U.S. waters», National Oceanic and Atmospheric Administration (NOAA), Coastal Services Center, 2011
84. Frieyro P.G., «EU adopts maritime planning directive, but fate of coastal zone legislation unclear», Mare Nostrum project, 2014 βλ. <http://marenostrumproject.eu/news-events/blog/eu-adopts-maritime-planning-directive-but-fate-of-coastal-zone-legislation-unclear>
85. Gee K., «National ICZM strategies in Germany: A spatial planning approach» Schernewski G, Loser N., ed., Managing the Baltic Sea, Coastline Reports, No 2, 2004, σελ. 23 – 33
86. Gilbert A., Alexander K., Sarda R., Brazinskaite R., Fischer C., Gee K., Jessopp M., Kershaw P., Los H., Morla D., O'Mahony C., Pihlajamaki M., Rees S., Varjopuro R. «Marine spatial planning and Good Environmental Status: a perspective on spatial and temporal dimensions» Ecology and Society 20-1, 2015, σελ. 64
87. Gilek M., Kern K. «Governing Europe's Marine Environment: Europeanization of Regional Seas or Regionalization of EU Policies», Ashgate Publications Limited, England, 2015, σελ. 225 – 240
88. Gilek M., Hassler B., Saunders F., Karlsson M., «Marine Spatial Planning in the Baltic Sea Region – Integrating Scales, Sectors and Knowledge», Södertörn University, Sweden, 2013
89. Gilliland P.M., Laffoley D., «Key elements and steps in the process of developing ecosystem-based marine spatial planning» Marine Policy, 32, 2008, σελ. 787 – 796
90. Gopnika M., Fieselerb C., Cantralc L., McClellanb K., Pendletonb L., Crowder L., «Coming to the table: Early stakeholder engagement in marine spatial planning», Marine Policy 36 (5), 2012, σελ. 1139 – 1149

91. Hassler B., Boström M., Grönholm S. «Towards an ecosystem approach to management in regional marine governance: The Baltic Sea context», *Journal of Environmental Policy & Planning*, 2013
92. Hommes S., Maes F., Vanhulle A., Goldsborough D., Pastoors M., Sørensen T.K., Stelzenmüller V., «Report on cross-border Maritime Spatial Planning in two case studies D1.2», MASPNOSE project, 2012
93. Hydro International «Global Geospatial Information Management and Marine Spatial Data Infrastructures», 2013 http://www.hydro-international.com/issues/articles/id1451-Global_Geospatial_Information_Management_and_Marine_Spatial_Data_Infrastructures.html
94. Jarvis R.M., Bollard Breen B., Krägeloh C.U., Billington D.R., «Citizen science and the power of public participation in marine spatial planning» *Marine Policy* 57, 2015, σελ. 21 – 26
95. Jay S., Klenke T., Ahlhorn F., Ritchie H., «Early European experience in marine spatial planning: planning the German Exclusive Economic Zone», *European Planning Studies*, 2012, σελ. 2013 – 2031
96. Jentoft S. Chuenpagdee R., «The 'new' Marine Governance: assessing Governability», από το βιβλίο Gilek M., Kern K. «Governing Europe's Marine Environment: Europeanization of Regional Seas or Regionalization of EU Policies», Ashgate Publications Limited, England, 2015, σελ. 15 – 16
97. Jessop B., «Multi-level governance and multi-level meta-governance», Bache I. and Flinders M., *Multi-Level Governance*, Oxford: OUP, σελ. 49 – 74, 2004
98. Jones P., «European marine spatial planning policies towards the good environmental status of our seas are veering off course?», *Open Channels – Forum for Ocean Planning and Management*, 2014
99. Jones P., «Marine Protected Areas and MSP: coevolution or competition?», *Workshop on the Future of Maritime Spatial Planning and Ocean Monitoring: What Potential for Economic Tools and Satellite Technology*, OECD, 2015
100. Jones P., «Prospects for achieving good environmental status of Europe's seas to be undermined by new appointment and brief?», *Open Channels – Forum for Ocean Planning and Management*, 2014

101. Jones P., «The marine bill: cornucopia or pandora's box?», ECOS: a review of conservation. 27(1), 2006, σελ. 1 – 6
102. Jones P., Qiu W., Lieberknecht L., MESMA project, Work Package 6 (Governance) Deliverable 6.1: «Typology of Conflicts in MESMA case studies» Department of Geography, University College, 2013, London
103. Juda L., «The European Union and the Marine Strategy Framework Directive: Continuing the Development of European Ocean Use Management» Ocean Development and International Law 41, 2010, σελ. 34 – 54
104. Käppeler B., Toben S., Chmura G., Walkowicz S., Nolte N., Schmidt P., Lamp J., Göke C., Mohn C., Gee K. (ed.) «Developing a Pilot Maritime Spatial Plan for the Pomeranian Bight and Arkona Basin», BaltSeaPlan Report 9, BaltSeaPlan project, Hamburg, 2012
105. Karlsson, M., Gilek, M. and Udovik, O. «Governance of complex socioenvironmental risks: the case of hazardous chemicals in the Baltic Sea», AMBIO, Vol. 40, 2011, σελ. 144 – 157.
106. Kelly C., Gray L., Shucksmith R., Tweddle J., «Review and evaluation of marine spatial planning in the Shetland Islands» Marine Policy 46, 2014, σελ. 152 – 160
107. Kenny M., «Marine Spatial Data Infrastructure: An Overview», IHO : 12th Meso American & Caribbean Sea Hydrographic Commission Meeting, St. Kitts, 2011
108. Kidd S., Plater A., Frid C. «The ecosystem approach to marine planning and management.», Earthscan, London, 2011
109. Kidd S., Shaw D. «The social and political realities of marine spatial planning: some land-based reflections», ICES Journal of Marine Science, 71(7), 2014, σελ. 1535 – 1541
110. Levin S. A., Lubchenco J. «Resilience, robustness, and marine ecosystem-based management» BioScience Vol 58, 2008, σελ. 27 – 32
111. Liane V., Dulvy N., Koldewey H., «Avoiding Empty Ocean Commitments at Rio+20» Science 336.6087, 2012, σελ. 1383 – 1385
112. Longhorn R. «Global Spatial Data Sharing Frameworks: the case of the Intergovernmental Oceanographic Commission (IOC)» in Proceedings of GSDI-6, Hungary, 2002
113. Lozano B., Cogilniceanu D. «Environmental Law Annual Report – 2010 – Spain», IUS Publicium Network Review, 2011, σελ. 11 – 12

114. Maes F., «The international legal framework for marine spatial planning», *Marine Policy* 32, 2008, σελ. 797 – 810
115. McIlgorm A. «The challenge of managing Earth's oceans», University of Wollongong, Australia, 2015
116. McLeod K., Leslie H., «Ecosystem-based management for the oceans», Island Press, Washington DC, 2009
117. Meaden GJ. «Applications of GIS to fisheries management» Από το βιβλίο του Wright D., Bartlett D., editors. «Marine and coastal geographical information systems», London: Taylor & Francis, 1999, σελ. 205 – 226
118. Musco F., «Mapping cruise ships with other maritime activities, the example of ADRIPLAN» European Commission's Stakeholder Conference Series: Coastal and Maritime Tourism, Venice, 2014
119. Olsen S., Olsen E., Schaefer N. «Governance baselines as a basis for adaptive marine spatial planning», *Journal of Coastal Conservation*, 2011
120. Olsen S., Page GG., Ochoa E. «The analysis of governance responses to ecosystem change: a handbook for assembling a baseline» LOICZ reports and studies no. 34. GKSS Research Center, Germany, 2009
121. Olsen S., Sutinen JG, Juda L, Hennessey TM, Grigalunas TA «A handbook on governance and socioeconomics of large marine ecosystems» Coastal Resources Center, University of Rhode Island, Narragansett, 2006
122. Pastoors M., «MASPNOSE: Maritime Spatial Planning in the North Sea», European Commission, 2011 (παρουσίαση)
123. Pekkarinen A., «Plan Bothnia & Minimum requirements for transnational Maritime Spatial Planning», PartiSEApate project, 2013
124. Perocchio R., «Cruise Port of Venice» European Commission's Stakeholder Conference Series: Coastal and Maritime Tourism, Venice 2014
125. PISCES (Partnerships Involving Stakeholders in the Celtic Sea Ecosystem) EC LIFE+ project «A guide to implementing the ecosystem approach through the Marine Strategy Framework Directive», 2012
126. Plasman C., «Implementing marine spatial planning: A policy perspective», *Marine Policy* 32, 2008, σελ. 811 – 815
127. Pomeroy R., Douvere F., «The engagement of stakeholders in the marine spatial planning process», *Marine Policy* 32, 2008, σελ. 816 – 822

128. Qiu W., Jones P., «The emerging policy landscape for marine spatial planning in Europe», *Marine Policy* 39, 2013, σελ. 182 – 190
129. Remmoti L., Damvakeraki T., «Study on Ocean Research in Horizon 2020: The Blue Growth Potential» Requested by the European Parliament, Directorate General For Internal Policies - Policy Department A: Industry, Research And Energy, Brussels, 2015
130. Schaefer N., Barale V., «Maritime spatial planning: opportunities & challenges in the framework of the EU integrated maritime policy» *Journal of Coastal Conservation* 15(2), 6/2011, σελ. 237 – 245
131. Schäfer N., «Maritime Spatial Planning: About the Sustainable Management of the Use of Our Seas and Oceans», *Juridica Lapponica* 35, 2009, σελ. 89 – 150
132. Schultz – Zehden A., Gee K. «Findings - Experiences and Lessons from BaltSeaPlan», *BaltSeaPlan project Publication*, 2013
133. Schultz – Zehden A., Gee K., Scibior K., «HANDBOOK on Integrated Maritime Spatial Planning», *Plancoast EC INTERREG project*, 2008
134. Schultz Zehden A., Gee K. «MSP Governance Framework Report», *PartiSEApate project*, 2014, σελ. 27 – 29
135. Soininen N., «MSP - Directive: A Watered Down Framework or the Beginning of a New Era of Marine Governance in the EU?» *Planning, Law and Property Rights Conference*, Volos, 2015
136. St. Martin K., Hall – Arber M., «The missing layer: Geo-technologies, communities, and implications for marine spatial planning» *Marine Policy* 32, 2008, σελ. 779 – 786
137. Stelzenmüller V., Probst N., Kloppmann M., Maes F., Krueger I., Hommes S., van der Linden L., Goldsborough D., Bolman, B., van Duijn A., Dinesen G.E., Sørensen T.K., «Initial Assessment Report, D1.1», *MASPNOSÉ project*, 2011
138. Strain L., Rajabifard A., Williamson I., «Marine administration and spatial data infrastructure», *Journal of Marine Policy*, 30 (4), 2006, σελ. 431 – 441
139. Suárez de Vivero J., Atmane T., «Report on Spatial Planning Systems in Mediterranean Countries. Spain», *Marineplan project*, 2011
140. Suárez de Vivero J., Rodríguez Mateos J.C., «The Spanish approach to marine spatial planning. Marine Strategy Framework Directive vs. EU Integrated Maritime Policy», *Marine Policy* 36 (1), 2012, σελ. 18 – 27

141. Talamo D., «Advancing Governance of the Open Seas: defining a future for EBSAs in the Mediterranean sea, the Alborán and Adriatic case studies», Universidad de Alcalá, Universidad Autónoma de Madrid, Universidad Complutense Madrid, Europarc España, 2014, σελ. 81 – 84
142. Tatenhove J., «The environmental state at sea», Environmental Politics, Routledge, 2015
143. Tedsen E., Cavalieri S., Kraemer A., «Arctic Marine Governance: Opportunities for Transatlantic Cooperation», Springer Science & Business Media, Germany, 2014, σελ. 210 – 211
144. The Arctic Governance Project, «Marine spatial planning in Large Marine Ecosystems (LMEs)» <http://www.arcticgovernance.org/marine-spatial-planning-in-large-marine-ecosystems-lmes.4668251-142904.html>
145. The Economist Intelligence Unit, «The blue economy: Growth, opportunity and a sustainable ocean economy», The Economist Intelligence Unit Limited, 2015
146. Toke, D. 2011, «The UK offshore wind power programme: A sea-change in UK energy policy?» Energy Policy 39:526-534
147. TPEA project «Evaluation Process Report», 2014
148. Trümpler K., «Maritime Spatial Planning and Shipping – German Experience», Baltic MSP Forum, Latvia, 2014
149. Tsiotis G., «Greek Maritime Policy Making: Exploring the Effects of the Europeanisation», 3rd LSE Hellenic Observatory PhD Symposium on Contemporary Greece: Structures, Context and Challenges, London, 2007
150. Wagner A., «MSP in Germany. The case of Offshore Wind Energy», MSP Stakeholder Workshop Series (Energy), European Commission – Maritime Affairs and Fisheries, Dublin, 2013
151. Ward R., Lee A., B. Greenslade, Pharaoh A., «IHO S – 100: The New Hydrographic Geospatial Standard for Marine Data and Information», Proceedings of the Canadian Hydrographic Conference and National Surveyors Conference 2008
152. Wichorowski M., Fidler K., Zwierz M. «Data exchange structure for Maritime Spatial Planning», BaltSeaPlan Report no. 20, Aarhus, 2011
153. Wolf S., «Ecological Protection Zones» στο R. Wolfrum (Ed.), The Max Planck Encyclopedia of Public International Law, Oxford University Press, 2013

154. Young O., Osherenko G., Ekstrom J., Crowder L., Ogden J., Wilson J., Day J., Douvère F., Ehler C., McLeod K., Halpern B., Peach R., «Solving the crisis in ocean governance. Place-based management of marine ecosystems», Environment 49 (4), 2007 σελ. 21 – 30.
155. Zaucha J. «The key to governing the fragile Baltic Sea: Maritime Spatial Planning in the Baltic Sea Region and Way Forward», VASAB Secretariat, 2014
156. Zervaki A., «Introducing Maritime Spatial Planning Legislation in the EU: Fishing in Troubled Waters?», MarSafeLaw Journal 1/2015
157. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Τόποι – Αναζήτηση νέων λύσεων σε παλιά προβλήματα της γαλάζιας οικονομίας», Περιοδικό Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Θαλάσσια Πολιτική και Αλιεία στην Ευρώπη», Τεύχος 67, Ιούλιος 2015
158. Μελέτη από την εταιρεία COWI για λογαριασμό της DG MARE: «Ex post evaluation of the transitional financial programme of the Integrated Maritime Policy (IMP) and of two preparatory actions for maritime spatial planning. FINAL REPORT (VOLUME II)», 2015

Κείμενα Τεκμηρίωσης

159. 24th North Sea Commission Annual Business Meeting Assen, 18th June 2015 Appendix 14a
160. Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung (BMVBS) «Anlage zur Verordnung über die Raumordnung in der deutschen ausschließlichen Wirtschaftszone in der Ostsee (AWZ Ostsee-ROV)» vom 10. Dezember 2009
161. Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung (BMVBS) «Anlage zur Verordnung über die Raumordnung in der deutschen ausschließlichen Wirtschaftszone in der Nordsee (AWZ Nordsee-ROV)» vom 21. September 2009
162. CBD COP 10, Decision X/29 Marine and Coastal Biodiversity
163. CBD COP 11, Decision XI/18 Marine and coastal biodiversity
164. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament - Implementing sustainability in EU fisheries through maximum sustainable yield {SEC(2006) 868} COM/2006/0360 final
165. Declaration of the European Ministers responsible for the Integrated Maritime Policy and the European Commission, on a Marine and Maritime Agenda for growth and jobs "The Limassol Declaration"

166. EEA Report No 2/2015 «State of Europe's seas»
167. European Commission. «Mission Letter of the President of the European Commission to the Commissioner for Environment, Maritime Affairs and Fisheries», 2014
168. European Wind Energy Association, Report 7/15: «The European offshore wind industry - key trends and statistics 1st half 2015»
<http://www.ewea.org/fileadmin/files/library/publications/statistics/EWEA-European-Offshore-Statistics-H1-2015.pdf>
169. First Joint Ministerial Meeting of the HELSINKI and OSPAR Commissions (JMM). Statement on the Ecosystem Approach to the Management of Human Activities: «Towards an Ecosystem Approach to the Management of Human Activities», Bremen, 2003
170. Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana, n. 45, suppl. ord., 24 Φεβρουαρίου 2004
171. HELCOM - VASAB Maritime Spatial Planning Working Group HELCOM - VASAB MSP WG 8/2014 Eighth Meeting Riga, Latvia, 28 - 29 January 2014
172. International Hydrographic Organization «IHO Hydrographic Geospatial Standard for Marine Data and Information», Published by the International Hydrographic Bureau, Monaco, 2009
173. OSPAR Guidance on Environmental Considerations for Offshore Wind Farm Development, Reference number: 2008 – 3
174. PAP/RAC, «National Report on Current Policy, Procedures, Legal Basis and Practice of Marine Spatial Planning in Emilia-Romagna region», Italy, Bologna 2007
175. PAP/RAC, «State of the Art of Coastal and Maritime Planning in the Adriatic Region. Synthesis Report», Italy, 2007
176. Real Decreto 236/2013, de 5 de abril (BOE núm. 92, de 17 de abril de 2013)
177. The Spanish Law 22/1988, of 28 July, on Coasts
178. The Spanish Law 41/2010, of 29 December, on protection of marine environment
179. UNEP/CBD/SUBSIDIARY BODY ON SCIENTIFIC, TECHNICAL AND TECHNOLOGICAL ADVICE/18/INF/23, «Marine Spatial Planning in Practice – Transitioning from Planning to Implementation», Montreal, 2014

180. Ανακοίνωση της Επιτροπής «Ευρώπη 2020: η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάπτυξη και την απασχόληση» COM(2010) 2020 τελικό
181. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο «Προς μια ενοποιημένη θαλάσσια πολιτική για καλύτερη διακυβέρνηση στη Μεσόγειο» COM/2009/466 τελικό
182. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο «Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η περιοχή της Αρκτικής» COM/2008/0763 τελικό
183. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο «Συνέργεια του Εύξεινου Πόντου - Μια νέα πρωτοβουλία περιφερειακής συνεργασίας» COM/2007/0160 τελικό
184. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο «Προς μια ενοποιημένη θαλάσσια πολιτική για καλύτερη διακυβέρνηση στη Μεσόγειο» COM/2009/466 τελικό
185. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο Γνώσεις για τη Θάλασσα 2020 θαλάσσιες παρατηρήσεις και δεδομένα για μια έξυπνη και βιώσιμη ανάπτυξη COM/2010/0461 τελικό
186. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Στρατηγικοί στόχοι και συστάσεις πολιτικής της ΕΕ για τις θαλάσσιες μεταφορές μέχρι το 2018» COM/2009/0008 τελικό
187. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών Γαλάζια ανάπτυξη: ευκαιρίες για βιώσιμη ανάπτυξη στους τομείς της θάλασσας και της ναυτιλίας COM/2012/ 494 τελικό
188. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών – Μια ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση {COM(2007) 574 τελικό} {SEC(2007) 1278} {SEC(2007) 1279} {SEC(2007) 1280} {SEC(2007) 1283} /* COM/2007/0575
189. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών - Προς μια μελλοντική Θαλάσσια Πολιτική για την Ένωση: Ένα ευρωπαϊκό όραμα για τους ωκεανούς και τις θάλασσες COM/2006/275

190. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Ένας οδικός χάρτης για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό επίτευξη κοινών αρχών στην Ευρωπαϊκή Ένωση» COM/2008/0791
191. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Ο Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός στην ΕΕ – Επιτεύγματα και μελλοντικές εξελίξεις» COM/2010/0771 τελικό
192. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Μια ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση» COM/2007/0575 τελικό
193. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών Γαλάζια ανάπτυξη: ευκαιρίες για βιώσιμη ανάπτυξη στους τομείς της θάλασσας και της ναυτιλίας COM/2012/494 τελικό.
194. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιφέρεια Αδριατικής – Ιονίου» COM/2014/0357 τελικό
195. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Ανάπτυξη μιας θαλάσσιας στρατηγικής για την περιοχή του Ατλαντικού Ωκεανού» COM/2011/0782 τελικό
196. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας» COM/2012/128 τελικό
197. Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Ενίσχυση του ρόλου του ιδιωτικού τομέα για την επίτευξη βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης στις αναπτυσσόμενες χώρες» COM/2014/0263 τελικό

198. Απόφαση της Επιτροπής της 1^{ης} Σεπτεμβρίου του 2010 για τα κριτήρια και τα μεθοδολογικά πρότυπα επίτευξης καλής περιβαλλοντικής κατάστασης των θαλάσσιων υδάτων 2010/477/ΕΕ
199. Έγγραφο εργασίας της Επιτροπής – Συνοδευτικό έγγραφο της Ανακοίνωσης της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Μια Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση» {COM(2007) 574 final} {COM(2007) 575 final} {SEC(2007) 1279} {SEC(2007) 1280} {SEC(2007) 1283} SEC/2007/1278
200. Έγγραφο εργασίας της Επιτροπής Action Plan – Συνοδευτικό έγγραφο της Ανακοίνωσης της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιφέρεια Αδριατικής – Ιονίου» SWD/2014/190 τελικό
201. Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, συνοδευτικό έγγραφο της Έκθεσης της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την Προστιθέμενη Αξία των Στρατηγικών σε επίπεδο Μακροπεριφερειών, SWD 2013/233 τελικό
202. Έκθεση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την Προστιθέμενη Αξία των Στρατηγικών σε επίπεδο Μακροπεριφερειών, COM 2013/468 τελικό
203. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1380/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2013 σχετικά με την Κοινή Αλιευτική Πολιτική, την τροποποίηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1954/2003 και (ΕΚ) αριθ. 1224/2009 και την κατάργηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 2371/2002 και (ΕΚ) αριθ. 639/2004 και της απόφασης 2004/585/ΕΚ του Συμβουλίου
204. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 812/2015 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2015, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 850/98, (ΕΚ) αριθ. 2187/2005, (ΕΚ) αριθ. 1967/2006, (ΕΚ) αριθ. 1098/2007, (ΕΚ) αριθ. 254/2002, (ΕΚ) αριθ. 2347/2002 και (ΕΚ) αριθ. 1224/2009 του Συμβουλίου, και των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1379/2013 και (ΕΕ) αριθ. 1380/2013

- του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την υποχρέωση εκφόρτωσης, και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1434/98 του Συμβουλίου
205. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006
206. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 508/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014, για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 2328/2003, (ΕΚ) αριθ. 861/2006, (ΕΚ) αριθ. 1198/2006 και (ΕΚ) αριθ. 791/2007 και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1255/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου
207. Ν. 2742/1999 περί «Χωροταξικού σχεδιασμού, αιφόρου ανάπτυξης και άλλων διατάξεων»
208. Ν. 3851/2010 περί «Επιτάχυνση της ανάπτυξης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και άλλες διατάξεις σε θέματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής»
209. Ν. 3894/2010 περί «Επιτάχυνση και διαφάνεια υλοποίησης Στρατηγικών Επενδύσεων»
210. Ν. 3986/2011 περί «Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012–2015»
211. Οδηγία 2003/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Μαΐου 2003, σχετικά με τη συμμετοχή του κοινού στην κατάρτιση ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων που αφορούν το περιβάλλον και με την τροποποίηση όσον αφορά τη συμμετοχή του κοινού και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, των Οδηγιών 85/337/ΕΟΚ και 96/61/ΕΚ του Συμβουλίου

212. Οδηγία 97/11/EK του Συμβουλίου της 3ης Μαρτίου 1997 περί τροποποίησης της Οδηγίας 85/337/ΕΟΚ για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον
213. Οδηγία 2000/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2000 για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων
214. Οδηγία 2001/42/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 2001, σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων
215. Οδηγία 2003/35/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Μαΐου 2003, σχετικά με τη συμμετοχή του κοινού στην κατάρτιση ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων που αφορούν το περιβάλλον και τροποποίηση όσον αφορά τη συμμετοχή του κοινού και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, των Οδηγιών 85/337/ΕΟΚ και 96/61/EK του Συμβουλίου
216. Οδηγία 2007/2/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαρτίου 2007, για τη δημιουργία υποδομής χωρικών πληροφοριών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (INSPIRE)
217. Οδηγία 2008/56/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, περί πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής για το θαλάσσιο περιβάλλον
218. Οδηγία 2009/147/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών
219. Οδηγία 2009/28/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την τροποποίηση και τη συνακόλουθη κατάργηση των οδηγιών 2001/77/EK και 2003/30/EK
220. Οδηγία 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον
221. Οδηγία 2014/89/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 2014, περί θεσπίσεως πλαισίου για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό

222. Οδηγία 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 1985 για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον
223. Οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 1992 για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας
224. ΠΡΑΣΙΝΗ ΒΙΒΛΟΣ Γνώσεις για τη θάλασσα το 2020 από τη χαρτογράφηση του βυθού στις ωκεάνιες προβλέψεις COM/2012/0473 τελικό
225. Πρόταση Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση πλαισίου για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών COM/2013/0133 τελικό
226. Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2002, σχετικά με την εφαρμογή στην Ευρώπη της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών
227. Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2002, σχετικά με την εφαρμογή στην Ευρώπη της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών. Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 148 της 06/06/2002 σελ. 24 – 27
228. ΦΕΚ 1138 Β/11.06.2009 ΕΠΧΣΑΑ για τον Τουρισμό
229. ΦΕΚ 151 Α/13.04.2009 ΕΠΧΣΑΑ για την Βιομηχανία
230. ΦΕΚ 2464 Β/03.12.2008 ΕΠΧΣΑΑ για τις ΑΠΕ
231. ΦΕΚ 2505 Β/04.11.2011 ΕΠΧΣΑΑ για τις υδατοκαλλιέργειες
232. ΦΕΚ 3155 Β/12.12.2013 ΕΠΧΣΑΑ για τον Τουρισμό (τροποποίηση)

Πηγές από το Διαδίκτυο

233. Επίσημος ιστότοπος BSH
http://www.bsh.de/de/Meeresnutzung/Raumordnung_in_der_AWZ/Dokumente_05_01_2010/Anlage_Ostsee.pdf
234. Επίσημος ιστότοπος EUROSTAT
http://ec.europa.eu/eurostat/product?code=tour_occ_nin2&language=en&mode=view
235. Επίσημος ιστότοπος Gran Canaria
<http://www.gobiernodecanarias.org/boc/2009/038/006.html>
236. Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία» http://ec.europa.eu/contracts_grants/funds_el.htm

237. Επίσημος ιστότοπος της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για την Βιώσιμη Ανάπτυξη «Global Partnership and Capacity Building for Ecosystem Based Management of Oceans and Coasts – Pursuing Compatible Objectives for Sustainable Development through Integrated Spatial Planning, Management and Policies»
<http://www.uncsd2012.org/index.php?page=view&type=1006&menu=153&nr=501>
238. Επίσημος ιστότοπος της ομάδας των SIDS <http://www.sidsnet.org/>
239. Επίσημος ιστότοπος της Παγκόσμιας Τράπεζας «Leveraging the Blue Economy for Inclusive and Sustainable Growth», Small States Forum, 2012
<http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/SSF-Seesion-1-Blue-Economy-Issues-Note.pdf>
240. Επίσημος ιστότοπος της Σύμβασης του Βουκουρεστίου «The Convention»
http://www.blacksea-commission.org/_convention.asp
241. Επίσημος ιστότοπος της Τράπεζας Πληροφοριών Sea Defense System (Si.Di.Mar.) <http://www.sidimar.tutelamare.it/infoBancaDatiEn.do>
242. Επίσημος ιστότοπος του Arctic council <http://www.arctic-council.org/index.php/en/>
243. Επίσημος ιστότοπος του σχεδίου CADSEALAND <http://cadsealand.cinfai.it/>
244. Επίσημος ιστότοπος του σχεδίου CAMP Italy project <http://www.camp-italy.org/>
245. Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής «LEADER Introduction»
http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/index_en.htm
246. Επίσημος ιστότοπος SOCIB <http://www.socib.eu/?seccion=home>
247. Επίσημος ιστότοπος του ΟΗΕ, το πλήρες κείμενο του «The Future We Want»
<http://www.uncsd2012.org/content/documents/727The%20Future%20We%20Want%2019%20June%201230pm.pdf>
248. Επίσημος ιστότοπος MARSEFENET <http://www.marsafenet.org/>
249. Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής «European Maritime Day. Piraeus 2015: Gateways to Maritime Growth»
<http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/maritimeday/en/piraeus-2015>
250. Επίσημος ιστότοπος ADRIPLAN <http://adriplan.eu/>
251. Επίσημος ιστότοπος Aquaculture Platform <http://www.eatip.eu/>
252. Επίσημος ιστότοπος BaltSeaPlan <http://www.baltseaplan.eu/>

253. Επίσημος ιστότοπος BSH <http://www.bsh.de/de/index.jsp>
254. Επίσημος ιστότοπος EMODNet <http://www.emodnet.eu/>
255. Επίσημος ιστότοπος European Sustainable Shipping Forum
http://ec.europa.eu/transport/themes/sustainable/news/2013-11-19-essf-composition_en.htm
256. Επίσημος ιστότοπος EUROSTAT
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=tour_occ_anor2&lang=en
257. Επίσημος ιστότοπος Hellenic National Oceanographic Data Centre
<http://hnodc.hcmr.gr/>
258. Επίσημος ιστότοπος <http://sextant.ifremer.fr/en/>
259. Επίσημος ιστότοπος ICCAT για το κανονιστικό πλαίσιο
<http://www.iccat.es/Documents/Commission/BasicTexts.pdf>
260. Επίσημος ιστότοπος IHO <https://www.iho.int/srv1/index.php?>
261. Επίσημος ιστότοπος IOC
<http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/ioc-oceans/>
262. Επίσημος ιστότοπος Istituto Nazionale di Oceanografia e di Geofisica Sperimentale <http://nodc.ogs.trieste.it/nodc/>
263. Επίσημος ιστότοπος LeaderSHIP 2020
http://ec.europa.eu/growth/sectors/maritime/shipbuilding/ec-support/index_en.htm
264. Επίσημος ιστότοπος MANIDA <http://manida.awi.de/>
265. Επίσημος ιστότοπος MASPNOSE
<https://www.surfgroepen.nl/sites/CMP/maspnose/default.aspx>
266. Επίσημος ιστότοπος MED Programme <http://www.programmemed.eu/en>
267. Επίσημος ιστότοπος MEDIN <http://www.oceannet.org/>
268. Επίσημος ιστότοπος Mercator Ocean
http://www.mercator-ocean.fr/eng/mercator_ocean/societe
269. Επίσημος ιστότοπος Plan Bothnia <http://www.planbothnia.org/>
270. Επίσημος ιστότοπος TPEA <http://www.tpeamaritime.eu/>
271. Επίσημος ιστότοπος UNECE για το κείμενο της Σύμβασης ESPOO
http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/documents/legaltexts/Espoo_Convention_authentic_ENG.pdf (Τελευταία επίσκεψη 01.09.2015)

272. Επίσημος ιστότοπος UNECE για το πλήρες κείμενο του Πρωτοκόλλου Στρατηγικής Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
<http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/documents/legaltexts/protocolenglish.pdf>
273. Επίσημος ιστότοπος Waterborne Platform <http://www.waterborne-tp.org>
274. Επίσημος ιστότοπος Γραμματείας της θαλάσσιας περιοχής Waddensea
<http://www.waddensea-secretariat.org/node/125>
275. Επίσημος ιστότοπος EEA «European marine regions and the coverage of NATURA 2000 sites», 2012 http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/european-marine-regions-and-the/european-marine-regions-and-the/image_large
276. Επίσημος ιστότοπος Εθνικής Υποδομής Γεωχωρικών Πληροφοριών «Οδηγία 2007/2/EK INSPIRE και Εκτελεστικές Διατάξεις»
http://www.inspire.okxe.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=54&Itemid=68
277. Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής «An Urban Consortium for the Restoration of the Tourist Areas on Gran Canaria – ES»
<http://ec.europa.eu/ourcoast/index.cfm?menuID=7&articleID=230>
278. Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Blue growth»
http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/blue_growth/index_el.htm
279. Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Community – Led Local Development (CLLD)» <https://enrd.ec.europa.eu/en/themes/clld>
280. Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής «COSME»
http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/cosme/index_en.htm
281. Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Creative Europe. Supporting Europe's cultural and creative sectors»
<http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/>
282. Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Erasmus+ EU programme for Education, Training, Youth, and Sport»
http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/index_en.htm
283. Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής «ESFR»
https://ec.europa.eu/research/infrastructures/index_en.cfm?pg=esfri
284. Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής «EU Programme for Employment and Social Innovation (EaSI)»

- <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1081>
285. Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Guidance Fiche: Integrated Territorial Investment (ITI)»
http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/guidelines/2014/guidance-fiche-integrated-territorial-investment-iti
286. Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Horizon 2020: The EU Framework Programme for Research and Innovation»
<http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/>
287. Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής «LIFE (2014 – 2020)»
<http://ec.europa.eu/environment/life/funding/lifeplus.htm>
288. Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Partnership agreements»
http://ec.europa.eu/contracts_grants/agreements/index_en.htm
289. Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Αλιεία: συλλογή δεδομένων»
http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/fishing_rules/data_collection/index_el.htm
290. Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής Natura 2000 barometer, 2013
<http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/barometer/docs/Natura%202000%20barometer%202013.xls>
291. Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Natura 2000 in the Marine Environment – Guidelines, 2015
http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/marine/index_en.htm
292. Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων <http://www.eib.org/>
293. Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκού Ατλαντος των Θαλασσών
http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/atlas/maritime_atlas/#lang=EN;p=w;pos=16.237;56.869;3;bkgd=6;0.75;gra=0;mode=1;theme=113;0.8;1;1;
294. Επίσημος ιστότοπος IMO <http://www.imo.org/>
295. Επίσημος ιστότοπος ΟΗΕ για το πλήρες κείμενο της Συμφωνίας των Ηνωμένων Εθνών για τα Αλιευτικά Αποθέματα (UN Fish Stocks Agreement)
http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/fish_stocks_agreement/CONF164_37.htm
296. Επίσημος Ιστότοπος Παγκόσμιας Τράπεζας
<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG/countries?display=graph>
297. Επίσημος ιστότοπος σχεδίου Marine Regions: www.marineregions.org

298. Επίσημος ιστότοπος της Ομοσπονδιακής κυβέρνησης της Γερμανίας.
Ενότητα: «Raumordnungsgesetz»
<http://www.bundesregierung.de/Content/DE/Magazine/MagazinInfrastruktur/NeueLaender/012/s4-raumordnungsgesetz.html>
299. Επίσημος ιστότοπος της πόλης Bremerhaven «Offshore Center eröffnet: In Bremerhaven wird eine Pionierindustrie sichtbar»
<http://www.bremerhaven.de/meer-erleben/sehenswertes/museen-erlebniswelten/klimahaus-bremerhaven-8-ost/offshore-center-eroeffnet-in-bremerhaven-wird-eine-pionierindustrie.86846.html> Projekt Meerwind SÜD | OST» <http://www.windmw.de/meerwind.html>
300. Επίσημος ιστότοπος της πρωτοβουλίας «United Nations World Ocean Assessment» <http://www.worldoceanassessment.org/>
301. Επίσημος ιστότοπος της Σύμβασης HELCOM <http://helcom.fi/>
302. Επίσημος ιστότοπος της Σύμβασης OSPAR «The OSPAR Convention»
<http://www.ospar.org/convention/text>
303. Επίσημος ιστότοπος του UNEP «The Barcelona Convention»
<http://www.unepmap.org/index.php?module=content2&catid=001001004>
304. Επίσημος ιστότοπος του θαλάσσιου Copernicus
<http://marine.copernicus.eu/>
305. Επίσημος ιστότοπος του IHO «MSDIWG»
https://www.iho.int/srv1/index.php?option=com_content&view=article&id=483&Itemid=370
306. Επίσημος ιστότοπος του ΟΗΕ Το πλήρες κείμενο της Agenda 21
www.un.org/esa/sustdev/documents/agenda21/english/Agenda21.pdf
307. Επίσημος ιστότοπος του ΟΗΕ το πλήρες κείμενο του JPI
www.un.org/esa/sustdev/documents/WSSD_POI_PD/English/POIToc.htm
308. Επίσημος ιστότοπος του ΟΗΕ, το πλήρες κείμενο της UNCLOS
http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf
309. Επίσημος ιστότοπος του σχεδίου «CAMP Levante de Almeria»
<http://www.camplevantedealmeria.com/en/content/camp-levante-de-almeria>

310. Επίσημος ιστότοπος του Υπουργείου Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας «ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ» <http://www.ypeka.gr/?tabid=513>
311. Επίσημος ιστότοπος ΥΠΑΠΕΝ <http://maps.ypeka.gr/flexviewers/gis/>
312. Επίσημος ιστότοπος Υπουργείο Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας «ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ» <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=254>
313. Επίσημο portal του σχεδίου ADRIPLAN <http://data.adriplan.eu/>
314. Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής «HORIZON 2020» <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/>
315. Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Marie Skłodowska – Curie Actions» <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/marie-sklodowska-curie-actions>
316. Επίσημος ιστότοπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Knowledge Alliances» https://eacea.ec.europa.eu/erasmus-plus/actions/key-action-2-cooperation-for-innovation-and-exchange-good-practices/knowledge-alliances_en
317. Επίσημος Ιστότοπος OSPAR «Marine Protected Areas» <http://www.ospar.org/work-areas/bdc/marine-protected-areas>
318. Επίσημος Ιστότοπος HELCOM «Maritime Spatial Planning map service» <http://maps.helcom.fi/website/msp/index.html>
319. Επίσημος ιστότοπος του σχεδίου «ΘΑΛ-ΧΩΡ» <http://www.mspscygr.info/>
320. Επίσημος ιστότοπος σχεδίου Tidal lagoon Swansea bay <http://www.tidallagoonswanseabay.com/the-project/proposal-overview-and-vision/51/>
321. Επίσημος ιστότοπος σχεδίου AT~SEA <http://www.atsea-project.eu/>
322. Ιστότοπος Sanctuaire pelagos <http://www.sanctuaire-pelagos.org/fr/documents/cartes>
323. Ιστότοπος «Manual on international oceanographic data exchange» <http://www.oceandocs.org/handle/1834/2627>
324. Ιστότοπος helgoline «Ausflugstour zum Offshore Windpark Meerwind Süd Ost» <http://www.helgoline.de/specials/offshore-windpark/>
325. Ιστότοπος magrama «Coasts and Marine Environment»

[http://www.magrama.gob.es/es/calidad-y-evaluacion-](http://www.magrama.gob.es/es/calidad-y-evaluacion-ambiental/publicaciones/perfil_2012_cap2%285%29_ENG_tcm7-328431.pdf)

[ambiental/publicaciones/perfil_2012_cap2%285%29_ENG_tcm7-328431.pdf](http://www.magrama.gob.es/es/calidad-y-evaluacion-ambiental/publicaciones/perfil_2012_cap2%285%29_ENG_tcm7-328431.pdf)

326. Ιστότοπος Mapfre «Aquaculture in Galicia: a review of the past 25 years and prospects for the next 25»

http://www.mapfre.com/documentacion/publico/i18n/catalogo_imagenes/imagen.cmd?path=1075230&posicion=2

327. Ιστότοπος <http://barreto.md.ieo.es/TPEAviewer/>